NEUVOSTOLIITTO

N:o 9 (308)
1982
ISSN 0206—5126

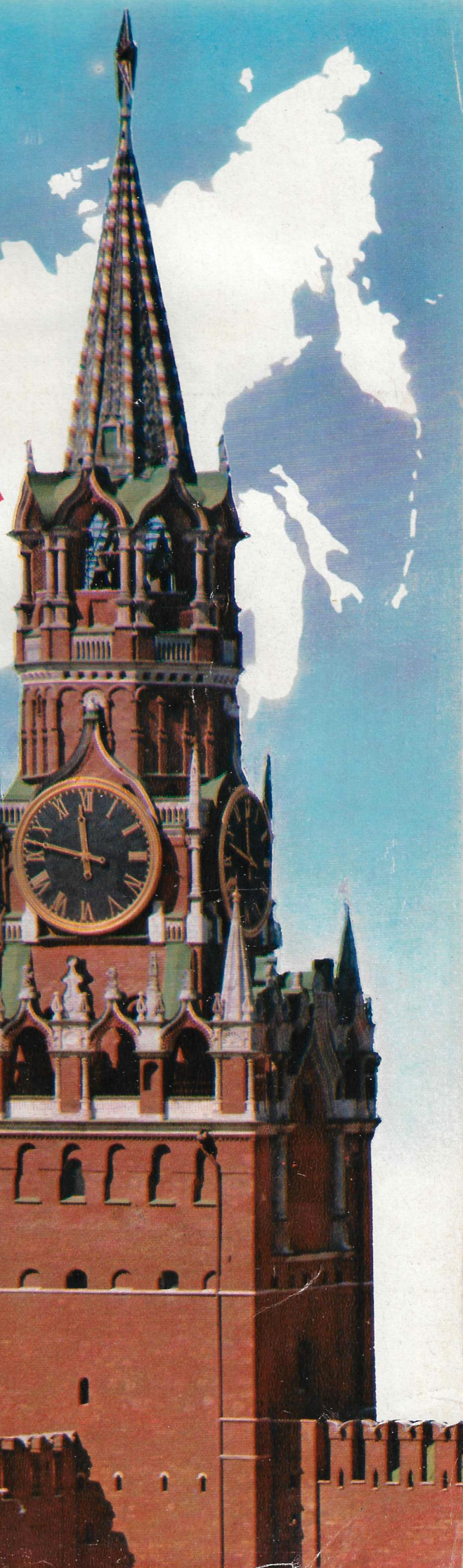

SNTL 60 –VUOTIAS

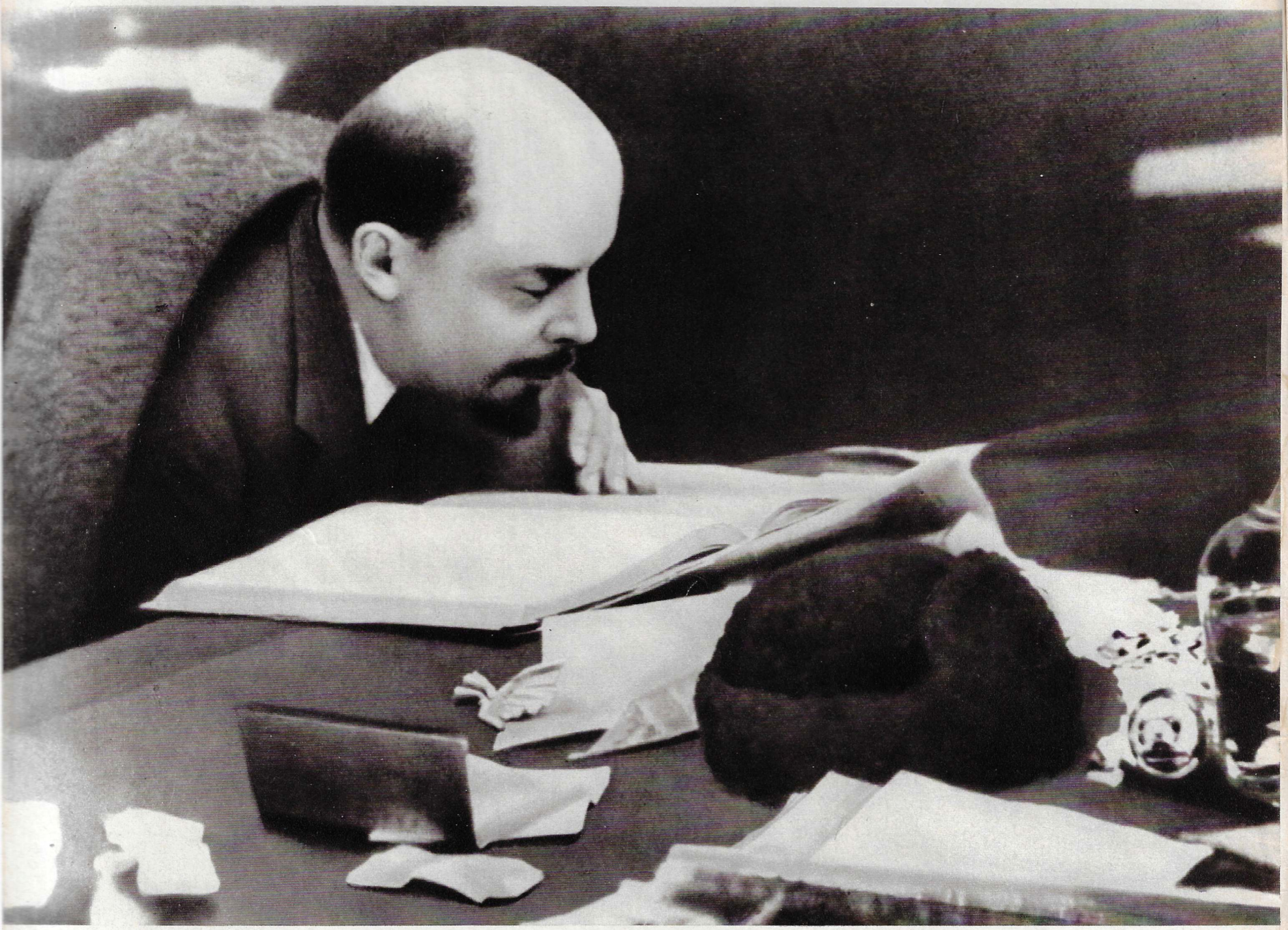

Декларация

об образовании Союза Советских Социалистических Республик.

Со времени образования советских республик государства мира раскололись на два лагеря: лагерь капитализма и лагерь социализма.

Там, в лагере капитализма—национальная вражда и неравенство, колониальное рабство и шовинизм, национальное угнетение и погромы, империалистические зверства и войны.

Здесь, в лагере социализма—взаимное доверие и мир, национальная свобода и равенство, мирное сожительство и братское сотрудничество народов.

Попытки капиталистического мира на протяжении десятков лет разрешить вопрос о национальности путем совмещения свободного развития народов с системой эксплоатации человека человеком оказались бесплодными. Наоборот, клубок национальных противоречий все более запутывается, угрожая самому существованию капитализма. Буржуазия оказалась бессильной наладить сотрудничество народов.

Только в лагере советов, только в условиях диктатуры пролетариата, сплотившей вокруг себя большинство населения, оказалось возможным уничтожить в корне национальный гнет, создать обстановку взаимного доверия и заложить основы братского сотрудничества народов.

Только благодаря этим обстоятельствам удалось советским республикам отбить нападение [illegible] внутренних и внешних, только благодаря этим обстоятельствам удалось [illegible] гражданскую войну, обеспечить свое существование и приступить к [illegible]

Julistus ja Sopimus Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton muodostamisesta hyväksyttiin Neuvostojen 1. yleisliittolaisessa edustajakokouksessa 30. päivänä joulukuuta 1922.

© "Neuvostoliitto" 1982

Kokemus, jonka olemme saaneet viiden vuoden mittaan ratkaistessamme kansallisuuskysymystä valtiossa, jossa kansallisuuksia lienee runsaammin kuin missään muissa maissa, on saanut meidät vakuuttumaan täydelleen siitä, että ainoaa oikeaa suhtautumista kansakuntien etuihin tällaisissa tapauksissa on niiden mahdollisimman täydellinen tyydyttäminen ja sellaisten edellytysten luominen, ettei tällä pohjalla voisi syntyä mitään selkkauksia. Kokemuksemme on saanut meidät varmistumaan kerta kaikkiaan siitä, että vain mahdollisimman suuri huolenpito eri kansakuntien eduista poistaa selkkauksien syyt, poistaa keskinäisen epäluottamuksen, poistaa kaikenlaisten juonittelujen pelon ja herättää, varsinkin eri kieltä puhuvien työläisten ja talonpoikien kesken sitä luottamuksellisuutta, jota ilman ovat kerrassaan mahdottomia niin kansojen väliset rauhanomaiset suhteet kuin myös kaiken sen vähänkin menestyksellinen kehitys, mikä on arvokasta nykyaikaisessa sivilisaatiossa.

27.10.1922. V. I. LENIN

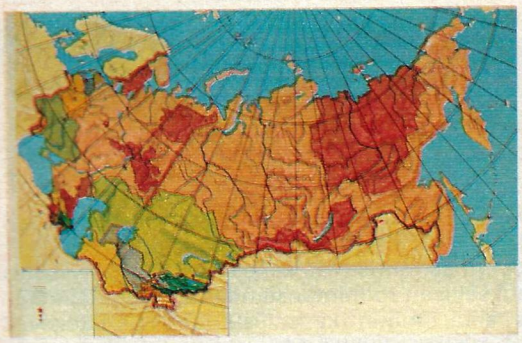

NEUVOSTOLIITTO

N:o 9 (308) 1982

KERRAN KUUKAUDESSA ILMESTYVÄ KUVALEHTI

Lehden on perustanut M. Gorki v. 1930. Ennen v. 1950 ilmestyi nimellä "SSSR na stroike" (Neuvostoliitto rakentaa)

julkaistaan venäjän, suomen, kiinan, korean, hindin, bengalin, urdun, arabian, vietnamin, mongolian, unkarin, serbokroaatin, romanian, englannin, ranskan, saksan, italian, espanjan, japanin ja portugalin kielellä

LENINILÄISTÄ LINJAA

Herkeämättä on lujittunut monikansaisen synnyinmaamme kaikkien kansojen veljellinen ystävyys. Toiminta-suuntanamme on jokaisen tasavallan aineellisen ja henkisen suorituskyvyn lisääminen ja samalla sen mahdollisimman tarkka käyttö koko maan sopusuhtaista kehitystä silmällä pitäen. Tällä tiellä me olemme päässeet todella historiallisiin saavutuksiin.

Neuvostovallan ensi vuosista lähtien on talous- ja yhteiskuntapolitiikkamme rakentunut sillä tavalla, että entiset Venäjän kansalliset reunamaat tulisivat mahdollisimman nopeasti kohotetuksi sen keskustan kehitystasolle. Ja tämä tehtävä on tullut ratkaistuksi hyvällä menestyksellä. Tärkeää osaa on siinä esittänyt maan kaikkien kansakuntien läheinen yhteistyö ja ennen muuta Venäjän kansan pyyteetön apu. Jälkeenjääneitä kansallisia reunamaita ei, toverit, nykyään enää ole!

L. I. BREŽNEV

(NKP:n keskuskomitean toimintaselostus NKP:n 26. edustajakokoukselle)

VAPAIDEN KANSOJEN

K. U. TŠERNENKO NKP:n keskuskomitean politbyroon jäsen, NKP:n keskuskomitean sihteeri

30. päivänä joulukuuta 1922 Moskovassa pidetty Neuvostojen 1. yleisliittolainen edustajakokous hyväksyi Julistuksen ja Sopimuksen Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton muodostamisesta. Sopimuksen mukaisesti VSFNT, Ukraina, Valko-Venäjä ja Taka-Kaukasian Federaatio (johon kuuluivat Azerbaidžan, Armenia ja Gruusia) liittyivät yhteen yhtenäiseksi liittovaltioksi vapaaehtoisuuden ja tasa-arvon periaatteiden pohjalla.

Siitä hetkestä on kulunut kuusi vuosikymmentä. Neuvostojen maan kannalta nämä kuusi vuosikymmentä ovat sisältäneet monia merkittäviä asioita — niin jättiläismäisen uhrautuvaisen työn kaupunkien ja kylien sosialistisen uudistamisen hyväksi kuin todellisen kulttuurivallankumouksen toteuttamisen, niin suuret uroteot sosialistisen isänmaan puolustamiseksi kuin vaikean jälleenrakennuskauden ja kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan luomisen.

Se, että neuvostokansa kesti kaikki sen osalle tulleet koettelemukset ja että synnyinmaamme on tänä päivänä mahtava sosialistinen valtio, on tapahtunut suurelta osaltaan kansallisuuskysymyksen oikean, oikeudenmukaisen ratkaisemisen ansiosta.

VOITOKKAAN LOKAKUUN VALLANKUMOUKSEN suorittanut Leninin johtama kommunistien puolue sai tsarismilta viheliäisen perinnön. Tsaarin Venäjällä ei-venäläiset kansat, jotka muodostivat yli puolet väestöstä, olivat syrjinnän kohteena. Niin sanotuilla kansallisilla reuna-alueilla — Keski-Aasiassa, Kazahstanissa ja monilla Taka-Kaukasian alueilla — vallitsivat feodaalisuhteet. Valtaosa sikäläisistä ihmisistä eivät tienneet opettajan sen enempää kuin lääkärin olemassaolosta. Heitä oli painamassa kaksinkertainen ies — paikallisten riistäjien ja venäläisten tilanherrain ja kapitalistien valta.

Taloudellisessa suhteessa kansalliset reuna-alueet näyttivät suorastaan kurjilta. Teollinen kehitys oli kulkenut niiden sivuitse. Liikenneväyliä ei ollut käytännöllisesti katsoen lainkaan. Maataloudessa käytettiin vanhentuneita työkaluja. Monet kansat viettivät paimentolaiselämää. Puute ja sivistymättömyys olivat miljoonien ja taas miljoonien ihmisten osana. Kuten tunnettu tadžikkilainen kirjailija Aini totesi, luku- ja kirjoitustaitoinen ihminen oli tällä seudulla yhtä harvinainen kuin vihreä puu aavikolla.

Tsarismi noudatti toiminnassaan hajota-ja-hallitse -sääntöä. Kansallista eripuraisuutta ei pyritty lieventämään, vaan sitä päinvastoin lietsottiin keinotekoisesti. Riittää, kun palautetaan mieleen sellaiset inhottavat ilmiöt kuin juutalaispogromit, Taka-Kaukasian verilöylyt, Volgan rantaseudun "inorotseihin" (vierasheimoisiin) kohdistuneet ilkivaltaisuudet yms.

Vladimir Iljitš Lenin kutsui tsaarin Venäjää "kansojen vankilaksi". Katkera mutta täsmällinen määritelmä. Vanha Venäjä oli todellakin niin suurten kuin pienten kansojen vankila.

Mutta kansallisuuskysymyksen ratkaisemisvaikeudet maassa, jossa kansallisuuksien välistä vihaa oli viljelty vuosikymmeniä ja vuosisatoja, eivät rajoittuneet objektiiviseen asiaintilaan. Jokainen mutkikkainkin ongelma on helpompi ratkaista, kun on olemassa käytännön kokemusta. Mitä tulee kokemukseen kansallisuuskysymyksen myönteisestä ratkaisemisesta, niin maailmanhistoria ei tuntenut sellaista. Eri aikoina ja eri aikakausina oli tietysti ollut monikansallisia valtioita, mutta mikäli ne tarjosivatkin jonkinlaista kokemusta, niin tämä kokemus oli vain kielteistä. Tämä koskee niin Pyhää Rooman imperiumia kuin Itävalta-Unkaria, niin Iso-Britanniaa kuin jopa Amerikan Yhdysvaltoja, joka oli syntynyt kansallisen itsenäisyystaistelun lipun alla. Riistäjäluokat — riippumatta siitä, onko kysymys feodaaleista tai porvaristosta, — eivät ole kiinnostuneita kansallisuuskysymyksen ratkaisemisesta. Riistäjille on aina hyötyä eri kansallisuuksiin kuuluvien työtätekevien välisestä epäluuloisuudesta ja vieraantuneisuudesta. Kansallinen eripuraisuus heikentää työtätekeviä estäen heitä tajuamasta perusetujensa yhteisyyttä ja näkemästä todellista vihollistaan.

Sanalla sanoen kansallisuuskysymyksen ratkaiseminen kohtasi nuorella Neuvosto-Venäjällä yllin kyllin vaikeuksia, niin objektiivisia kuin subjektiivisiakin. Neuvostokommunistien kansallisuuspolitiikka osoittautui kuitenkin menestykselliseksi ja tulokselliseksi. Siitä kertoo juuri Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton syntymisen ja kehityksen antama historiallinen kokemus.

Lenin ja hänen taistelutoverinsa omistivat kansallisuuskysymykselle kiinteää huomiota vallankumouksellisen toimintansa alkuhetkistä. Päämäärä oli selvä — riippumatta siitä, mihin kansallisuuteen työtätekevät kuuluivat, heidät oli liitettävä yhteen taistelussa kaikkia sortomuotoja vastaan, riistosta vapaan uuden yhteiskuntajärjestelmän puolesta. Ja tie tähän päämäärään viitoitettiin täsmällisesti. Kuten L. I. Brežnev on todennut, kommunistit ovat aina tarkastelleet kansallisuuskysymystä luokkataistelun valossa ollen sitä mieltä, että sen ratkaiseminen täytyy alistaa palvelemaan vallankumouksen etuja, sosialismin etuja. Nimenomaan sen vuoksi sosialismin puolesta käytävän taistelun osanottajat pitävätkin tärkeimpänä seikkana kansallisuuskysymyksessä työtätekevien yhteenliittämistä — heidän kansallisuuteensa katsomatta — yhteisessä taistelussa kaikkia sortomuotoja vastaan, uuden, työtätekevien riistosta vapaan yhteiskuntajärjestelmän puolesta.

Kommunistit asettuivat järkkymättömästi kannattamaan jokaisen kansan ehdotonta oikeutta saada itse määrätä kohtalostaan. Tuomitessaan nationalismin he tekivät eron sortavan kansakunnan ja sorretun kansakunnan nationalismin välillä. He suuntautuivat kaikkien kansakuntien työläisten ja työtätekevien joukkojen veljesliiton luomiseen sulkien kerta kaikkiaan pois kaikenlaisen väkivallan käytön. Liiton täytyy rakentua ja se voidaan rakentaa vain vapaaehtoisuuden pohjalle.

On muuten paikallaan huomauttaa, että itse kommunistinen puolue oli jo vallankumousta edeltäneellä kaudella koonnut riveihinsä eri kansallisuuksien edustajia. V. I. Lenin kirjoitti v. 1905: "Ettei puoluetta olisi voitu luulla luonteeltaan kansalliseksi, se nimesi itsensä Venäjän eikä venäläiseksi puolueeksi."

Sillä seikalla, että bolševikkipuolue järjestäytyi alusta pitäen internationalistien puolueeksi ja että se oli sitä käytännössä, oli poikkeuksellisen tärkeä merkitys NKP:n kansallisuuspolitiikan ohjelmatavoitteiden toteuttamisessa Suuren Lokakuun voiton jälkeen. Oikea politiikka sai jo vallankumouksen edellisinä vuosina luotettavia, taitavia täytäntöönpanijoita kansallisten kaaderien joukosta.

NEUVOSTOVALTA ei viivytellyt strategisten toimintatavoitteidensa täytäntöönpanoa. Rauhaa ja maata koskevien asetusten rinnalla Venäjän kansojen oikeuksien julistus muodostui yhdeksi neuvostovallan ensimmäisistä historiallisista asiakirjoista. Tällä asiakirjalla säädettiin: Venäjän kansojen tasa-arvo ja suvereenisuus, kansojen oikeus vapaaseen itsemääräämiseen aina eroamista ja itsenäisen valtion muodostamista myöten, kaikkien ja kaikenlaisten kansallisten ja kansallis-uskonnollisten etuoikeuksien ja rajoitusten peruuttaminen, vähemmistökansallisuuksien vapaa kehitys, Venäjän kansojen vapaaehtoisen ja rehellisen liiton ja niiden täydellisen keskinäisen luottamuksen välttämättömyys.

Kansallisuuskysymys lakkasi olemasta puhtaasti teoreettinen muuttuen konkreettisen politiikan kohteeksi. Kansakuntien ja kansallisuuksien tasa-arvo muuttui kaikkia velvoittavaksi laiksi. "Me hallitsemme, mutta emme hajota, niin kuin vanhan Rooman ankara laki kuuluu", V. I. Lenin lausui tammikuussa 1918 pidetyssä Neuvostojen 3. yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, "yhdistämme kaikki työtätekevät elintärkeiden etujen, luokkatietoisuuden katkeamattomalla ketjulla. Ja meidän liittomme, meidän uusi valtiomme on lujempi sitä pakkovaltaa, joka vilpin ja väkivallan turvin on yhdistämässä keinotekoisia, imperialistien tarvitsemia valtiomuodostelmia."

Näiden Leninin sanojen katteena oli jo silloin konkreettisia tekoja. Lokakuun voiton myötä entisen tsaarinimperiumin kaikki kansat saivat mahdollisuuden määrätä itse kohtalostaan. Sellaiset maat kuin Suomi ja Puola saivat valtiollisen itsenäisyyden, mikä muodostui neuvostovallan julistaman kansakuntien itsemääräämisoikeuden käytännölliseksi olennoitumaksi. Samanaikaisesti syntyi myös itsenäisiä neuvostotasavaltoja. Ensimmäinen niistä — Venäjän tasavalta — tuli myös historian ensimmäiseksi

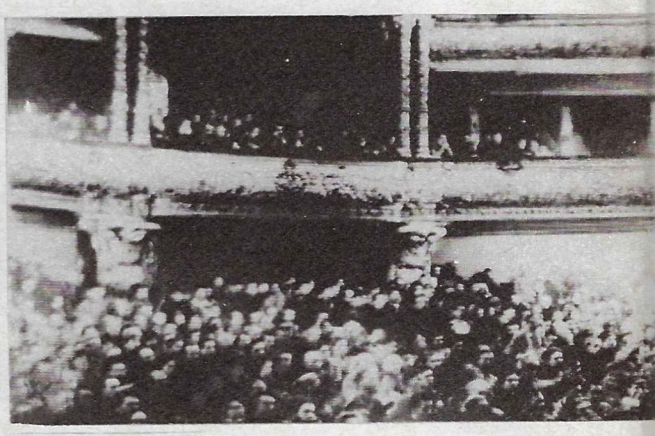

Nämä kuvat on otettu 30. päivänä joulukuuta 1922 Moskovassa, missä Neuvostojen ensimmäinen yleisliittolainen edustajakokous kokoontui Bolšoi-teatterin salissa. Ilmaisten kansojensa tahdon yli kaksituhatta valtuutettua hyväksyivät Julistuksen ja Sopimuksen yhtenäisen monikansallisen liittovaltion muodostamisesta. "Te muistatte, miten kaikki tehtiin sitä varten, että erilliset kansallisuudet olisivat vaikeroineet Venäjällä siihen aikaan riemuinneen saappaan alla", Azerbaidžanin edustaja

MURTUMATON LIITTO

monikansalliseksi neuvostovaltioksi. Se perustettiin federaatioksi vapaiden kansojen vapaan liiton pohjalla. Sen jälkeen muodostuivat muut riippumattomat tasavallat — Ukrainan ja Valko-Venäjän tasavallat sekä sittemmin Azerbaidžanin, Armenian ja Gruusian tasavallat. Nämä kolme Taka-Kaukasian tasavaltaa yhdistyivät piakkoin federaatioksi. Näiden tasavaltojen ohella syntyi myös muiden kansojen autonomisia valtiollisia muodostumia.

Sisäinen ja ulkoinen vastavallankumous eivät antaneet neuvostovallalle pitkää hengähdystaukoa. Mutta entisen tsaari- Venäjän eri kansallisuuksien työtätekevät ehtivät kuitenkin tuntea, mitä neuvostovalta on niille tuova. He näkivät, että neuvostovalta hävittää kapitalistien ja tilanherrain harjoittaman sorron. He näkivät, että tehtaat siirretään yhteiskunnan omistukseen ja että maa luovutetaan talonpojille. Tuhansien ja taas tuhansien esimerkkien nojalla he vakuuttuivat siitä, kuinka kärsivällisesti ja hienotunteisesti kommunistit suhtautuvat kunkin kansan kansallisiin tunteisiin.

Kansalaissodan ja ulkomaisten valtioiden aseellisen intervention vuodet muodostuivat entisen tsaari-Venäjän kansoille ankaraksi internationalismin kouluksi. Toistan, että se oli ankara koulu. Mutta poliittiset tiedot se antoi nopeasti, ja sen opetukset olivat äärimmäisen selvät. Maa ei jakautunut kansallisen, vaan luokkakantaisen tunnusmerkin mukaan. Työtätekevät vakuuttuivat omasta poliittisesta kokemuksestaan, että ellei olisi olemassa kaikkien kansallisuuksien vapaaehtoisesti yhteen liittyneiden työtätekevien lujaa valtaa, tilanherrat ja kapitalistit tulisivat huomenna takaisin, että sorto ja riisto palaisivat ja että toiveet paremmasta huomispäivästä joutuisivat haudatuksi.

Kansalaissota ja interventio eivät kiertäneet maamme ainoatakaan kolkkaa. Ja synnyinmaamme kaikkien kansojen pojat ja tyttäret taistelivat rinta rinnan nuoren neuvostovallan puolesta, valkokaartilaisia ja ulkomaisia maahantunkeutujia vastaan.

Kaikkien siihen aikaan olemassaolleiden neuvostotasavaltojen sotilaspoliittinen liitto muotoutui käytännöllisesti katsoen ensimmäisinä Lokakuun jälkeisinä vuosina, ja maan eri alueiden väliset talous- ja muut yhteydet kehittyivät sitä mukaa kuin sen ajan olosuhteet sallivat.

Venäjän työväenluokan internationalismi oli eittämättä monikansallisen neuvostovaltion syntymisen poikkeuksellisen tärkeä tekijä. Voidaan liioittelematta sanoa, että Venäjän työväenluokka joutui kantamaan harteillaan kansalaissodan ja intervention perustaakan. Pietarin ja Moskovan, Nižni Novgorodin ja Ivanovo-Voznesenskin sekä Venäjän muiden teollisuuskeskusten proletaarien äärettömän suuri sankaruus ja heidän suvaitsemattomuutensa kaikkia sortajia kohtaan saivat — paremmin kuin mitkään sanat — kaikkien kansallisuuksien työtätekevät vakuuttuneiksi siitä, että venäläistä työläistä, kommunistien puoluetta ja Leniniä voidaan uskoa ja että heihin voidaan luottaa.

Sen vuoksi voimme täydellä syyllä sanoa, että Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton muodostaminen oli vallankumouksen koko kehityksen valmistelema historiallinen tapahtuma. Se muodostui kaikkien Venäjällä asuneiden kansojen vapaan tahdonilmauksen loogiseksi lopputulokseksi. Sen ajan historialliset asiakirjat kertovat meille ujestien, alueiden, kuvernementtien ja tasavaltojen Neuvostojen edustajakokousten järjestämistä, eräänlaiseksi kansanäänestykseksi muodostuneista joukkomielenosoituksista ja muista yleisötilaisuuksista, joissa kansojen vapaaehtoiselle yhdistymiselle lausuttiin luja ja varaukseton "kyllä".

Yhtenäisen liittovaltion luominen oli sisäisten syiden sanelema toimenpide — ankarien sotavuosien aiheuttamien mitä pahimpien haavojen lääkitseminen ei ollut ajateltavissa ilman kiinteää liittoa; se oli myös ulkoisten syiden sanelema — monilukuisten ulkoisten vaarojen uhatessa kansojen neuvostovallan säilyttäminen, suojaaminen ja lujittaminen ei ollut ajateltavissa ilman kiinteää liittoa.

SNTL:N MUODOSTAMISEN myötä, mikä — kuten edellä tuli jo todetuksi — ajoittui kansalaissodan ja sotilaallisen intervention loppuhetkiin, leniniläinen kansallisuuspolitiikka ja sen jalot piirteet tulivat esiin täydessä määrin.

L. I. Brežnev on todennut: "Puolueemme ymmärsi hyvin, että kansallisen sorron ja eriarvoisuuden kaikkien seurausten voittamiseksi ei riitä edes parhaimpien ja oikeudenmukaisimpien lakien hyväksyminen. Sen lisäksi täytyy vielä voittaa aiemmin sorrettujen kansakuntien ja kansallisuuksien taloudellinen ja sivistyksellinen jälkeenjääneisyys. Toisin sanoen, ei riitä, että mitätöidään kansakuntien juridinen eriarvoisuus, vaan täytyy tehdä loppu myös niiden tosiasiallisesta eriarvoisuudesta."

Puolue suuntasi maata kansallisten reuna-alueiden taloudellisen, sivistyksellisen ja sosiaalipoliittisen kehityksen vauhdittamiseen. Tämän linjan mukaisesti eräät liittotasavallat saivat monien vuosien ajan runsaita tukirahoja yleisliittolaisesta budjetista.

Tuotantovoimia sijoitettaessa ja perusrakennustöiden kohteita määriteltäessä otettiin taloudellisen tarkoituksenmukaisuuden ohella joka kerta huomioon myös kansallisuuspolitiikan edut. Muistelen sen ajan rakennustyömaiden karttaa. Teollisuusjättiläisiä luotiin tietysti maan perinteisilläkin teollisuusalueilla. Mutta ajan tunnusmerkkinä oli sittenkin nykyaikaisen teollisuuden syntyminen kirjaimellisesti kaikissa liittotasavalloissa.

Ei ole ihmeteltävää, että me joudumme tänään turvautumaan kolmi- ja jopa nelinumeroisiin lukuihin verratessamme teollisuustuotannon volyymin kasvua sanokaamme Keski-Aasian tasavalloissa SNTL:n olemassaolon aikana.

Erityistä huomiota kiinnitettiin kaikkialla luku- ja kirjoitustaidottomuuden poistamiseen ja korkean ammattitason omaavien kansallisten kaaderien luomiseen kansantalouden eri aloja varten. Maan keskuksen eli konkreettisemmin sanoen VSFNT:n voimaperäisen avun ansiosta liittotasavallat saivat menestyksellisesti ratkaistuksi kulttuurivallankumoukseen liittyneet tehtävät. Kysymys ei ollut yksinomaan yleisestä luku- ja kirjoitustaidosta, vaan myös siitä, että jokaisessa tasavallassa luotiin korkea- ja keskikoulujärjestelmä sekä tieteellisten tutkimuslaitosten verkko. Näillä tutkimuslaitoksilla on nykyään alati kasvava osuus koko neuvostotieteen saavutuksissa.

Entä sitten kulttuuri. Yhtenäisessä liittovaltiossa ei yksikään monilukuisten kansallisten kulttuurien kiehtovista väreistä joutunut hukkaan. Se oli todellista elpymistä. Kiinteät kulttuuriyhteydet ja — lisättäköön — venäjän kielen leviäminen varmistivat kansallisten kulttuurien kukoistuksen ja rikastumisen.

Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitolle oli suotu vain 19 vuotta rauhanomaista työtä Suuren Isänmaallisen sodan puhkeamishetkeen saakka. Mutta se, mitä tämän lyhyen ajanjakson kuluessa ehdittiin tehdä kommunistien johdolla Leninin sosialisminrakentamissuunnitelman täytäntöönpanossa ja leniniläisen kansallisuuspolitiikan toteuttamisessa, kesti loistavalla tavalla lujuuskokeen. Sodan kulku ja lopputulos osoittivat vielä kerran, että Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto on luotu vankalle perustalle ja ikuisiksi ajoiksi. Maamme kaikki kansakunnat ja kansallisuudet nousivat puolustamaan sitä. Verisessä yhteenotossa fasismin kanssa SNTL:n kansojen ystävyys oli yksi Neuvostoliiton voiton päälähteitä.

Kauan kaivatun rauhan vihdoinkin koittaessa tämä ystävyys auttoi nostamaan Ukrainaa ja Valko-Venäjää, Venäjän aluepiirejä ja alueita, Moldaviaa ja Neuvostoliiton Itämeren tasavaltoja raunioista ja tuhkasta.

Meillä on kaikki perusteet sanoa, että oikea kansallisuuspolitiikka osoittautui koko Neuvostoliiton kehityksen tehokkaaksi vauhdittajaksi. Tänä päivänä Neuvostoliitto esiintyy mahtavana sosialistisena valtiona, jolla on yhtenäinen politiikka, yhtenäinen monikansallinen neuvostokulttuuri ja yhtenäinen talouskoneisto, joka on muotoutunut kaikkien kansakuntien ja kansallisuuksien yhteisten taloudellisten tavoitteiden ja etujen pohjalla. Uusi historiallinen ihmisyhteisö — neuvostokansa — on muuttunut todeksi.

Kommunistien puolue ei sano kuitenkaan, että kansallisuuskysymys olisi Neuvostoliitossa poistettu päiväjärjestyksestä. Kommunistit ovat kylläkin ratkaisseet sen siinä muodossa, jossa me saimme sen perinnöksi menneisyydeltä. Kansallinen eripuraisuus on kadonnut. Taloudellisen, sivistyksellisen ja sosiaalisen kehityksen eriarvoisuus on kadonnut. Nykyisen SNTL:n muodostavan 15 liittotasavallan tähtisikermä on "koko kansan sosialistinen valtio, joka ilmentää työläisten, talonpoikien ja sivistyneistön,

S. Kirov lausui edustajakokouksessa, "mutta vasta nyt, viiden vuoden kuluttua, olemme saaneet täyden mahdollisuuden liittyä yhtenäiseksi kokonaisuudaksi, yhtenäiseksi veljesperheeksi. Syleillen lämpimästi toisiamme me lausumme tänä juhlallisena päivänä: eläköön Sosialististen Neuvostotasaveltojen Liitto." Viimeistä edellinen kuva esittää SNTL:n Toimeenpanevan keskuskomitean lippua.

VAPAIDEN KANSOJEN MURTUMATON LIITTO

maan kaikkien kansakuntien ja kansallisten ryhmien työtätekevien tahtoa ja etuja", kuten vuoden 1977 perustuslaissa sanotaan.

Nykyään puolue näkee tehtävikseen kansallisuuspolitiikan alalla neuvostomaan kansojen ystävyyden lujittamisen ja kehittämisen ja jokaisen tasavallan aineellisen ja henkisen potentiaalin lisäämisen. Tämä vaatii taasen tasavaltojen kehitysetujen sopusointuista yhdistämistä koko maan kehitykseen ja kommunistisen rakennustyön yleisten etujen mahdollisimman täydellistä huomioon ottamista.

Puolueemme on aina pitänyt ja pitää jokapäiväistä huolta neuvostoihmisen parhaasta. Tällöin se ei ole koskaan — suurissa sen enempää kuin pienissäkään asioissa — erottanut mitään erityisiä ihmisryhmiä tai erillisiä kansallisuuksia. Se on keskittänyt huomionsa koko neuvostokansan etuihin. NKP:n 26. edustajakokous esitti 11. viisivuotiskaudeksi ja koko 1980-luvuksi laajan ohjelman kansan elintason edelleen kohottamiseksi.

NKP:n keskuskomitean toukokuun (v. 1982) täysistunto ja L. I. Brežnevin siinä pitämä selostus muodostuivat selväksi todisteeksi puolueen tämänsuuntaisista ponnistuksista. Täysistunto määritteli kansan hyvinvoinnin kasvuun johtavat konkreettiset tiet ja vahvisti laajasuuntaisen Elintarvikeohjelman. Niin, tänä päivänä tällaisten valtavien tehtävien ratkaiseminen on voimiemme mukaista.

"Maamme kansakuntien ja kansallisuuksien jatkuva lähentyminen on objektiivinen prosessi", L. I. Brežnev korostaa. "Puolue vastustaa tämän prosessin keinotekoista vauhdittamista — se ei ole lainkaan tarpeen. Neuvostoelämämme koko kulku sanelee tämän prosessin. Toisaalta puolue pitää sallimattomina kaikkia yrityksiä jarruttaa kansakuntien lähentymisprosessia, estellä sitä verukkeella tai toisella ja vakiinnuttaa keinotekoisesti kansallista eristyneisyyttä, sillä se olisi ristiriidassa yhteiskuntamme kehityksen yleislinjan, kommunistien internationalististen ihanteiden ja ideologian sekä kommunistisen rakennustyön etujen kanssa."

Puolue pitää kansallisuuspolitiikan kysymykset jatkuvasti näköpiirissään. Näitä kysymyksiä tarkastellaan ehdottomasti puolueen edustajakokouksissa, ja ne otetaan huomioon NKP:n keskuskomitean täysistuntojen työssä, laeissa sekä valtionelinten muissa päätöksissä. Ja tämä puolueen johdonmukaisuus leniniläisen kansallisuuspolitiikan toteuttamisessa on tullut palkituksi satakertaisesti.

Neuvostoihmiset vastaanottavat SNTL:n muodostamisen 60-vuotispäivää maamme kaikkien kansakuntien ja kansallisuuksien juhlana. Se on internationalismin juhla, kansojen ystävyyden juhla.

Kommunistit ovat todistaneet, eivät vain teoriassa vaan myös käytännössä, että on olemassa reaalinen tie eri kansallisuuksien ihmisten välisiin sopusointuisiin suhteisiin.

NEUVOSTOLIITON KOMMUNISTISEN PUOLUEEN ja neuvostovaltion ulkopoliittinen linjakin on jalojen internationalismin periaatteiden läpitunkema. Nämä periaatteet ovat muodostuneet maailman sosialistisen ystävyysliiton puitteissa vakiintuneiden sosialististen kansainvälisten suh-

teiden perustaksi. Todellinen tasa-arvo, suvereniteetin kunnioittaminen ja kiinteä keskinäinen avunanto — siinä ovat ne perusnormit, jotka liittävät yhteen sosialististen kansojen sopuisaa kansainvälistä perhettä.

Se, että sosialistisia veljesvaltioita yhdistävät siteet moninkertaistuvat niin politiikassa kuin taloudessa ja henkisellä alalla, on lainmukainen ilmiö. Voidaan varmuudella sanoa, että kunkin sosialistisen maan saavutuksissa on tänään havaittavissa niin kansallisten ponnistusten kuin sosialismin maiden kansainvälisen yhteistyön tuloksia.

Neuvostovaltion internationalistiset organisaatioperiaatteet ilmenevät selvästi myös Neuvostoliiton lujittuvassa yhteistyössä kehitysmaiden kanssa. Neuvostoliitto on pitänyt ja pitää pyhänä jokaisen kansan oikeutta riippumattomaan kehitykseen. Vieroksuen kaikenlaista puuttumista muiden maiden sisäisiin asioihin Neuvostoliitto antaa kaikkinaista apua kansojen ponnistuksille, jotka on suunnattu poliittisen ja taloudellisen riippumattomuuden saavuttamiseen.

Neuvostoliitto on valmis kehittämään tasa-arvoista, hyvään naapuruuteen pohjautuvaa yhteistyötä maailman kaikkien maiden kanssa. Siihen tähtää NKP:n 26. edustajakokouksen hyväksymä Rauhanohjelma 1980-luvuksi. Siihen tähtää Neuvostoliiton koko toiminta kansainvälisellä näyttämöllä. Kilpavarustelun lopettaminen, jännityksen eliminoiminen kansainvälisissä suhteissa, liennytyksen lujittaminen ja sen eteenpäin vieminen varmistaisivat laajat mahdollisuudet jokaisella maalla ja jokaisella kansalla yllin kyllin olevien luomistehtävien ratkaisemiseen.

Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto on nuori maa. Luulen lehden lukijoiden olevan samaa mieltä kanssani siitä, että valtion iäksi 60 vuotta ei ole kovinkaan pitkä aika. Mutta neuvostoliittolaiset kommunistit ja neuvostoihmiset ovat kuuden vuosikymmenen aikana kyenneet todella käänteentekeviin aikaansaannoksiin.

Tämä taas tekee meidät järkkymättömän varmoiksi siitä, että me kykenemme ratkaisemaan tämänpäiväisetkin tehtävämme, kommunistisen rakennustyön sekä rauhan lujittamisen ja säilyttämisen tehtävät.

Kykenemme siihen sen vuoksi, että NKP ja neuvostovaltio pitävät ohjeenaan kansan etuja. Sen vuoksi, että kaikkien maiden työtätekevien yhteistyö on kommunistien korkein päämäärä. Sen vuoksi, että rauha ja rauhanomainen työ sekä kaikkien rotujen ja kansakuntien ihmisten hyvä sopu ovat ihmiskunnan onnellisen tulevaisuuden kiertämätön ehto.

Juhlakulkue Moskovan Punaisella torilla. SNTL:n kaikkien kansakuntien ja kansallisuuksien edustajat osoittavat yhtenäisyyttään ja solidaarisuuttaan planeetan kansoille taistelussa rauhan ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

30. PÄIVÄ JOULUKUUTA 1922

Tämä tapahtuma ajoittui vuoden 1922 viimeistä edelliseen päivään. Kaikki keskuslehdet sijoittivat etusivulleen uutisen:

"Kremlin Suuren palatsin Andrein salissa pidettiin Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan, Ukrainan Sosialistisen Neuvostotasavallan, Taka-Kaukasian Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan ja Valko-Venäjän Sosialistisen Neuvostotasavallan Neuvostojen edustajakokousten valitsemien täysivaltaisten valtuuskuntien konferenssi.

Konferenssi valitsi nelimiehisen puhemiehistön, jossa kullakin tasavallalla on oma edustajansa. Puhemiehistön jäsenet ovat toveri Kalinin (VSFNT), toveri Petrovski (USNT), toveri Tshakaja (Taka-Kaukasian SFNT) ja toveri Tservjakov (Valko-Venäjän SNT).

Puheenjohtajaksi valittiin toveri Kalinin ja sihteeriksi toveri Jenukidze.

Päiväjärjestys:

1. Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton muodostamista koskevan julistuksen ja liittosopimuksen käsittely.

2. Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton Neuvostojen 1. edustajakokouksen työjärjestys ja avaamisajankohta.

Konferenssissa julkistettiin SNTL:n muodostamista koskevan julistuksen tekstiluonnos ja neuvostotasavaltojen välisen sopimuksen luonnos, jotka alustavasti oli käsitelty eri valtuuskunnissa ja jotka valtuuskuntien johtajat olivat esittäneet konferenssin käsiteltäväksi.

Keskustelun jälkeen konferenssi vahvisti julistuksen luonnoksen ja itse sopimuksen luonnoksen.

Itse julistuksen ja sopimuksen allekirjoitustilaisuuden konferenssi päätti siirtää joulukuun 30. päivän aamuun.

Konferenssi käsitteli myös Neuvostojen 1. edustajakokouksen työjärjestystä ja päätti kutsua sen koolle 30. päivänä joulukuuta klo 11.00 Bolšoi-teatterin tiloissa."

Kello kymmeneksi aamulla Teatteriaukiolle saapuivat Yleisvenäläiselle toimeenpanevalle keskuskomitealle nimetyn 1. yhdistetyn sotilaallisen neuvostokoulun oppilaat. Kookkaat nuoret miehet pitkissä sotilastakeissaan ja suippopäisissä budjonnylaispäähineissään päästivät Bolšoi-teatteriin vain edustajakokouksen osanottajia ja vieraita.

Joukossa näkyi paljon nuoria ja naisia. Nahkaiset lippalakit vilahtelivat vuoroon naisvaltuutettujen punaisten huivien kanssa. Harmaissa sotilastakeissa kiiltelevät Punaisen lipun kunniamerkit olivat muistuttamassa äskettäisistä taisteluista vastavallankumouksellisia ja ulkomaisia maahantunkeutujia vastaan.

Lämminvuorisia šapanviittoja, peurannahkaisia mekkoja, valkoisia turbaaneja, lampaannahkahattuja ja ketunnahasta valmistettuja korvuslakkeja — moskovalaisille ei ollut kovinkaan usein tarjoutunut tilaisuutta nähdä samanaikaisesti niin paljon eksoottisia asuja.

Teatterissa vallitsi ilontäyteinen, innostunut ilmapiiri. Nuoriso tanssi harmonikkojen ja ruokopillien, gruusialaisten diplipitorumpujen ja ukrainalaisten bandurojen säestyksellä. Bolšoin kuuluisat kristallikruunut valoivat loistettaan. Oli vaikea uskoa, että vain sähköistetyn GOELRO-kartan lamput olivat kaksi vuotta sitä ennen valaisseet tätä kylmää ja puolipimeätä salia, jossa silloin pidettiin Neuvostojen 8. yleisvenäläinen edustajakokous.

Perinteen mukaan ulkomaisen lehdistön edustajat asettuivat taloksi orkesterisyvennykseen. Ensimmäisissä Moskovassa pidetyissä edustajakokouksissa ulkomaiset lehtimiehet tyytyivät yleensä heitä varten aidattuun pikkuruiseen nurkkaukseen. "Kaksi askelta leveä, kaksi askelta pitkä" — reportterit vitsailivat. Vähitellen, vuosi vuodelta, neuvostovallan kunkin uuden sotilaallisen ja diplomaattisen menestyksen myötä aitausta jouduttiin joka kerta laajentamaan, kunnes koitti aika, jolloin lehdistöaitio valtasi koko orkesterisyvennyksen. Monien Euroopan maiden suuret sanomalehdet lähettivät kirjeenvaihtajansa Moskovaan.

Diplomaattikunnan edustajat saapuivat edustajakokoukseen viimeisinä. Etiketille uskollisina he astuivat saliin muutamaa minuuttia ennen istunnon alkamista. Heidän ilmestymisensä ei jäänyt huomaamatta: diplomaattien saketit, frakit ja tärkätyt kaulukset erottuivat selvästi useimpien kokousedustajien yksinkertaisten ja kokonaisuutena ottaen köyhännäköisten vaatteiden taustalla.

Vielä kolmisen vuotta sitä ennen koko diplomaattikunta oli koostunut kahdesta henkilöstä — Persian suurlähettiläästä ja Afganistanin lähettiläästä. SNTL:n Neuvostojen 1. edustajakokouksen alkamishetkellä Moskovassa oli akkreditoituna jo 12 täysivaltaista edustajaa: Saksasta, Eestistä, Suomesta, Latviasta, Liettuasta, Turkista, Persiasta, Afganistanista, Mongoliasta, Buharasta ja Horezmista; Puolan tasavaltaa oli edustamassa asiainhoitaja. Iso-Britannialla, Italialla, Ruotsilla, Norjalla ja Tšekkoslovakialla oli kauppaedustajat. Ei tarvinnut olla selvänäkijä ennustaakseen pikaista romahdusta diplomaattiselle saarrolle, jonka johtavat kapitalistiset maat olivat panneet toimeen sotilaallisen interventionsa epäonnistuttua. Näin tapahtuikin vuoden kuluttua.

Edustajakokouksen hyväksytyn päiväjärjestyksen mukaisesti ensimmäisenä nousi näyttämölle Yleisvenäläisen toimeenpanevan keskuskomitean puhemiehistön jäsen Pjotr Smidovitš. Sali tervehti lämpimästi Venäjän kolmen vallankumouksen osanottajaa, joka oli liittynyt puolueeseen v. 1898. Kokousedustajien silmissä Pjotr Smidovitš olennoi Venäjän proletariaatin vallankumouksellisten sukupolvien katkeamatonta yhteyttä — leniniläisen "Iskran" asiamiehistä siihen nuorisoon, jonka oli määrä ryhtyä rakentamaan sosialismia.

Kun hiljaisuus oli viimein koittanut, Pjotr Smidovitš lausui hiljaisella äänellä: "Toverit! Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan, Ukrainan Sosialistisen Neuvostotasavallan, Taka-Kaukasian Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan ja Valko-Venäjän Sosialistisen Neuvostotasavallan täysivaltaisten valtuuskuntien konferenssin toimeksiannosta julistan Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton Neuvostojen ensimmäisen edustajakokouksen avatuksi..."

Suosionosoitukset keskeyttivät vanhimman kokousedustajan puheenvuoron pitkäksi aikaa.

Smidovitš yritti kahdesti jatkaa puhettaan, mutta sali ei ottanut rauhoittuakseen.

Mutta lopulta kajahtivat hiljenevän hälyn ylittäneet sanat:

— Ukrainan, Azerbaidžanin, Gruusian, Armenian ja Valko-Venäjän työtätekevien yksimielinen tahto sulauttaa erillään olevat neuvostotasavallat yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, Sosialististen Neuvostotasavaltojen mahtavaksi liittovaltioksi ilmaistiin Ukrainan, Valko-Venäjän ja Taka-Kaukasian Neuvostojen edustajakokouksissa. VSFNT:n työtätekevien edustajat antoivat tälle tahdolle tukensa 26:ntena joulukuuta pidetyssä Neuvostojen 10. yleisvenäläisen edustajakokouksen istunnossa osoittaen sanoinkuvaamatonta entusiasmia. Tässä edustajakokouksessa hyväksytyllä päätöslauselmalla liiton perustaksi on vahvistettu tasavaltojen tasa-arvon ja niiden liittovaltioon liittymisen vapaaehtoisuuden periaate, niin että jokainen niistä säilyttää oikeutensa erota vapaasti tästä liitosta. Nämä periaatteet lasketaan valtuuskuntien ehdottaman sopimuksen perustaksi...

Läsnäolevat ymmärsivät, että oli toteutumassa maan 132-miljoonaisen monikansallisen väestön tahto, joka oli ilmaistu paitsi tasavaltojen myös kuvernementtien, ujestien ja volostien edustajakokouksissa ja muissa kokouksissa.

— Valtiomme ovat tähän saakka seisseet erillisinä armeijoina yhteisellä taistelurintamalla, puhuja jatkoi. — Me puolustimme yksissä miehin samaa asiaa — työn valtaa, neuvostojen valtaa — kamppaillen imperialististen hallitusten yhdistettyä rintamaa vastaan, me rakensimme sosialistista taloutta puolustaen sitä hyökkäävältä pääomalta. Nyt me liitymme yhteen yhtenäiseksi valtioksi muodostaen yhtenäisen poliittisen ja taloudellisen elimistön. Ja jokainen ulkoapäin aiheutettu haava, jokainen sisäinen kipu jollakin kaukaisella reuna-alueella tulee tuntumaan samanaikaisesti valtion kaikissa osissa synnyttäen vastaavan reaktion Liiton koko elimistössä.

Josef Stalin piti selostuksen SNTL:n muodostamisesta. Hän totesi, että neuvostovallan historiassa 30. päivä joulukuuta on merkkipaalu, joka erottaa vanhan, jo menneisyyteen siirtyneen vaiheen, jolloin neuvostotasavallat kulkivat erillään toisistaan, vaikka toimivatkin yhdessä, uudesta kaudesta, joka tietää voimien yhteenliittämistä kansantalouden jälleenrakentamiseksi, tasavaltojen sotilaallisen mahdin, finanssien ja taloudellisten mahdollisuuksien yhdistämistä ja niiden muuttumista varteenotettavaksi voimaksi, joka kykenee vaikuttamaan kansainväliseen tilanteeseen työtätekevien eduksi.

Luettuaan Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton muodostamista koskevan julistuksen ja sopimuksen tekstit julki hän ehdotti, että ne hyväksyttäisiin kommunisteille ominaisella yksimielisyydellä.

Alustuksen johdosta virinneessä keskustelussa Mihail Frunze otti ensimmäisenä puheenvuoron.

Tämä ammattivallankumouksellinen, kansalaissodan tunnettu sotapäällikkö, jonka nimi oli saanut tarunhohtoista kaikua, korosti, että käsiteltyään ehdotettuja asiakirjoja huolellisesti kansallisten edustajakokousten valitsemien täysivaltaisten valtuuskuntien konferenssi oli katsonut tarpeelliseksi sisällyttää niihin lisätakeet siitä, että ne muodostuisivat asiakirjoiksi, jotka laskevat vankan perustan uusille keskinäisille suhteille, suhteille, jotka

SOSIALISTISTEN NEUVOSTOTASAVALTOJEN LIITON MUODOSTAMISTA KOSKEVASTA JULISTUKSESTA

Äskettäin Neuvostojensa edustajakokouksiin kokoontuneiden ja "Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton" muodostamista koskevan päätöksen yksimielisesti hyväksyneiden neuvostotasavaltojen kansojen tahto on luotettavana vakuutena siitä, että tämä Liitto on tasa-arvoisten kansojen vapaaehtoinen yhteenliittymä, että jokaiselle tasavallalle on turvattu oikeus erota vapaasti Liitosta, että pääsy Liittoon on vapaa kaikille sosialistisille neuvostotasavalloille — niin olemassaoleville kuin tulevaisuudessa syntyville — ja että uusi liittovaltio kruunaa arvokkaalla tavalla jo lokakuussa 1917 lasketut kansojen rauhanomaisen yhteiselon ja veljellisen yhteistyön perustukset...

Ilmoittaessamme kaikesta tästä koko maailman kuullen ja julistaessamme juhlallisesti Neuvostovallan perustusten järkkymättömyyden, perustusten, jotka ovat saaneet ilmauksensa meidät valtuuttaneiden sosialistisen neuvostotasavaltojen perustuslaeissa, me, näiden tasavaltojen edustajat, teemme saamiemme valtuuksien nojalla päätöksen allekirjoittaa sopimuksen "Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton" muodostamisesta.

NEUVOSTOJEN ENSIMMÄINEN YLEISLIITTOLAINEN EDUSTAJAKOKOUS JULISTI SOSIALISTISTEN NEUVOSTOTASAVALTOJEN LIITON MUODOSTETUKSI.

suovat jokaiselle Liittoon kuuluvalle valtiolle tilaisuuden mahdollisimman suuren tarmokkuuden ja omatoimisuuden ilmaisemiseen yhteisen asian hyväksi.

Hän ehdotti sopimuksen ja julistuksen tekstien hyväksymistä vain peruspiirteissään. Frunzen mielestä SNTL:n Toimeenpanevan keskuskomitean, joka oli määrä valita edustajakokouksessa, piti ryhtyä viimeistelemään kumpaakin asiakirjaa.

Tasavaltojen toimeenpanevien keskuskomiteoiden käsiteltyä sopimuksen ja julistuksen toistamiseen nämä asiakirjat oli tarkoitus esitellä SNTL:n Toimeenpanevan keskuskomitean istunnolle, jolle annettiin toimeksi niiden voimaansaattaminen.

Näiden asiakirjojen lopullinen ratifiointi siirrettiin SNTL:n Neuvostojen 2. edustajakokoukseen.

— Tämä tie saattaa näyttää pitkältä, Frunze sanoi, — mutta me joudumme ottamaan huomioon sen, että se asia, jonka olemme nyt kanssanne panneet alulle, on poikkeuksellisen tärkeä asia, jonka parissa meidän kannattaa työskennellä enemmän kuin yksi tai kaksi kuukautta, jotta tuloksetkin muodostuisivat mahdollisimman täydellisiksi.

Sillä välin, kun Buharan ja Horezmin kansan neuvostotasavaltojen edustajat Bulatov ja Safajev sekä Kominternin Toimeenpanevan komitean pääsihteeri Kolarov esittivät tervehdyksiään edustajakokoukselle, valtuuskuntien johtajat ryhtyivät allekirjoittamaan asiakirjoja.

Väliajan jälkeen nousi näyttämölle ensimmäisenä puhumaan Tšernigovin edustaja Gavriil Odinets.

Hänen noustuaan näyttämölle monet salissa olleet odottivat kuulevansa puheen maan miljoonia maanviljelijöitä siihen aikaan huolestuttaneista puutteista ja ongelmista. Ja mikäli Odinets olisi puhunut siitä, ei kukaan olisi ihmetellyt — vuoden 1921 paha kuivuus ja nälänhätä olivat tuoreessa muistissa. Mutta Ukrainan edustaja puhui muista asioista...

— Toverit! aloitti hän kovaäänisesti. — Olen sen maaseutuköyhälistön edustaja, joka on olemassaolonsa alusta alkaen ollut kaikkien niiden rikkauksien suora perijä, joita maailmassa on ja jotka on luotu työtätekevän kansan käsin.

Kokousedustajat taputtivat hänelle yksissä miehin. Tällainen tuki oli puhujalle selvästikin mieleen. Ja Odinets jatkoi innostuneena:

— Ajatus kansojen liitosta on ikuisista ajoista elänyt Ukrainan kansan sydämessä... Suuri runoilijamme Ševtšenko sanoi, että koittaisi aika, jolloin kaikki kansat pääsevät puhumaan omilla kielillään... Olemme iloisia sen liiton johdosta, jonka perustaa me tänään laskemme... Pystyttäkämme siis rakennus, josta tulee työtätekevän proletariaatin ja talonpojiston muistomerkki ja josta talonpojisto voi ammentaa kaiken maaseutuväestön kulttuuria ja elämää varten tarvittavan korkeatasoisimman tiedon.

Näin Ukrainan edustaja arvioi Neuvostoliiton muodostamisen merkitystä. Uurastajan vaisto vihjasi talonpojalle virheettömästi, että uutta elämää ei voi rakentaa ilman joukkojen henkistä kehitystä ja ilman kulttuurin — sanan laajimmassa merkityksessä — saattamista joukkojen ulottuville.

Kehittäen Ukrainan edustajan lausumaa ajatusta USNT:n Toimeenpanevan keskuskomitean puheenjohtaja Grigori Petrovski totesi hieman myöhemmin:

— Toveri Odinetsin puheesta on johdettavissa seuraava johtopäätös. Talonpojisto on vielä takapajuista sivistyksen osalta, maataloustiedot mukaan luettuna. Sen vuoksi hän ehdottaa, että me perustaisimme sellaisen laitoksen, josta talonpojisto voisi ammentaa tieteellistä tietoa ja soveltaa sitä tuotannossa. Puhemiehistön nimissä ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman:

— Uuden liittovaltion luomisen kunniaksi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton Työläisten, talonpoikien ja puna-armeijalaisten edustajien neuvoston ensimmäinen edustajakokous säätää:

Moskovaan, joka on työtätekevien uuden valtion keskus, perustetaan Maatalouden tieteellinen keskusinstituutti haaraosastoineen kaikissa liittotasavalloissa tieteellisten ja käytännöllisten voimien yhdistämiseksi liittotasavaltojen maatalouden — koko kansantalouden tärkeimmän perusalan — mahdollisimman nopeata kehittämistä ja sen nousun varmistamista varten.

Liiton Toimeenpanevalle keskuskomitealle annetaan toimeksi panna tämä säädös täytäntöön mahdollisimman lyhyessä ajassa.

Petrovskin esittämä päätöslauselma hyväksyttiin yksimielisesti.

Edustajakokouksen 2. istunnossa puhetta johtanut Frunze luovutti puheenvuoron Miha Tshakajalle, Gruusian täysivaltaisen valtuuskunnan johtajalle.

— Tämä päivä on eittämättä suuri askel Neuvostojen maassa. Kutsukaamme tästedes näin sitä laajaa lakeutta, jonka Neuvosto-Federaatio kattaa. Tämä askel on erityisen merkillepantava siinä suhteessa, että neuvostomaan kansainvälinen ja sisäinen tilanne on kaikissa suhteissa suotuisa — loistavine tulevaisuuden näköaloineen mutta myös mitä vaikeimpine etenemisteineen. Ilman voimien yhdistämistä, ilman yhteistä rynnistystä, ilman yhteistä pontevuutta, ilman yhteistä panssaroitua nyrkkiä vanha maailma jää uhkaamaan meitä niin sisältä kuin ulkoapäin. Meidän täytyy voittaa tämä vanha maailma: Se on voitettavissa vain koko maapallon proletariaatin yhdistetyin ponnistuksin. Sen vuoksi tämä päivä on eittämättä sen arvoinen, että se jäisi tulevaisuuden historiaan juhlapäivänä.

A. NENAROKOV, A. PROSKURIN.

KEITÄ NÄMÄ IHMISET OLIVAT

Rajusti kehittyvänä aikanamme suhteellisen läheisetkin historialliset tapahtumat peittyvät jonkinlaiseen usvaan kuin pronssi patinaan. Sitä suurempaa kiinnostusta tunnetaan suurina merkkipäivinä niitä ihmisiä kohtaan, jotka seisoivat tämän kehityksen alkulähteillä ja jotka ratkaisivat maailmanhistoriallisen merkityksen omaavia ongelmia. Nimenomaan tällainen merkkitapahtuma oli Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton (SNTL) — valtavan monikansallisen valtion — muodostaminen, jonka merkitystä ei nykyään kukaan aseta epäilyksenalaiseksi. Ketkä ratkaisivat sitten tämän tehtävän käytännössä, lainsäädännöllisesti? Mistä ympäristöstä nämä ihmiset olivat lähtöisin, millainen kokemus heillä oli, miten he ansaitsivat sellaisen kunnian ja luottamuksen?

Liiton muodostaneista tasavalloista Neuvostojen ensimmäiseen edustajakokoukseen saapui 2214 edustajaa, joista 1673:lla oli ratkaiseva äänioikeus ja muilla neuvotteleva äänioikeus. Edustajiston kokoonpano osoittaa heti, kenen etuja he edustivat: 71,2 % oli lähtöisin työläisten ja talonpoikien keskuudesta, loput olivat sivistyneistöä, toimihenkilöitä ja sotilashenkilöitä. Äärimmäisen mielenkiintoinen seikka on se, että he olivat nuoria ihmisiä. 90,1 % heistä ei ollut täyttänyt vielä 40 vuotta, ja 46,2 % oli alle 30-vuotiaita!

Edustajakokouksen kokoonpanoa koskevien tilastotietojen kokoamiseksi mandaattivaliokunta jakoi osanottajille kyselykaavakkeen, jossa oli yksitoista kohtaa: ikä, ammatti, kansallisuus, puoluekanta jne. Toistakymmentä edustajaa ei pystynyt täyttämään kaavaketta itsenäisesti, koska ei osannut kirjoittaa, ja noin 45 edustajaa teki sen suurella työllä ja vaivalla. Melkein puolella kokousedustajista — 49,3 %:lla — oli vain alkeissivistys. Monet heistä tulivat kuitenkin sittemmin kansainvälisesti tunnetuiksi poliittisiksi toimihenkilöiksi, joiden nimet ovat jääneet maailmanhistoriaan.

"Izvestija" kirjoitti niinä päivinä asian johdosta seuraavaa: "Venäjää hallitsee neuvostodemokratia. Tällä demokratialla ei ole toistaiseksi sivistystä, mutta kulttuuriarvojen siirtymisprosessi on jo käynnistynyt ja se kulkee eteenpäin täyttä vauhtia. Korkeakoulumme ja työläistiedekuntamme ovat nykyään täynnä kaupunkilaisproletariaatin ja talonpojiston edustajia. Muutaman vuoden kuluttua maata hallitsevalla neuvostodemokratialla tulee olemaan se sivistystaso, joka siltä tällä hetkellä puuttuu."

SNTL:n luomista koskevan päätöksen jälkeen pidettiin SNTL:n Toimeenpanevan keskuskomitean (TpKK) vaalit. Toimeenpanevaan keskuskomiteaan valittiin 371 varsinaista jäsentä ja 138 jäsenehdokasta. Kukin heistä merkittiin äänestysluetteloihin sen jälkeen, kun heidän ehdokkuuttaan oli käsitelty vastaavan kansallisen valtuuskunnan piirissä.

Toimeenpanevaan keskuskomiteaan valitut ihmiset olivat ansainneet oikeuden edustaa ja puolustaa kansojensa etuja Liiton korkeimmassa lainsäädännöllisessä elimessä vallankumouksellisella toiminnallaan ja uskollisuudellaan kansan asialle ja internationalismin aatteille. Monet heistä olivat seisseet Venäjän vallankumouksellisen liikkeen alkulähteillä.

Leonid Krasin oli 20-vuotias liittyessään v. 1890 erääseen ensimmäisistä sosialidemokraattisista kerhoista. Hieman myöhemmin, vuosina 1891—1898, vallankumoukselliseen liikkeeseen tulivat mukaan: yksi pietarilaisen "Taisteluliitto työväenluokan vapauttamiseksi" -järjestön johtajista, Gleb Kržižanovski, tämän järjestön jäsenet — V. I. Leninin lähin apulainen ja vaimo Nadežda Krupskaja ja Putilovin tehtaan työläinen Mihail Kalinin, moskovalaisen "Taisteluliiton" osanottaja Ivan Teodorovitš, bakulaisen sosialidemokratian edustaja Avel Jenukidze, yksi Latvian kommunistisen puolueen perustajista, Pjotr Stučka; neuvostomaan ensimmäiset kansankomissaarit (ministerit): maatalouden kansankomissaari Aleksandr Šlihter, kansallisuusasiain kansankomissaari Josef Stalin, valistusasiain kansankomissaari Anatoli Lunatšarski, terveydenhoidon kansankomissaari Nikolai Semaško, Yleisvenäläisen erikoiskomission puheenjohtaja Felix Dzeržinski, kansalaissodan vuosina elintarvikealan kansankomissaarina toiminut Aleksandr Tsjurupa, Yleisvenäläisen erikoiskomission Pietarin osaston alaisuuteen vastavallankumouksen ja keinottelun torjumiseksi muodostetun tutkintakomission puheenjohtaja Pjotr Krasikov, VSDTP:n keskuskomitean yhteysmies Aleksandr Šotman, joka oli ylläpitänyt yhteyttä Leniniin tämän oleskellessa Razlivissa kesällä 1917, sanomalehti "Izvestijan" toimittaja Juri Steklov, Lokakuun päivinä kapinaa johtaneen Moskovan puoluekeskuksen jäsen Jemeljan Jaroslavski ym.

Toimeenpanevan keskuskomitean jäseniksi tulivat myös 4. valtionduuman työväenedustajat Aleksei Badajev ja Grigori Petrovski, ja Matvei Muranov valittiin TpKK:n jäsenehdokkaaksi. Heidän nimensä tunnettiin vallankumouksellisten keskuudessa jo ennen ensimmäistä maailmansotaa, ja v. 1914 he asettuivat avoimesti vastustamaan imperialistista verilöylyä, mistä syystä heidät karkotettiin Siperiaan.

Toimeenpanevaan keskuskomiteaan valittiin useita sotilashenkilöitä: kansalaissodan maineikkaat sotapäälliköt Mihail Frunze, Sergei Kamenev, Vitali Primakov, Iona Jakir, Jeronim Uborevitš, Grigori Kotovski ja Neuvostoliiton tulevat marsalkat Kliment Vorošilov, Semjon Budjonnyi, Aleksandr Jegorov ja Mihail Tuhatševski.

Uuden valtion ensimmäisiksi presidenteiksi tulivat Yleisvenäläisen toimeenpanevan keskuskomitean puheenjohtaja Mihail Kalinin, Yleisukrainalaisen toimeenpanevan keskuskomitean puheenjohtaja Grigori Petrovski, Valko-Venäjän toimeenpanevan keskuskomitean puheenjohtaja Aleksandr Tžervjakov ja Taka-Kaukasian tasavaltojen liittoneuvoston puheenjohtaja Nariman Narimanov.

Toimeenpanevaan keskuskomiteaan valittiin ihmisiä, jotka hyvin tunsivat kansan elämän, — työläisiä, talonpoikia, kansan opettajia ja sotilaita, jotka olivat kamppailleet uuden vallan voiton puolesta. He seisoivatkin yhtenäisen monikansallisen valtion — SNTL:n — alkulähteillä.

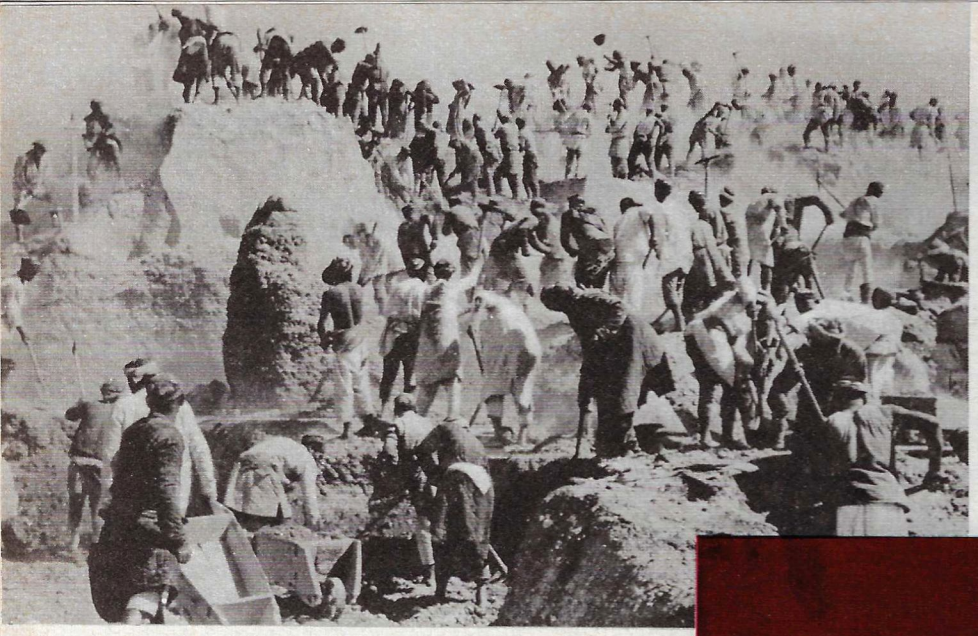

HUIPULLE NOUSU

Näin kaksikymmenvuosina alkoivat toimia ensimmäiset rakennusmaat. Tärkeimpinä työvälineinä olivat silloin kuokka ja lapio. Nykyään on edes vaikea kuvitella, että siitä ajasta ovat saaneet alkunsa neuvostotalouden nykyiset saavutukset.

Neuvostovalta antoi Venäjän kansoille poliittiset oikeudet ja vapaudet, joita niillä ennen ei ollut. Rajoittuminen pelkkään poliittisen tasa-arvon tunnustamiseen olisi ollut kuitenkin yhtä kuin kansallisten reuna-alueiden taloudellisen ja sivistyksellisen jälkeenjääneisyyden säilyttäminen. Kommunistinen puolue kehitteli konkreettisen ohjelman tosiasiallisen tasa-arvon varmistamiseksi maan kansoille, ja siitä tuli puolueen tärkeimpiä tehtäviä vuoden 1917 Lokakuun vallankumouksen jalkeen.

Sodan edellisinä vuosina laaditut viisivuotissuunnitelmat edellyttivät kansallisten reuna-alueiden kansantalouden kehittämistä muita alueita nopeammin. Noin puolet maan perussijoituksista uusiin rakennustöihin suunnattiin Keski-Aasian ja Taka-Kaukasian tasavaltoihin. Hyväksyttiin erityinen päätös teollisuusveron siirtämisestä kokonaisuudessaan liittotasavaltojen budjetteihin (VSFNT:tä lukuunottamatta).

Nämä määrärahat esittivät tärkeää muttei sittenkään ratkaisevaa osaa jälkeenjääneiden alueiden teollistamisessa. Ne eivät voineet luonnollisestikaan muuttua kuin taikasauvan hipaisusta heti uusiksi tehtaiksi, koneiksi ja työstökoneiksi ja muodostaa tarvittavaa ammattitaitoista huoltohenkilöstöä. Venäjän ja Ukrainan teollisuuskeskukset tulivat hankintalähteiksi, joista tasavallat saivat kalustoa, materiaaleja ja ammattitaitoista henkilöstöä.

Melkein kaikki ensimmäisten viisivuotiskausien uudisrakennukset alkoivat samantapaisesti: teltoista, maamajoista ja puuparakeista. Työkaluina toimivat etupäässä lapio, hakku, kanki ja kuokka. Kuljetusvälineinä käytettiin kottikärryjä ja nelipyöräisiä "grabarka"-rattaita. Rakennustyömailla ei näkynyt nykyään tavanomaisiksi käyneitä korkeita nostureita, mahtavia puskutraktoreja ja dumpereja. Mutta koneiden puutteen korvasivat ihmiset — maansa isännät, joiden käsissä alkeelliset työkalut muuttuivat uuden maailman luomisen välikappaleiksi.

Pakkasesta ja lumipyrystä, hiekkamyrskyistä ja tulvivista joista piittaamatta nämä ihmiset rakensivat 1500 kilometrin pituisen Turkestanin-Siperian radan ohittaen USA:n rautatieradan kiskotusvauhdissa. Vajaassa viidessä vuodessa he käynnistivät Euroopan sen hetken suurimman voimalaitoksen — Dneprin vesivoimalan, kun ulkomaiset asiantuntijat olivat laskeneet rakennustöiden vaativan vähintään seitsemänkahdeksan vuotta. Heidän käsin rakennettiin Magnitogorskin metallurginen kombinaatti ja Tširtšikin sähkökemiallinen kombinaatti, Harkovin traktoritehdas ja Ferganan kanava. Rakennustyömaa toisensa jälkeen asettui tiiliskiven tavoin paikoilleen sosialistisen teollisuuden perustaan.

SNTL:n muodostamisvuonna sen osuus planeetan teollisuuden kokonaistuotannosta oli vajaa yksi prosentti. Sen jälkeen se on kasvanut yli 20-kertaiseksi — tätä nykyä SNTL:n osuus maailman koko teollisuustuotannosta on yksi viidesosa.

Neuvostotalouden kasvun myötä lujittui kaikkien tasavaltojen kansantalous. Kussakin niistä on nykyään teollisuusaloja, jotka olennoivat nykyistä tieteellistä teknistä edistystä. Entisten luku- ja kirjoitustaidottomien talonpoikien lastenlapset ja näiden lapset seisovat tänä päivänä atomireaktorien ohjauspöytien ääressä, ohjaavat generaattoreja ja valssauskoneita ja työskentelevät maata kiertävillä avaruusasemilla.

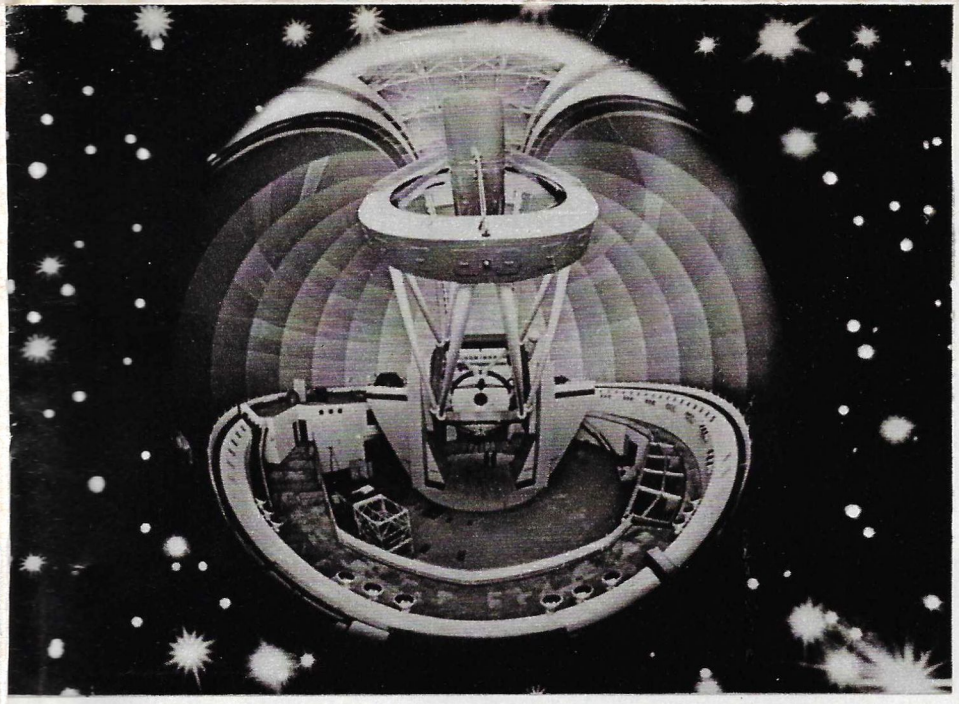

SAAVUTTUAAN NEUVOSTO-VENÄJÄLLE TOISEN KERRAN VUONNA 1934 TUNNETTU ENGLANTILAINEN KIRJAILIJA HERBERT WELLS HÄMMÄSTELI SEN SAAVUTUKSIA. HELTEISELLE HIEKKA-AAVIKOLLE TUHANNET IHMISET RAKENSIVAT RAUTATIEN. URALILLA OLI MITÄ LYHIMMÄSSÄ AJASSA LUOTU MAHTAVA METALLURGINEN PERUSTA MAAN KOKO TALOUDEN KEHITTÄMISEKSI. NEUVOSTOLIITON SAAVUTUKSET MUODOSTUIVAT PARHAAKSI PERUSTELUKSI SOSIALISTISEN JÄRJESTELMÄN ELINVOIMAISUUDEN PUOLESTA. KAUPUNKIEN, KYLIEN JA IHMISTEN KASVOT UUDISTUIVAT. KULTTUURIVALLANKUMOUS TOI TEKNIIKAN JA TIETEEN ENNENNÄKEMÄTTÖMÄN LYHYESSÄ AJASSA MILJOONIEN TYÖLÄISTEN JA TALONPOIKIEN ULOTTUVILLE. MAAMME RAKENNUSTYÖ JATKUU EDELLEEN. NEUVOSTOLIITTO ON TÄNÄÄN ENSIMMÄISELLÄ SIJALLA MAAILMASSA ÖLJYN TUOTANNOSSA, TERÄKSEN SULATUKSESSA, VÄKILANNOITTEIDEN JA SEMENTIN TUOTANNOSSA SEKÄ DIESEL-, SÄHKÖVETUREIDEN JA TRAKTORIEN VALMISTUKSESSA. TIETEELLIS-TEKNISEN KUMOUKSEN SAAVUTUKSET, JOTKA ON PANTU PALVELEMAAN KANSANTALOUTTA, MULLISTAVAT TEOLLISTA TEKNOLOGIAA JA KONSTRUOINTIA.

VIISI VUOSIKYMMENTÄ ON KULUNUT MAAMME ENSIMMÄISEN VIISIVUOTISSUUNNITELMAN TOTEUTTAMISHETKESTÄ. "PUOLIVUOSISATAINEN KOKEMUKSEMME VAHVISTAA HAVAINNOLLISESTI LENININ AJATUKSET ETUUKSISTA, JOITA SUURI KESKITETTY KANSANTALOUS TARJOAA PIRSTOUTUNEESEEN TALOUTEEN VERRATTUNA", L. I. BREŽNEV ON SANONUT. "KAIKKIEN TASAVALTOJEN TALOUDELLISTEN MAHDOLLISUUKSIEN JA VAROJEN YHTEENSULAUTUMINEN NOPEUTTAA KUNKIN TASAVALLAN — NIIN PIENIMMÄN KUIN SUURIMMAN — KEHITYSTÄ."

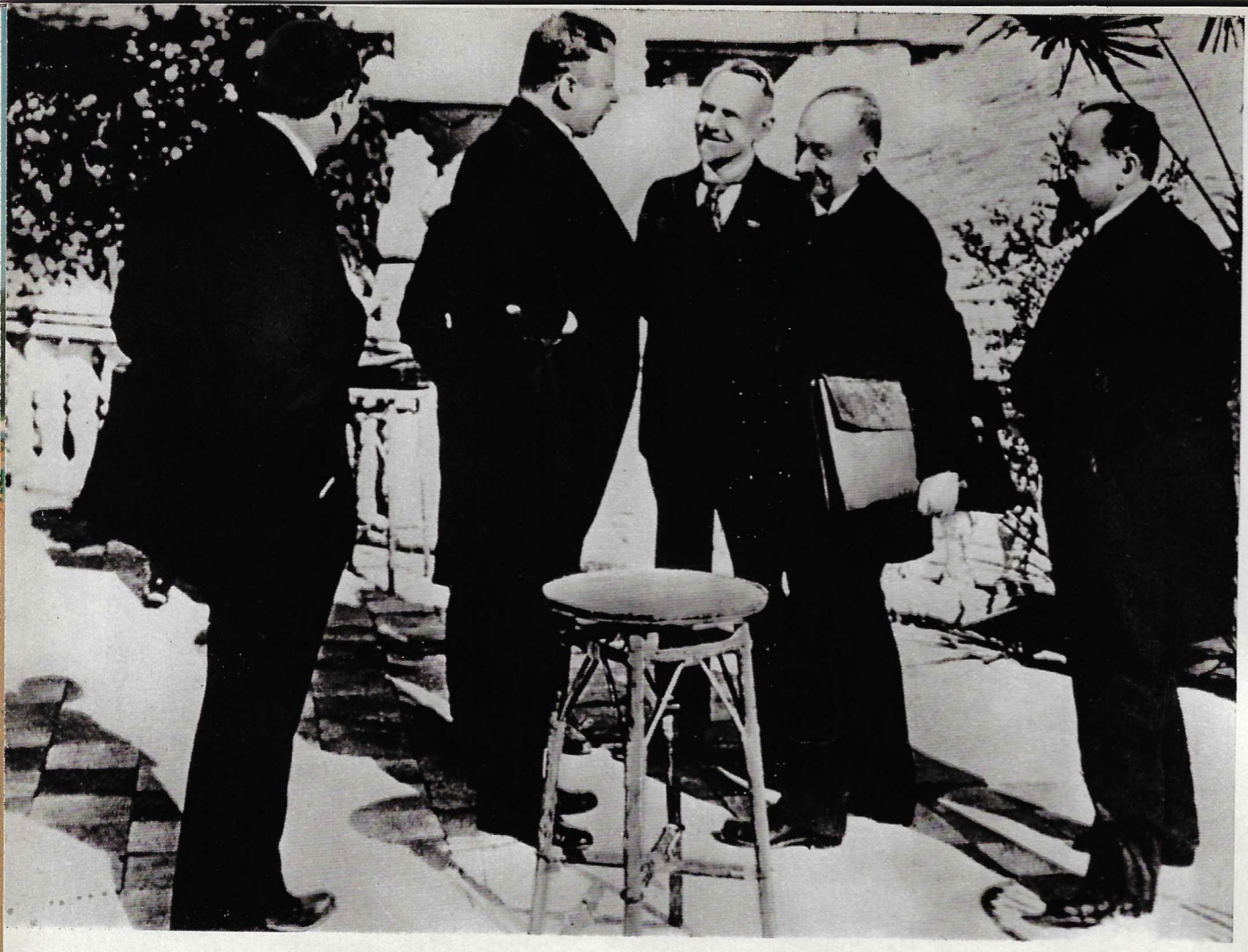

Italia, Genova. 1922. Kansainvälinen konferenssi talous- ja finanssikysymyksistä. VSFNT:n valtuuskunta, joka edusti paitsi Neuvosto-Venäjää myös muiden neuvostotasavaltojen — Azerbaidžanin, Armenian, Valko-Venäjän, Buharan, Gruusian, Ukrainan ja Horezmin — etuja samoin kuin Kauko-Idän tasavallan etuja, esitti heti ensimmäisessä täysistunnossa (10:ntenä huhtikuuta 1922) ehdotuksen yleisestä aseidenriisunnasta.

RAUHA KANSOILLE

Maailma on dynaaminen, muuttuva. Se on jatkuvassa liikkeessä ja täynnä milloin näkymättömiä, pinnanalaisia, milloin avoimia, valvonnasta riistäytyviä selkkauksia, joiden tuli tuottaa kärsimyksiä maille ja kansoille.

Historia ei valitse aina suorimpia ja lyhimpiä teitä.

Voimasuhde maailman näyttämöllä ei pysy muuttumattomana. Ihanteet ja suuntapisteet muuttuvat, arvoja arvioidaan uudelleen, ja syntyy uusia voimistuvia liikkeitä. Maailma kuohuu milloin pelottavasti, milloin toiveita herättävästi. Toisinaan se lupailee rauhanomaista, rauhallista elämää, mutta toisinaan se uhkaa viimeisellä räjähdyksellä.

Mutta tässä rauhattomassa, epävakaassa maailmassa on olemassa ja säilyy pysyviäkin suureita.

Yksi niistä on Neuvostoliiton ulkopolitiikan johdonmukaisuus ja ennustettavuus, rauhanpolitiikkamme määrätietoisuus ja rehellisyys, minkä vakavat tarkkailijat tunnustavatkin.

Näillä sivuilla julkaistu ylhäällä oleva kuva otettiin v. 1922 Genovan kansainvälisessä konferenssissa. Tässä konferenssissa neuvostomaan valtuuskunta esitti V. I. Leninin aloitteesta ohjelman, joka edellytti yleistä aseidenriisuntaa ja keskinäisesti edullisia taloudellisia suhteita kapitalistisiin valtioihin. Se oli konkreettinen ja reaalinen ohjelma, jonka perustana oli pyrkimys yhteiskuntajärjestelmältään erilaisten valtioiden "rauhanomaiseen yhteiseloon", kuten Leninin sanonta kuului.

"Pysyen kommunismin periaatteiden kannalla Venäjän valtuuskunta katsoo, että nykyisellä historiallisella aikakaudella, joka tekee mahdolliseksi vanhan ja syntyvän uuden yhteiskuntajärjestelmän rinnakkaisen olemassaolon, näitä kahta omistusjärjestelmää edustavien valtioiden välinen taloudellinen yhteistyö on pakottavan välttämätöntä yleisen taloudellisen jälleenrakentamisen kannalta... Venäjän valtuuskunta aikoo... ehdottaa yleistä aseistusten supista-

Suomi, Helsinki. 1975. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin päätösvaihe. Ajatuksen konferenssin koollekutsumisesta esittivät Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat. Euroopan 33 valtion sekä USA:n ja Kanadan valtuuskuntia johtivat osanottajamaiden korkeimmat poliittiset ja valtiolliset johtajat. Konferenssi, jota tänään pidetään oikeutetusti kansainvälisen jännityksen lieventymisen symbolina, muodostui tärkeäksi askeleksi yhteiskuntajärjestelmältään erilaisten valtioiden laajan rinnakkainolon vakiinnuttamisessa sekä niiden tasa-arvoisen yhteistyön suhteiden aikaansaamisessa kansainvälisellä näyttämöllä.

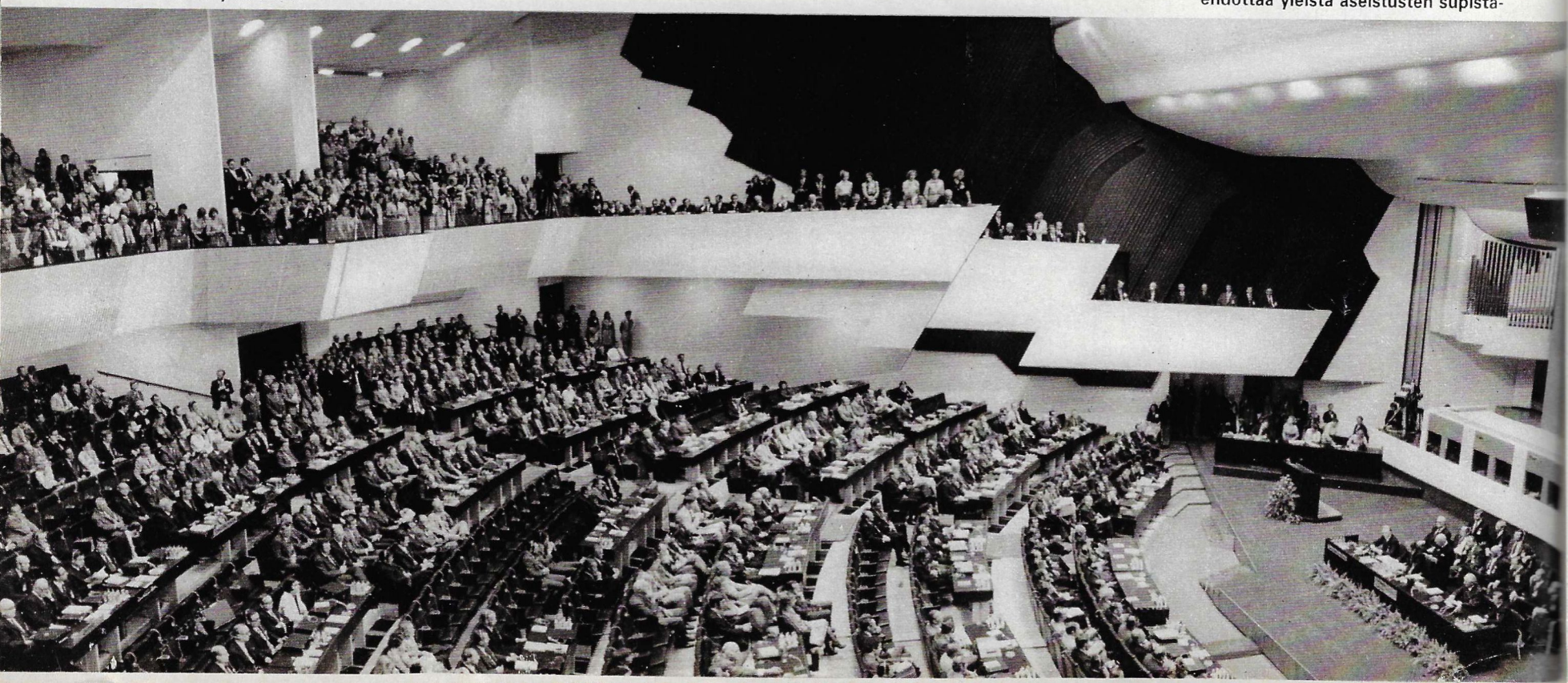

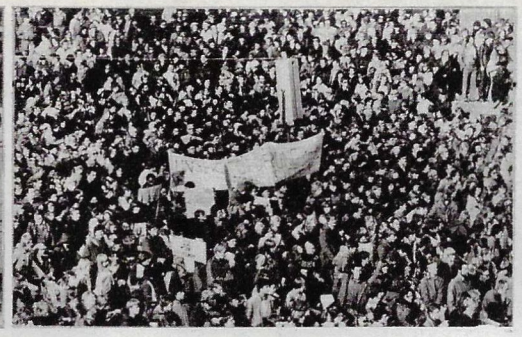

mista ja tukea kaikkia ehdotuksia, joiden tarkoituksena on helpottaa militarismin taakkaa sillä ehdolla, että supistetaan kaikkien valtioiden armeijoita ja että sodankäyntisääntöjä täydennetään sodan raakamaisimpien muotojen... etenkin siviiliväestöä vastaan suunnattujen tuhovälineiden käytön täydellisellä kiellolla." (G. V. Tšitšerinin Genovan konferenssissa 10.—19. huhtikuuta 1922 pitämästä puheesta.)

Vuonna 1922 olimme jo viisivuotiaat. "Jo", vaikka tämä aika on vain tuokio historian kulussa.

Tuohon ajankohtaan mennessä uuden historiallisen muodostuman — työläisten ja talonpoikien ensimmäisen valtion — ulkopolitiikan päämäärät ja periaatteet oli määritelty ja muotoiltu täsmällisesti.

"Sotien lopettaminen, rauha kansojen kesken, rosvouksen ja väkivallan tekojen lopettaminen — juuri se on meidän ihanteemme..." (V. I. Leninin teoksesta "Rauhan kysymys").

"Oikeudenmukaisena eli demokraattisena rauhana, jota sodan näännyttämien, uuvuttamien ja runtelemien työläisten ja työtätekevien luokkien valtaenemmistö janoaa kaikissa sotaakäyvissä maissa, — rauhana, jota Venäjän työläiset ja talonpojat ovat vaatineet mitä jyrkimmin ja päättäväisimmin tsaarin monarkian kukistamisen jälkeen, — tällaisena rauhana hallitus pitää viipymätöntä rauhaa ilman aluevaltauksia eli annektointia (s.o. ilman vieraiden maa-alueiden anastusta, ilman vieraiden kansallisuuksien väkivaltaista yhdistämistä itseensä) ja ilman sotakorvauksia." (Asetus rauhasta. Työläisten ja sotilaiden edustajain neuvostojen 2. yleisvenäläinen edustajakokous. 26. lokakuuta (8. marraskuuta) 1917.)

Asetus rauhasta hyväksyttiin 7.-8. päivänä marraskuuta 1917.

Niinä päivinä, joita me kutsumme ensimmäisiksi.

Sittemmin, vuosikymmenien kuluttua, sanomalehtimiehet tulevat toteamaan, että Neuvostovaltio vannoi syntymähetkellään uskollisuudenvalan sosialismin ja rauhan lipulle.

Uskollisuutta tälle valalle vaalitaan pyhästi.

Johdonmukainen ja määrätietoinen taistelumme sodanuhan eliminoimiseksi ja rauhan säilyttämiseksi ja lujittamiseksi määräytyi työläisten ja talonpoikien valtion politiikan luokkakantaisesta, vallankumouksellisesta sisällöstä. Lenin sanoi, että "demokratian suurin ilmaus on etupäässä kysymys sodasta ja rauhasta". Neuvostoliiton ulkopolitiikan todellinen demokraattisuus piileekin juuri siinä, että se olennoi mitä laajimpien joukkojen olennaisimpia etuja, joukkojen, jotka eivät tarvitse sotaa.

"Taistelumme rauhan lujittamiseksi ja kansainvälisen jännityksen lieventymisen syventämiseksi on ennen muuta taistelua tarvittavien ulkoisten puitteiden turvaamiseksi neuvostokansalle sen edessä olevien luomistehtävien ratkaisemiseksi. Siten me ratkomme myös luonteeltaan todella maailmanmittaista ongelmaa. Sillä yhdellekään kansalle ei ole nykyään sen olennaisempaa ja tähdellisempää kysymystä kuin rauhan säilyttäminen ja jokaisen ihmisen tärkeimmän oikeuden, elämisen oikeuden turvaaminen." (NKP:n keskuskomitean toimintaselostus NKP:n 26. edustajakokoukselle.)

"Puolustaessamme rauhaa emme tee työtä yksinomaan nykyisten ihmisten emmekä yksinomaan lastemme ja lastenlastemme hyväksi; teemme työtä kymmenien tulevien sukupolvien onneksi." (NKP:n keskuskomitean toimintaselostus NKP:n 26. edustajakokoukselle.)

Neuvostoliiton pyrkimys rauhaan ja sen sinnikäs taistelu rauhan puolesta eivät ole taktiikkaa, vaan SNTL:n ulkopolitiikan periaatteellinen strateginen linja. Jatkuvuus ja pysyvyys ovat aina olleet sen ominaispiirteitä. Mitkään planeetan poliittista ilmastoa määräävät tuulet eivät saa neuvostovaltiota poikkeamaan tieltä, jolle se astui ensimmäisenä päivänään.

"SNTL:n suhteet muihin valtioihin rakentuvat seuraaville periaatteille: suvereeninen yhdenvertaisuus, keskinäinen kieltäytyminen voimakeinojen käyttämisestä tai voimakeinoilla uhkaamisesta, rajojen rikkomattomuus, valtioiden alueellinen eheys, kiistakysymysten rauhanomainen selvittely, sisäisiin asioihin puuttumattomuus, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen, kansojen tasavertaisuus ja oikeus päättää kohtalostaan, valtioiden välinen yhteistyö, kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustetuista periaatteista ja normeista sekä SNTL:n solmimista kansainvälisistä sopimuksista johtuvien velvollisuuksien tunnollinen täyttäminen." (SNTL:n perustuslaki, 29. pykälä.)

Maamme politiikka toimii tehokkaana vastapainona imperialismin hyökkäyshaluisten piirien pyrkimykselle tyrkyttää ihmiskunnalle uutta kilpavarustelukierrosta, synkistää kansainvälistä tilannetta ja saattaa maailma ydinkatastrofin partaalle. Neuvostoliitto ei näe kansainvälisten suhteiden kehitysnäköaloja voimien konfrontaation kärjistämisessä eikä valmistautumisessa sotaan, vaan kaiken sen myönteisen säilyttämisessä ja lujittamisessa, mihin viime vuosikymmeninä on päästy maailmantilanteen normalisoimisessa. Tällainen on NKP:n 26. edustajakokouksen 1980-luvuksi esittämän, humaanisuuden läpitunkeman Rauhanohjelman peruspäämäärä. L. I. Brežnevin YK:n yleiskokouksen 2. erityiselle aseriisuntaistunnolle osoittamassa kirjeessä julistettu SNTL:n sitoumus olla käyttämättä ydinasetta ensimmäisenä on muodostunut historiallisen merkityksen omaavaksi askeleeksi, joka on suunnattu tämän ohjelman täytäntöönpanoon.

"Huoli rauhasta on hallitsevana Neuvostoliiton politiikassa. Olemme vakuuttuneita siitä, että mitkään valtioiden tai valtioryhmien väliset ristiriidat, mitkään erot yhteiskuntajärjestelmässä, elämäntavassa tai ideologiassa, mitkään tämänhetkiset edut eivät voi peittää perustavaa, kaikkien kansojen kannalta yhteistä välttämättömyyttä — välttämättömyyttä säilyttää rauha ja ehkäistä ydinsota." (L. I. Brežnevin kirjeestä YK:n yleiskokouksen 2. erityiselle aseriisuntaistunnolle.)

ENGLANTI, Lontoo. 250 000 mielenosoittajaa, kolme pohjoisesta, lännestä ja etelästä edennyttä mahtavaa rivistöä kokoontui Hyde Parkiin osallistuakseen Iso-Britannian rauhanpuolustajien kaikkien aikojen valtavimpaan manifestaatioon. Ydinaseriisunnan puolesta kamppailevan liikkeen tunnuksena on "Eurooppa vaatii tulevaisuutta!" KANADA, Winnipeg. 15 000 kaupungin asukasta osallistui sodanvastaiseen mielenosoitukseen. SAKSAN LIITTOTASAVALTA, Bonn. 400 000 rauhanpuolustajaa kokoontui joukkokokoukseen lausuakseen: " Emme tarvitse ristiretkeä muita maita vastaan, tarvitsemme ristiretkeä rauhan puolesta, varustautumista vastaan!" USA, Washington. "Pelastakaa ihmisrotu!", "Lopettakaa kilpavarustelu! — tällaisia tunnuslauseita on mielenosoittajien julisteissa. Yli miljoona ihmistä osallistui toiseen New Yorkissa pidettyyn sodanvastaiseen manifestaatioon. JAPANI, Tokio ja Hiroshima. ITALIA, Rooma. NEUVOSTOLIITTO, Moskova. Kymmenet suuret ja pienet kaupungit. Neuvostoliiton rauhanrahasto tiedottaa, että noin 80 miljoonaa maamme kansalaista lahjoittaa säästöjään rauhan asian hyväksi.
ERI MAAT, ERI MAANOSAT.
MAAILMA VAATII RAUHAA.

1924 Uzbekkilaiset talonpojat lukevat juuri julkistettua asetusta maasta ja vedestä, jotka vastedes kuuluvat heille.

MAA TALONPOJILLE

Heti ensimmäisenä olemassaolopäivänään neuvostovalta täytti Venäjän monimiljoonaisen talonpojiston vuosisataisen haaveen. Neuvostojen 2. edustajakokous hyväksyi Asetuksen maasta, jonka perusteella talonpojat saivat ilmaiseen käyttöön 150 miljoonaa desjatiinaa maata. Lisäksi talonpojat vapautettiin maanvuokrasta ja kaikista siihen liittyneistä veloistaan, ja heille luovutettiin tilanherrain koko karja- ja kaikki maataloustyökalut.

Huolimatta siitä, että pientalonpojat vapautuivat täydellisesti tilanherrain suurpääoman ja tsarismin harjoittamasta riistosta, heidän taloutensa osoittautuivat kykenemättömiksi lisäämään maataloustuotantoa siinä määrin kuin tarvittiin teollistamisen menestyksellisen täytäntöönpanon varmistamiseksi. 1920-luvulla talonpoikien yhdistyminen suuriksi kollektiivitalouksiksi ja tämän alan perinpohjainen tekninen rekonstruointi kävivät elintärkeäksi välttämättömyydeksi — muulla tavoin maa ei olisi voinut saada riittävää määrää raaka-aineita ja elintarvikkeita, vakiinnuttaa uudet yhteiskunnalliset suhteet.

"Jos voisimme antaa huomenna 100 000 ensiluokkaista traktoria, varustaa ne bensiinillä, antaa niitä varten kuljettajat (te tiedätte mainiosti, että tämä on toistaiseksi vielä fantasiaa), niin keskivarakas talonpoika sanoisi: 'Minä kannatan kommunaa' (s.o. kommunismia)," sanoi Lenin vallankumouksen jälkeen.

Stalingradin ja Harkovin traktoritehtaiden käynnistyttyä maan maatalous sai ne 100 000 traktoria, joista Lenin oli haaveillut vallankumouksen jälkeisinä alkuvuosina. Toisen viisivuotiskauden lopulla (v. 1937) 93 % talonpoikaistalouksista oli liittynyt kolhooseihin. Sosialismi oli saanut vankan jalansijan venäläisten, ukrainalaisten, valkovenäläisten ja moldavialaisten talonpoikien, Kaukasian vuoristolaisten ja Keski-Aasian talonpoikien työssä ja elämässä.

Tieteen saavutusten laajalla hyväksikäytöllä on ollut ja on edelleen ratkaiseva merkitys maatalouden kehittämisessä. SNTL:n muodostamispäivänä Neuvostojen ensimmäisen yleisliittolaisen edustajakokouksen osanottajat katsoivat olevan välttämätöntä korostaa tätä seikkaa erityisesti hyväksymällä päätöksen Maataloustieteellisen keskusinstituutin perustamisesta.

Sen jälkeen on ehditty tehdä paljon. On kehitetty suurisatoisia viljalajikkeita ja eräitä puuvillalajikkeita, jotka eivät ole alttiita taudeille.

Maataloustuotannon kehittäminen on neuvostovaltion pysyvän huolenpidon kohteena. NKP:n keskuskomitean maaliskuun (v. 1965) täysistunto kehitteli maatalouspolitiikan perussuunnat kehittyneen sosialismin kaudeksi. Tänään, sosialistisen rakennustyön uudessa vaiheessa, maataloustuotannon tehostamiseen ja maataloudessa käytettävän energian määrän lisäämiseen sekä taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurillisen rakenteen täydellistämiseen liittyviä tehtäviä ratkaistaan kokonaisvaltaisesti. NKP:n keskuskomitean toukokuun (v. 1982) täysistunto hyväksyi SNTL:n vuoteen 1990 ulottuvan Elintarvikeohjelman. Tämän ohjelman peruspäämääränä on tyydyttää täydellisesti väestön kasvavat elintarviketarpeet ja turvata teollisuuden asianmukainen raaka-ainehuolto.

Oikealla. Joukkokokous Dynamo-kolhoosissa. (Tšuvassian ASNT). Kolhoosilaisille luovutetaan valtion asiakirjaa, jolla maa siirretään heidän ikuiseen käyttöönsä.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
АКТ
НА ВЕЧНОЕ ПОЛЬЗОВАНИЕ
ЗЕМЛЕЙ КОЛХОЗАМИ
АКТ
ИЗВЕСТИЯ

ELVYTETYT VOIMAT

Kansallisuussuhteisiin ja yhteiskunnallis-taloudelliseen edistykseen liittyvät ongelmat pysyvät ajankohtaisina tänäkin päivänä. Maailmassa on noin 2 000 kansakuntaa, kansallisuutta, etnistä ryhmää ja heimoa. Miljoonat ihmiset tavoittelevat oikeudenmukaista yhteiskuntajärjestystä etsien rotu-, kansallisuus- ja taloudellisen sorron hävittämiseen johtavia teitä. Siitä kertoo muun muassa Neuvostoliitto-lehden toimitukseen saapuva posti.

"Kuuden vuosikymmenen kokemus on vakuuttavasti osoittanut, että ratkaisemalla kansallisuuskysymyksen historialliselta sisällöltään sellaisena kuin se syntyi kapitalismin aikana, toisin sanoen kysymyksen kansallisuussorron ja taloudellisen eriarvoisuuden hävittämisestä, neuvosto-federaatio osoittautui monikansallisen valtion elinvoimaiseksi muodoksi," kirjoittaa intialainen lukijamme Ajai Kumar. Syyrialainen lukijamme Asif Abu Alyan pyytää hänkin kertomaan kokemuksista, joita Neuvostoliitto on saanut monikansallista sosialistista valtiota luodessaan ja siitä, miten saatiin ratkaistuksi neuvostotasavaltojen taloudellisessa kehityksessä olleiden tasoerojen kaventamiseen liittynyt tehtävä, samoin kuin siitä, miten turvattiin kaikkien kansakuntien ja kansallisuuksien juridinen ja tosiasiallinen tasa-arvo.

Keski-Aasian neuvostotasavaltojen, muun muassa Uzbekistanin, historia toimii hyvänä esimerkkinä sosialistisen talouden muovautumisperiaatteiden käytännöllisestä toteuttamisesta entisillä takapajuisilla reuna-alueilla ja kunnioittavasta suhtautumisesta kansojen perinteisiin arvoihin.

NKP:n KESKUSKOMITEAN POLITBYROON JÄSENEHDOKAS, UZBEKISTANIN KOMMUNISTISEN PUOLUEEN KESKUSKOMITEAN ENSIMMÄINEN SIHTEERI ŠARAF RAŠIDOV KERTOO NEUVOSTO-UZBEKISTANIN KOHTALOSTA SNTL:n KANSOJEN PERHEESSÄ, TASAVALLAN NYKYPÄIVÄSTÄ JA SEN TULEVAISUUDEN SUUNNITELMISTA.

— Keski-Aasian neuvostotasavalloista puhuttaessa ja kirjoitettaessa niitä kutsutaan usein "puuvillan seuduksi". Puuvillanviljely ei ole kuitenkaan tänä päivänä näiden tasavaltojen — muun muassa Uzbekistanin — talouden ainoa tunnusomainen piirre. Millaiset teollisuusalat ovat tänään leimaa-antavia Uzbekian SNT:n työelämälle?

— Neuvostoliitossa ei ole ainoatakaan teollisuusalaa, joka ei olisi edustettuna Uzbekistanissa. Tasavallan valmistusleima on nähtävissä lentokoneissa ja kaivinkoneissa, elektrolyyttikuparissa ja "nitron"-kuidussa, uusissa väkilannoitteissa ja muuntajissa, kodinkoneissa ja elokuvalaitteissa. Yksistään kymmenen viime vuoden aikana Uzbekian SNT:n teollisuustuotannon volyymi kasvoi miltei kolminkertaiseksi. Yhtä rajusti on kasvanut teollisuuden kehitysvauhti Keski-Aasian muissakin tasavalloissa. Nämä aikoinaan takapajuiset reuna-alueet, tsaari-Venäjän maatalouslisäkkeet ovat neuvostovallan vuosina muuttuneet tasavalloiksi, jotka kulkevat maailman tieteellisteknisen edistyksen kärkijoukossa.

Puuvillapensas on kuitenkin ollut ja pysyy edelleen seutumme klassisena maatalouskasvina. Lumenvalkoiset untuvaiset kodat kaunistavat Uzbekian SNT:n vaakunaa. Yleisliittolaisessa työnjaossa Uzbekistan on paitsi puuvillan päätoimittaja myös maan ainoa puuvillankorjuu- ja puuvillankylvökoneiden sekä mitä suurimpien puuvillanjalostuskompleksien tuottaja. Nämä kompleksit turvaavat täydellisesti raaka-aineen muuttamisen erilaisiksi valmistuotteiksi.

Seudulla, missä 60 vuotta sitten tunnettiin vain puuaura, työskentelee nykyään satoja tuhansia leikkuupuimureita ja traktoreja. Suurelta osaltaan tämän mahtavan kone- ja koneistokannan ansiosta tasavallan puuvillanviljelijät ovat viime vuosina korjanneet vuosittain kuusi miljoonaa tonnia puuvillaa. Perinteiset puuvillantuottajamaat — sellaiset kuin Intia, Egypti, Turkki ja Pakistan — korjaavat puuvillaa vähemmän.

Minkä ansiosta me tuotamme niin paljon puuvillaa? Vastaus on yksinkertainen. Neuvostoliiton talous on yhtenäinen elimistö, joka on muotoutunut kaikkien kansakuntien ja kansallisuuksien yhteisten päämäärien ja etujen pohjalla. Kansakuntien ja kansallisuuksien välinen yhteistyö laajentuu ja lujittuu yhtä mittaa, järkevää erikoistumista syvennetään ja tasavaltojen talouselämä punoutuu yhteen tuhansin tärkein sitein. Ei ole olemassa sellaista tasavaltaa, jonka työtätekevät eivät lähettäisi Uzbekistaniin oman työnsä hedelmiä. Eikä ole olemassa sellaista seutua, jolla ei käytettäisi Uzbekian SNT:n tuotteita. Lisäksi meidän tasavaltamme samoin kuin muiden tasavaltojen panos yhteiskunnalliseen talouteen kasvaa yhtä mittaa.

— "Ihmisessä on enemmän ihmeitä kuin tähtiä taivaalla", sanoo vanha uzbekkilainen sananparsi. Neuvosto-Uzbekistanin historia muistaa monia ihmiskätten luomia "ihmeitä": jättiläismäiset kanavat, aiemmin "elottomina" pidetyiltä mailta korjattavat sadot... Mikä on ollut teidän mielestänne näiden uudistusten liikevoima?

— Sosialismin vapauttama työtätekevän ihmisen aloitteellisuus. Se on mahduttanut meillä kokonaisia vuosisatoja ja toisinaan jopa vuosituhansia muutamaan vuosikymmeneen. Tulokset näkyvät Uzbekistanin kartalla. Näitä tuloksia ovat joka vuosi aavikolta riistettävät 100000 hehtaarin laajuiset maa-alueet, jotka jatkuvasti laajentavat peltojamme ja plantaasejamme. Näitä tuloksia ovat myös keinotekoiset meret, joihin kerääntyy lähes 35 miljardia kuutiometriä makeaa vettä, sekä viimein silmänkantamattomiin jatkuvat puuvillapellot, joiden satoisuus on maailman parhaimpia: 3,1 tonnia hehtaarilta!

Vain yhden puuvillatonnin kasvattamiseksi tarvitaan 6000 kuutiometriä makeaa vettä, sitä samaista vettä, jonka jokainen pisara on Keski-Aasiassa aina ollut todella kullan arvoinen. Millä tavoin varmistetaan nykyinen jättiläismäinen sato? Yksinomaan maanviljelytekniikkaa parantamalla ja ensi kädessä taitavan, tieteelliselle perustalle rakentuvan keinokastelun avulla. On luotu laaja vesisäiliöiden verkko. Avaruudesta otetuissa valokuvissa Uzbekistanin alue näyttää siltä, kuin se olisi koristettu kimaltelevalla verkolla. Kyseessä ovat kanavat. Tekomeret kiiltävät niiden joukossa kuin siniset jalokivet.

Aavikoillamme ja aroillamme oleva vesi on rikkauden mitta. Uzbekit sanoivat ennen vanhaan syystäkin: "Jos haluat tietää, onko ihminen rikas, kysy, kuinka paljon hänellä on vettä."

Ferganan laakson talonpojat matkasivat Suuren Ferganan kanavan rakennustyömaalle kuin juhlaan karnai-torvien kutsuäänten saattelemina. Siitä ajasta on kulunut yli 40 vuotta. Ihmiset kaivoivat kanavaa kuokalla ja lapiolla. Nykyään vesitysalan työntekijöillä on käytössään monipuolisia maanparannus- ja maarakennuskoneita. 344 kilometrin pituinen Suuri Ferganan kanava tuntui isistämme ja isoisistämme ihmeeltä. Jos tänä päivänä kaikki kastelujärjestelmäämme kuuluvat kanavat järjestettäisiin yhtenäiseksi nauhaksi, niin tämä nauha kiertäisi kolme kertaa maapallon ympäri päiväntasaajan kohdalta! Verratkaapa näitä mittasuhteita! Nykyään me ratkaisemme jo sellaista valtaisaa tehtävää kuin kaikkien kanavien ja tekoaltaiden yhdistäminen tasavallan yhtenäiseksi kastelujärjestelmäksi. Tällaiseen rohkeaan uudistamiseen kykenevät vain sellaiset ihmiset, jotka ovat varmoja tulevaisuudestaan, vapautettua työtä tekevät ihmiset.

Joukkojen historiallinen luomistoiminta ei pelkisty tietystikään vain talouteen. Se kattaa yhteiskuntaelämän kaikki puolet. Siinä ilmenee konkreettisesti, havainnollisesti sosialistisen yhteiskunnan poliittinen perusominaisuus — sille sisäisesti ominainen demokraattisuus. Tarkastelkaamme esimerkiksi naisten asemaa Uzbekistanissa eilen ja tänään. Mikä oli ennen naisten osana? He joutuivat elää kitumaan puolihämärässä "itškarissa" — talon naisväelle määrätyissä tiloissa. Nykyään heidän joukossaan on tuotantolaitosten johtajia, kollektiivi- ja valtiontilojen johtajia, puoluetoimitsijoita ja yhteiskunnallisia toimihenkilöitä. Yli 300 naista on valittu SNTL:n, Uzbekian SNT:n ja Uzbekistaniin kuuluvan Karakalpakian ASNT:n korkeimpiin neuvostoihin, ja yli 38000 naista on valittu paikallisiin neuvostoihin. Samoin on asianlaita kaikissa muissakin Keski-Aasian tasavalloissa.

Kuten Neuvosto-Uzbekistankin nämä tasavallat ovat kuluneen 60 vuoden aikana taivaltaneet suuren ja maineikkaan tien. Tätä taivalta tarkastellessamme voimme täydellä syyllä puhua kansamme suorittamasta historiallisesta harppauksesta tasavallan yhteiskuntapoliittisen, sosiaalisen, taloudellisen ja henkisen elämän kaikilla aloilla, ihmistoiminnan kaikilla aloilla tapahtuneista todella historiallisista muutoksista. Sosialistisen uudistusten tulokset, neuvostokansojen veljeyden hedelmät ja sen elävöittävä vaikutus näkyvät kaikkialla ja kaikessa.

— Vuonna 1913 eräs tsaarin virkamies kirjoitti selostuksessaan Turkestaniin — näin kutsuttiin seutua, joka kattoi Keski-Aasian tasavaltojen alueen, — suorittamastaan matkasta, että paikallinen väestö on lähes kokonaan luku- ja kirjoitustaidoton ja että se hallitsee vain viisi työläisammattia. Nykyään työväenluokka muodostaa Uzbekistanin väestön enemmistön...

— Ja se lisääntyy jatkuvasti. 1970-luvulla työväenluokan määrän kasvuvauhti tasavallassamme oli kolme kertaa korkeampi kuin koko maan mitassa. Muistan, kuinka v. 1978 eräässä tasavallan television ja radion

järjestämässä TV-visailussa esitettiin kysymys: "Kuulee sanottavan, että uzbekit ovat omaksuneet maailman kaikki ammatit. Tämä ei ole täysin oikein. On olemassa yksi ammatti, jota ei ole vielä opittu. Mikä se on?" Tällaiseksi ammatiksi osoittautui avaruusmiehen ammatti. Mutta ei kulunut kuin muutama päivä, kun avaruuslennolle lähti Uzbekistanin asukas Vladimir Džanibekov!

— Eräät länsimaiset sosiologit olettavat, että korkeat syntyvyysluvut ja monilapsisuus olisivat muka luonteenomaisia alhaisen elintason omaaville maille. Mutta Uzbekistanissa — teollisesti kaikin puolin kehittyneessä ja taloudellisesti mahtavassa tasavallassa — syntyvyysluvut samoin kuin elintaso ovat maailman korkeimpia. Miten te kommentoisitte tätä asiaa?

— Väestötieteilijät toteavat, että Neuvostoliiton Keski-Aasian seudulla on joitakin erikoisuuksia. Täällä ihmiset eivät siirry maaseudulta kaupunkeihin yhtä kernaasti kuin muilla alueilla. Syntyvyysluvut ovat hyvin korkeat (kaksi kertaa korkeammat kuin USA:ssa), ja kuolleisuustaso alhainen (paljon alhaisempi kuin USA:ssa).

Mistä tämä johtuu? Se, että kylien asukkaat siirtyvät harvoin kaupunkeihin, johtuu paitsi heidän rakkaudestaan maata ja maaseudun elämäntapaa kohtaan myös siitä, että kaupunkien ja maaseudun elinolojen välillä ei Uzbekistanissa ole nykyään juuri lainkaan eroa. Päätelkääpä itse: jokaisessa talossa on televisio ja radio, jokaisessa kylässä on stadioneja ja kulttuuripalatseja, joissa esiintyy taiteilijoita maan eri puolilta. Filmivuokraamoiden tietojen mukaan maaseudun asukkaat käyvät useammin elokuvissa kuin kaupunkilaiset. Tärkeää on myös se, että monilapsisessa perheessä — ja tasavallassa on satoja tuhansia perheitä, joissa on vähintään viisi lasta, — on mukavampi ja helpompi asua maaseudulla: aputaloudesta on tuntuvaa aineellista hyötyä, lapsilla on enemmän leikkipaikkoja ja vanhempien on helpompi kaitsea lapsiaan... Kokonaisuutena ottaen maaseutuväestön elintaso ei ole alhaisempi, vaan toisinaan jopa korkeampi kuin kaupunkilaisten elintaso.

Ennen vallankumousta Turkestanin lääkärit olivat sormin luettavissa, ja poliklinikoita ja sairaaloita sanan nykyisessä merkityksessä ei ollut lainkaan. Pietarissa — maan pääkaupungissa — ennustettiin, että Turkestanissa asuvat kansat kuolisivat ennen pitkää köyhyyteen ja kulkutauteihin: kolera, rutto ja tuberkuloosi surmasivat nimittäin kokonaisia kišlakkeja (turkestanilainen kylä). Nykyään Uzbekistan on sairaalaverkon kehitystasolta ja lääkärien määrältä jättänyt jälkeensä monet kehittyneet maat, muun muassa Ranskan ja Italian.

Neuvostovallan merkitystä Uzbekistanin kansan historiallisten vaiheiden kannalta on mahdotonta arvioida pelkästään yhteiskunnallis-taloudellisten saavutusten nojalla. Neuvostovalta on muuttanut edellisten sukupolvien luoman mitä rikkaimman henkisen perinnön Uzbekian SNT:n jokaisen kansalaisen pääomaksi ja tehnyt uzbekit osallisiksi nykyisen maailmankulttuurin kaikista parhaista ja edistyksellisistä saavutuksista.

Porvarilliset ideologit yrittävät kuitenkin vääristellä jopa tätä kiistatonta totuutta väittäen henkisen kulttuurin kansainvälistymisprosessin hävittävän perinteiset kansalliset arvot.

Todellisuus, joka on jokaisen Neuvosto-Uzbekistanissa vaikkapa kerrankin käyneen henkilön ulottuvilla, kumoaa kerta kaikkiaan olettamukset "venäläistämisestä", venäläisen kulttuurin ja venäjän kielen "väkivaltaisesta tyrkyttämisestä" Keski-Aasian kansoille ja muinaisten perinteiden "unhoon jäämisestä". Se osoittaa havainnollisesti, että vastoin vihamiesten panettelua sosialismi ei suinkaan riistä kansoilta niiden ainutkertaista olemusta tai kulttuurin erikoisuuksia ja perinteitä, vaan että se nostaa tämän omaperäisyyden uudelle tasolle muuttaen sen monien muidenkin kansojen pääomaksi. Kokemuksemme osoittaa, että venäjän kielestä tuli kansakuntien kanssakäymisen mahtava väline. Sen ansiosta, että on päästy eroon menneisyydelle luonteenomaisesta eristäytyneisyydestä, maalaus-, teatteri- ja elokuvataide ovat täydentäneet uzbekkilaisten kulttuuria ja saavuttaneet todellisen kukoistuksen. Ilman näitä taiteenlajeja tasavaltamme samoin kuin Keski-Aasian muidenkin tasavaltojen henkinen elämä ei ole tänä päivänä edes kuviteltavissa.

— Te mainitsitte porvarilliset ideologit... Pyrkiessään saattamaan Neuvostoliiton kansallisuuspolitiikka huonoon valoon he jaarittelevat usein kommunistisen ideologian "sopeutumattomuudesta" kansallisiin henkisiin arvoihin. Erityistä painoa pannaan kommunistisen maailmankatsomuksen ateismiin, mutta samalla vaietaan visusti siitä tosiasiasta, että maassamme on omantunnonvapaus.

— SNTL:n perustuslain mukaisesti tasavaltamme kaikilla asukkailla on oikeus tunnustaa haluamaansa uskontoa. Jokainen vieraamme voi vakuuttua siitä, miten nämä takeet on turvattu. Uzbekistanin kaupungeissa ja kylissä on monilukuisia toimivia moskeijoja. Huolimatta siitä, että uskonto on meillä erotettu valtiosta, jokaisella muhamettilaisella on mahdollisuus uskonnollisten menojen toimittamiseen. Uzbekistanissa käy huomattavia ulkomaisia uskonnollisia toimihenkilöitä, jotka osallistuvat Neuvostoliiton muhamettilaisten järjestämiin konferensseihin ja kokouksiin. Taškentissa sijaitsee Keski-Aasian ja Kazahstanin Hengellinen hallinto. Sen järjestelmään kuuluvat hengellinen akatemia, medresekoulut ja kustannusliike, joka julkaisee runsaasti kirjallisuutta ja omaa aikakauslehteään viidellä kielellä.

Neuvostoliiton muhamettilaisten nykyinen asema kiinnostaa monia — niin ystäviämme kuin vastustajiammekin. Ulkomaisissa julkaisuissa tästä seikasta kirjoitetaan tietääkseni valitettavan usein epäobjektiivisesti. Jokaisen, jota huolestuttavat islaminuskon ongelmat SNTL:ssa, on syytä käydä Uzbekistanissa saadakseen oikean käsityksen asiaintilasta.

— Tasavallalla on pitävät talousyhteydet yli 80 maahan. Taškentissa käy kirjaimellisesti joka päivä poliittisten toimihenkilöiden, tiedemiesten, kirjailijoiden, elokuva-alan edustajien valtuuskuntia sekä yksinkertaisesti monilukuisia matkailijaryhmiä. Mikä Neuvosto-Uzbekistanissa kiehtoo ulkomaisia ystäviämme ja liikekumppaneitamme?

— Monta vuotta sitten yhdysvaltalainen sanomalehtimies Hubert Knickerbocker todisteli kirjassaan, että Uzbekistan ei tulisi toimeen ilman USA:n apua aavikoiden kastelussa ja puuvillanviljelyn kehittämisessä. Amerikkalainen lehtimies osoittautui huonoksi profeetaksi. Nykyään emme ole ainoastaan suoriutuneet maame muiden tasavaltojen avulla näistä taloutemme, tekniikkamme ja tieteemme tehtävistä, vaan myös kerromme kernaasti kokemuksestamme niille, jotka sitä tarvitsevat. Vesitysalan asiantuntijoita saapuu Uzbekistaniin monista maista — kastelujärjestelmämme (ei vain kanavat vaan myös valtavan vesimäärän nostaminen suuritehoisilla pumpuilla, kuten esimerkiksi Karšin alueella) ovat arvovaltaisten tiedemiesten mielestä avanneet uuden sivun maailman käytännössä.

Uzbekistanin korkeakouluissa opiskelee tuhansia nuoria Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maista. Vuonna 1920 avattiin Vladimir Iljitš Leninin aloitteesta Keski-Aasian ensimmäinen korkeakoulu — Taškentin (silloinen Turkestanin) yliopisto ja nykyään tasavallassa on 43 korkeakoulua ja yli 100 tieteellistä tutkimuslaitosta. Kun ylioppilaiden määrää verrataan koko väestöön, niin Uzbekistanissa tämä suhdeluku osoittautuu korkeammaksi kuin Ranskassa, Saksan liittotasavallassa ja Japanissa. Ja yhteiskunnallisessa tuotannossa työskentelevien korkeakoulusivistyksen omaavien asiantuntijoiden määrä on tasavallassamme suurempi kuin keskimäärin SNTL:ssa.

Uzbekistanin tiedeakatemia osallistuu 50 yleisliittolaisen ja alueellisen kokonaisvaltaisen tieteellis-teknisen ohjelman toteuttamiseen ja niiden tulosten hyödyntämiseen. Päättyneellä viisivuotiskaudella akatemian suorittamien tieteellisten tutkimustöiden soveltamisesta koitunut taloudellinen hyöty käsitti noin 1,5 miljardia ruplaa. Monet meidän tutkimuslaitoksissamme ja laboratorioissamme syntyneet tuotteet ovat parempia kuin ulkomaiset näytekappaleet, ja niillä tyydytetään paitsi koko maan myös SEV-maiden teollisuusyritysten tarpeet.

SNTL:n muiden maiden kanssa solmimien kahdenkeskisten yhteistyösopimusten puitteissa uzbekkilaiset asiantuntijat työskentelevät maailman eri puolilla: he ovat rakentaneet puuvillanjalostustehtaan Somaliin, suunnitelleet kastelujärjestelmiä Algeriassa, EAT:ssa ja Mosambikissa ja auttaneet Syyriaa, Angolaa ja Afganistania luonnonvarojen hyödyntämisessä. Meillä opiskelee terveydenhoidon ja yhteiskunnallisen suunnittelun tulevia asiantuntijoita ja kokeneita työntekijöitä, ja meille saapuu harjoittelijoiksi insinöörejä ja kulttuurin toimihenkilöitä.

— Millaisia taloudellisia tehtäviä Uzbekian SNT tulee ratkaisemaan lähivuosina?

— Nämä tehtävät on määritelty maan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen viisivuotissuunnitelmassa, ja ne ovat kiinteästi sidoksissa Keski-Aasian kaikkien tasavaltojen kehitysnäköaloihin. Uzbekistanin työntekijät aikovat lähivuosina saavuttaa uusia tavoitteita kaikkien tuotteiden valmistuksen ja hyötykaivannaisten tuotannon sekä riisin, maisin, viinirypäleiden, vehnän ja muiden kasvien satojen lisäämisessä. Nyky- ja huomispäivän mitä merkittävimpiin tehtäviin kuuluu Elintarvikeohjelman täytäntöönpano. Tämän ohjelman periaatteellisena tavoitteena on maataloustuotteiden tuotannon, säilytyksen ja jalostuksen yhdistäminen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Uzbekistanissa käyvät ulkomaiset vieraat ihmettelevät toisinaan: miten me voimme puhua niin varmasti tulevien suunnitelmiemme täyttämisestä? Ensiksikin, hyvillä isännillä sanat pitävät yhtä tekojen kanssa, minkä me olemme jo monesti todistaneet maailmalle. Neuvostotasavaltojen veljesliitto on jo 60-vuotias. Nämä 60 vuotta ovat opettaneet meidät muuttamaan mielikuvituksellisimmatkin suunnitelmat todeksi. Eikö esimerkiksi suurten Siperian jokien vesien osittainen ohjaaminen etelään, Keski-Aasiaan tunnu mielikuvitukselliselta? Tällaisen valtaisan projektin (joka mittapuitteiltaan on verrattavissa vain Baikalin-Amurin radan rakentamiseen) toteuttaminen antaa aavikkolakeuksien käyttöönottajille uusia vesivaroja, joita tarvitaan keinokastelutöiden jatkamiseksi niiden nykyisestä vauhdista tinkimättä. Tällä hetkellä tätä teknisesti ja taloudellisesti monimutkaista ongelmaa tutkitaan kaikin puolin.

Toiseksi — ja tämä on kaikkein tärkeintä — SNTL:n koko mahti on tämänpäiväisten ja pitkän tähtäimen suunnitelmiemme takeena.

"Nimenomaan sen vuoksi, että Neuvosto-Uzbekistan on koko ajan kulkenut rinta rinnan, tiiviissä rivissä SNTL:n kaikkien veljeskansojen kanssa, se on niin nopeasti kyennyt voittamaan entisen jälkeenjääneisyytensä ja muuttumaan kaikin puolin kehittyneeksi, kukoistavaksi tasavallaksi, yhdeksi idän edistyksellisimmistä valtioista," L. I. Brežnev lausui puhuessaan Taškentissa tämän vuoden keväällä.

Nämä sanat sisältävät suuren totuuden.

ENSIMMÄINEN ASKELMA

Muutamaa päivää ennen Lokakuun vallankumousta oikeistolainen venäläinen sanomalehti Novoje vremja kirjoitti eräässä artikkelissaan: "Olettakaamme hetkeksi, että bolševikit voittavat. Kuka tulee silloin hallitsemaan meitä? Kenties kokit, nuo lihapullien ja pihvien erikoistuntijat? Tai ehkä tallimiehet ja lämmittäjät? Tai kenties lastenhoitajat juosta kipittävät Valtioneuvoston istuntoon kapalopyykiltään joutaessaan? Onko se mahdollista? Historia vastaa bolševikeille tähän mielettömään kysymykseen."

Novoje vremja ei ilkeillyt syyttä suotta. Joukkomittainen sivistymättömyys oli Venäjällä ollut ikuisista ajoista työtätekevien ihmisten osana. 20. vuosisadalla 3/4 sen asukkaista ei osannut lukea sen enempää kuin kirjoittaa. Kansallisten reuna-alueiden tilanne oli sitäkin surkeampi: uzbekkien joukossa luku- ja kirjoitustaidottomia oli 97 %, kazahien ja kirgiisien joukossa 98 % ja tadžikkien ja turkmeenien joukossa 99 %.

Luku- ja kirjoitustaidon opettaminen miljoonille ihmisille oli monikansallisessa maassamme neuvostovallan ensi hetkistä alkaneen todellisen kulttuurivallankumouksen ensimmäinen askel, ensimmäinen askelma.

Heti Lokakuun vallankumouksen jälkeen Neuvostohallitus peruutti maksun kaikista opetusmuodoista sekä aiemmin voimassa olleet, kansallisuuden ja sosiaalisen aseman nojalla määräytyneet oppilaitoksiin pääsyä koskeneet rajoitukset. Leninin v. 1919 allekirjoittaman luku- ja kirjoitustaidottomuuden hävittämistä koskevan asetuksen mukaan maan koko väestö — 8-vuotiaista aina 50 vuoden ikäisiin — velvoitettiin oppimaan luku- ja kirjoitustaito.

SNTL:n muodostaminen nopeutti merkittävästi kansojen kulttuurillisen eriarvoisuuden poistamiseen liittyneen tehtävän ratkaisemista. Kansalliset tasavallat saivat mahdollisuuden lisätä jyrkästi opetusmenojaan saatuaan lisävaroja yleisliittolaisesta budjetista. Hallitus sisällytti esimerkiksi Turkestanin koko koululaitoksen rahoituksen VSFNT:n budjettiin, minkä ansiosta tällä seudulla avattiin lyhyessä ajassa 260 uutta koulua.

Vuonna 1923 syntyi vapaaehtoinen yhdistys "Alas luku- ja kirjoitustaidottomuus", joka perusti tuhansia valistuspisteitä ja kouluja maan kaikkiin osiin. Näin käynnistyi ennennäkemättömän laaja toiminta työtätekevien tietotason kohottamiseksi.

Merkittäväksi ongelmaksi muodostui siihen aikaan kirjakielen luominen kansoille, joilla sitä ei ennen ollut. Venäläiset kielitieteilijät paneutuivat tähän asiaan koko tarmollaan. He tutkivat kansallisia kieliä ja murteita ja kehittelivät uusia aakkosia. Yli 40 kansallisuutta sai ensi kertaa historiassaan äidinkielellään painetut kirjat ja oppikirjat.

Laajasti alettiin kehittää myös tasavaltojen korkeakoululaitosta. Vuonna 1920 avatun Taškentin yliopiston jälkeen perustettiin Idän ja Kazahian yliopistot. Ensimmäiset korkeakoulut avattiin Valko-Venäjällä ja Armeniassa.

1950-luvun lopulta alkaen kaikki väestönlaskennat ovat osoittaneet SNTL:n väestön kauttaaltaan luku- ja kirjoitustaitoiseksi. 10. viisivuotiskaudella saatettiin päätökseen siirtyminen yleiseen keskikouluvelvollisuuteen. 891 korkeakoulussa opiskelee 5,2 miljoonaa ylioppilasta. Tasavaltojen tiedeakatemioiden — tiedeakatemiat on jokaisessa liittotasavallassa — tiedemiehet suorittavat tutkimuksia tieteen ja tekniikan kaikilla nykyisillä suunnilla.

Historia ei tarvinnut niin muodoin kovinkaan monta vuotta vastatakseen sanomalehti Novoje vremjan kysymykseen.

Tadžikistan. Luku- ja kirjoitustaidon oppitunti. Vielä yksi uuden ajan tunnusmerkki: naisopettaja.

Sanomalehdet ja kirjat ovat saapuneet tšumeihin ja jarangoihin (pohjolan asukkaiden käyttämiä kotatyyppejä) — ikuisen lumen seudulle. Pohjolan kansat ovat saaneet mahdollisuuden päästä osallisiksi tiedon ja kulttuurin saavutuksista.

Alhaalla: ensimmäiset luku- ja kirjoitustaidon oppitunnit Uzbekistanissa — vuonna 1924. Vierellä näkyy Taškentin yliopiston rakennus. Nykyään tasavallassa on yli 43 korkeakoulua, joissa lukee yli 285 000 ylioppilasta.

Dagestanin vuoristokylissä koulut avattiin heti neuvostovallan ensi vuosina. Tytöt saivat mahdollisuuden käydä koulua. Jo 30-luvun lopulla 82,5% tasavallan väestöstä (9—49 vuotiaista) oli lukutaitoisia.

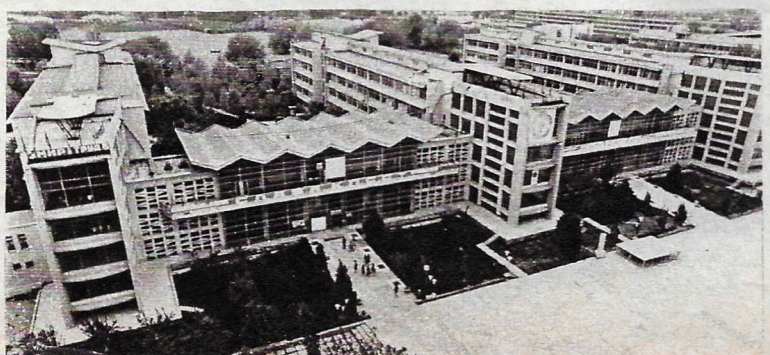

Muistomerkki Selusta ja rintama on pystytetty Uralille, sinne, missä sodan aikana taottiin Voiton asetta.

Alhaalla: Eestin SNT:n työtätekevien varoilla rakennettu panssarivaunukolonna.

Moldavialaisten naisten valtuuskunta luovuttamassa lentäjille hävittäjäkonetta, joka on rakennettu näiden naisten lahjoittamilla varoilla.

Sotilaille tarkoitettujen lahjojen kera rintamalle saapunut Uzbekistanin työtätekevien valtuuskunta kenraaliluutnantti L. Govorovin esikunnassa.

LUJUUSKOKEEN KESTÄNYT LIITTO

SNTL:n kansojen ystävyys on kestänyt ajankokeen ja kaikenlaiset muut koettelemukset, joista raskaimmaksi muodostui Suuri Isänmaallinen sota. Tämä sota murtautui maan elämään aamunkoitteessa, 22. päivänä kesäkuuta 1941 "junkersien" ujelluksen ja ensimmäisten pommiräjähdysten myötä. Vasta 1418 päivän kuluttua neuvostoihmiset pääsivät jatkamaan rauhanomaista työtään.

Hitler heitti Neuvostoliittoa vastaan kapitalistisen maailman sen ajan mahtavimman armeijan. Kaikki tuntui olevan hyökkääjän eduksi — hyökkäyksen yllätyksellisyys ja valtava ylivoima: miesmäärän osalta melkein kaksinkertainen, panssarivaunujen osalta yli kaksinkertainen ja lentokoneiden osalta yli kolminkertainen.

Salamasotaa suunnitellessaan fasistit perustivat suuria toiveita entisen kansallisen eripuraisuuden elpymiseen, mikä heidän mielestään oli väistämätöntä. Eräässä hitleriläisjohdon toimintaohjeessa miehitysviranomaisia käskettiin käyttämään Saksan hyväksi kaikkia mahdollisia ristiriitoja liettualaisten, eestiläisten, latvialaisten ja venäläisten välillä Itämeren maissa, ukrainalaisten ja venäläisten välisiä erimielisyyksiä etelässä ja gruusialaisten, armenialaisten, tataarien ja venäläisten välisiä erimielisyyksiä Kaukasiassa.

Nämä laskelmat olivat tuomitut epäonnistumaan.

Liikekannallepanoa suorittaneiden sotakomissariaattien edustalle muodostui pitkiä jonoja sodan ensi päivistä. Ihmiset saapuivat kutsuntapisteisiin itse, kutsuntakirjeitä odottamatta. Kievissä ja Taškentissa, Moskovassa ja Tbilisissä puolue- ja neuvostoelimet olivat hukkua valituksiin. Nämä valituskirjeet oli osoitettu kutsuntakomissioille, jotka eivät voineet tyydyttää kaikkien halukkaiden pyyntöjä rintamalle pääsystä. Sodan vuosina yli 20 miljoonaa neuvostokansalaista ilmoittautui vapaaehtoiseksi. Vapaaehtoisten kansallisten yhtymien muodostaminen aloitettiin tasavalloissa jo kesäkuussa 1941. SNTL:n asevoimissa toimi kolme kazahilaista kaartindivisioonaa, eestiläinen armeijakunta, latvialainen, liettualainen, azerbaidžanilainen, gruusialainen ja armenialainen divisioona sekä muita kansallisia joukko-osastoja ja yhtymiä — kaiken kaikkiaan yli 80.

Vastarinta jatkui vihollisen miehittämällä alueellakin. Vihollisen selustassa taisteli yli 6200 osastoa ja ryhmää, jotka edustivat maan eri kansoja. Yksistään S. Kovpakin johtamissa Ukrainan partisaaniyhtymissä taisteli 40 kansallisuuden edustajia.

Kuuluisa panssarivaunutaistelu Kurskin edustalla. Siihen osallistui Neuvostoliiton monien kansojen edustajia.

Sodan ensi päivinä työläisten, talonpoikien ja sivistyneistön edustajien kokouksissa ja joukkotilaisuuksissa esitettiin ehdotuksia ylimääräisten raha- ja materiaalivarojen keräämisestä armeijaa varten. Näin käynnistyi isänmaallinen liike rintaman avustamiseksi.

Panssarivaunukolonnat "Kazahstanin kolhoosilainen", "Azerbaidžanin kolhoosilainen", "Kirgisian kolhoosilainen" ja "Tadžikistanin kolhoosilainen" sekä Baškirian ASNT:n 25-vuotispäivälle, Neuvosto-Tatarialle ja Neuvosto-Primorjelle nimetyt ilmavoimien laivueet taistelivat eri rintamilla. Mikäli kaikki, mitä ihmiset lahjoittivat puolustusrahastoon, muutettaisiin rahaksi, niin osoittautuisi, että Neuvostoarmeija kävi sotaa melkein vuoden ajan pelkästään näillä varoilla.

SNTL:n kaikki kansakunnat ja kansat — suuret ja pienet — antoivat oman panoksensa saksalaisten fasistilaumojen murskaamiseen. Sen vuoksi tasavaltojen kaukaisimmissakin kišlakeissa ja auleissa, joiden alueelle ei pudonnut ainoatakaan vihollispommia, näkee tänään obeliskeja, joihin on kaiverrettu niiden nimet, jotka kaatuivat taistellessaan monikansallisen synnyinmaansa vapauden ja riippumattomuuden puolesta.

Äiti pitelee lasta käsivarsillaan. Vierellä seisoo isä. Ympärillä on vielä kolmetoista lasta. Tämä muistomerkki on pystytetty äskettäin Taškentiin, Uzbekistanin pääkaupungin erään valtakadun varrelle. Se on ikuistanut seppä Šaahmed Šamahmudovin ja hänen vaimonsa Bahryn siviilielämässä suorittaman uroteon. Toisen maailmansodan ankarina vuosina, jolloin Taškentiin evakuoitiin rintama-alueilta satoja tuhansia ihmisiä, Šamahmudovit ottivat kasvattaakseen 14 lasta, jotka olivat jääneet orvoiksi. Venäläinen, valkovenäläinen, moldavialainen, latvialainen, kazahi, ukrainalainen ja tataari — kaikki he löysivät itselleen uuden kodin ja uuden perheen Uzbekian maaperältä. Šaahmedin ja Bahryn ottopojat ja -tyttäret asuvat ja työskentelevät maan eri puolilla. Tänä aurinkoisena päivänä he ovat kaikki saapuneet Taškentiin ollakseen läsnä heidän kasvatusisälleen ja -äidilleen ja heille itselleen omistetun muistomerkin avajaistilaisuudessa. Heidän isänsä ei valitettavasti elänyt tähän perheen kannalta ihmeelliseen ja unohtumattomaan tapahtumaan saakka.

Kuvassa: Bahry-apa (neljäs oikealta eturivissä) lapsineen ja lastenlapsineen muistomerkin edustalla.

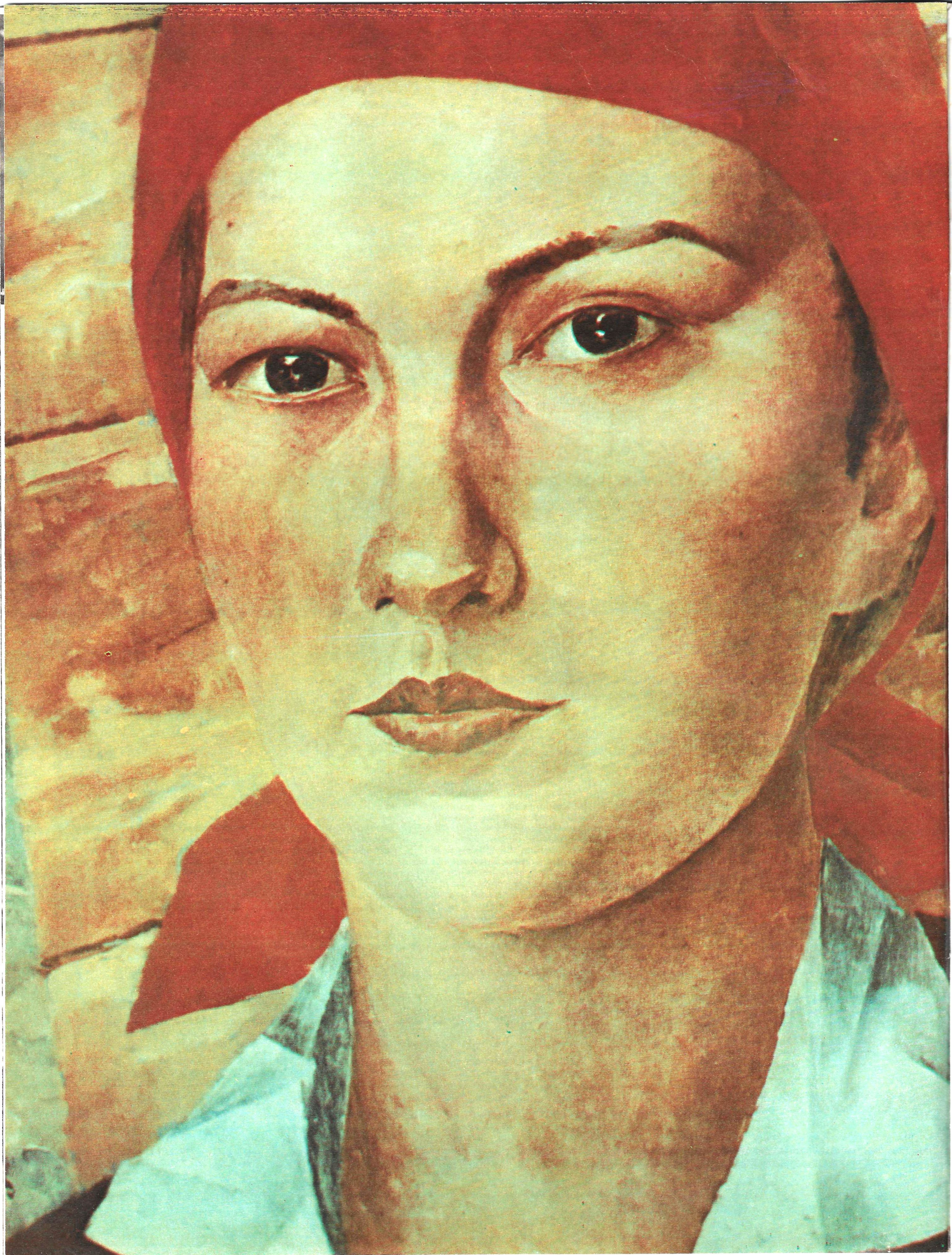

ALKULÄHTEET

Näillä sivuilla julkaistujen kuvien väliin mahtuu melkein kuusi vuosikymmentä. Ne ovat eri taiteilijoiden maalaamia ja edustavat eri tyylejä. Kumpikin heijastaa omaa aikaansa.

Vasemmalla on kuuluisan taidemaalarin K. Petrov-Vodkinin työ. Petrov-Vodkin tunnetaan kuuluisista maalauksistaan "Punaisen hevosen uittaminen" ja "Komissaarin kuolema". Tämän vuonna 1925 maalaamansa muotokuvan nimeksi taiteilija antoi Tyttö punaisessa huivissa. Oikealla: aikalaistemme V. Mahitarjantsin ja A. Mylnikovin kompositio Tiede.

K. Petrov-Vodkin maalasi tämän muotokuvan vallankumouksen jälkeisinä ensi vuosina. Kuka tämä tyttö on? Opettaja, tehdastyöläinen vaiko työläistiedekunnan oppilas? Taiteilija loi kollektiivisen henkilökuvan sen sukupolven edustajasta, joka isiensä asiaa jatkaen puolusti neuvostotasavaltaa taisteluissa sisäistä ja ulkoista vastavallankumousta vastaan. Tämä sukupolvi rakensi tehtaita, patosi jokia ja toteutti kulttuurivallankumousta, jonka erääksi tulokseksi muodostui tekninen edistys ja neuvostotieteen raju nousukehitys. Kuka silloisista tienraivaajista saattoi olettaa tulevansa atomivoimatalouden, ihmisen ensimmäisen avaruuslennon ja jättiläismäisten teollisuuskompleksien aikalaiseksi? Mutta kaiken sen alkulähteillä, mistä maa on nykyään ylpeä ja mikä hämmästyttää maailman kaikkia ihmisiä, seisoivat niiden vuosien nuorukaiset ja tämäntapaiset tytöt punaisissa — voittaneen vallankumouksen värisissä — huiveissaan.

Kaksi kuvaa, joiden väliin mahtuu kokonainen aikakausi, taistelun, työn ja luomisen samoin kuin taiteen aikakausi. Koko monikansallisen neuvostokulttuurin ennennäkemättömän kukoistuksen aikakausi.

KUINKA SNTL:n VAAKUNA SYNTYI

Sirppi ja vasara taustanaan nousevan auringon säteiden valaisema maapallo. Ja kansan rikkauden tärkeimpänä mittapuuna tähkäpäät, joiden lomitse poimuilevassa kirkkaanpunaisessa nauhassa on viidentoista neuvostotasavallan kielillä kirjoitettuna sanat: "Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!" Sellainen on maailman ensimmäisen sosialistisen valtion symboli.

Yksi SNTL:n vaakunan tekijöistä — Goznak-tehtaan (valtion setelipainon) entinen päätaiteilija Ivan Dubasov kertoo, miten maamme vaakunaa luotiin.

— Työ vaakunan parissa alkoi heti vuoden 1917 Suuren Lokakuun voiton jälkeen. Nuori neuvostotasavalta tarvitsi uutta heraldiikkaa, omaa valtiollista embleemiään. Pietarilainen taiteilija A. Leo teki uuden vaakunan luonnoksen. Punaisella taustalla, nousevan auringon säteissä hän kuvasi sirpin, vasaran ja miekan, jotka oli asetettu ristiin. Sirppi ja vasara symbolisoivat työläisten ja talonpoikien liittoa. Miekan piti olla varoituksena niille, jotka uskaltautuisivat kajota synnyinmaamme vapauteen. Vaakunaan oli kirjoitettu "Venäjän Sosialistinen Federatiivinen Neuvostotasavalta" ja hieman alemmaksi "Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!"

Tämä luonnos näytettiin V. I. Leninille. Kansankomissaarien neuvoston kanslianhoitajan V. Bontš-Brujevitšin sanojen mukaan Vladimir Iljitš tutki huolellisesti vaakunan luonnosta sanoen lopuksi: "Valloituspolitiikka on meille täysin vierasta... Sotamme on puolustuksellista, eikä miekka ole meidän embleemimme... Muilta osin vaakuna on hyvä." V. I. Lenin pyyhki miekan pois ja allekirjoitti piirroksen.

Vaakuna hyväksyttiin heinäkuussa 1918 Venäjän federaation vaakunaksi.

Ja joulukuussa 1922 muodostettiin Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto. Kävi välttämättömäksi luoda yleisliittolainen vaakuna...

Näissä merkeissä julistettiin vaakunan piirustuskilpailu. Pyrkiessään kuvaamaan neuvostovaltion työläis- ja talonpoikaisluonnetta taiteilijat raskauttivat luonnoksiaan erilaisilla työkaluilla. Neuvostovallan ehdottoman symbolin — sirpin ja vasaran — ohella he piirsivät alasimia, sepän pihtejä, auroja ja jopa viikatteita ja haravia. Kaikki tämä kehystettiin kuusitahokkailla tai ympyröillä. Detaljien runsaus teki vaakunan ilmeettömäksi sallimatta pienentää sitä tarvittavaan kokoon.

Luonnokset hylättiin. Silloin Goznak-tehtaan taiteilijat tulivat mukaan tähän työhön. Minulla oli tilaisuus osallistua välittömästi vaakunan luomiseen. Goznakin museossa säilytetään lukuisia 60 vuotta sitten piirrettyjä vaakunan luonnoksia. Perustaksi SNTL:n perussymbolin luomiselle muodostui Venäjän federaation vaakuna. Kaikki alkuperäiset embleemit — tähkäpäät, sirppi ja vasara sekä viisisakarainen tähti — päätettiin kuitenkin ryhmittää uudella tavalla. Perustaksi otettiin taiteilija V. Korzunin luonnos. Yhdessä tehtaan taiteellis-graafista osastoa johtaneen apulaisjohtaja V. Andrianovin kanssa V. Korzun oli ehdottanut, että vaakunan keskiosassa kuvattaisiin maapallo. Lopullisen luonnoksen tekeminen annettiin minun tehtäväkseni.

Vähän sitä ennen olin voittanut piirustuskilpailun, jonka aiheena oli ollut postimerkki Suuren Lokakuun 5-vuotispäivän kunniaksi. Olin silloin nuori ja tarmokas. Ja tehtävä oli suoritettava poikkeuksellisen lyhyessä ajassa.

Vaakunasta oli tehtävä sekä väripiirros että mustavalkoinen viivapiirros. Matkustin kolmeksi päiväksi Moskovan lähistöllä sijaitsevaan Odintsovon asutuskeskukseen, jossa siihen aikaan asuin. Tein työtä yötä päivää. Piirsin sirppiä ja vasaraa luonnon mukaan. Muistan hankkineeni jostakin oikean talonpoikaissirpin. Maapallon piirsin karttapallosta tehdyn valokuvan mukaan. Työn aikana tein korjauksia alkuperäiseen luonnokseen. Niinpä edellisessä luonnoksessa kirjoitukset "Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!" oli sijoitettu epäonnistuneesti. Mikäli liittotasavaltojen määrä kasvaisi ajan myötä, jouduttaisiin vaakunan kuvaa olennaisesti muuttamaan. Sijoitin vetoomuksen tekstin punaiseen nauhaan, joka poimuili tähkien lomitse vaakunan kummassakin reunassa ja jonka päät kääntyivät maapallon taakse.

Pian kaikki oli valmista. Toimeenpanevan keskuskomitean puhemiehistö tutustui luonnokseen. Muutaman päivän kuluttua sain tietää, että puhemiehistön sihteeri A. Jenukidze oli kirjoittanut piirrokseeni päätöslauselman: "Vahvistan lopullisena vaihtoehtona". Ja tammikuussa 1924 yleisliittolainen vaakuna vahvistettiin Neuvostojen 2. yleisliittolaisessa edustajakokouksessa, joka hyväksyi SNTL:n perustuslain. Yksi perustuslain artikloista oli omistettu uuden vaakunan kuvaukselle.

Peruspiirteissään vaakuna on pysynyt siitä saakka muuttumattomana. Alkuperäisessä muunnoksessa sanat "Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!" toistettiin kuudella kielellä — venäjän, ukrainan, valkovenäjän, azerbaidžanin, armenian ja gruusian kielellä. Uzbekkien, turkmeenien ja tadžikkien täydentäessä piakkoin monikansallista neuvostoperhettä vaakunaan ilmestyivät kirjoitukset heidän kielillään. SNTL:n vuoden 1936 perustuslain tultua hyväksytyksi vaakunan punaiseen nauhaan lisättiin vielä kaksi poimua Kazahian ja Kirgisian autonomisten tasavaltojen muuttuessa liittotasavalloiksi.. Vuosien varrella Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoon liittyi kansojensa tahdon mukaisesti uusia tasavaltoja — Latvian, Liettuan, Eestin; Moldavian autonomisesta tasavallasta tuli liittotasavalta. Nykyään tieteellisen kommunismin perustajien vetoomus toistuu vaakunassa maamme viidentoista liittotasavallan kielillä.

Vaakunaa luotaessa ja myöhemmissä vaiheissa saatiin tosin kuulla ehdotuksia Neuvostojen maan kasvavaa mahtia symbolisoivien koneiden — traktorin ja nosturin — kuvaamisesta SNTL:n vaakunassa ja sirpin ja vasaran korvaamisesta leikkuupuimureilla, valssilaitoksella ja sähkögeneraattorilla. Mutta niinäkin päivinä leningradilaiset työläiset kirjoittivat sanomalehdissä aivan oikein: "Kysymys ei ole siitä, että sirppi on vanhentunut työkalu, kun taas leikkuupuimuri edustaa nykyaikaa. Sirppi ja vasara eivät symbolisoi tekniikkaa, vaan työväenluokan ja talonpojiston ikuista liittoa... Vaakunaa ei tarvitse muuttaa. Olkoon se lapsillemme ja lastenlapsillemme samanlaisena johtotähtenä kuinse on ollut isillemme ja äideilemme."

TASA-ARVON TAE

"Oi suuri ja mahtava Neuvostoliitto..." — näillä sanoilla alkaa maamme kansallishymni. SNTL on yhtenäinen monikansallinen neuvostovaltio. Tämä merkitsee, että siinä on säädetty yhtenäinen kansalaisuus, yhtenäiset korkeimmat valtiovallan elimet ja hallintoelimet, yhtenäiset puolustusvoimat, yhtenäiset finanssit ja yhtenäinen alue.

Toisaalta monikansallinen neuvostovaltio koostuu itse kansallisista neuvostovaltioista — suvereenisista liittotasavalloista. Lisäksi on vielä olemassa autonomisia tasavaltoja, alueita ja piirikuntia. Tällä hetkellä SNTL:ssa on 15 liittotasavaltaa, joihin kuuluu 20 autonomista tasavaltaa, 8 autonomista aluetta ja 10 autonomista piirikuntaa. Kansallisen valtiollisuuden monimuotoisuus suo jokaiselle kansakunnalle mahdollisuuden valita sellaisen valtiomuodon, joka poliittisen, talous-, yhteiskunta- ja kulttuurielämän tekijät huomioon ottaen vastaa täydellisimmin kansakunnan konkreettisia erikoisuuksia ja palvelee parhaalla mahdollisella tavalla kansakuntaa ja kaikkien kansojen yhteisiä etuja sekä niiden tasa-arvoista ja keskinäisesti edullista ystävyysliittoa.

SNTL:n perustuslain mukaisesti Neuvostoliitto perustuu yhdistettyjen liittotasavaltojen yhdenvertaisuuden periaatteeseen tasavaltojen väkiluvusta, pinta-alasta, taloudellisen kehityksen tasosta ja kaikista muista tunnusmerkeistä riippumatta.

Tasa-arvon takeena on maan valtiovallan korkeimman elimen SNTL:n Korkeimman neuvoston muodostuminen kahdesta tasa-arvoisesta kamarista — Liittoneuvostosta ja Kansallisuuksien neuvostosta.

Ensimmäinen niistä edustaa SNTL:n kansojen yhteisiä etuja. Se valitaan vaalipiireittäin, joiden väkiluku on yhtäläinen.

Toinen kamari edustaa kansojen erityisiä, erikoisia etuja, jotka johtuvat näiden kansojen kansallisista erikoisuuksista. Kansallisuuksien neuvostossa kullakin liittotasavallalla on yhtäläinen edustus — 32 edustajaa. Lisäksi jokaisella autonomisella tasavallalla, alueella ja piirikunnalla on tässä kamarissa vastaavasti yhtäläinen edustus — 11, 5 ja 1 edustaja.

Niinpä esimerkiksi Latvialla (väkiluku 2,5 milj.) ja Ukrainalla (väkiluku 50,3 milj.) on Kansallisuuksien neuvostossa yhtäläinen edustajamäärä (32 kummallakin).

Liittoneuvostolla ja Kansallisuuksien neuvostolla on yhtäläiset oikeudet. Kummankin kamarin edustajamäärä on yhtäläinen (750) ja ne valitaan samanpituiseksi ajaksi (viideksi vuodeksi), niillä on yhtäläinen oikeus lakialoitteiden esittämiseen, ne valitsevat edustajiensa joukosta yhtäläiset pysyvät valiokunnat, eikä kummankaan kamarin mielipiteellä ole hallitsevaa merkitystä. Lakia pidetään hyväksyttynä vasta silloin, kun se on saanut kummassakin kamarissa enemmistön edustajien kokonaismäärästä. Liittoneuvoston ja Kansallisuuksien neuvoston erimielisyyksien sattuessa kysymys siirretään kummankin kamarin pariteetin pohjalla muodostettavan sovitteluvaliokunnan ratkaistavaksi, minkä jälkeen kysymystä käsitellään toistamiseen Liittoneuvostossa ja Kansallisuuksien neuvostossa. Mikäli siinäkään tapauksessa ei päästä yksimielisyyteen, kysymys siirretään SNTL:n Korkeimman neuvoston seuraavan istunnon käsiteltäväksi tai kansanäänestykseen.

SNTL:n Korkeimman neuvoston v. 1979 valitun kymmenennen kokoonpanon Kansallisuuksien kamarin kansanedustajat edustavat 61 kansallisuutta. Siinä ovat edustettuna neuvostokansan kaikki kerrokset: työläisiä on 252 eli 33,6 %, kolhoosilaisia 140 eli 18,7 % ja muut edustajat ovat tuotantolaitosten johtajia ja kansantalouden kaikkien alojen asiantuntijoita, valtion-, neuvosto-, puolue-, ammattiyhdistyselinten ja nuorisojärjestöjen työntekijöitä, tiedemiehiä, kulttuurihenkilöitä, kirjailijoita, taiteilijoita, opetus- ja terveydenhoitoalan työntekijöitä, sanomalehtimiehiä, sotilashenkilöitä jne.

386 kansanedustajalla eli 51,5 %:lla on täysi tai keskeneräinen korkeakoulusivistys. NKP:n jäseniä ja jäsenehdokkaita on 526 eli 70,1 % ja puolueeseen kuulumattomia 224 eli 29,9 %.

Kamarin kansanedustajista naisia on 247 (32,9 %).

Kamarien monitahoinen toiminta toteutuu merkittävässä määrin pysyvien valiokuntien kautta. Näiden valiokuntien toiminta kattaa talouden ja kulttuurin kaikki tärkeimmät alat. Valiokuntien ansiosta SNTL:n Korkeimman neuvoston toiminta jatkuu keskeytymättömänä. Korkeimman neuvoston toiminnan laajentumisen myötä valiokuntien määrää lisätään. Valiokunnat auttavat menestyksellisesti ratkaisemaan Korkeimman neuvoston edessä olevia tehtäviä. Tällä hetkellä Korkeimman neuvoston kamareissa on muodostettu 16 pysyvää valiokuntaa, joihin kuuluu yli 2/3 kaikista kansanedustajista.

Kansallinen tasa-arvo vahvistetaan myös siten, että kullekin liittotasavallalle on myönnetty oikeus osallistua yleisliittolaisten kysymysten ratkaisemiseen SNTL:n Korkeimmassa neuvostossa, Korkeimman neuvoston puhemiehistössä, SNTL:n hallituksessa ja Neuvostoliiton muissa elimissä. Liittotasavalloilla on oikeus lakialoitteiden esittämiseen. Kukin niistä on edustettuna SNTL:n Korkeimman neuvoston puhemiehistössä (kullekin liittotasavallalle kuuluu varapuheenjohtajan paikka) ja muissa yleisliittolaisissa elimissä.

Kaikki autonomiset tasavallat, alueet ja piirikunnat ovat edustettuina vastaavien liittotasavaltojen korkeimmissa neuvostoissa väkiluvustaan riippumatta. Autonomisen tasavallan edustaja on yksi liittotasavallan Korkeimman neuvoston puhemiehistön varapuheenjohtajista.

SNTL:n KANSALLIS-VALTIOLLINEN RAKENNE

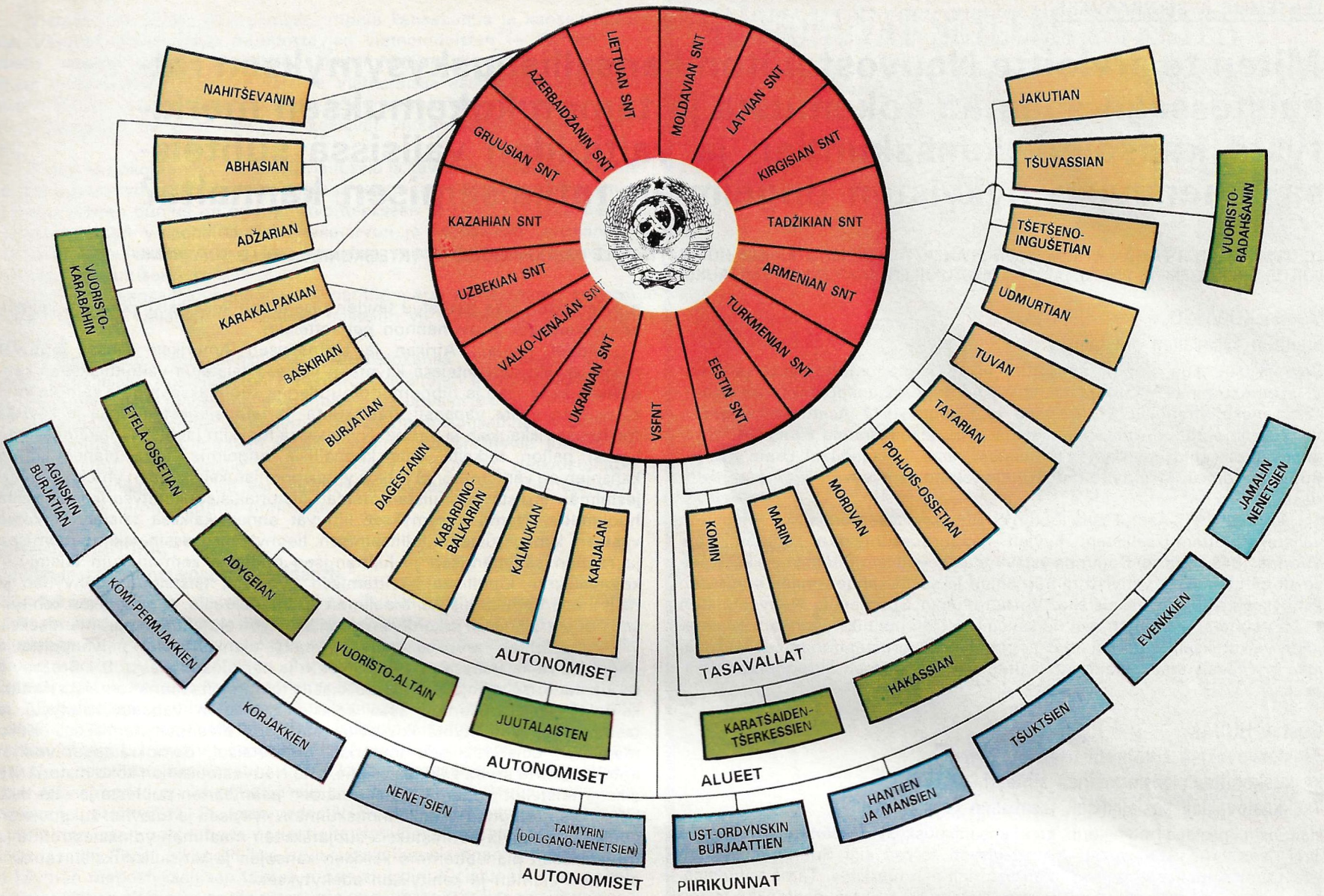

SNTL:n VALTIOVALLAN KORKEIMMAT ELIMET

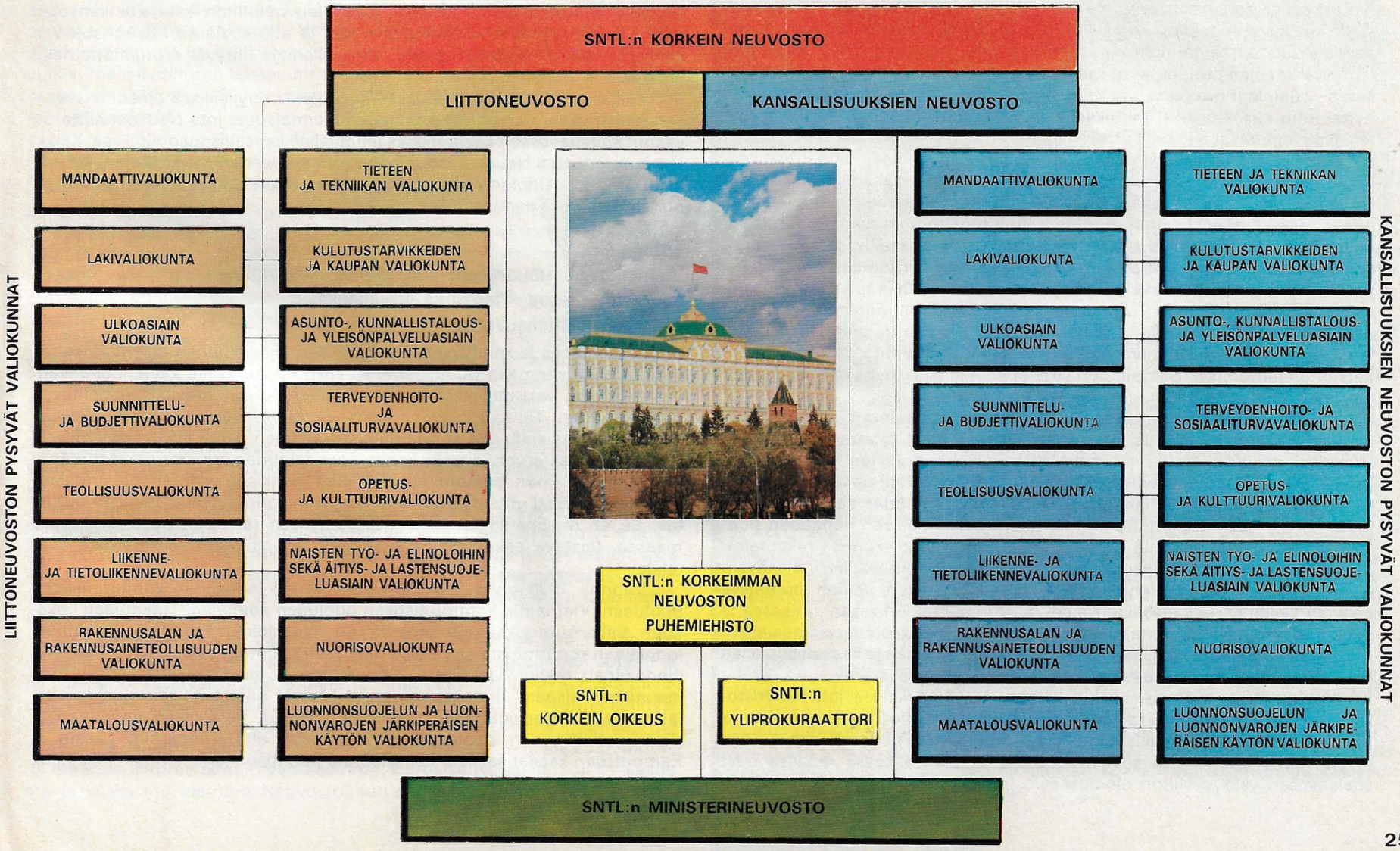

Miten te arvioitte Neuvostoliiton kansallisuuskysymyksen ratkaistessaan saamaa kokemusta ja tämän kokemuksen merkitystä kansojen, kansakuntien ja valtioiden välisissä suhteissa ilmenevien nykyisten ongelmien ratkaisemisen kannalta?

LEHTEMME ESITTI TÄMÄN KYSYMYKSEN PLANEETTAMME MUUTAMILLE HUOMATTAVILLE VALTIOMIEHILLE JA YHTEISKUNNALLISILLE TOIMIHENKILÖILLE. JULKAISEMME ENSIMMÄISET TOIMITUKSEEN SAAPUNEET VASTAUKSET.

Mauno KOIVISTO, Suomen Tasavallan presidentti

Sen jälkeen, kun Suomi julistettiin v. 1917 riippumattomaksi valtioksi, V. I. Lenin tunnusti maamme itsenäisyyden kansallisuuspolitiikkansa mukaisesti allekirjoittamalla 31. päivänä joulukuuta 1917 Asetuksen entiseen Venäjän imperiumiin autonomisena suuriruhtinaskuntana kuuluneen Suomen valtiollisen itsenäisyyden tunnustamisesta. Tällä teollaan Lenin ansaitsi Suomen kansan jakamattoman kunnioituksen ja pysyvän sijan sen historiassa.

Vuoden 1917 Asetuksella luotiin edellytykset Suomen ja Neuvostoliiton välisten luottamuksellisten, hyvien naapuruussuhteiden kehittämiseen. Vuonna 1948 solmittu Sopimus ystävyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta vahvisti tämän linjan ja asetti kahden maan suhteiden kehityksen vankalle perustalle. Vakautettuaan Suomen ja Neuvostoliiton väliset suhteet ja suojattuaan ne kansainvälisen politiikan suhdannevaihtelujen vaikutukselta vuoden 1948 sopimus on vuorostaan toiminut tekijänä, joka myötävaikuttaa vakaiden olosuhteiden säilymiseen Euroopan pohjoisosassa.

Gustav HUSAK, Tšekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean ensimmäinen sihteeri, Tšekkoslovakian sosialistisen tasavallan presidentti

Haluaisin korostaa heti alkuun, että kansallisuuskysymyksen ratkaisemisella SNTL:ssa on kiistattomasti historiallisesti tärkeä sija Suuren Lokakuun saavutusten joukossa ja maailmanhistoriallinen merkitys. Tämä vahvistaa, että vain sosialistisessa yhteiskuntajärjestelmässä — työväenluokan ja sen liittolaisten vallan pystyttämisen tuloksena — avautuu täydellisesti tie, joka johtaa yhteiskunnallisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden ihanteiden, työtätekevien todellisen vapauden ja oikeuksien sekä kansojen ja kansallisuuksien suvereniteetin, veljellisen yhteistyön ja kestävän kansainvälisen solidaarisuuden käytännölliseen toteutumiseen. Näiden jalojen ihanteiden nimessä Venäjän proletariaatti saavutti voiton Lokakuun Suuressa sosialistisessa vallankumouksessa, ja niiden perustalla syntyi 60 vuotta sitten nyttemmin kukoistavaksi monikansalliseksi valtioksi kehittynyt Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto.

Poistamalla kansalliset etuoikeudet ja turvaamalla itsemääräämisoikeuden sekä Neuvostovaltioksi yhdistyneiden vapaiden kansojen ja kansallisuuksien tasa-arvoisen kaikinpuolisen kehityksen ja samalla niiden lähentymisen edellytykset Leninin puolue yhteiskunnan johtavana poliittisena voimana on turvannut ja turvaa sosiaalisessa ja kansallisessa suhteessa oikeudenmukaisimman yhteiskunnan rakentamisen. Olemassaolonsa ensi päivistä lähtien Neuvostovaltio on käynyt periaatteellista taistelua kansallisia rajoituksia vastaan ja vastustanut etuoikeuksien myöntämistä erillisille henkilöille sillä perusteella, että he kuuluvat johonkin tiettyyn kansallisuuteen. Rotuviha, kansallinen poikkeuksellisuus, vihanpito ja ylimielisyys julistettiin laittomiksi. Samoja periaatteita sovelletaan myös muiden kansojen ja valtioiden suhteen.

Lokakuun Suuri sosialistinen vallankumous ja ensimmäisen sosialistisen valtion olemassaolo ja menestyksellinen kehitys muodostuivat myös ulkoisiksi tekijöiksi, joilla oli ratkaiseva vaikutus tšekkien ja slovakkien kansallisen vapautustaistelun kehitykseen ja tuloksiin. Nämä tekijät avasivat kansoillemme selkeän vallankumouksellisen tulevaisuuden näköalan taistelussa kansallisen riippumattomuuden ja yhteiskunnallisen vapauden puolesta, ja ne innoittavat niitä edelleen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisessa. Tšekkoslovakian olosuhteissa sovellettiin myös luovalla tavalla täysin oikeiksi osoittautuneita leniniläisiä periaatteita yhden valtion puitteissa asuvien kansojen ja kansallisuuksien välisten suhteiden rakentamisessa ja kehittämisessä. Nämä periaatteet muodostuivat Tšekkoslovakian sosialistisen liittovaltion ja sosialistisen Tšekkoslovakian kansojen ja kansallisuuksien kestävän yhtenäisyyden aatteellis-poliittiseksi perustaksi.

Vakuuttavana todisteena sen kokemuksen merkityksestä, jota neuvostokansa on kartuttanut monikansallisen sosialistisen valtion rakentamisessa ja lujittamisessa, sekä kansallisuuspolitiikan leniniläisten periaatteiden suuresta elinvoimaisuudesta ja soveltuvuudesta kansainvälisessä mitassa ovat sosialistisen ystävyysliiton olemassaolo ja kehitys. Tämä ystävyysliitto on maiden liitto, joka perustuu täyden tasa-arvon sekä kaikinpuolisen veljellisen yhteistyön ja avunannon periaatteisiin.

Monet Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kansat joutuvat nykyisissäkin olosuhteissa käymään vaikeaa taistelua valloittaakseen kansallisen vapauden ja riippumattomuuden ja suojatakseen niitä samoin kuin oikeuttaan valita vapaasti yhteiskunta- ja talousjärjestelmänsä ja käyttää maittensa rikkauksia ja varoja. Nykyisessä luokkiin jaetussa maailmassa on lisäksi paljon tärkeitä yhteiskunnallisia ongelmia, joita planeettamme kansojen on välttämätöntä ratkoa yhteisponnistuksin kahden yhteiskuntajärjestelmän eroista ja erillisten maiden historiallisista kehityserikoisuuksista huolimatta. Nämä kysymykset liittyvät ennen kaikkea taisteluun sotaa vastaan, kilpavarustelun hillitsemisen, liennytysprosessin vakiinnuttamisen ja rauhan säilyttämisen ja lujittamisen puolesta samoin kuin taisteluun kolonialismin lopullisen hävittämisen puolesta, taisteluun köyhyyden ja nälänhädän poistamiseksi maailman suurilla alueilla, taloudellisen kehityksen nopeuttamiseksi ja kehitysmaiden kansojen elinehtojen parantamiseksi.

Verrattoman arvokas merkitys näitä ajankohtaisia, päivänpolttavia ongelmia ratkaistaessa on ollut SNTL:n ja henkilökohtaisesti L. I. Brežnevin rauhantahtoisella linjalla ja aloitteikkaalla toiminnalla rauhanomaista rinnakkainoloa ja aseriisuntaa sekä kaikkien kansojen vapaata kehitystä ja tasa-arvoista yhteistyötä koskevien aatteiden eteenpäinviemisessä. Koko maailman edistykselliset, imperialisminvastaiset, demokraattiset voimat antavat suurta arvoa sille tosiasialle, että Neuvostoliitto on koko historiansa aikana taistellut uupumattomasti näiden päämäärien puolesta ja että tällä hetkellä se toteuttaa — koko ihmiskunnan, nykyisen ja tulevien sukupolvien eduksi — valtavia ponnistuksia suojatakseen maailman ydinkatastrofilta ja turvatakseen planeettamme kaikkien kansojen ja kansallisuuksien rauhanomaisen elämän ja kehityksen edellytykset.

Tästä toiminnasta, joka on jyrkkänä kontrastina imperialismin taantumuksellisimpien piirien aggressiiviselle seikkailulinjalle, henkii harkitsevaisuus ja korkea vastuuntunto ihmiskunnan kohtaloista. Tämä toiminta todistaa silminnähtävän selvästi, että Neuvostoliiton kannalta kansojen rauha ja vapaus ovat korkeimpia arvoja ja että sosialismi ja kansojen ja kansallisuuksien rauhanomainen, vapaa kehitys liittyvät erottamattomasti yhteen.

Kaikessa tässä piilee nähdäkseni — etenkin nykyisissä olosuhteissa — sen kokemuksen tärkeä merkitys ja elinvoimaisuus, jota Neuvostoliitto on saanut soveltaessaan käytännössä leniniläistä kansallisuuspolitiikkaa. Kaikki tämä muodostaa Neuvostoliiton panoksen planeettamme kansojen, kansallisuuksien ja valtioiden välisissä suhteissa tässä vaiheessa esiin tulevien ongelmien ratkaisemiseen.

Truong CHINH Vietnamin kommunistisen puolueen keskuskomitean politbyroon jäsen, Vietnamin sosialistisen tasavallan valtioneuvoston puheenjohtaja

Olemassaolonsa ja kehityksensä sekä uuden yhteiskunnan rakentamisen ja sosialistisen isänmaan puolustamisen koko 60-vuotisella käytännöllä Neuvostoliitto on vakuuttavasti näyttänyt toteen NKP:n kansallisuuspolitiikan oikeellisuuden. Tänään jokainen Neuvostoliittoon saapuva voi omakohtaisesti vakuuttua siitä, että suuri neuvostokansojen perhe elää ystävyydessä, täydellisen tasa-arvon, pitkälle kehittyneen talouden ja kulttuurin ja turvatun aineellisen elämän samoin kuin rikkaan henkisen elämän olosuhteissa rakentaen tiiviisti yhteenliittyneenä kommunismin aineellis-teknistä perustaa. Se on mallinäyte kansallisuuskysymyksen ratkaisemisesta erillisessä maassa, loistava esimerkki kansakuntien ja valtioiden keskinäisistä suhteista.

Vuonna 1930 toveri Ho Chi Minh perusti Indokiinan kommunistisen puolueen, Vietnamin kommunistisen puolueen edeltäjän. Tutkittuaan Lokakuun vallankumouksen ja leniniläisen kansallisuuspolitiikan kokemusta Indokiinan kommunistinen puolue määritteli poliittisessa ohjelmassaan, että "Indokiinan täytyy olla täysin riippumaton ja saada oikeus kansalliseen itsemääräämiseen". Indokiinan kansat kävivät päättävää taistelua ranskalaisten siirtomaaorjuuttajien herruutta vastaan, täydellisen vapauden ja riippumattomuuden puolesta, sen puolesta, että Vietnamin, Laosin ja Kamputsean kansat saisivat itse määrätä poliittisen järjestelmän, joka niille sopii.

Vietnam on valtio, joka yhdistää monia kansakuntia ja kansallisuuksia. Väestön enemmistön muodostavien vietnamilaisten — "kinien" — ohella maassa on 52 veljellistä vähemmistökansallisuutta ja kansaa. Maan tuhatvuotisen historian varrella Vietnamissa asuvat kansallisuudet ovat liittyneet yhteen kiinteäksi liitoksi. Synnyinmaataan rakentaessaan ja puolustaessaan ne ovat takoneet kestävät yhteenliittyneisyyden perinteet.

Pitäen lähtökohtanaan näitä erikoisuuksia ja käyttäen hyväkseen NKP:n kansallisuuskysymyksen ratkaisemisessa saamaa kokemusta Vietnamin kommunistinen puolue on ottanut tavoitteekseen kaikkien kansakuntien ja kansallisuuksien yhteenliittämisen tasa-arvon ja keskinäisen avunannon pohjalla riippumattomuuden ja vapauden valtaamiseksi ja onnellisen elämän turvaamiseksi kaikille.

Puolueen kansallisuuspolitiikan täytäntöönpano on tuottanut suuremoisia tuloksia vallankumouksellisen taistelun yli 50-vuotisen ajanjakson kuluessa.

Tänään, jolloin monikansallinen neuvostokansa valmistautuu viettämään juhlallisesti Sosialististen Neuvostotasavaltojen liiton muodostamisen 60-vuotispäivää työskennellen pontevasti ja luovasti ja toteuttaen NKP:n 26. edustajakokouksen hahmottelemia tehtäviä monikansallinen Vietnamin kansa osoittaa kunnioitettavan toveri Leonid Iljitš Brežnevin johtamalle Neuvostoliiton maineikkaalle kommunistiselle puolueelle, Neuvostoliiton veljellisille kansakunnille ja kansallisuuksille sydämellisen tunnustuksen sanat ja mitä lämpimimmät onnittelut.

Romesh CHANDRA,
Maailman rauhanneuvoston presidentti

Päämääränämme on tiivistää edelleen kaikkia rauhantahtoisia voimia kamppailussa ydinsodan uhkaa vastaan. Presidentti Reaganin johtaman Washingtonin hallituksen politiikka on yksi niistä tekijöistä, jotka lisäävät tämän sodan puhkeamisuhkaa. Tätä politiikkaa on leimaamassa uusi kilpavarustelukierros, ja se lietsoo kansainvälistä jännitystä koko maailmassa. Tärkeimpänä toimintavälineenä taistelussa tätä vastaan on se, että tuetaan kaikkia rauhanaloitteita, etenkin kaikkein tärkeimpiä, jotka neuvostovaltion johtaja L. I. Brežnev on esittänyt. Minun täytyy yleensä huomauttaa, että Neuvostoliitto, joka koostuu yli 100 kansakunnasta ja kansallisuudesta, on hyvä esimerkki eri kansallisuuksia ja erilaista elämäntapaa edustavien ihmisten yhteistyöstä ja ystävyydestä. Samoja, koko maan kansojen kunnioittamiseen pohjautuvia periaatteita Neuvostoliitto toteuttaa ulkopolitiikassaankin. Tämä ulkopolitiikka kuuluu koko ihmiskunnan rauhan puolesta käymän menestyksellisen taistelun perustuksiin. Yleisluontoisten ongelmien ohella on olemassa myös alueellisia ongelmia, jotka liittyvät etupäässä aseiden sijoittamiseen. Me taistelemme sitä vastaan, ja minun on huomautettava, että rauhanpuolustajien määrä kasvaa jatkuvasti. Siitä ovat hyvänä esimerkkinä Länsi-Euroopan ja USA:n kansat. Niiden kasvanut aktiivisuus osoittaa sen havainnollisesti. Haluan vielä kerran korostaa, että meidän päämääränämme on kaikkien rauhantahtoisten voimien yhdistäminen. Sen vuoksi me selvitämme taistelumme päämääriä ja olemme valmiit harjoittamaan yhteistyötä kaikkien mahdollisten järjestöjen kanssa taistelussa rauhan puolesta.

Ibrahim ZAKARIA,
Maailman ammattiyhdistysten liiton pääsihteeri

Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeisen 65 vuoden ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton muodostamisen jälkeisen 60 vuoden aikana te ja veljenne ja sisarenne koko Neuvostoliitossa, koko teidän maanne, olette todistaneet, että olette kaikkien vapautensa, riippumattomuutensa, yhteiskunnallisen edistyksen ja rauhan puolesta taistelevien ihmisten, kansojen ja maiden todellisia ystäviä.

Käydessämme luonanne ja tavatessamme teitä me ammennamme teiltä aina vielä enemmän rohkeutta ja varmuutta voimiemme suhteen.

60 vuodessa taivallettu tie heijastaa muutakin kuin vain suuren Leninin ja hänen luomansa puolueen poliittista tahtoa, nerokkuutta ja organisatorisia kykyjä. Tämä tie tarjoaa meille loistavan esimerkin solidaarisuudesta. Tämä on kansakuntien keskinäistä solidaarisuutta itse Neuvostoliitossa ja koko neuvostokansan maailman kaikille kansoille osoittamaa solidaarisuutta.

Nyt, jolloin ihmiskunnan historiassa on jatkuvasti kasvavan sodanuhan seurauksena koittanut yksi kriitillisimpiä vaiheita, Neuvostoliitto ei ainoastaan esiinny rauhan järkkymättömänä tukena, vaan myös ryhtyy ennennäkemättömiin ponnistuksiin kansainvälisen jännityksen lieventämiseksi, kilpavarustelun hillitsemiseksi ja kaikkikattavan aseriisuntaohjelman toteuttamiseksi.

Me emme kaipaa rauhaa vain sen vuoksi, ettemme halua tuhoutua ydinasesodassa, vaan myös sen vuoksi, että valmistautuminen sotaan ja sotilasmenot riistävät meiltä leipämme. Miljoonat työtätekevät menettävät työpaikkansa. Päivä päivältä me elämme yhä kehnommin. Tilanne kehitysmaissa muuttuu yhä masentavammaksi. Me haluamme rauhaa, me haluamme aseidenriisuntaa, koska me haluamme elää — ja elää paremmin. Ja me saavutamme tämän tavoitteemme, koska Neuvostoliitto on kanssamme ja koska me olemme Neuvostoliiton kanssa.

MUOTOKUVAT SETELEITÄ VARTEN

Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton ensimmäisissä seteleissä kuvattiin nuoren kansanvaltion todelliset isännät.

Tuskin kukaan muu tavallisista kuolevaisista on saavuttanut sellaista kuuluisuutta, joka tuli Kurganin alueella asuneen kahden siperialaisen talonpojan — Kiprian Avdejevin ja Porfiri Kolganovin — osaksi. Heidän kuvansa painettiin sellaisina painoksina, joiden määrää on vaikeaa edes kuvitella. Heidän kuvansa olivat kirjaimellisesti kaikkien käsissä.

Vuoden 1917 Lokakuun Suuren vallankumouksen voiton ja työläisten ja talonpoikien valtion muodostamisen jälkeen tarvittiin symboleja, jotka olisivat heijastaneet uutta aikakautta: uutta vaakunaa, lippua ja uusia rahoja. Valtion seteleissä päätettiin kuvata työtätekevät ihmiset. Goznak-tehdas antoi vuonna 1922 tunnetun kuvanveistäjän Ivan Šadrin tehtäväksi valmistaa talonpoikien muotokuvat niiden painattamiseksi seteleihin.

Maaseudulla asuneen puusepän poika I. Šadr lähti kotikyläänsä, Prygovoon Kurganin alueella. Hän tiesi, kuinka voimakkaita ja komeita ihmisiä sillä seudulla asui, ja oli varma, että löytäisi heidän keskuudestaan sopivia malleja.

Taiteilija seisoi tuntikaupalla peltojen reunalla katsellen, miten pitkäkasvuiset, harteikkaat miehet kylvivät viljaa. Maaseudulla ei ollut siihen aikaan juuri minkäänlaisia koneita. Siemenet heitettiin maahan kopasta. Kuvanveistäjä kiinnitti huomiota 30-vuotiaaseen Kiprian Avdejeviin, joka asteli kynnettyä peltoa pitkin kevyesti ja kauniisti kantaen kopassaan 30 kiloa viljaa ja heittäen siemeniä levein liikkein laajalle alalle.

Juuri hänet Šadr valitsikin mallikseen veistäessään "Kylväjän" muotokuvaa. Nyt talonpoika sai tuntikaupalla seistä talon pihaan järjestetyssä improvisoidussa kuvanveistäjän ateljeessa. Paikallaan seisominen osoittautui hänelle paljon vaikeammaksi tehtäväksi kuin työnteko pellolla. Malli sai raataa uudessa tehtävässään otsansa hiessä ennen kuin kuvanveistäjä sai työnsä valmiiksi — alkuperäiskappaletta kopioon vaativaisesti vertailleen paikallisen pikkuväen mielipahaksi.

Toiseksi ilmeikkääksi malliksi — "Talonpojan" muotokuvaa varten — Ivan Šadr valitsi Porfiri Kolganovin, vakaakäytöksisen talonpojan, jolla oli leveä ja tuuhea parta. Yli kaksi kuukautta kuvanveistäjä työskenteli "rahamusikoiden" parissa, kuten hän heitä leikillään kutsui. Goznak-tehtaan tilaus tuli kuitenkin täytetyksi, ja kuvanveistäjän työn tulokset hyväksyttiin. Pian sen jälkeen uudet setelit, joihin oli painettu siperialaisten talonpoikien kuvat, levisivät ympäri Venäjää. Heidän kuviaan käytettiin myös sen ajan postimerkeissä ja obligaatioissa.

SNTL:n KARTTA-KAAVIO

MERKKIEN SELITYKSET

- Liittotasavaltojen rajat
- Autonomisten tasavaltojen rajat
- Autonomisten alueiden rajat
- Autonomisten piirikuntien rajat

- SNTL:n pääkaupunki
- Liittotasavaltojen pääkaupungit
- Autonomisten sosialististen neuvostotasavaltojen pääkaupungit, autonomisten alueiden ja autonomisten piirikuntien keskukset

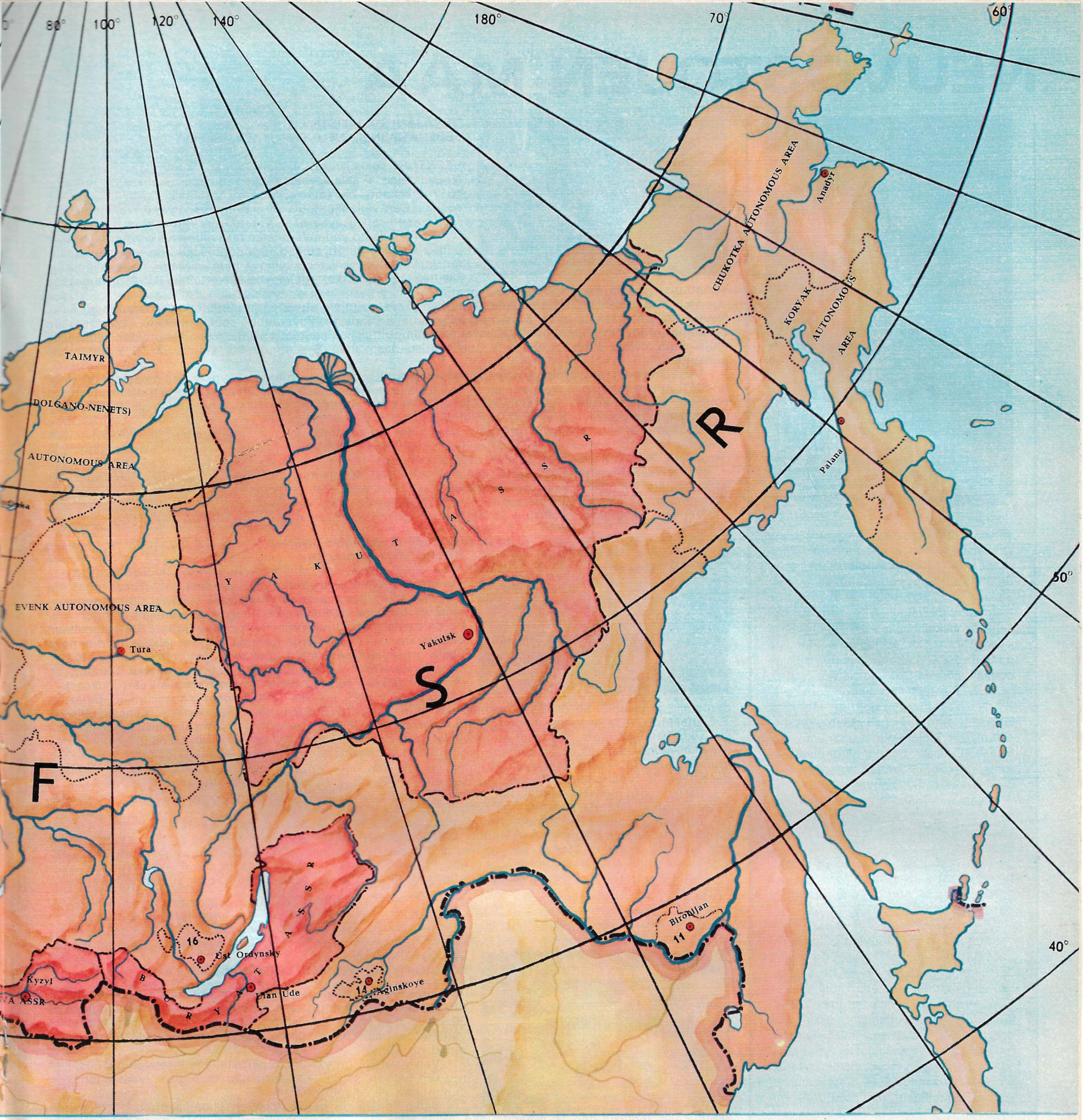

Union of Soviet Socialist Republics

I Georgian SSR
II Azerbaijan SSR
III Lithuanian SSR
IV Moldavian SSR
V Latvian SSR
VI Tajik SSR
VII Armenian SSR
VIII Estonian SSR

RSFSR

Autonomous Soviet Socialist Republics

1 Daghestan ASSR
2 Kabardin-Balkar ASSR
3 Mari ASSR
4 Mordovian ASSR
5 North Ossetian ASSR
6 Udmurt ASSR
7 Chechen-Ingush ASSR
8 Chuvash ASSR

Autonomous Regions

9 Adygei AR
10 Gorno-Altai AR
11 Jewish AR
12 Karachai-Circassian AR
13 Khakass AR

Autonomous Areas

14 Aginskoye Buryat AA
15 Komi-Permyak AA
16 Ust Orda Buryat AA

GEORGIAN SSR
Autonomous Soviet Socialist Republics
17 Abkhazian ASSR
18 Ajarian ASSR
19 South Ossetian Autonomous Region

AZERBAIJAN SSR
20 Nakhichevan ASSR
21 Nagorno-Karabakh Autonomous Region

TAJIK SSR
22 Gorno-Badakhshan Autonomous Region

NEUVOSTOJEN MAA

Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto (SNTL) on historian ensimmäinen sosialistinen valtio. Se on alueeltaan maapallon suurin käsittäen lähes kuudenneksen kaikesta asutusta maa-alasta — 22400000 neliökilometriä. Neuvostoliitto sijaitsee Euroopan itäisellä puoliskolla sekä Aasian pohjois- ja keskiosassa. Sen ulottuvuus lännestä itään on 10000 kilometriä ja pohjoisesta etelään lähes 5000 kilometriä.

SNTL:n pääkaupunki on Moskova.

Neuvostoliitto rajoittuu lännessä Norjaan, Suomeen, Puolaan, Tšekkoslovakiaan, Unkariin ja Romaniaan, etelässä Turkkiin, Iraniin, Afganistaniin, Kiinaan, Mongoliaan ja Korean Kansandemokraattiseen Tasavaltaan.

Neuvostomaan rantoja huuhtelee 12 merta ja 3 valtamerta: Atlantin valtameri, Pohjoinen Jäämeri ja Tyyni valtameri.

Neuvostoliittoon kuuluu 15 liittotasavaltaa, 20 autonomista tasavaltaa, 8 autonomista aluetta ja 10 autonomista piirikuntaa.

Neuvostoliiton väkiluku on 268800000, josta määrästä kaupunkiväestöä 64 % ja maaseutuväestöä 36 %, miehiä 46,8 % ja naisia 53,2 %.

Neuvostoliitossa asuu toista sataa kansakuntaa ja kansallisuutta. Väkilukuisimpia ovat venäläiset, ukrainalaiset, uzbekit, valkovenäläiset, kasahit, tataarit, azerbaidžanilaiset, armenialaiset, gruusialaiset, moldavialaiset, tadžikit, liettualaiset, turkmeenit, saksalaiset, kirgiisit, juutalaiset, tšuvassit, latvialaiset, mordvalaiset, puolalaiset, eestiläiset.

Neuvostoliiton poliittisena perustana ovat kansanedustajien neuvostot. Neuvostoliiton talousjärjestelmän perustana on tuotantovälineiden sosialistinen omistus. Laki suojelee kansalaisten yksityisomaisuutta, joka perustuu työstä saatuihin tuloihin. Neuvostoliiton sosiaalisena perustana on työläisten, talonpoikien ja sivistyneistön murtumaton liitto.

Valtiovallan ylin elin on SNTL:n Korkein Neuvosto.

VENÄJÄN SOSIALISTINEN FEDERATIIVINEN NEUVOSTOTASAVALTA

VSFNT — sosialistisen valtiomuodon alkuperusta — laskettiin Neuvostojen II Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa vuoden 1917 lokakuun 25. (marraskuun 7.) päivänä, Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen tapahtumispäivänä. Venäjän Federaatio esitti ratkaisevaa osaa yhtenäisen liittovaltion luomisessa.

VSFNT:llä on yhdenvertaisten tasavaltojen sikermässä johtava paikka väestömäärän, alueen, luonnonrikkauksien sekä taloudellisten ja tieteellis-teknisten voimavarojen suhteen. Tasavallan alue käsittää 17075000 km^2 (lähes kaksinkertainen USA:n alueeseen verrattuna) ja sillä asuu 140000000 ihmistä.

VSFNT on autonomian omaavien kansallisten tasavaltojen, alueiden ja piirikuntien federaatio eli liitto. Neuvostoliiton pääkaupunki, Moskova, on samalla Venäjän Federaation pääkaupunki. Yhdistäessään tasavertaiset kansat yhden monikansallisen valtion puitteisiin Federaatio vaalii ja suojelee niiden kansallisia etuja. Tätä nykyä siihen kuuluu 16 autonomista tasavaltaa, 5 autonomista aluetta ja 10 autonomista piirikuntaa.

Venäjän Federaatio omistaa suuret makeavesivarat, vesivoima-, mineraali- ym. raaka-aineresurssit ja se on SNTL:n tasavaltojen joukossa ensimmäisellä tilalla yleisgeologisten kivihiili-, maaöljy- ja maakaasuvarojen suhteen. Sähköenergian tuotanto VSFNT:ssä on 60 vuodessa yli 1600-kertaistunut ja teollisuuden kokonaistuotto vastaavasti yli 500-kertaistunut.

Venäjän pelloilta saadaan runsaat puolet koko valtakunnan vilja- ja rehusadosta, ja sen karjatalous toimittaa lähes 2/3 valtion hankintajärjestöjen ostamista kananmunista, puolet lihahankinnoista, maidosta ja perunasta. Peltotyöt on valtaosaltaan täyskoneistettuja.

VSFNT:ssä toimii noin 500 korkeakoulua ja 2500 teknistä opistoa (teknikumia). Yksistään Moskovassa 76 korkeakoulua ja 139 teknikumia kouluttaa asiantuntijoita 249 erikoisalalle. VSFNT:n alueella toimii akateemisten ja käytännöllis-tieteellisten tutkimuslaitosten laaja verkosto.

Venäjän Federaatio osallistuu yli 40 kansainvälisen järjestön toimintaan.

UKRAINAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Ukrainan SNT muodostettiin 25. päivänä joulukuuta 1917, ja Neuvostoliiton perustamisen yhteydessä se yhtyi siihen liittotasavaltana. Sijaitsee Itä-Euroopan alangon eli Venäjän alangon lounaislaidassa. Pääkaupunki Kiev eli Kiova. Ukrainan SNT, alueeltaan 603700 km^2, on VSFNT:n ja Kazahian SNT:n jälkeen kolmannella tilalla neuvostotasavaltojen joukossa. Asukkaita on 50310000. Väestömäärältään ja taloudellisilta voimavaroiltaan Ukraina on VSFNT:n jälkeen toisella tilalla neuvostotasavaltojen joukossa.

Ukrainan SNT on yksi Yhdistyneet Kansakunnat -järjestön perustajia ja jäseniä. Se osallistuu aktiivisesti YK:n alaiseen Euroopan talouskomissioon, Kansainväliseen Työjärjestöön, YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestöön (UNESCO) sekä muihin kansainvälisiin järjestöihin.

Ukrainaan on luotu mahtavat taloudelliset, tieteelliset ja kulttuurilliset resurssit. Ukrainan osalle tulee nykyisin noin viidennes Neuvostoliiton teollisuuden ja maatalouden kokonaistuotannosta. Ukraina toimittaa muihin neuvostotasavaltoihin kivihiiltä, metalleja, koneita, viljaa ym. Se saa puolestaan öljyä Azerbaidžanista, Baškiriasta ja Siperiasta, sinkki- ja lyijyrikastetta Venäjältä ja Kazahiasta sekä puuvillaa Keski-Aasiasta.

Ukraina on nykyisin täydellisen lukutaitoisuuden maa. Siellä työskentelee yli 200000 tiedemiestä, joukossa 5000 tohtoria ja 60000 eri tieteiden lisensiaattia.

Tärkeiden sosiaalisten toimenpiteiden toteuttaminen on turvannut tasavallan väestön elintason jatkuvan kohoamisen. Leonid Brežnev on todennut: "Sosialistisen Ukrainan tämänpäiväiset saavutukset ovat tietenkin ensi kädessä Ukrainan kansan, sen poikien ja tyttärien työn tulosta. Jokainen liittotasavalta tuntee omasta kokemuksestaan, kuinka paljon Ukraina tekee yhteisen asiamme hyväksi. Toisaalta Ukrainan saavutukset ovat huomattavassa määrin myös koko neuvostomaan veljeskansojen ystävyyden tulosta, niiden yhteisen työn hedelmiä."

VALKO-VENÄJÄN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Tämä tasavalta sijaitsee Neuvostoliiton länsirajalla. Se muodostettiin vuoden 1919 tammikuun 1. päivänä, ja vuoden 1922 joulukuun 30. päivänä se yhtyi Neuvostotasavaltojen liittoon yhtenä liittotasavaltana. Sen alue on 207600 km^2 ja asukasluku 9744000. Pääkaupunki on Minsk.

Valko-Venäjä on yksi YK:n perustajia ja jäsenvaltioita, osallistuu sen työhön, solmii ja allekirjoittaa YK:n jäsenyydestä johtuvia sopimuksia ja velvoituksia.

Valko-Venäjä on neuvostovallan vuosina muuttunut pitkälle kehittyneen teollisuuden ja maatalouden omaavaksi tasavallaksi. Puolessa päivässä siellä valmistetaan nykyisin tuotteita yhtä paljon kuin koko vuoden 1922 aikana.

Teollisuuden luonnetta leimaavat koneenrakennuksen ja radioelektroniikan, kemianteollisuuden ja voimatalouden suuret tuotantoyksiköt. Teollisuuden kokonaistuotannosta viidenneksen muodostavat suurikantoiset kuorma-autot, joita valmistaa teollisuusyhtymä BelavtoMAZ. Minskin traktoritehtaan Belarus-traktoreita myydään 68 maahan.

Yli 30 % tasavallan alueesta on metsiä, joiden raaka-aineperustalla toimii lukuisia metsä-, puunjalostus-, paperi- ja kemianteollisuuden ym. tuotantolaitoksia.

Teollisuuden ja maatalouden ripeä kehitys sekä rakennustoiminnan valtavuus ovat turvanneet väestön ansiotulojen tuntuvan kasvun, koulutoimen ja terveydenhoidon kehityksen samoin kuin tieteiden ja taiteiden eteenpäinmenon.

Tasavallan tieteen keskuksessa — Valko-Venäjän tiedeakatemiassa — tutkitaan muun muassa matematiikan, kybernetiikan, tietokonetekniikan, ydinenergetiikan, kone- ja kojeteollisuuden, kemian, biologian ym. ongelmia. Tasavallan tiedetyöntekijäin yleismäärä ylittää 39000.

Valko-Venäjän omaperäinen ja värikäs taide jatkaa kansallisia perinteitä, joiden juuret juontuvat venäläisten, ukrainalaisten ja valkovenäläisten yhteisestä muinaiskulttuurista.

UZBEKIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Neuvostoliiton kaakkoiskulmassa, Syrdarja ja Amudarja-jokien välimaastossa sijaitsee Neuvostoliiton Keski-Aasian väkirikkain osavaltio, Uzbekian Sosialistinen Neuvostotasavalta, joka perustettiin vuoden 1924 lokakuun 27. päivänä. Sen pinta-ala on 447 400 km^2 ja asukasluku 16 583 000. Pääkaupunki on Taškent. Uzbekian SNT:aan kuuluu myös Karakalpakian Autonominen Sosialistinen Neuvostotasavalta.

Uzbekiassa on paljon aurinkoa ja lämmintä, mutta vähän vettä. Siksi kaikki taloudellinen toiminta on riippuvaista vedensaannista. Sikäläinen sananlasku toteaakin: "Missä vesi loppuu, siellä elämä päättyy." Tasavallan maatalous perustuukin kasteluviljelyn kehittämiseen.

Uzbekia on Neuvostoliiton tärkein puuvillankasvattaja. Sitten vuoden 1922 raakapuuvillan tuotanto on noin 150-kertaistunut. Uzbekia tuottaa suunnilleen 2/3 tämän tärkeän raaka-aineen kokonaismäärästä. Korkean tason siellä on saavuttanut myös silkin, karakulnahkojen, hedelmien ja riisin tuotanto.

Tasavallan teollisuuden määräävät alat ovat voimatalous, koneenrakennus, raudan ja värimetallien jalostus sekä kemianteollisuus. Tämän päivän Uzbekia — eli Uzbekistan, kuten sitä vanhastaan sanotaan — on teollisuus- ja maatalousmaa, jossa toimii yli 1 500 uusimmalla koneistolla ja teknologialla varustettua tuotantolaitosta. Uzbekistanin maaperässä on öljyä, kivihiiltä ja maakaasua, jonka määrässä se on eräs johtavia tasavaltoja.

Uzbekialla on suuria saavutuksia kansanopetuksen, kulttuurin ja tieteen eri aloilla. Siellä toimii yli 36 000 tieteenharjoittajaa.

Usein kuulee sanottavan, että tämä tasavalta on historikkojen ja arkeologien luvattu maa. Tutkimusten kohteina ovat muun muassa Horezmin, Hivan kaanikunnan ja Timuridien kulttuurimuistomerkit. Samarkandin ja Buharan arkkitehtoniset aarteet on täydellisesti entistetty.

Uzbekian teattereiden ohjelmisto koostuu uzbekkilaisten, venäläisten ja ulkomaisten klassikkojen ja nykykirjailijoiden tuotteista. Tasavallassa järjestetään säännöllisesti veljestasavaltojen kirjallisuuden ja taiteen viikkoja. Uzbekiasta on tullut Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maiden elokuvafestivaalien perinteellinen tapahtumapaikka.

KAZAHIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Kazahia (Kazahstan) on Venäjän Federaation jälkeen toiseksi laajin (2 717 300 km^2) neuvostotasavalta. Asukasluku on 15 262 000.

Kazahian neuvostotasavalta muodostettiin alkujaan vuoden 1920 elokuun 26. päivänä VSFNT:aan kuuluvaksi autonomiseksi tasavallaksi. Myöhemmin, vuoden 1936 joulukuun 5. päivänä, se muutettiin Kazahian liittotasavallaksi, pääkaupunkinaan Alma-Ata.

Neuvostovallan vuosina tämä entinen paimentolaismaa on muuttunut monipuolisesti kehittyneen teollisuuden, nykyaikaisen maatalouden sekä karjanhoidon omaavaksi ja korkean kulttuuritason saavuttaneeksi tasavallaksi. Sen maaperältä astui avaruuteen ensimmäinen ihminen, Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kansalainen Juri Gagarin.

Neuvostovallan aikana Kazahstaniin on luotu nykyaikainen suurteollisuus, joka valmistaa nykyisin tuotteita viisi kertaa niin paljon kuin koko Venäjä ennen vallankumousta. Kazahstanin maaperästä on löydetty melkein kaikkia luonnossa tunnettuja hyötymineraaleja. Kazahian SNT vie 80 eri maahan tuotteitaan, mm. erilaisia työstökoneita ja kojeita, malmia ja valssattuja värimetalleja, turkiksia ja lihasäilykkeitä.

Uudismaiden raivaus kohotti uudelle tasolle Kazahian maatalouden ja teki siitä SNTL:n tärkeän vilja-aitan. Siellä viljelykseen otettujen uudismaiden yhteisala on 25 500 000 ha. Kazahstan tunnetaan vanhastaan myös suurena karjanhoitoalueena.

Kazahstanissa tapahtuneen kulttuurivallankumouksen selkein ilmaus on koululaitoksen kehitys. Kun kantaväestön lukutaitoisuus oli aikaisemmin vajaan 2 prosentin luokkaa, nyt on jo suoritettu siirtyminen yleiseen 10-vuotiseen keskiasteen koulutukseen. Saavutukset tieteen alalla ovat myös merkittäviä. Neuvostovallan vuosina on luotu kaikin puolin kehittynyt kansallinen teatteri-, ooppera- ja balettitaide, samoin elokuvatuotanto, kuorotaide, sinfoniamusiikki, maalaustaide ja kuvanveisto.

GRUUSIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Gruusian SNT muodostettiin vuoden 1921 helmikuun 25. päivänä, ja vuoden 1936 joulukuun 5. päivään saakka se kuului Taka-Kaukasian Sosialistiseen Federatiiviseen Neuvostotasavaltaan ja 5. joulukuuta 1936 se yhtyi välittömästi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoon. Gruusian SNT:n koostumukseen kuuluu Abhasian Autonominen Neuvostotasavalta, Adžarian Autonominen Neuvostotasavalta sekä Etelä-Ossetian autonominen alue. Tasavallan pinta-ala on 69 700 km^2 ja asukasluku 5 105 000. Pääkaupunki on Tbilisi.

Tasavalta on kasvistoltaan ja eläimistöltään, luonnonvaroiltaan ja ilmastoltaan varsin monipuolinen. Muutamassa tunnissa voidaan siirtyä subtrooppiselta vyöhykkeeltä ikuisten lumikenttien ja vuoristojäätiköiden keskelle.

Gruusian nopeajuoksuisten ja runsasvetisten jokien varrelle on rakennettu sähkölaitoksia, jotka on liitetty yhtenäiseksi Taka-Kaukasian voimaverkoksi. Maassa on runsaasti kivihiiltä ja marmoria, kuparia ja vuoriöljyä, mangaania ym. malmeja. Tšiaturan mangaanikaivannot ovat maailman suurimpia alallaan. Gruusian teollisuus tuottaa nykyisin vuorokaudessa suunnilleen saman verran kuin v. 1922 koko vuodessa.

Maataloudelle antavat Gruusiassa omaleimaisuutta subtrooppiset kasvit, joista etutilalla ovat tee ja sitruskasvit. Maatalouden avainaloja ovat viininviljelys, hedelmien ja tupakan sekä eetteriöljykasvien viljely.

Gruusian meri- ja vuoristokylpylät ovat maailmankuuluja.

Gruusian kansan henkisen kulttuurin juuret ulottuvat kauaksi muinaisuuteen. Se on eräs maailman vanhimpia kulttuurimaita. "Historian isä" Herodotos aloitti kuulun teoksensa Hellaan ja Kolkhiksen — so. Länsi-Gruusian — keskinäissuhteiden kuvailusta. Hänen tietonsa ovat peräisin toiselta vuosituhannelta e.a.a. Vielä varhaisempien tapahtumien kaikua ovat legendat argonauteista, jotka purjehtivat Kolkhikseen kultaista taljaa etsimään, sekä myytti urheasta Prometheuksesta (Amiranista), joka hankki ihmisille tulen ja jonka jumalat siitä syystä kahlitsivat Kaukasian vuoriin.

Neuvostojärjestelmän oloissa Gruusiassa on syntynyt sosialistinen gruusialainen kulttuuri ja luotu suotuisat mahdollisuudet korkeatasoiselle koulutukselle samoin kuin tieteen, taiteen ja kirjallisuuden kehitykselle.

AZERBAIDŽANIN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Azerbaidžanin SNT:n perustaminen tapahtui vuoden 1920 huhtikuun 28. päivänä. Vuoden 1922 maaliskuun 12. päivästä se yhtyi Taka-Kaukasian Federatiiviseen Neuvostotasavaltaan ja vuoden 1936 joulukuun 5. päivästä se kuuluu liittotasavallan ominaisuudessa Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoon. Alueensa (86 600 km^2) ja asukasmääränsä (6 297 000) puolesta se on Taka-Kaukasian neuvostotasavalloista suurin. Azerbaidžaniin kuuluu Nahitševanin autonominen tasavalta sekä Vuoristo-Karabahin autonominen alue. Tasavallan pääkaupunki on Baku.

Azerbaidžanilaiset sanoivat maataan aikoinaan öljykenttien, vuorten ja kyynelten kulmakunnaksi. Millainen on tämän päivän Azerbaidžan? Sen tuotteita menee yli 60 maahan.

Kaukasiassa on sanonta: "Se mitä annoit, on sinun". Eri liittotasavaltojen välillä vallitsevat veljelliset suhteet ovat antaneet tuolle sananparrelle oman ajatussisällön. Niinpä Azerbaidžan toimittaa naapuritasavalloille sähköenergiaa, vuoriöljyä sekä maakaasua, jonka putkijohdot ulottuvat Tbilisiin ja Jerevaniin asti. Itse puolestaan se saa teräslevyjä Sumgaitin putkitehtaalle, joka taas toimittaa tuotteitaan Ukrainaan, Keski-Aasian tasavaltoihin sekä eri puolille Venäjän Federaatiota. Raakarautaa ja valssituotteita Azerbaidžaniin tulee Ukrainasta, Uralilta ja Siperiasta.

Azerbaidžanin maatalouden kehittyneimpiä aloja ovat puuvillankasvatus, viinitarhaus, hedelmänviljely sekä laidunkarjanhoito.

Sosialistisen rakennustyön vuosina Azerbaidžanissa on tapahtunut syvällisiä sosiaalisia ja sivistyksellisiä muutoksia. Vallankumousta edeltäneenä aikana siellä ei ollut yhtään korkeakoulua. Lukutaitoisia oli 9,2 prosenttia väestä. Nykyisin Azerbaidžanin oppilaitoksissa saa opetusta 2,4 miljoonaa ihmistä. Jokaista 10 000 asukasta kohden tulee 170 ylioppilasta (Ranskassa vastaavasti 161, BRD:ssä 106, Isossa-Britanniassa 98, Japanissa 154). Azerbaidžanin tiedeakatemiassa työskentelee viidettä tuhatta tutkijaa. Toimii luonnonvarojen kosmisten tutkimusten laitos.

Azerbaidžanilaisten kirjailijain, taiteilijain ja säveltäjäin teoksia tunnetaan laajasti kautta Neuvostoliiton ja myös ulkomailla.

NEUVOSTOJEN MAA

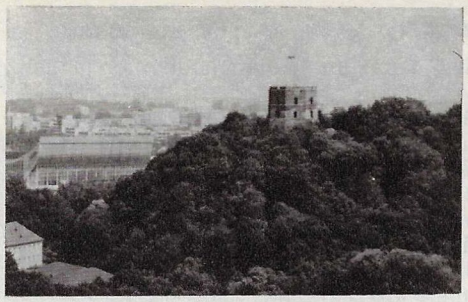

LIETTUAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Liettuan SNT sijaitsee Itämeren kaakkoiskulmassa. Se on pinta-alaltaan (65 200 km^2) ja asukasluvultaan (3 474 000) hiukan suurempi kuin pohjoiset naapurinsa Latvia ja Eesti.

Täällä sijaitsee muinaisbalttilaisten heimojen (preussilaisten, jatvagien, ym.) kehto (ne ovat asustaneet siellä toiselta vuosituhannelta e. a. a.). Ensimmäinen kirjallinen maininta Liettuasta ja liettualaisista on peräisin vuodelta 1009, ja 1100-luvun aikakirjoissa heistä on runsaasti säännöllisiä tietoja.

Neuvostovalta julistettiin Liettuassa joulukuussa 1918, mutta pysyttyään voimassa muutaman kuukauden, se kukistui sisäisen vastavallankumouksen ja ulkomaisen intervention johdosta. Vasta kesäkuussa 1940 työtätekevät palauttivat neuvostovaltiomuodon ja muodostivat Liettuan SNT, pääkaupunkinaan Vilna.

Neuvostovallan vuosina Liettua on muuttunut maatalousmaasta teollisuusmaaksi: kuudessa päivässä teollisuus valmistaa tuotteita saman verran kuin koko vuonna 1940. Liettuassa valmistetut kankaat kilpailevat maailmankuulujen englantilaisten kanssa ja usein voittavatkin ne laadullisesti. Vilnan, Kaunasin ja Šiauliain tekstiilitehtaiden tuotteita myydään yli 80 maahan.

Liettuan SNT on kiinteässä yhteistyössä kaikkien muiden neuvostotasavaltojen kanssa toimittaen niille mm. tietokoneita ja muuta tekniikkaa. Toiset liittotasavallat puolestaan toimittavat Liettuaan sellaisia tavaroita, joita se ei itse valmista. Dašavasta (Ukraina) Liettuaan rakennetun maakaasujohdon suunnitteluun ja rakentamiseen osallistui asiantuntijoita ja työläisiä Ukrainasta, Valko-Venäjältä, Latviasta ja Liettuasta. Kaunasin vesivoimalaa rakensivat käytännössä kaikki veljestasavallat.

Liettuan ilmastosuhteet ovat suotuisat tehokkaan maatalouden harjoittamiselle, erikoisesti maito- ja lihakarjanhoidolle sekä bekonintuotannolle samoin kuin eräiden teknisten kasvien ja rehujen tuotannolle.

Neuvostovallan palautuminen Liettuaan loi todellisuuspohjaiset poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset edellytykset kulttuurin kukoistukselle. Nykyisin joka toisella liettualaisella on keskiasteen tai korkeakouluasteen sivistys. Heti neuvostovallan ensimmäisenä vuonna Liettuaan perustettiin oma tiedeakatemia.

Monien liettualaisten kirjailijoiden teoksia on käännetty lukuisille neuvostokansojen ja muiden maiden kielille.

MOLDAVIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Neuvostoliiton lounaisnurkassa, siellä missä Venäjän alanko päättyy, alkaa Moldavian SNT. Se käsittää 33 700 km^2 alueen, jolla asuu 4 024 000 ihmistä. Alkujaan Moldavian SNT perustettiin 12. lokakuuta 1924 Moldavian autonomiseksi tasavallaksi Ukrainan SNT:n yhteyteen. Vuoden 1940 elokuun 2. päivänä Bessarabian liityttyä jälleen Moldavian autonomiseen tasavaltaan Moldaviasta tuli liittotasavalta. Sen pääkaupunki on Kišinev.

Moldavia on tiheään asuttua ja siellä on runsaasti työvoimaresursseja (asutustiheys, 119 henkeä neliökilometrillä, on korkein neuvostotasavaltojen joukossa).

Moldavian maan kauneudesta ja rehevyydestä on sepitetty paljon lauluja ja legendoja. Tasavallan alue on miltei kokonaisuudessaan hedelmällisen mustanmullan vyöhykettä. Se on niin hyväkasvuista, että kuormasta pehmeään maahan pudonnut oksa, puutarhaan ohimennen heitetty kirsikansiemen tai pähkinä juurtuu ja rupeaa kasvamaan. Leuto ilmasto ja auringon runsaus suosivat monipuolisen maatalouden harjoittamista. Tasavallan suurimpia rikkauksia ovat viiniviljelmät, siksi Moldavian SNT:n vaakunassakin on rypäleterttuja.

Puoli vuosisataa sitten olisi kuulostanut oudolta, jos joku olisi puhunut "teollistuneesta Moldaviasta". Nykyisin tuon tasavallan tehtaat valmistavat traktoreita, tietokoneita ja sähkökojeita. Vajaassa puolessa päivässä Moldavia valmistaa enemmän tuotteita kuin koko vuonna 1922.

Moldavia on saavuttanut mainetta myös viiniteollisuudellaan. Se on kolmannella tilalla Neuvostoliitossa rypäleviinien, säilykkeiden ja kidesokerin tuotannossa.

On kuitenkin ilmeistä, että uutteruudestaan ja sitkeydestään huolimatta Moldavian kansa ei olisi voinut ilman veljeskansojen ja neuvostovaltion apua näin lyhyessä historiallisessa ajassa saavuttaa noin korkeaa taloudellisen kehityksen tasoa. Niinpä suurimman voimalansa rakentamisessa Moldavia sai apua neljäntoista tasavallan 38 eri kansallisuuden edustajilta.

Moldavian kansa on pitkän historiansa aikana luonut suuria aineellisia ja henkisiä arvoja. Sen ammattimaisen taiteen kehdoista mainittakoon seitsemän keskusteatteria ja filharmonia, Taideinstituutti ja useat studioteatterit.

LATVIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Neuvostoliiton länsiosassa Itämeren rannalla sijaitsee Latvian SNT, jonka pinta-ala on 63 700 km^2 ja asukasmäärä 2 551 000.

Latvialla on takanaan vaiherikas historia. Muinaislinnojen rauniot muistuttavat tuhoisista sodista ja mahtavat muistomerkit kertovat kansan uroteoista. Latvialaiset polveutuvat muinaisbalttilaisista heimoista, jotka asuivat noilla mailla jo tuhansia vuosia sitten ja olivat yhteydessä naapureina eläneisiin slaavilaisiin.

Neuvostovalta pystytettiin Latviaan vuoden 1918 joulukuussa. Sisäisen ja ulkoisen vastavallankumouksen voimien onnistui kukistaa kansanhallitus. Vasta vuonna 1940 kansa teki lopun porvariston diktatuurista ja palautti neuvostojen vallan. Vuoden 1940 elokuun 5. päivänä Latvian SNT hyväksyttiin Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoon.

Latvian pääkaupunki on Riika. Se on tasavallan teollisuuden ja vanhan kulttuurin keskus, jossa sijaitsee Latvian tiedeakatemia (siinä työskentelee 1700 tiedemiestä), ja toimii 10 korkeakoulua. Tasavallassa on 68 museota, joista rakennustaiteellisesti hyvin merkittävä on Riian Tuomiokirkko.

Yleisvaltakunnallisen taloudellisen kokonaisuuden olennaisena osana Latvia on osannut käyttää hyödykseen sen tarjoamia suuria mahdollisuuksia ja rajoittuneista luonnonvaroistaan huolimatta päässyt sosiaalisessa ja taloudellisessa kehityksessään pitkälle. Tasavallan teollisuus on sitten vuoden 1940 kohottanut kapasiteettinsa 46-kertaiseksi.

Latvian maatalous on erikoistunut maidontuotantoon, rotukarjan kasvatukseen sekä bekonintuotantoon.

Latvia on Neuvostoliiton tärkeä "meriportti". Sen satamien kautta SNTL käy kauppaa monien maiden kanssa.

Latvian kirjallisuus ja taide kehittyvät menestyksellisesti. Sen omaperäinen ja selkeäilmeinen hyötytaide juontaa juurensa Latvian kansan ja maan kaukaisesta historiasta.

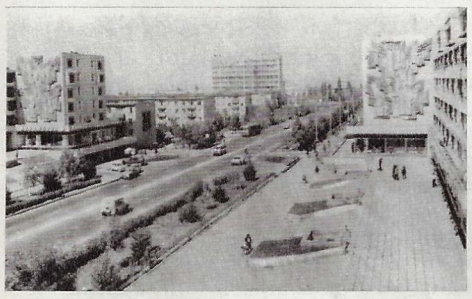

KIRGISIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Vuoden 1924 lokakuun 14. päivänä VSFNT:n yhteyteen muodostettiin Kara-Kirgisian (toukokuusta 1925, Kirgisian) autonominen alue. Vuoden 1926 helmikuun 1. päivänä se muutettiin Kirgisian autonomiseksi Neuvostotasavallaksi ja vuoden 1936 joulukuun 5. päivänä Kirgisian SNT:ksi. Se käsittää 198 500 km^2 alueen, jolla asuu 3 723 000 ihmistä. Pääkaupunki on Frunze.

Neuvostoliiton Keski-Aasian koillisosassa sijaitsevaa Kirgisiaa vyöttävät satojen kilometrien pituudelta Tienšanin vuoret. Niiden Kirgisian-puoleiselta alueelta ovat geologit löytäneet monia tärkeitä mineraaliesiintymiä. Mutta tasavallan ehkä suurin rikkaus on Tienšanin rinteiden laidunmaat. Niillä paimennetaan miljoonapäisiä karjalaumoja. Laidunkarjanhoito onkin Kirgisian kansantalouden tärkeimpiä aloja.

Neuvostovalta vapautti kirgiisit paikallisten feodaalien sorrosta ja pelasti entiset paimentolaiset ainaisesta köyhyydestä. Neuvostokansojen veljesperheessä kirgiisikansa on muodostanut oman valtionsa, siirtynyt vakinaiseen asutukseen ja suorittanut perusteellisia uudistuksia koko kansantaloudessa. Kirgisia on nykyisin kehittynyt teollisuusmaa; siellä lasketaan harjoitettavan runsaasti 130 teollisuusalaa. Puolessa päivässä tuotteita valmistuu yhtä paljon kuin v. 1922 koko vuoden aikana.

Kirgisian SNT:n talouselämä on läheisesti sidoksissa kaikkien muiden liittotasavaltojen talouteen. Valtakunnallisessa työnjaossa Kirgisia esiintyy värimetallien, maatalouskoneiden, sähköteknisten laitteiden ja välineiden tuottajana. Samalla se on ja pysyy maatalouden alueena, ohutvillaisten lampaiden ja rotuhevosten kasvattajana sekä vehnän, sokerijuurikkaan, tupakan, lääkeunikon, puuvillan ja viinirypäleiden viljelijänä.

Kirgisian kansa on saavuttanut suurta menestystä kulttuurinsa kehittämisessä. Maassa, jonka kansalla ei ennen vallankumousta ollut omaa kirjakieltä, lopetellaan nyt siirtymistä yleiseen 10-vuotiseen oppivelvollisuuteen. Kirgisian suullinen kansanrunous oli jo muinaisuudessa korkealla tasolla. Kirjallisuudentutkijat ovat kirjoittaneet muistiin Manas-kansaneepoksen, joka sisältää toista miljoonaa runosäettä. Se kuuluu täydellä syyllä maailman kansanrunouden kalleimpien aarteiden joukkoon.

Yleistä tunnustusta on saavuttanut kirgiisiläinen elokuvataide, jonka tuotteita esitetään menestyksellä Neuvostoliiton ja muidenkin maiden valkokankailla.

TADŽIKIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Neuvostoliiton aasianpuoleisessa eteläosassa sijaitsee Tadžikian SNT. Sen alue on 143 100 km^2 ja väkiluku 4 119 000.

Keski-Aasian neuvostotasavaltojen kansallisten valtiojärjestelyjen tuloksena Uzbekian SNT:n yhteyteen muodostettiin vuoden 1924 lokakuun 14. päivänä Tadžikian autonominen tasavalta. Vuoden 1929 lokakuun 16. päivänä Tadžikian ASNT muutettiin Tadžikian SNT:ksi, joka vuoden 1929 joulukuun 5. päivänä yhtyi liittotasavaltana välittömästi SNTL:n kokoonpanoon. Pääkaupungin nimi on Dušanbe.

Ennen vallankumousta vallinneet takapajuiset maatalouden ja karjanhoidon harjoittamistavat ovat jääneet unhoon. Tasavallan talouselämälle on nykyisin leimallista koneistettu moniulotteinen maatalous sekä teollisuuden kehitys. Voimaloiden rakentamiselle epäsuotuisista edellytyksistä riippumatta tasavaltaan on luotu oma voimatalous. Suurta Nurekin vesivoimalaa olivat rakentamassa monien kansallisuuksien edustajat. Koko maa toimitti heille tarpeellisia materiaaleja, koneita ja laitteita.

Tadžikistan on Neuvostoliiton tärkein hienokuituisen puuvillan kasvattaja. Raakapuuvillan kasvattajana se on kolmannella tilalla tasavaltojemme joukossa.

Tasavallan koko kansantalouden intensiivinen kehitys nivoutuu kiinteästi tadžikkien kulttuuritason nousuun, koululaitoksen ja tieteen kehitykseen sekä terveydenhoidon tasoon.

Tadžikistan on nykyisin täydellisen lukutaitoisuuden maa, vaikka siellä ennen vallankumousta "lukutaitoiset ja sivistyneet ihmiset olivat yhtä harvinaisia kuin hedelmäpuut suola-aavikolla", Tadžikian neuvostokirjallisuuden perustanlaskijan Sadriddin Ainin sanoja lainataksemme. Kuten muillakin liittotasavalloilla Tadžikiallakin on oma tiedeakatemiansa, jonka tutkijat selvittelevät muun muassa astrofysiikan, seismologian, geologian ja geofysiikan ongelmia.

Tadžikian kirjallisuus on itämaiden vanhimpia. Tadzikkien nykyisen taiteen suosio on kantautunut kauaksi tasavallan rajojen ulkopuolelle.

ARMENIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Armenian SNT muodostettiin vuoden 1920 marraskuun 29. päivänä. Vuoden 1922 maaliskuun 12. päivästä vuoden 1936 joulukuun 5. päivään Armenia kuului Takakaukasian Federaatioon, mutta viimeksi mainittuna päivänä se yhtyi Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoon. Armenian pääkaupunki on Jerevan.

Armenia on alueellisesti pienempi kuin mikään muu liittotasavalta, n. 30 000 km^2, asukkaita 3 167 000.

Sitä sanotaan auringon ja vuorten (9/10 alueesta on yli 1000 m korkeudessa merenpinnasta), kivien ja viininviljelijöiden maaksi. Ja myös seitsemän laakson maaksi. Entinen puolifeodaalinen ja takapajuinen Armenia on historiallisesti lyhyenä aikana kehittynyt maaksi, jolla on korkeatasoinen teollisuus ja mekanisoitu maatalous. Armenia valmistaa mm. tietokoneita ja hienomekaanisia laitteita.

Maatalouden perussuunnan määräävät tasavallan luonnonsuhteet ja taloudelliset edellytykset. Vuorinen maasto rajoittaa maanviljelyä, siksi sen kehittämisessä ei voida pitää tavoitteena peltoalojen laajentamista vaan niiden tehokkaampaa hyödyntämistä, satoisuuden kohottamista viljelymenetelmiä parantamalla ja kasvinjalostusta tehostamalla.

Varsin kuvaava on voimatalouden perustan luominen neuvostovallan aikana. Vaikka Armenialla ei ole omasta takaa juuri lainkaan sähkön tuotantoon tarvittavaa polttoainetta ja vaikka sen rakentamien vesivoimaloiden, mm. Razdanin kaskadin, vesiresurssit ovat rajoitetut, se on käytännöllisesti katsoen saattanut päätökseen koko tasavallan sähköistämistyöt. Monien kansallisuuksien edustajia on ollut luomassa esim. Vorotanin voimalaportaikkoa, Armenian atomivoimalaa, Zodin kultamalmikombinaattia, Jerevanin — Sevanin moottoritietä ym. kohteita.

Sosiaalisten ja taloudellisten saavutusten perustalla tasavallassa on muovautunut sosialistinen kulttuuri, joka juontaa juurensa Armenian kansan muinaiskulttuurin humanistisista perinteistä. Luonnontieteellisen ajattelun kehitys Armeniassa periytyy kaukaisilta alkulähteiltä. Sikäläinen sivilisaatio on hyvin vanhaa. Mainittakoon, että 1000 vuotta ennen ajanlaskumme alkua siellä oli käytössä kuukalenteri.

Armenialainen kirjallisuus ja taide ovat luoneet suuria rikkauksia. Armenialaisten säveltäjien tuotteet ovat vakinaisella paikalla Neuvostoliiton ja muiden maiden sinfoniaorkestereiden ohjelmistossa.

TURKMENIAN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Turkmenian SNT perustettiin vuoden 1924 lokakuun 27. päivänä. Sen alue on 488 100 km^2 ja asukkaita siellä on 2 972 000. Pääkaupunki on Ašhabad.

Se on vanhan muinaissivistyksen maa. Jo 3. vuosituhannella e.a.a. siellä oli kehittynyt maanviljelys sekä kukoistavia kaupunkeja. Siellä risteytyivät vanhan ajan ja keskiajan kauppatiet, jotka johtivat Länsi-Euroopasta ja Venäjältä Kiinaan ja Intiaan. Rikkaudet ovat aina houkutelleet valloittajia. Niinpä täällä vaelsivat muinoin Persian kuninkaiden ja Aleksanteri Makedonialaisen sekä arabialaisten kalifien samoin kuin Tšingis-kaanin ja Timur Lenkin sotajoukot. Monia vuosisatoja näistä maista käytiin kiivasta taistelua Persian šaahien, Buharan emiirien ja Hivan kaanien kesken.

Suuri osa tasavallan alueesta kuuluu Karakumiin, joka on maapallon suurimpia autiomaita. Siitä huolimatta Neuvosto-Turkmenia on vauras ja teollisesti kehittynyt. Siellä on suuria maakaasukenttiä ja öljynjalostamoita.

Teollisuuden kehittyessä tasavaltaan on syntynyt uusia kaupunkeja: Nebit-Dag ja Tšeleken ovat öljyteollisuuden keskuksia, Bairam-Ali kaasuteollisuuden ja Bezmein rakennusteollisuuden keitaita.

Maatalouden koneistaminen ja sen rakenteen järkiperäinen uudistaminen, varsinkin puuvillaviljelmien laajentaminen, ovat tehneet Turkmeniasta valtakunnallisen merkityksen omaavan maatalous- ja karjahoitoalueen.

Neuvostovalta avasi Turkmenian kansalle laajat mahdollisuudet sosiaaliseen ja sivistykselliseen kehitykseen. Sitä ovat omiaan edistämään myös kanssakäyminen muiden liittotasavaltojen kanssa sekä tieteellis-teknisten saavutusten ja kulttuuriarvojen vaihto.

Kansallisen tiedeakatemian muodostaminen, omintakeisten turkmeenilaisten maalaus-, grafiikka- ja kuvanveistokoulukuntien luominen ja monet muut seikat oikeuttavat puhumaan Turkmenian kansan sivistyksellisestä elpymisestä. Olihan rahvas ennen vallankumousta pääosaltaan lukutaidotonta. Hyvin kiperä ja ratkaisemattomalta tuntunut asia Keski-Aasiassa oli naiskysymys. Sen ratkaiseminen Turkmeniassa on mitä selkein osoitus leniniläisen kansallisuuspolitiikan oikeellisuudesta. Neuvostovalta toi Keski-Aasian naisille täydellisen tasavertaisuuden miesten rinnalla.

EESTIN SOSIALISTINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Eestin SNT on Itämeren neuvostotasavalloista pohjoisin. Se sijaitsee Suomenlahden ja Riianlahden välillä. Sen alue on 45 100 km^2. Asukasluvultaan (1 496 000) Eesti on pienin tasavalta. Pääkaupunki on Tallinna.

Eestissä on 1 150 järveä ja tekojärveä, 420 jokea ja runsaat 1500 saarta.

Eestiläisten esi-isät — suomalais-ugrilaiset heimot — harjoittivat metsästystä, karjanhoitoa, maanviljelyä, kaupankäyntiä liiviläisten, skandinaavien ja itäisten slaavilaisnaapureittensa kanssa.

Neuvostovallan pystyttäminen Eestiin oli yhteydessä Eestin Työkommuunin julistamiseen vuoden 1918 marraskuun 29. päivänä. Mutta kesällä 1919 Eestin Työkommuuni — ensimmäinen Eestin Neuvostotasavalta — sortui kansainvälisen imperialismin ja sisäisen vastavallankumouksen rynnätessä sen kimppuun. Vuonna 1940 Eestin työkansa otti vallan jälleen käsiinsä ja julisti Eestin Sosialistiseksi Neuvostotasavallaksi, joka anoi pääsyä Neuvostoliittoon ja hyväksyttiin vuoden 1940 elokuun 6. päivänä neuvostotasavaltojen perheeseen.

Kun porvarillisen Eestin talouselämä oli maatalousvaltaista ja teollisuuden osalle tuli vain viidennes kansantuotteesta, niin nykyisin tasavallan talous on teollisuusvoittoista. Teollisuuden osalle tulee 2/3 kansantuotteesta.

Eestin maaperärikkauksista tärkein on palavakivi. Sitä löydettiin Kohtlajärven tienoilta jo 200 vuotta sitten ja sen määräksi on arvioitu 6 miljardia tonnia.

Polttoliuskeella toimiva Baltian sähkölaitos on maailman suurin lämpövoimala. Narvassa sijaitseva Krenholmin manufaktuura on Neuvostoliiton suurimpia puuvillakutomoita.

Lähes puolet Eestin elintarviketeollisuudesta tulee liha- ja meijerivalmisteiden osalle. Niillä samoin kuin tasavallan kalastusteollisuudella on valtakunnallinen merkitys.

Eestin kansan kulttuuriperinteet ulottuvat kauas menneisyyteen. Tarton yliopisto on Neuvostoliiton vanhimpia oppilaitoksia. Tasavallan suurin korkeakoulu on Tallinnan polyteknillinen korkeakoulu.

Eestiläisen kulttuurin erikoisuutena on kuorotaide.

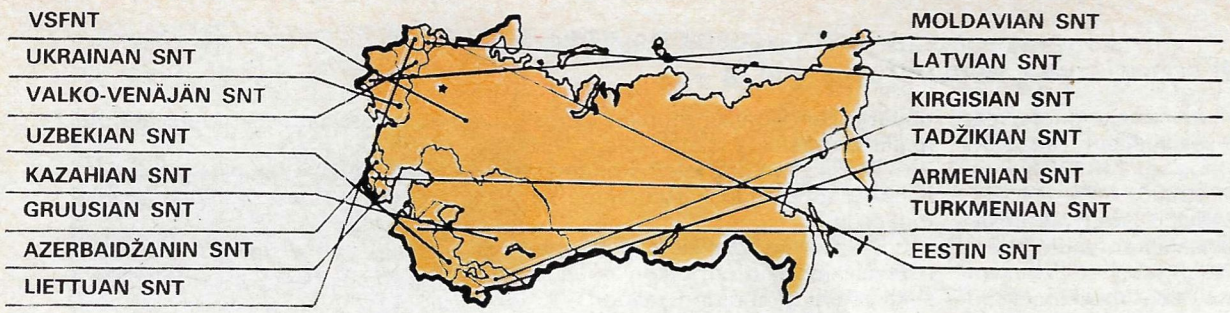

SNTL:n Tilastollisen keskushallinnon osanotolla valmistetut diagrammit antavat kuvaa talouselämän kasvusta sekä sosiaalisten ongelmien ratkaisemisesta Neuvostoliitossa ja siihen kuuluvissa liittotasavalloissa.

MERKKIEN SELITYS
* Lähtövuosi 1940
— Ei ole tilastoitu

KANSANTALOUDEN KEHITYS

	PÄÄOMANSIJOITUSTEN YLEISMÄÄRÄ (LIITTOTASAVALLOITTAIN) (1922 = 1)		TEOLLISUUDEN KOKONAISTUOTANNON KASVUVAUHTI VUOSINA 1922—1981 (1922 = 1)	
	1922	1981	1922	1981
SNTL	1	553	1	514
VSFNT	1	554	1	478
UKRAINAN SNT	1	372	1	276
VALKO-VENÄJÄN SNT	1	497	1	699
UZBEKIAN SNT	1	859	1	415
KAZAHIAN SNT	1	1030	1	902
GRUUSIAN SNT	1	314	1	292
AZERBAIDŽANIN SNT	1	416	1	138
LIETTUAN SNT	1*	788	1*	61
MOLDAVIAN SNT	1*	162	1	903
LATVIAN SNT	1*	112	1*	46
KIRGISIAN SNT	1	483	1	690
TADŽIKIAN SNT	1	533	1	874
ARMENIAN SNT	1	931	1	1008
TURKMENIAN SNT	1	981	1	206
EESTIN SNT	1*	24	1*	49

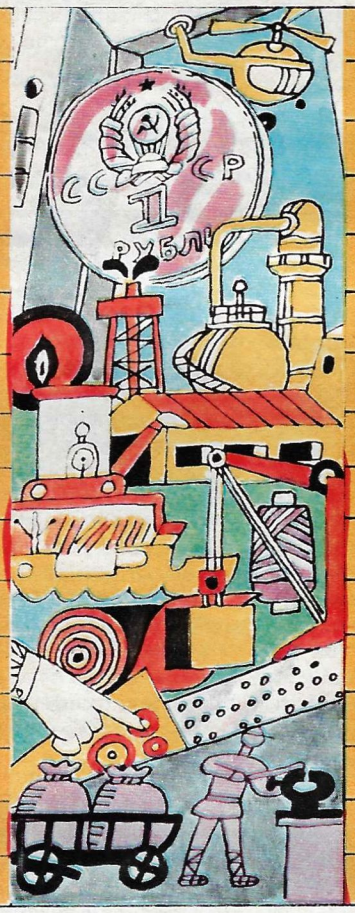

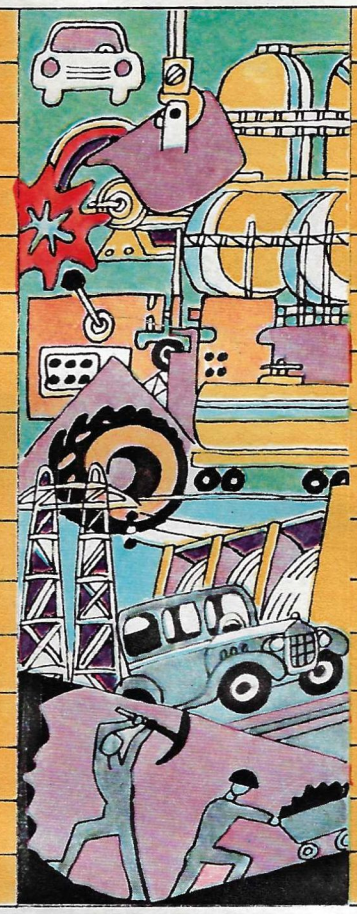

SOSIAALINEN EDISTYS

	OPISKELIJOIDEN MÄÄRÄ KORKEAKOULUISSA (OPPIVUODEN ALUSSA; TUHANSIA)		ERI ALOJEN LÄÄKÄREIDEN KOKONAISMÄÄRÄ (TUHANSIA)	
	1922/23	1981/82	1922	1981
SNTL	216,7	5283,7	21,1	1028,1
VSFNT	158,5	3066,4	11,9	576,9
UKRAINAN SNT	38,8	882,9	6,5	187,5
VALKO-VENÄJÄN SNT	4,0	178,8	0,5	33,5
UZBEKIAN SNT	2,9	285,2	0,4	48,9
KAZAHIAN SNT	—	267,9	0,2	49,7
GRUUSIAN SNT	8,5	87,4	0,8	24,2
AZERBAIDŽANIN SNT	3,4	108,6	0,5	21,6
LIETTUAN SNT	6,0*	71,3	2,0*	14,2
MOLDAVIAN SNT	—	52,6	0,04	13,1
LATVIAN SNT	9,9*	47,0	2,5*	11,4
KIRGISIAN SNT	—	57,6	0,05	11,1
TADŽIKIAN SNT	—	56,8	0,02	9,9
ARMENIAN SNT	0,6	58,6	0,13	11,4
TURKMENIAN SNT	—	37,1	0,08	8,4
EESTIN SNT	4,8*	25,5	1,1*	6,3

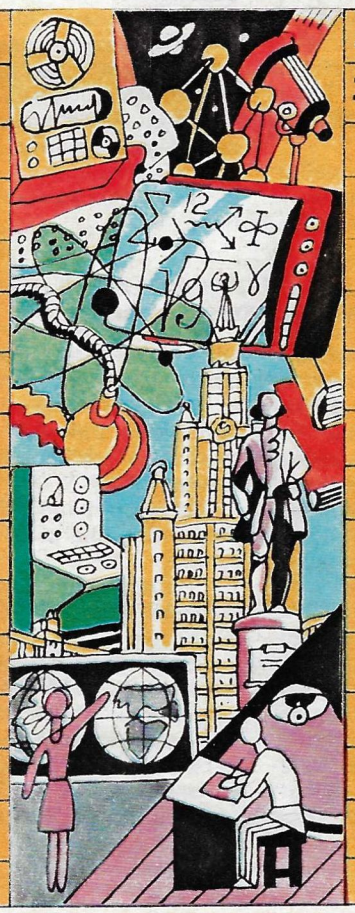

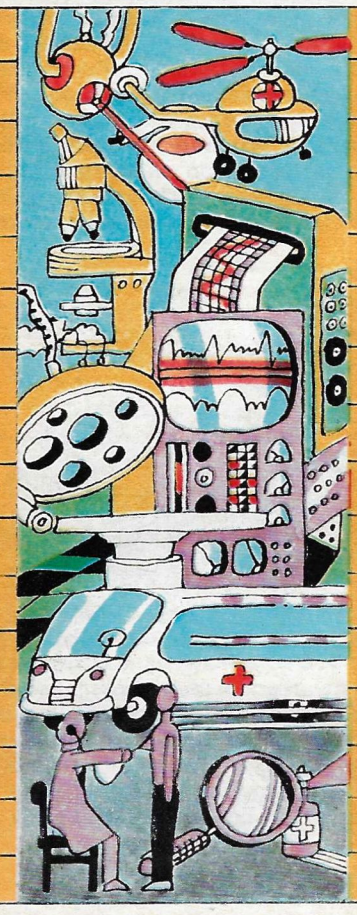

VUOSI VUODELTA

1922	SÄHKÖENERGIAN TUOTANTO (mrd kWh)	1981
0,8		1325
0,5		836
0,1		231
0,0		33,4
0,0		35,4
0,0		63,6
0,0		15,1
0,2		14,6
0,08*		11,7
0,0		16,7
0,25*		4,8
0,0		10,4
—		13,5
0,0		14,3
0,0		7,3
0,2*		17,8

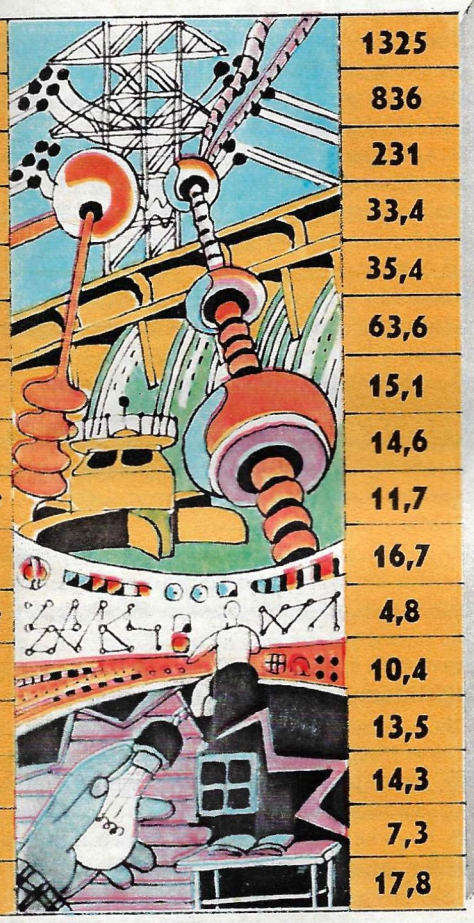

1922	MAATALOUDEN KOKONAIS-TUOTANNON KASVUVAUHTI VUOSINA 1922—1981 (1922=1)	1981
1		5,2
1		4,1
1		5,0
1		5,5
1		11,8
1		12,6
1		13,3
1		12,3
1*		2,0
1*		3,3
1*		1,5
1		10,6
1		14,1
1		9,4
1		10,6
1*		1,7

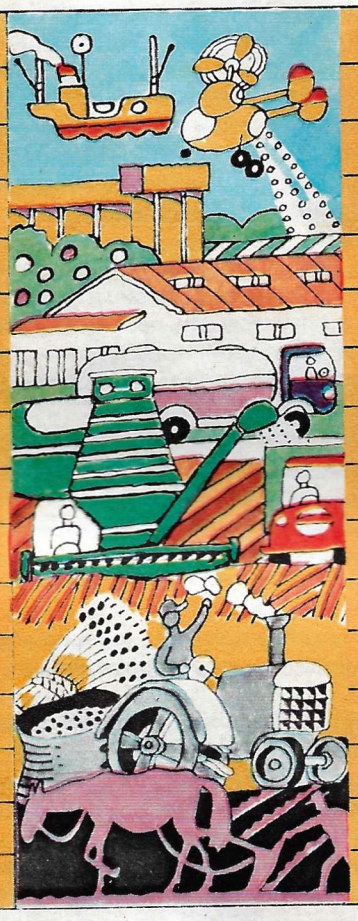

1922	MONTAKO PÄIVÄÄ v. 1982 TARVITAAN VUODEN 1922 TEOLLISUUSTUOTANTOA VASTAAVAN MÄÄRÄN TUOTTAMISEEN.	1982
365		0,7
365		0,7
365		1,3
365		0,5
365		0,9
365		0,4
365		1,2
365		2,5
366		6*
365		0,4
366		8*
365		0,5
365		0,4
365		0,4
365		1,7
366		7*

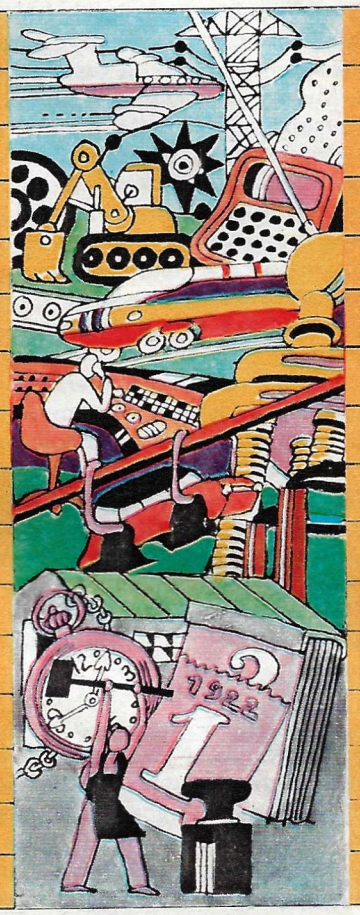

1922	KAUPUNKIEN ASUINVARANTO (VUODEN LOPUSSA; MILJOONAA m^2 YLEISPINTA-ALAA (HYÖTYPINTA-ALAA)	1981
184		2270
116,3		1324,7
39,3		456,2
6,1		74,4
7,4		68,0
2,9		100,9
5,0		39,3
3,5		38,3
7,6*		31,9
0,3		20,4
11,9*		27,7
0,7		15,9
0,7		15,0
0,9		26,4
0,9		14,0
5,5*		17,4

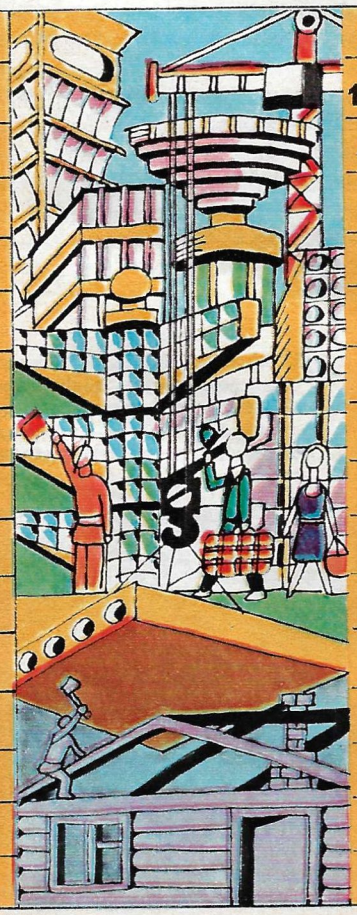

1922	YLEISTEN KIRJASTOJEN MÄÄRÄ (VUODEN LOPUSSA, TUHANSIA)	1981
16,6		132,4
11,9		62,2
3,8		26,1
0,4		6,9
0,03		7,0
0,1		9 ,5
0,1		4,2
0,1		3,9
0,2*		2,1
0,03		2,1
0,2*		1,4
0,04		1,8
—		1,7
0,1		1,4
0,02		1,4
0,9*		0,7

1922	KERHOTALOJEN MÄÄRÄ (VUODEN LOPUSSA)	1981
12241		138051
8470		77234
2608		26144
314		6327
61		4132
233		8893
267		2598
96		3281
75*		1313
23		1877
92*		959
17		1150
—		1349
117		1238
35		1101
461*		455

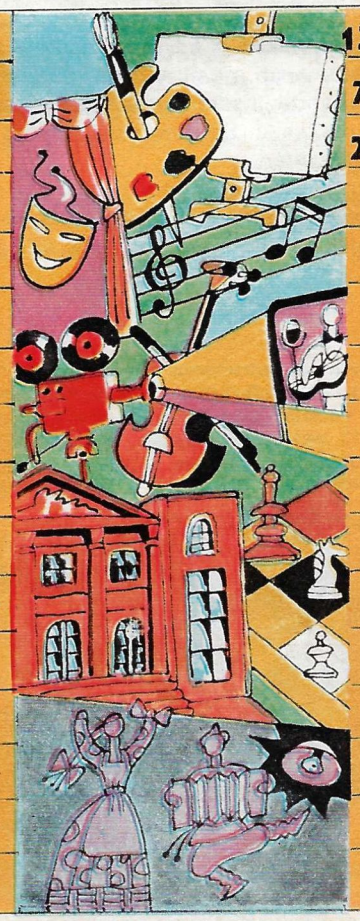

ENSIMMÄISENÄ

Huhtikuussa 1918, kun Lokakuun suuresta sosialistisesta vallankumouksesta oli kulunut vasta puolivuotta, Lenin esitti "Luonnoksen tieteellis-teknisten töiden suunnitelmaksi". Kyseinen kirjoitus oli siihenastisessa historiassa ennen kokematon osoitus valtion kiinnostuksesta tieteeseen, ja se laski perustan suunnitelmalliselle tieteelliselle tutkimustoiminnalle maassamme.

Tsaristisella Venäjällä tiedemiesten työ ja tieteen kehitys oli tosiasiallisesti tapahtunut ilman valtion tukea. Maassa oli vähän tiedemiehiä ja tutkimuslaitoksia. Venäjällä oli tosin tehty monia merkittäviä löytöjä ja keksintöjä, mutta tärkeimmät teollisuusalat olivat melko olemattomia.

Uuden yhteiskunnan huolenpito tieteestä korvasi nopeasti kulunkinsa. Virallisesti meillä on rekisteröity noin miljoona keksintöä ja 250 yleismaailmallisen merkityksen omaavaa löytöä. Keksinnöt ja löydöt ovat tietämyksen aineellistuvaa voimaa, joka turvaa sivistyksen keskeytymättömän kehityksen ja todistaa maan älyllisen ja teknisen mahdin kasvua.

Juhliessamme valtiomme merkkipäivää esitämme lukijoillemme lyhyen luetelman, johon on otettu sekä sellaisia tieteellisiä löytöjä ja teknisiä suorituksia, jotka on toteutettu ensimmäisinä maailmassa että myös suuria keksintöjä, joilla on maallemme erityinen merkitys. Luettelo ei ole läheskään täydellinen, sellaisen esittäminen olisi mahdottomuus. Luetelman laatimiseen on ottanut osaa SNTL:n tiedeakatemian aikakauslehden "Luonnontieteen ja tekniikan historian kysymyksiä" toimitus.

Vuosi 1919. Geneetikko N. Vavilov perusteli opin kasvien immuniteetista ja keksi organismien perinnöllisessä muuttuvuudessa vaikuttavan homologisten sarjojen lain (1920).

Vuosi 1920. Neuvostojen 8. Yleisvenäläinen edustajakokous käsitteli ja hyväksyi Venäjän sähköistämisen valtionsuunnitelman (GOELRO), maan tieteen ja koko kansantalouden kehityssuunnitelman.

Vuosi 1921. Tiedeakatemian osanotolla järjestetyllä Radiumtehtaalla valmistettiin ensimmäiset korkealaatuiset radiumpreparaatit omasta raakamateriaalista.

Vuosi 1922. Fyysikko A. Fridman esitti ja perusteli teorian laajenevasta maailmankaikkeudesta laskien perustan periaatteellisesti uudenlaiselle kosmologiselle katsomukselle Sen peruskäsitykset vahvisti töissään A. Einstein.

— Biologi I. Mitšurin todisti mahdolliseksi vegetatiivisten hybridien kehittämisen ei ainoastaan samaan lajiin kuuluvien vaan myös eri lajeihin ja niiden eri sukuihin kuuluvien kasvien kesken.

Vuosi 1923. V. Losev toteutti radioaaltojen synnyttämisen puolijohdelaitteilla.

— Julkaistiin akateemikko I. Pavlovin perustavanlaatuiset tutkielmat "Eläinten korkeimman hermotoiminnan (käyttäytymisen) objektiivisen tutkimisen kaksikymmenvuotinen kokemus" ja "Ehdolliset refleksit" sekä akateemikko V. Vernadskin "Maankuoren mineraalien historia".

Vuosi 1924. Rakennettiin ja kokeiltiin 1000 hevosvoiman tehoinen linjaveturi. Sen suunnitteli J. Gakkel.

Vuosi 1925. M. Bontš-Brujevitš konstruoi 100 kilowatin elektroniputken, jossa oli vesijäähdytteiset anodit.

— Fysiologi S. Brjuhonenko kehitti keinotekoisen verenkiertometodin ja loi laitteen nimeltä autojektori.

— B. Grabovski, V. Popov ja N. Piskunov esittivät patenttihakemuksen elektroniselle televisiojärjestelmälle, joka oli varustettu nopeatoimisella lähetinputkella (sitä kokeiltiin ensimmäisen kerran menestyksellisesti v. 1928, lähetys tapahtui ilman johtoja, eetterin kautta).

Vuosi 1928. Aerodynamiikan keskusinstituutissa ryhdyttiin kokeilemaan maailman suurinta tuulikanavaa.

— Kemisti S. Lebedev lähetti Neuvostohallituksen järjestämään kansainväliseen kilpailuun tekokautsunäytteen, joka todettiin parhaaksi (kokeellinen tehdastuotanto aloitettiin v. 1931).

Vuosi 1929. Akateemikko A. Joffe lausui ajatuksen sähkövirran kehittämisestä puolijohdinlaitteiden avulla.

Vuosi 1930. Ryhmä F. Tsanderin johtamia asiantuntijoita rakensi suihkumoottorin.

— Akateemikko L. Mandelštam ja N. Papaleksi perustelivat ajatuksen radiointerferometrin luomisesta etäisyysmittauksia varten.

Vuosi 1931. Neuvostoliitossa aloitettiin kokeelliset televisiolähetykset.

Vuosi 1932. K. Hrenov kehitti vedenalaisen sähkökaarihitsaus- ja metallinleikkausmenetelmän, joka aiheutti perusteellisia muutoksia rakennustöiden, kaasu- ja öljyjohtojen luomisen sekä laivanrakennuksen ym. aloilla.

— Fyysikko D. Ivanenko esitti olettamuksen atomiytimen rakentumisesta protoneista ja neutroneista.

Vuosi 1933. Neuvostoliitossa aloitti toimintansa maailman tehokkain (500 kilowattia) Kominternille nimetty radioasema.

— S. Koroljovin johtama ryhmä reaktioliikkeen tutkijoita (GIRD) laukaisi ensimmäiset nestepolttoaineella toimineet raketit.

Vuosi 1934. P. Oštšepkov kokeili ensimmäistä radiotutkalaitetta.

— Ilmapallo Osoaviahim-1, miehistönään P. Fedosejenko, A. Vasenko ja I. Usyskin, teki maailmanennätyksen kohoamalla 22 kilometrin korkeuteen.

— Akateemikko N. Semjonov julkaisi palamisen ketjureaktiota koskevan peruslaatuisen teorian, josta hänelle myönnettiin sittemmin Nobel-palkinto.

— P. Tšerenkov, akateemikko S. Vavilovin oppilas, löysi periaatteellisesti uudentyyppisen säteilyn, joka myöhemmin nimettiin "Vavilovin—Tšerenkovin ilmiöksi" (Nobel-palkinto).

Vuosi 1937. Lentokoneretkikunta toimitti Pohjoisnavalle ensimmäisen neuvostoliittolaisen jäällä ajelehtivan tutkimusaseman SP-1 (Pohjoisnapa-1) miehistön, johon kuuluivat I. Papanin, E. Krenkel, J. Feodorov, ja P. Širšov.

— Kuukauden väliajoin kaksi A. Tupolevin johdolla suunniteltua ANT-25 lentokonetta suoritti välilaskuttoman lennon reittiä SNTL—Pohjoisnapa—USA. Miehistöjä johtivat V. Tškalov ja M. Gromov.

Vuosi 1938. Fyysikko P. Kapitsa havaitsi ja tutki heliumin supranesteominaisuuden. Ilmiön teoriaa kehitteli fyysikko L. Landau. Molemmat tutkijat saivat Nobel-palkinnon.

Vuosi 1939. SNTL:n tiedeakatemian Radiuminstituutissa otettiin käyttöön Neuvostoliiton ja Euroopan ensimmäinen alkeishiukkasten kiihdytinlaite, syklotroni.

— Suoritettiin kokeiluja ensimmäisillä raketeilla, joissa oli I. Merkulovin suunnittelemat ilmasuihkumoottorit.

— Ukrainan tiedeakatemian akateemikko J. Paton kehitti automaattisen sulatushitsausmenetelmän.

Vuosi 1940. Fyysikot K. Petržak ja G. Fljorov havaitsivat raskaiden atomiytimien spontaanisen hajoamisen.

— Atomiydinfysiikkaa käsitelleessä valtakunnallisessa neuvottelussa I. Kurtšatov ja J. Hariton tiedottivat atomiytimien jakautumisen ketjureaktiotapahtuman olosuhteista.

Vuosi 1941. D. Maksutov loi uudenlaisten kaukoputkien, meniskiteleskooppien systeemin, jota sovelletaan nykyisin koko maailmassa.

Vuosi 1942. Neuvostoliitossa suoritettiin ensimmäinen lento nestemäistä polttoainetta käyttävällä suihkulentokoneella.

— Z. Jermoljevan johdolla syntesoitiin neuvostoliittolainen penisilliini.

Vuosi 1943. G. Babat kehitti suurjaksoisen sähkön-

P. Oštšenkovin suunnittelema ensimmäinen radiotutkaasema, jota vuoden 1934 heinäkuun 10-11 päivinä kokeiltiin menestyksellisesti Leningradin lähistöllä.

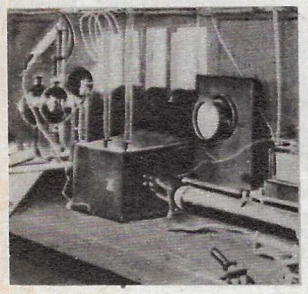

Ensimmäinen nestepolttoaineella toiminut suihkumoottorilentokone BI-1. Suunnittelija V. Bolhovitinov. Nousi ensimmäisen kerran ilmaan vuoden 1942 toukokuun 15. päivänä.

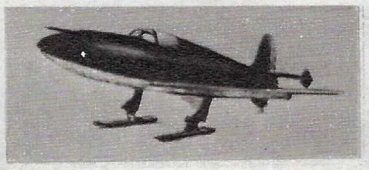

GIRD-X, yksi neuvostotiedemiesten 30-luvulla luomista ja kokeilemista nestepolttoaineella toimineiden rakettien malleista.

Stratostaatti (ilmapallo) Osoaviahim-1. Nousi ilmaan Moskovan lähistöllä vuoden 1934 tammikuun 30. päivänä; saavutti maailmanennätyskorkeuden, 22 km.

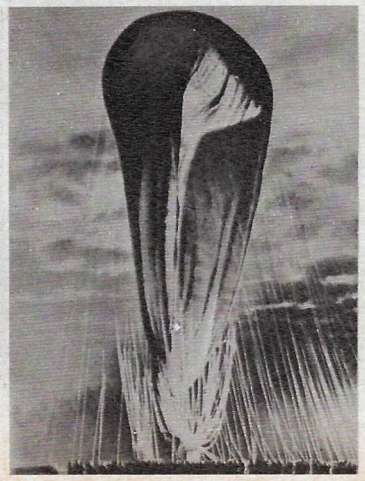

Ensimmäinen ajelehtivalla jäälautalla toiminut tutkimusasema Pohjoisnapa-1; se lennätettiin maapallon "katolle" vuoden 1937 toukokuun 21. päivänä. Toimi 274 vuorokautta.

Lihaksissa syntyvien elovirtojen ohjaama käsiproteesi. Edustaa neuvostotiedemiesten alulle panemaa uutta suuntausta lääketieteessä.

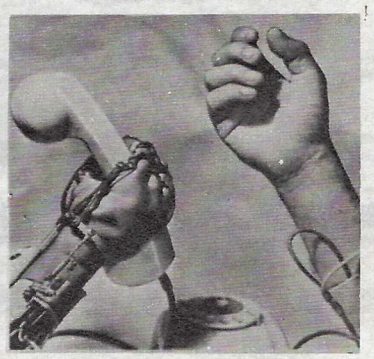

siiron perusteet ja rakensi ensimmäisen kokeellisen laitteen.

— B. ja N. Lazarenko kehittivät ja kokeilivat metallien sähkökipinätyöstön menetelmän.

Vuosi 1946. Valmistui Neuvostoliiton ja koko Euraasian mantereen ensimmäinen atomireaktori, joka rakennettiin akateemikko I. Kurtšatovin johdolla.

Vuosi 1947. Armenian tiedeakatemian akateemikko V. Ambartsumjan havaitsi ja tutki hajallaan olevia tähtiryhmiä (tähtiyhdistelmiä), jotka osoittautuivat alkuperältään erityisen nuoriksi.

Vuosi 1949. Käynnistettiin maailman ensimmäinen automaattinen tehdas, se valmisti autonmäntiä.

Vuosi 1950. Leningradissa suoritettiin kolmiulotteisen televisiojärjestelmän kokeiluja.

— Antropologi-kuvanveistäjä M. Gerasimov sai SNTL:n valtionpalkinnon ihmisen kasvonpiirteiden entistämisestä kallon muodon mukaan. Menetelmä mahdollisti alkuihmisten ulkomuodon rekonstruoinnin sekä menneiden aikojen monien merkkihenkilöiden muotokuvien luomisen.

— Neuvostoliitossa luotiin ydinfuusioreaktorin malli, jossa supralämpötilaista plasmaa ohjataan magneettisten voimakenttien avulla.

Vuosi 1954. Käynnistettiin maailman ensimmäinen atomivoimala, teho 5000 kW.

— Alkoi työskennellä nopeilla neutroneilla toimiva kokeellinen atomireaktori.

Vuosi 1955. Ilmailuparaatin aikana esiteltiin suihkumatkustajakone TU-104.

— Kehitettiin ja ryhdyttiin soveltamaan käytäntöön paksujen metalliosien kaarettoman sähkökuonahitsauksen menetelmää.

Vuosi 1956. Moskovan lähelle Dubnaan järjestettiin kansainvälinen ydinfysiikan tutkimuslaitos — Yhdistetty ydintutkimusinstituutti (OIJI)

Vuosi 1957. OIJI:ssa pantiin käyntiin suuri hiukkaskiihdytin — 10 miljardin elektronivoltin synkrophasotroni.

— 4. päivänä lokakuuta laukaistiin Maata kiertävälle radalle ensimmäinen tekokuu, Sputnik-1.

— Laskettiin vesille atomijäänmurtaja Lenin.

— Fyysikko L. Zavoiski sai Lenin-palkinnon paramagneettisen resonanssin havaitsemisesta ja tutkimisesta.

— Käynnistettiin maailman suurimpiin luettu Volžskin vesivoimala (2,3 milj. kW).

— SNTL:n tiedeakatemian tutkimusaluksella "Vitjaz" purjehtinut retkikunta löysi ja mittasi Mariaanien haudan seudulla siihen asti suurimman tunnetun syvyyden, 10 990 metriä.

Vuosi 1959. Fyysikot N. Basov ja A. Prohorov saivat Lenin-palkinnon kehittämästään uudesta radioaaltojen synnyttämisen ja voimistamisen periaatteesta. Nobel-palkinto vuonna 1964.

— Automaattinen avaruusasema Luna-3 valokuvasi Kuun näkymättömän puolen ja toimitti kuvat radioitse Maahan.

Vuosi 1960. Ryhmä akateemikko V. Vekslerin johtamia tutkijoita löysi uuden alkeishiukkasen, antisigma-minus-hyperonin.

— S. Vernov, A. Tšudakov, N. Puškov ja Š. Dolginov saivat Lenin-palkinnon Maan ulkoisen säteilykehän löytämisestä ja tutkimisesta sekä Maan ja Kuun magneettikehän tutkimisesta.

— Moskovassa ryhdyttiin rakentamaan vapaastiseisovaa Ostankinon televisiotornia (533 m).

Vuosi 1961. Suoritettiin ensimmäinen avaruuslento. Juri Gagarin, SNTL, 108 minuuttia, 1 kierros.

— Venuksen suuntaan lähetettiin maailman ensimmäinen kosminen tutkimuslaite Venera-1.

— Otettiin käyttöön ensimmäinen merimatkustukseen tarkoitettu kantosiipialus Mir.

— Valmistui (Dubnassa) nopeilla neutroneilla toimiva impulssireaktori.

Vuosi 1962. J. Denisjuk havaitsi esineiden aaltokentän fiksatiivisuuden ja kolmiulotteisen värillisen kuvattavuuden (holografia vahvassa emulssikerroksessa).

Vuosi 1963. Atomienergiaa tutkivassa Kurtšatov-instituutissa saatiin synnytettyä huomattavan tiivis ja pysyvä korkealämpötilainen plasma.

— SNTL:n tiedeakatemian korkeapainefysiikan laitos kehitti ja sovelsi teolliseen tuotantoon tekotimanttien valmistuksen.

— Kasvinjalostaja V. Remeslo ansaitsi Lenin-palkinnon Neuvostoliitossa ja ulkomailla laajan levikin saaneiden arvokkaiden vehnälajikkeiden jalostamisesta.

Vuosi 1964. Löydettiin 104. alkuaine, joka sai nimen kurtšatovium.

— Suoritettiin 3-henkisen miehistön avaruuslento Voshod-aluksella, jolla työskentelivät komentaja V. Komarov, tutkija-suunnittelija K. Feoktistov ja lääkäri B. Jegorov.

Vuosi 1965. Ihmisen ensimmäinen avaruuskävely: A. Leonov. Avaruusalus Voshod-2, komentaja P. Beljajev.

— Ryhmä moskovalaisia ja siperialaisia tiedemiehiä havaitsi niin sanotun T-kerrostuman muodostumisen plasman ja magneettikentän vuorovaikutuksesta. Tämä ilmiö saattaa osoittautua oleelliseksi ratkaistaessa ohjattavan ydinfuusion ongelmaa.

Vuosi 1966. Neuvostoliiton automaattinen avaruusasema Luna-9 suoritti ensimmäisen kerran maailmassa pehmeän laskun Kuun pinnalle.

Vuosi 1967. Serpuhovin suuri protonikiihdytin saavutti suunnitellun tehonsa, 70 miljardia elektronivolttia.

— Suoritettiin neuvostoliittolaisen automaattisen avaruusaseman Venera-4:n laukaisu ja joustava laskeutuminen Venuksen pinnalle.

Vuosi 1969. Suoritettiin avaruusalusten Sojuz-4 ja Sojuz-5 samanaikainen lento, niiden käsinohjattu telakointi sekä kosmonauttien J. Hrunovin ja A. Jelisejevin siirtyminen aluksesta toiseen avoavaruuden kautta.

— Ryhmä lääketieteen akateemikon V. Zdanovin johtamia tutkijoita löysi siihen asti tuntemattomia biologisia muodostumia, pseudoviruksia; selvitettiin niiden alkuperä ja erikoisuudet infektioprosessissa sekä niiden osuus sairauksissa.

Vuosi 1970. Automaattinen avaruusasema Luna-17 suoritti pehmeän laskun Kuuhun, toimitti sen pinnalle itsekulkuisen Maasta ohjattavan laitteen Lunohod-1.

— Rekisteröitiin 105. alkuaineen löytö. Se ristittiin nilsbohriumiksi kuulun tanskalaisen fyysikon Niels Bohrin kunniaksi.

Vuosi 1974. Ryhmä Dubnan Yhdistyneen ydintutkimuslaitoksen tutkijoita löysi järjestyksessään 106. alkuaineen.

Vuosi 1975. Atomienergiaa tutkivassa Kurtšatov-instituutissa otettiin käyttöön suurin kokeellinen termoydinlaite Tokamak-10.

— Suoritettiin avaruuslentojen historian ensimmäinen kansainvälinen yhteiskokeilu, neuvostoliittolais-amerikkalaisen Sojuz—Apollo -ohjelman puitteissa.

— Akateemikko L. Kantorovitš sai Nobel-palkinnon taloudellisten voimavarojen optimaalisen hyödyntämisen teorian kehittämiseen tuomastaan panoksesta.

Vuosi 1977. Atomijäänsärkijä Arktika saavutti ensimmäisenä aluksena historiassa Pohjoisnavan maantieteellisen sijaintipisteen.

Vuosi 1978. Valmistui Neuvostoliiton Suuren Tietosanakirjan 30-osainen kolmas laitos, joka käsittää 100000 artikkelia ja on käännetty kokonaisuudessaan useissa maissa.

Vuosi 1980. Belojarskin ydinvoimalassa käynnistettiin laatuaan maailman suurin, 600 megawatin koneikko, jossa on nopeilla neutroneilla toimiva reaktori.

— Suoritettiin historian pitkäaikaisin avaruuslento. Kosmonautit L. Popov ja V. Rjumin olivat avaruudessa 185 vuorokautta.

Vuosi 1982. Avaruusalukset Venera-13 ja Venera-14 saattoivat päätökseen lennon Maa—Venus ja laskeutuivat pehmeästi planeetan pinnalle. Lennon yhteydessä saatiin runsaasti aineistoa Venuksen ilmakehän, pilvipeitteen ja pinnanmuodostuksen luonteesta sekä ensimmäiset värilliset panoraamakuvat kahdesta eri kuvauskohdasta sen pinnalla.

Maan ensimmäinen tekokuu, Sputnik-1. Lähetettiin kiertoradalle 4. päivänä lokakuuta 1957. Halkaisija 53 cm, paino 83,6 kg.

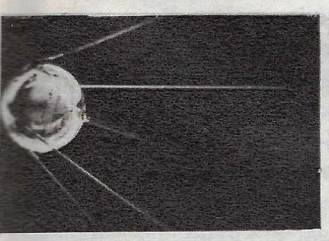

Ensimmäinen ydinvoimala. Teho 5000 kilowattia. Käynnistettiin Moskovan lähistöllä sijaitsevassa Obninskissa 27. kesäkuuta 1954.

Ensimmäinen avaruusalus, Vostok. Vuoden 1961 huhtikuun 12. päivänä Juri Gagarin kiersi sillä maapallon 108 minuutissa.

Ensimmäinen atomijäänsärkijä Lenin. Laskettiin vesille 5. joulukuuta 1957. Suorittaa pitkiä autonomisia purjehduksia arktisilla merillä.

Vapaastiseisova Ostankinon televisiotorni (korkeus 533 m.). Säännölliset lähetykset sen kautta aloitettiin marraskuussa 1967.

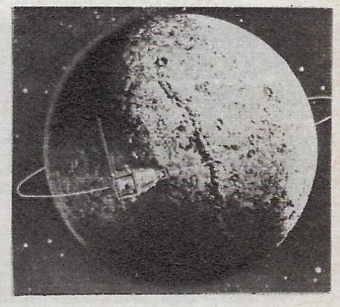

Luna-10, Kuun ensimmäinen keinotekoinen satelliitti (lahetettiin radalle 3. IV 1966).

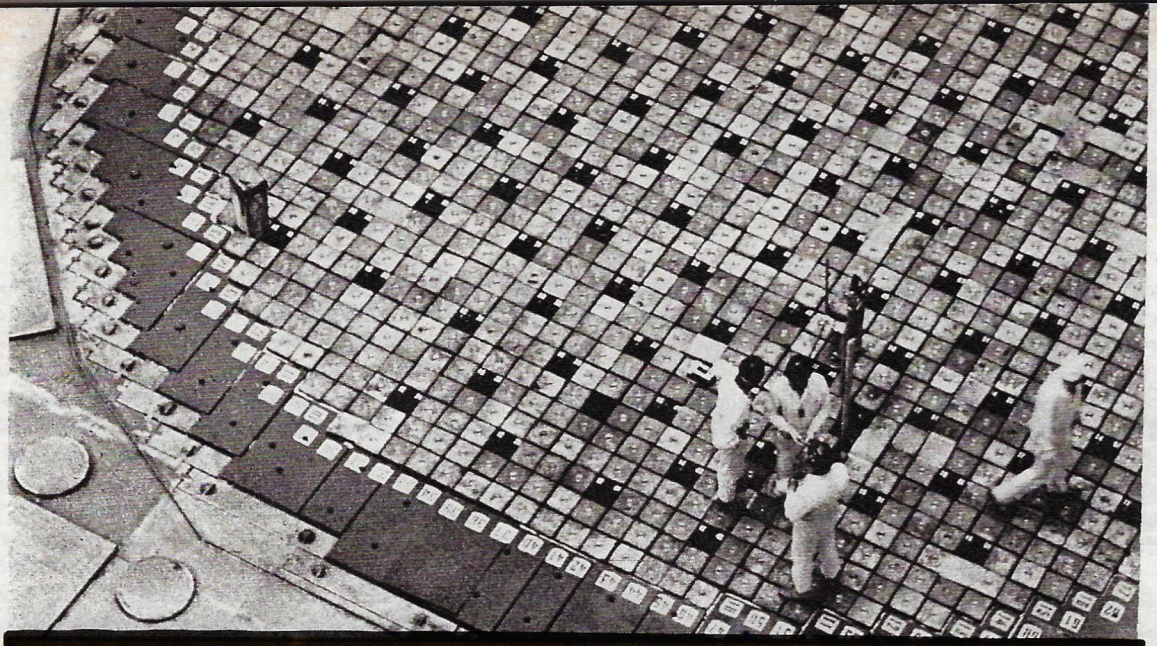

21. VUOSISADAN KYNNYKSELLÄ

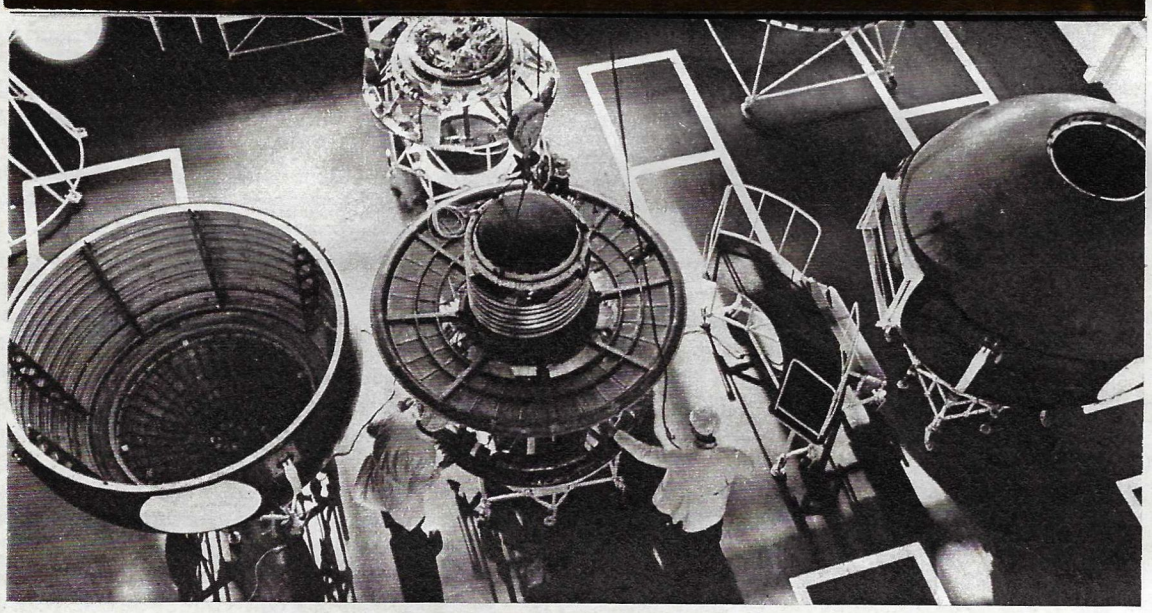

"MILLAISET OVAT MIELESTÄNNE TIETEEN KEHITYSNÄKYMÄT LÄHIMPIEN 25—30 VUODEN AIKANA? MITÄ UUTTA ON ODOTETTAVISSA SILLÄ TIETEENALALLA, JOLLA TE TYÖSKENTELETTE?" — TÄLLAISEN KYSYMYKSEN TOIMITUKSEMME ESITTI MUUTAMILLE HUOMATUILLE NEUVOSTOLIITTOLAISILLE TIEDEMIEHILLE.

HUOMISPÄIVÄN VOIMATALOUS

Guri MARTŠUK, akateemikko, SNTL:n Ministerineuvoston varapuheenjohtaja, Tieteen ja tekniikan valtionkomitean puheenjohtaja.

Tieteen ja tekniikan moninaisten ongelmien joukosta haluaisin kosketella ennen kaikkea energetiikkaa, voimataloutta, koska sen kehityksen vauhti sanelee koko talouselämän eteenpäinmenon. On paikallaan huomauttaa, että käytännön tehtävien ratkaiseminen on tänään enemmän kuin koskaan riippuvainen edelläkäyneistä peruslaatuisista tutkimuksista. Ne työt, joita tiedemiehemme — geologit, geofyysikot, materiaalientutkijat, koneenrakentajat, kemistit ja monien muiden alojen tuntijat — ovat suorittaneet, avaavat laajojen muutosten perspektiivejä tällä alalla. Millaisia ne ovat?

Neuvostoliitolla on melkoisesti mineraalivaroja, mm. kivihiiltä, rauta- ja ei-rautamalmeja, öljyä, kaasua ym. Vastoin eräitä länsimaisia ennusteita, jotka povaavat SNTL:n öljyntuotannon laskua, se tulee lisääntymään vastaisuudessakin. Länsi-Siperian maakaasuresurssit ovat mahtavat. Mainittakoon vain suurin, Urengoin esiintymä, sekä Jamburgin, Zapoljarnojen ja Medvežjen esiintymät...

Alueellamme on noin puolet kaikista maapallolta löydetyistä kivihiilivaroista, jotka niin ikään ovat suurelta osin keskittyneet valtakunnan itäosiin. Lähivuosina siellä ryhdytään intensiivisesti louhimaan halpaa kivihiiltä avomenetelmällä. Nyt toteutetaan jo suurenmoista pitkän aikavälin ohjelmaa, jonka tuloksena syntyy Kanskin-Atšinskin polttoaine- ja voimatuotantokompleksi. Kyseinen ohjelma toteutetaan neljännesvuosisadan kuluessa ja se ylittää mittasuhteiltaan tuntuvasti sellaiset "vuosisadan rakennustyömaat" kuin Baikalin-Amurin rautatie ja Kaman autotehdas. Lähimpien 15—20 vuoden aikana kivihiilen avolouhinta noilla seuduilla lähes 10-kertaistuu; tällä perustalla ryhdytään rakentamaan suuria lämpövoimaloita sekä runsaasti energiaa vaativia tuotantoaloja, mm. synteettisen moottoripolttoaineen valmistamiseksi. Siperian supersuurten lämpövoimaloiden esikoinen on jo valmistumassa, se on Berezovskin sähkölaitos, joka tulee tarvitsemaan vuosittain 25 miljoonaa tonnia kivihiiltä.

Kanskin-Atšinskin, Kuznetskin ja Ekibastuzin kivihiiliteollisuuden kehittäminen parantaa suuresti maan polttoainetasetta mahdollistamalla sähkövoiman siirron Siperiasta Uralille ja maan euroopanpuoleiselle alueelle. Sitä varten rakennetaan 1500 kilovoltin tasavirtalinjoja ja 1150 kilovoltin vaihtovirtalinjoja. Maakaasun ja kivihiilen osuuden lisääminen voimantuotannossa mahdollistaa öljynkulutuksen supistamisen polttoaineena ja hiukan myöhemmin sen käyttämisen vain kemiallisena ja biologisena raaka-aineena.

Laajat tieteelliset tutkimukset sekä runsaan neljännesvuosisadan aikana kertynyt kokemus suovat mahdollisuuden käyttää edessä olevina vuosina ydinenergiaa laajasti kahdella alalla — ydinvoimalla toimivissa sähkö- ja lämmityskeskuksissa sekä pelkissä lämmityskeskuksissa, jotka voivat lämmittää kokonaisia suurkaupunkeja.

Voidaan siis todeta, että Neuvostoliiton polttoaine- ja energiatalous sekä sen suunniteltu kasvuvauhti pystyy turvaamaan maan kaikinpuolisen kehityksen, tyydyttämään kansantalouden kaikki tarpeet ja samalla tuomaan lisänsä kansainvälisten taloudellisten probleemien ratkaisun hyväksi.

TEOLLISUUDEN KOSMINEN ASPEKTI

Boris PATON, akateemikko, Ukrainan SNT:n tiedeakatemian presidentti.

Seuraavan vuosisadan parin ensimmäisen vuosikymmenen tienoilla voidaan odottaa suurimpia tuloksia sellaisilta aloilta kuin fysiikka, kemia, biologia sekä niiden saavutusten teknologiset toteutukset. Suurimittaisen tuotannon uudeksi areenaksi muodostuu avaruus. Sellaiset tekijät kuin painottomuus- ja tyhjötila sekä voimakas ultraviolettisäteily tarjoavat ainutlaatuisia mahdollisuuksia erilaisten materiaalien määräperäiselle käsittelylle.

Ukrainan tiedeakatemian tutkijat osallistuvat toimekkaasti kosmiseen materiaalitutkimukseen. Salut-6—Sojuz -avaruusasemalla oli kokeiltavana parannettua mallia oleva laite nimeltä "Isparitel" (Sumutin), jonka avulla on saatu aikaan 180 erilaista metallista pinnoite- ja kelmumallia. Olen varma, että nykyiset tutkimukset löytävät käytön tulevan vuosisadan suurtehoisissa kosmisissa teknologioissa, jotka avaruuslentojen kustannusten halvetessa tulevat täydentämään maanpäällisiä teknologioita.

Todennäköisesti jo 21. vuosisadan alussa SNTL ja USA, jotka ovat johtavia maita avaruustutkimusten alalla, ryhtyvät luomaan tuotannollisen luonteen omaavia Maata kiertäviä "avaruustehtaita", jotka suunnitellaan pitkäaikaiseen käyttöön ja joita huoltavat vaihtuvat henkilöstöt. On epäilemätöntä, että tällaisten kohteiden kokoamisen tärkeimpänä menetelmänä avaruudessa on hitsaus. Onkin jo luotu kosmisten hitsauslaitteiden kokeellisia mallikappaleita, jotka ovat menestyksellisesti läpäisseet kokeilut avaruusradalla. Hitsausmenetelmien käyttö laajenee seuraavalla vuosisadalla huomattavasti myös maassa. Se tärkeä osuus, mikä hitsauksella on tänään koneenrakennuksen ja metallinmuokkauksen sekä rakennus- ja asennustöiden piirissä, tulee varmaankin entisestään vahvistumaan.

Hitsausta tutkiva tiede tulee kehittymään metallien ja ei-metallien toisiinsa liittämisen menetelmien tehostamisen suuntaan erilaisten fysikaalis-kemiallisten prosessien soveltamisen ja niiden energiankulutuksen supistamisen pohjalla, samalla kun saumauksen laatua jatkuvasti parannetaan. XXI vuosisadan kokonaisautomoidut hitsaamot tulevat koostumaan teknologisista käsittely-yksiköistä, joita yhdistävät robottikäyttöiset kuljettimet ja ohjaavat erilaiset ATK-laitteet.

Hitsausta tutkiva tiede yhdistää fysiikan, kemian, aineopin, metalliopin, sähkötekniikan ja energetiikan peruslaatuisia saavutuksia. Tämä sen "risteyttävä" luonne on osoittautunut hedelmälliseksi niin sille itselleen kuin myös muille luonnontieteen ja tekniikan aloille. Voidaankin odottaa, että tämän tieteenalan kehitys tulee edistämään periaatteellisesti uusien teknologioiden ja kokonaisten uusien alojen syntymistä, kuten esim. sähkökuonahitsauksen teknologia on jo johtanut erityisen sähkömetallurgian luomiseen.

Mitä tulee erikois-sähkömetallurgiaan, niin se tulee jauheteknologian ja laatumetallien muiden valmistusmenetelmien ohella määrittelemään tulevan vuosisadan metallinjalostuksen kasvot. Uskon, että polymeeriaineiden tuotannon jättimäisestä kehityksestä huolimatta metallit, muun muassa teräs, tulevat säilyttämään merkityksensä ihmiskunnan omaamina konstruktiivisina perusmateriaaleina.

Metalleissa piilee vielä suunnattomia peitettyjä reservejä. Niinpä rakenteissa nykyisin käytettävien metallien lujuus on neljännestä tai jopa puolta alhaisempi kuin teoreettisesti mahdollinen lujuus. Tiede etsii ja löytää teitä näiden reservien luokse, tuotanto voi saada käyttöönsä metalleja, seosteita ja yhdisteitä, jotka ovat poikkeuksellisen lujia, kimmoisia, plastisia, joustavia, kuumuudenkestoisia ja syöpymättömiä.

XXI vuosisadan kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana tulevat tavanomaisiksi myös sellaiset uudet metallinjalostustavat, jotka perustuvat raudan välittömään pelkistämiseen malmista ydinvoimalla ("ydinmetallurgia") sekä pienoiseliöiden käyttämiseen metallien valikoivaan kartuttamiseen huomattavissa mittasuhteissa ("biometallurgia").

SYNTEETTISET ROKOTTEET

Rem PETROV,
SNTL:n lääketieteellisen akatemian jäsen

Tasan sata vuotta sitten Louis Pasteur selvitti suojarokotteiden luomisen perusperiaatteen, joka varjelee elimistöä tarttuvilta taudeilta. Periaate on tunnetustikin se, että ihmiseen tai eläimeen istutetaan laimennettuja tai tuhottuja mikrobeja. Elimistö suoriutuu helposti niiden vaikutukselta: vereen ilmestyy immuuneja valkuaisaineita — vasta-aineita, jotka kykenevät tuhoamaan laimennetut ja täysvoimaisetkin taudinaiheuttajat, neutralisoimaan niiden myrkyt. Kaikki mikrobisolun ainesosat, myös myrkylliset (joita vastaan vasta-aineita kehitellään) tunnetaan antigeenien nimellä.

Mikrobista pelkistetyt ja puhdistetut antigeenit eivät kuitenkaan monestikaan toimi samalla teholla kuin elävät heikennetyt mikrobit. Ja eräitä tartuntoja vastaan ei ole voitu saada rokotteita myöskään elävistä laimennetuista mikrobeista. Tähän mennessä ei ole vielä saatu kyllin tehokkaita rokotteita esim. influenssaa, punatautia, malariaa ja sukupuolitauteja vastaan. Etäisenä haaveena väikkyy vielä ajatus syövänvastaisesta rokotteesta.

Suuret tiedemiesryhmät etsivät jatkuvasti uusia keinoja entistä tehokkaampien rokotteiden luomiseksi. Eräät niistä pyrkivät saamaan aikaan keinotekoisia antigeeneja, joilla ei ole vastinetta luonnossa. Yksi tällainen antigeenien luomisen periaate on kehitetty SNTL:n terveydenhoitoministeriön Biofysiikan laitoksessa.

On tärkeää huomauttaa eräästä seikasta: rokotteiden luomisen uudet menetelmät (mm. meidän kehittämämme) ovat siitä edullisia, että niissä ei ole sivuaineita, jotka rasittavat poikkeuksetta kaikkia nykyisiä rokotteita. Onhan niin, että kuoletetut mikrobit (tai niistä pelkistetyt yhdisteet) sisältävät satoja antigeenejä. Nykyisissä rokotteissa ei yleensä ole yhtäkään prosenttia asianomaisia antigeeneja. Tämä tietää sitä, että immuniteettisysteemi toimii rokotettaessa yli 99-prosenttisesti hukkaan kehittäessään vasta-aineita noita sivulastiantigeeneja eikä sairauden varsinaisia aiheuttajia vastaan. Nuo tarpeettomat vasta-aineet aiheuttavatkin sitten erilaisia haittavaikutuksia rokotettaessa, kuten allergiaa ym.

Uusilla rokotteilla on vielä eräs etu: niitä voidaan konstruoida tarpeen mukaan. Molekulaarisen insinööritieteen menetelmät antavat ilmeisiä mahdollisuuksia synteettisten rokotteiden erilaisten versioiden luomiselle, mikä tunnetun immunologin Michael Selan mukaan "tuntuu tänään unennäöltä".

Ensimmäiset askeleet noiden tulevaisuuden rokotteiden luomisen suuntaan on jo otettu. Tosin muistettakoon, että edellä kuvattu koskee vasta tieteellisiä etsiskelyjä, jotka eivät ole ylittäneet laboratorioiden kynnystä. Toivottavasti tiedemiesten syvälliset ja monipuoliset tutkimukset johtavat terveytemme uusien tehokkaiden puolustajien syntyyn.

Aikakauttamme sanotaan usein atomin, kosmoksen ja elektroniikan kaudeksi. Monet tiedemiehet arvelevat, että tuleva vuosisata on muodostuva biologian aikakaudeksi. Kuvissa vasemmalla: Leningradin ydinvoimalan reaktorisali; Venera-avaruusalukset tehdasosastolla. Yläkuva on otettu SNTL:n tiedeakatemian bio-orgaanisen kemian instituutissa. Siellä on ensimmäisenä selvitetty, millainen on niiden valkuaiskalvojen rakenne, jotka osallistuvat valon energian muuntamiseen solun energiaresurssiksi.

Kuvat A. Hrupov ja V. Šijanovski.

VÄHÄN KAIKKEA

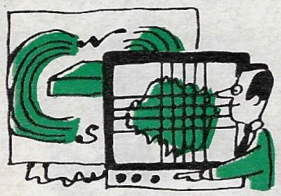

Latvian fyysikot ovat havainneet helpon ja kätevän tavan määritellä harkoissa kasvatettujen kiteiden puolijohdeominaisuuksia. Harkko sijoitetaan magneettikenttään ja päästetään sen läpi sähkö. Oskilloskoopin kuvaruutuun ilmestyy käyrä, jonka perusteella voidaan määritellä kiinteän kuorikerrostuman peittämän kiteen parametrit. Analyysi kestää muutaman sekunnin, ja sen voi helposti tehdä laboratoriossa ja tuotantolaitoksilla.

Baikalin-Amurin rautatien itäosan rakentajat ovat ylittäneet Amur-joen jälkeen suurimman vesiesteen. Ensimmäinen työjuna on kulkenut Zejan patojärven ylitse rakennettua siltaa. Zejan silta on yksi suurimmista radan 3200 insinöörirakennelmasta. Sen ansiosta tavaroiden kuljetus rautatien molemmin puolin kasvavien asemien ja asutuksien rakentajille voitiin siirtää väliaikaiselta autotieltä uuden radan raiteille.

Kaspianmerellä on aloitettu maailman syvimmän meriporausaukon hyötykäyttö. Yli kuuden kilometrin syvyydestä se tuottaa päivittäin lähes miljoona kuutiometriä kaasua ja 300 tonnia kaasutiivistettä. Öljy- ja kaasuesiintymiä etsitään Neuvostoliitossa mm. Ohotan-, Asovan-, Barentsin-, Itämeren ja Mustanmeren pohjasta. Kaspianmerelle on rakennettu kokonainen öljytyöläisten asutus. Siellä kokeillaan uutta koneistoa, mm. siirrettäviä puoleksi upotettuja Šelf-2 tyyppisiä laitureita. Jokaiselta sellaiselta voi tehdä 12 porakaivoa ja niillä voi työskennellä 6 boforin myrskyssä.

Kazahstanissa toimiva sydäntautien tutkimuslaitos on kehittännyt matemaattisia ohjelmia, joiden avulla voi paikallistaa sydänlihaksen infarktin ja käsitellä analyyseja tämän laajalle levinneen sairauksen diagnoosin täsmentämiseksi. Tietokone määrittää suurella tarkkuudella infarktin alueen, ehdottaa edullisimman lääkitsemistavan ja poistaa virheiden mahdollisuuden.

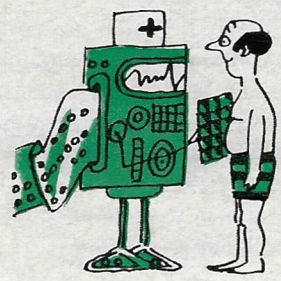

Kolmannentoista lapsen syntymisestä Prigožihien perheeseen tuli huomattu tapaus Vitebskin kaupungissa Valko-Venäjällä. 37-vuotiailla Innalla ja Mihaililla on nyt 9 poikaa ja 4 tytärtä. Vanhemmat lapset harrastavat laulamista, musiikkia ja urheilua. Prigožihit asuvat monihuoneisessa asunnossa. Perheenisä Mihail Prigozih työskentelee Keramika-yhtymässä, jonka ammattiosasto maksaa Prigožihin vuokran ja muut asumismenot. Kotiteollisuuslaitos, jolle Inna tekee työtä, maksaa nuorimpain lasten hoidon tarhassa ja seimessä.

Uutta rakennusta eestiläisessä kylpyläkaupungissa Pärnussa ei suotta kutsuta kaduksi. Talossa asuu jo yli 500 perhettä. Melkein kilometrin pituisessa käytävä-rakennuksessa sijaitsee kauppa, lastentarha, muotisalonki ja ravintola. Pian siinä avataan urheilutilat, elokuvateatteri sekä muita kulttuuri- ja palvelulaitoksia, joita tuon ainutlaatuisen talon yli 5000 asukasta tulevat käyttämään.

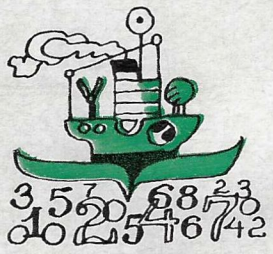

Järjestelmalliset kokonaisvaltaiset tutkimukset ovat alkaneet Euroopan suurimmalla suolattomalla vesistöllä — Laatokalla — joka käsittää yli 17 000 neliökilometriä. Kolme tutkimuslaivaa selvittelee järven hydrologisia oloja, kemiallista tasapainoa ja ekologiaa. Tämä on tarpeellista vesialtaan moninaisten muuttujien kirjaamiseksi matemaattisiin kaavoihin. Niiden perusteella kehitellään vedenlaadun valvonnan menetelmiä Laatokan, Nevajoen ja Suomenlahden laajalle systeemille.

Harkovin (Ukraina) Monokristalli - instituutin tiedemiehet ovat syntesoineet timanttikelmun, huippukestävän panssarin, jonka voi vetää kaikenmuotoisten osien päälle. Tuloksena mekanismien toisiinsa hieroutuvien osien, tähtitieteellisten metallipeilien, lasisten ja polymeeristen linssien toiminta-aika pidentyy monikertaisesti. Uutuutta tullaan käyttämään laajasti pienoiselektroniikassa.

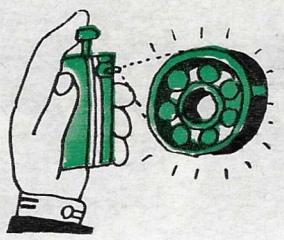

Ukrainalaisen Pavlitšenkon perheen jäsenet ovat työskennelleet rautateillä yhteensä 500 vuotta. Vuosisadan alussa rautatielle tullut Ivan Pavlitšenko toimi yli viisikymentä vuotta ratavartijana Odessan seudulla ja hänen vaimonsa Aleksandra vaihteenhoitajana. Myös heidän kymmenestä lapsestaan tuli rautatieläisiä. Tänään Odessan ratalohkolla työskentelee veturinkuljettajina, insinööreinä ja liikenteenvalvojina 30 tämän perheen jäsentä. Vaihdemiehiä heidän keskuudessa ei enää ole, sillä rautateitten automatisointi ja mekanisointi ovat tehneet siitä ammatista lopun.

Uusi tehdas Kišinevissa (Moldavia) alkaa ensi vuonna valmistaa hybridi- ja integraalimikropiireillä toimivia väritelevisioita. Televisiot tulevat olemaan paljon kevyempiä kuin tähänastiset mallit: niiden paino vähenee 60:sta kilosta 35:een ja sähkön tarve supistuu melkein puolella.

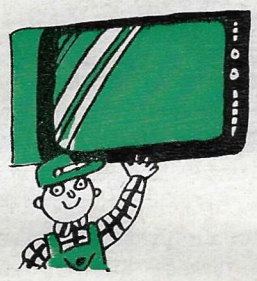

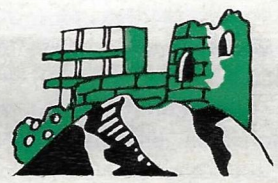

Euroopan korkeimmasta vuoristoasutuksesta, Užgulin kylästä Kaukasiassa, on tullut kulttuurihistoriallinen rauhoitus- ja suojelualue. Siellä on säilynyt 7 maalauksilla ja pakotuksilla koristettua kirkkoa ja 60 kivistä puolustustornia, jotka on rakennettu 10 vuosisataa sitten. Ne ovat linnoitustaiteen ja kansanarkkitehtuurin omalaatuisia muistomerkkejä. Užgulissa on rakennettu paljon nykyaikanakin. Hiljattain siellä avattiin uusi koulu, lastentarha ja kauppakeskus. Vieraita varten rakennetaan parastaikaa turistien ja vuoristokiipeilijäin leirejä.

3. pnä toukokuuta 1924 yksi kuudesta Junkers-lentokoneesta, jotka silloin muodostivat koko Uzbekistanin ilmailukannan, nousi Taškentin lentokentältä ja suuntautui Alma-Ataan päin. Niin siellä avattiin ensimmäinen vakituinen lentolinja. Nykyisin pelkästään Taškentin lentokenttä palvelee päivittäin kymmenenkin tuhatta matkustajaa. Sillä on yhteyksiä 65 neuvostokaupunkiin. Myös useat kansainväliset reitit kulkevat sen kautta. Uzbekistanin lentokonekannan muodostavat nykyisin IL-62, TU-154, JAK-42 ja muut lentokoneet sekä helikopterit. Tällä viisivuotiskaudella joka kolmas asukas Uzbekistanissa tulee käyttämään siviili-ilmailun palveluja.

Ferganan laaksossa Uzbekistanissa on jätetty hehtaari aromaata muistoksi jälkipolville. Keltainen ruutu erottuu suuresti hedelmä- ja viinitarhojen sekä puuvillapeltojen keskellä. Tänään on vaikea kuvitellakaan, että vielä 60 vuotta sitten koko laakso oli yhtä eloton ja hedelmätön. Laajan alueen uudistaminen alkoi kastelukanavan rakentamisesta sinne Syrdarja-joelta.

Perä-Pohjolan asukkaiden tilauksesta Marin neuvostotasavallan teknillisessä korkeakoulussa Joškar-Olassa on valmistettu itseliikkuva ilmatyynykone Savr-2. Tämä maastovaunu kuljettaa kaksi tonnia lastia ja kaksi matkustajaa 70 kilometrin tuntinopeudella. Sillä on hyvä manööverikyky ja se pystyy ylittämään lumi- ja vesiesteitä, railoja ja ahtojäätä. Siksi se on korvaamaton pohjoisessa. Savr-2 voi kulkea myös matalilla vesiväylillä, joilla laivat eivät pääse liikkumaan.

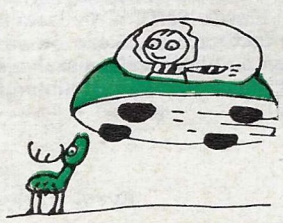

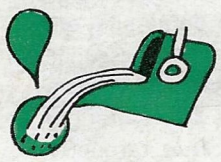

Yksi Gruusian tiedeakatemian laitoksen työn pääsuunnista on kehittää halpoja teräslajeja ja metalliseoksia, jotka eivät sisällä kalliita lisäkkeitä. Siellä on kehitetty esim. teräs, jolla on monia samanlaisia etuja kuin värimetalleilla: se ei pelkää happoja eikä ruostu. Ukrainalaiset kollegat ovat auttaneet gruusialaisia asiantuntijoita laskemaan perustan menetelmälle, jolla voidaan saada aktiivisessa ympäristössä 1400 asteen kuumuudessa käytettäviä kromiseoksia.

Taškentiin perustetussa geenipankissa on 10 tuhatta puuvillanäytettä. Puuvillakokoelman luettelon ensimmäinen kirjaus on tehty 1. pnä tammikuuta 1923, jolloin Venäjältä oli lähetetty villin kasvin näyte. Kokoelma heijastaa sitä jalostustyötä, jonka ansiosta maamme saavutti riippumattomuuden puuvillassa, sen alkuvaiheita ja kukoistusta. Tähän mennessä on tutkittu ja luetteloitu 8682 kasvia. Vielä 1318 näytettä on kokeiltavana. Uzbekistanin, Turkmenian, Tadžikistanin, Azerbaidžanin, Kirgisian ja Kazahstanin viljelmät ovat vaihtaneet puuvillalajikkeita kuusi kertaa. Jokainen vaihto merkitsi uutta etappia tämän kasvin viljelyn laajenemisessa noilla maailman pohjoisimmilla puuvillaalueilla.

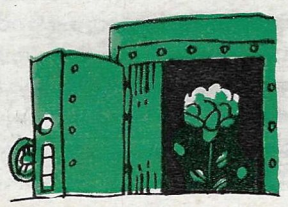

Monet urheilulajit ovat tulleet Tadžikistanin neuvostotasavaltaan sosiaalisten ja taloudellisten uudistuksien myötä. Valmentajat Venäjältä, Ukrainasta ja Valko-Venäjältä ovat olleet kehittämässä niitä. Suurten patojärvien muodostamisen jälkeen ilmestyi myös mahdollisuus purjehtia, soutaa ja harrastaa merikolmiottelua. Tänään Tadžikistanissa urheiluliikuntaa harrastaa 600000 ihmistä eli joka kuudes kansalainen.

Viimeisten pienten pannuhuoneiden tulipesät on sammutettu Kaunasin vanhassa kaupunginosassa Liettuassa. Nyt tämä kaupunginosa on esimerkillinen ilman puhtauden kannalta. Siellä toteutetaan monipuolista ympäristönsuojeluohjelmaa. Melkein kaikki teollisuuslaitokset on siirretty kaupungin ulkopuolelle. Jalankulkijoista on tullut pääkadun ja siihen liittyvien keskiaikaisten katujen isäntä. Julkiset kulkuneuvot liikkuvat niiden ulkopuolella.

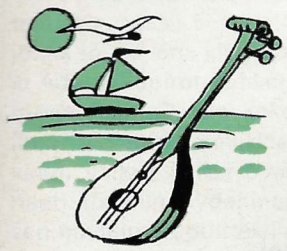

Kazahilainen kansanrunoilija Kumar Žusupov esittää uusia teoksiaan tasavaltansa runolaulajien tulevissa kilpailuissa Alma-Atassa. Hänen runonsa, joita hän laulaa säestäen itseään dombralla, kertovat kazaheista, venäläisistä, ukrainalaisista, valkovenäläisistä, azerbaidžanilaisista ja muihin kansoihin kuuluvista ihmisistä. Kuulu runonlaulaja tulee kertomaan myös Kaspian merimiesten ja kalastajien elämästä.

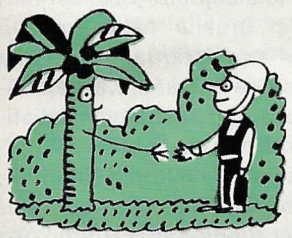

Valko-Venäjän vanhin Goretskin kasvitieteellinen puutarha on ennallistettu. On rakennettu uusi kasvihuone palmuja, kaktuksia ja toisia eksoottisia kasveja varten. On perustettu harvinaisten ja häviävien ruohojen taimistoja ja istutuksia. Tämä puutarha, johon on kerätty n. 1000 kasvilajiketta, on julistettu luonnonmuistomerkiksi. Valkovenäläiset kasvitieteilijät ovat päättäneet uudistaa yli sata vanhaa puistoa tasavallassaan. Muutamat niistä on istutettu 17. vuosisadalla.

Turkmenian tiedemiehet ovat rakentaneet kaukaisilla aroalueilla työskenteleville paimentajille aurinkotalon. Aurinkoparistojen energia huoltaa vedenmakeutuskojetta, keittiötä, suihkuhuonetta ja kasvihuonetta, jossa on suljettu vedenkierto. Se lämmittää taloa talvella ja pitää sitä vilpoisena kesällä. Asiantuntijat ovat sitä mieltä, että aurinkotalot voivat helpottaa Karakumin autiomaiden kehitystä. Tšerkezlin rotkoon on alettu rakentaa ensimmäisiä aurinkoasutuksia paimentajia varten.

Haidarkenin elohopeatehtaan kaivosmiehet Kirgisiassa ovat havainneet omalaatuisen mineralogisen museon Pamiro-Alaissa. Suuresta karstiluolasta he löysivät punaisen sinoberin kiteitä ja valkoista oniksia, jossa on sateenkaaren ja jaspiksen värisiä agaattitäpliä. Geologit jatkavat karstimuodostumien tutkimista. Tasavallassa on havaittu yli 300 luolaa, joissa on säilynyt esihistoriallisen ihmisen asumisen jälkiä: työkaluja ja piirroksia.

Gruusialaiset tiedemiehet ovat eristäneet bakteereja, jotka pystyvät puhdistamaan kemiallisen teollisuuden jätevesiä. Mikroskooppiset sanitäärit elävät myrkyllisissä aineissa ja tuhoavat niitä syömällä. Keltaisen oranssiset eliöt tekevät Rustavin kemiallisen tehtaan jätevedet niin puhtaiksi, että niitä voidaan käyttää teknillisiä tarpeita varten.

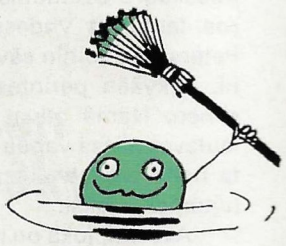

Kirgisian taideharrastelijain ryhmissä toimii n. 100000 näyttämötaiteen ystävää. Mainittakoon autonkuljettaja Sultan Alijevin suuri perhe, jonka kaikki jäsenet pitävät musiikista ja tanssista sekä soittavat eri soittimia. Alijevien ohjelmistossa on kirgiisiläisiä, uzbekkilaisia, venäläisiä ja azerbaidžanilaisia sävelmiä. Niitä kuuluu perheyhtyeen uuteen ohjelmaan, joka on omistettu SNTL:n 60-vuotisjuhlalle.

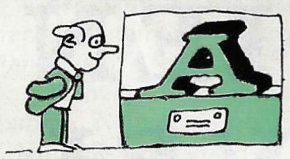

Leningradin kirjakevalimon matriisisäiliö on omalaatuinen museo. Siellä säilytetään satojatuhansia eri aikoina valmistettuja muotteja kirjakkeiden valamista varten. Säiliön erikoisnähtävyys on hylly, jolle on koottu matriiseja niillä neuvostokansojen kielillä, joilla ei ollut kirjallisuutta ennen vallankumousta. Tehdas käytti noita muotteja mm. v. 1923 valittaessa kirjasimia kabardin-tšerkesin ja karatšain-balkarin kielille. Neuvostovallan ensimmäisinä vuosina tehdas valmisti kirjasimia useamman kuin 70 neuvostokansan kielelle.

Kymmenluokkalaisten tietokilpailun diplomin ja palkinnon on voittanut 12-vuotias Kostja Slavin Bakusta. Osallistuakseen kilpailuun nuoren voittajan piti näyttää todistus, että hän on tosiaan kymmenluokkalainen. Slava meni kouluun viisivuotiaana, ja seitsemänvuotiaana hän oli jo viidennellä luokalla. Vanhemmat kiinnittivät huomiota poikansa lahjoihin, kun hän kaksivuotiaana oppi kirjaimet kahdessa viikossa ja alkoi "tutkia" Lasten Tietosanakirjaa. Asiantuntijat, jotka pitävät Kostjaa silmällä, ovat sitä mieltä, että hän kehittyy aivan normaalisti.

Kahteenkymmeneentuhanteen vuoteen ei kukaan ole kuullut niitä orkesterin ääniä, jotka levy-yhtiö Melodia on nauhoittanut. Levyn historia on seuraava. Muinaisten kromanionilaisten asuinpaikalta Mezinistä (Ukrainassa) löydettyjen muinaisesineiden joukossa oli kuvioilla ja kaiverruksilla koristeltuja luuesineitä. Tutkimukset osoittivat, että ne ovat kivikauden soittimien jätteitä. Uudistettujen soittimien ääni kaikuu nyt Tšernigovissa sijaitsevan Mezinin alkuihmisten asutuksen museossa.

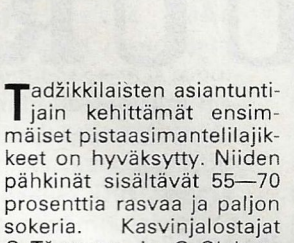

Tadžikkilaisten asiantuntijain kehittämät ensimmäiset pistaasimantelilajikkeet on hyväksytty. Niiden pähkinät sisältävät 55—70 prosenttia rasvaa ja paljon sokeria. Kasvinjalostajat G. Tšernova ja G. Olehnovitš Dangarinin metsätilalta kuluttivat kaksikymmentä vuotta makean mantelin puiden etsimiseen metsissä, niiden valitsemiseen ja jalostamiseen. Tadžikistaniin on istutettu pistaasitarhoja 35000 ha, pistaasimetsien kokonaispinta-ala on 80000 hehtaaria.

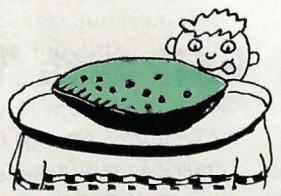

Kun Magadanin arkkitehdit tekivät Beringinmeren rannikolla sijaitsevien tšuktši- ja eskimokylien rakennussuunnitelmia, he ottivat huomioon asukkaiden perinteelliset askareet. Omakotityyppisiin taloihin on suunniteltu metsästys- ja kalastustarpeiden säilytystiloja ja askarteluhuoneita, joissa voi kaivertaa luuta ja neuloa turkisvaatteita ja saappaita. Jokainen perhe saa useita huoneita käsittävän asunnon.

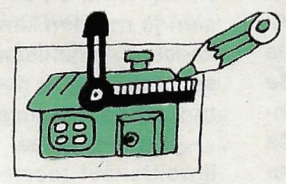

Kuinka monta muistomerkkiä maailmassa on pystytetty suurelle venäläiselle runoilijalle Aleksandr Puškinille? Moskovalainen fyysikko N. Malov sanoo, että niitä on yli 150. Puškinille omistettuja muistomerkkejä ja obeliskeja on Bulgariassa, Espanjassa, Japanissa, USA:ssa, Italiassa ja muissa maissa. Malov on monta vuotta kerännyt tätä runoilijaa koskevaa aineistoa — teatterimainoksia, äänilevyjä, diojа, maalauksien jäljennöksiä, postimerkkejä ja rintaneuloja sekä kuvia paikoista, joissa runoilija asui. Harvinaisen laajan kokoelmansa N. Malov on lahjoittanut Puškinin museolle Mihailovskojen kylässä Pihkovan alueella.

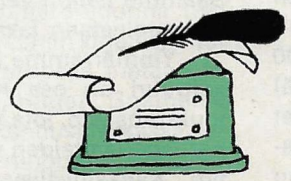

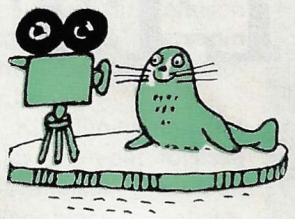

Grööonlanninhylkeet, jotka joka kevät kasvattavat poikasiaan Vienanmeren jäillä, eivät enää pelkää ihmisiä. Ne antavat tiedemiesten ja valokuvaajien tulla aivan pesimispaikoilleen. Nämä eläimet rauhoitettiin muutama vuosi sitten. Niitä ei saa metsästää, ja jäänmurtajat, jotka tekevät väyliä pohjoista laivaliikennettä varten, kiertävät hyljelaumat.

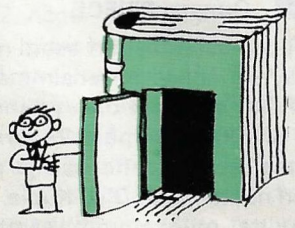

Maailman vanhimpia kirjoja on näytteillä Tartossa hiljattain avatussa museossa. Se sijaitsee paikallisen yliopiston tieteellisessä kirjastossa, jossa on kolme ja puoli miljoonaa nidettä, mm. mahdollisesti ainoat kopiot useista muinaiskirjoista, 70 venäläistä käsikirjoitusta, jotka ilmestyivät ennen kirjapainotaidon keksimistä. Esillä on vuonna 1238 ilmestynyt persialaisen runouden kokoelma, jonka lahjoitti kirjastolle armenialainen kansanvalistaja H. Abovjan aikoinaan opiskellessaan Tartossa.

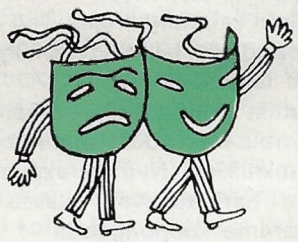

Moskovan Teatterikorkeakoulussa alettiin perustaa 20-luvulla kansallisia studioita. Armenian studio oli yksi ensimmäisistä. Mainittu korkeakoulu on valmistanut 42 eri kansalle yli 500 näyttelijää. Nytkin yhdessä teatterikoulun studiossa Romeo julistaa rakkauttaan Julialle kirgiisin kielellä, toisessa Molieren hahmot puhuvat marin kieltä ja kolmannessa Tšehovin kolme sisarta unelmoivat kazahin kielellä.

Kaspianmeren rannikko Dagestanin alueella on muuttumassa kylpyläseuduksi. Hiljattain siellä avattiin vielä yksi uusi kylpylä Kaspi. Sadan kilometrin rantakaistalla sijaitsee hiekkarantoja, terveysmuta- ja kivennäisvesilähteitä. Asiantuntijat ovat tutkineet seudun ja havainneet, että kesällä veden lämpö siellä on sama kuin Mustanmeren suositussa kylpyläkaupungissa Sotšissa, uimakauden pituus on myös sama.

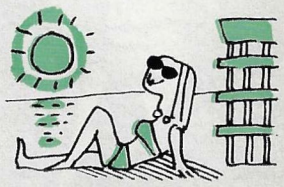

Ulutšun kylässä Azerbaidžanissa asuva satavuotias Gadži Abilov päätti ryhtyä pitämään huolta vuoristolähteistä, kun lähti eläkkeelle. Joka lähteelle hän on tehnyt sopivan "raamin" graniitista, kalkkikivestä tai mukulakivistä ja pystyttänyt lähistölle koristeltuja penkkejä. Korkeaikäinen vanhus tietää yli kaksisataa vuoristolähdettä ja väsymättä etsii uusia. Hän on auttanut tiedemiehiä Talyšin-vuoren vesilähteiden kartan tekemisessä.

On valmistettu tekniliset ja taloudelliset perustelut Moldavian pääkaupungin Kišinevin kehitykselle v. 2010 saakka. Niiden seitsemän kummun huipulle, joilla kaupunki sijaitsee, rakennetaan korkeita rakennuksia. Keskustaan on jo ilmestynyt monta huomattavaa uutta rakennusta. Oopperateatterin ja urkusalin jälkeen on pystytetty sirkus, lentokentälle vievän tien varteen rakennetaan Tiedekeskus, missä tulevat työskentelemään Moldavian tiedeakatemian geneetikot, mikrobiologit, luonnonsuojelijat, eläintutkijat, fysiologit, kemistit ja maantieteilijät. Arkkitehdit ovat ehdottaneet kaupungin lähiöiden yhdistämistä pikaraidekulkuvälineillä.

VÄHÄN KAIKKEA

KULTTUURIEN VELJEYS

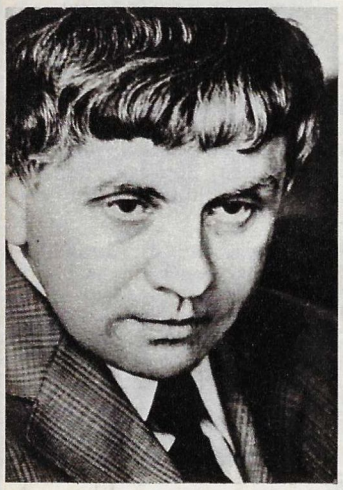

Tuhannet kilometrit Latvian sosialistisen neuvostotasavallan ja VSFNT:n osavaltion Dagestanin autonomisen neuvostotasavallan välillä eivät ole ainoa asia, joka erottaa niitä toisistaan. Luontokin näissä maamme läntisessä ja eteläisessä osassa sijaitsevissa tasavalloissa on vastakohtaista — Itämeren rannikkoa vyöttävät vihreät tasangot ja Kaspianmeren rantaa reunustavat vuoret.

Molemmilla seuduilla asuvien kansojen historiat ja lähtökohdat sosialistisessa kehityksessä ovat nekin erilaisia. Samoin kansanperinteet ja monet muut seikat latvialaisten ja dagestanilaisten arkielämässä.

Vaikka nämä tasavallat ovatkin omaleimaisia kuten kaikki muutkin monikansaisen maamme kansat, jotka tänä vuonna viettävät Neuvostoliiton muodostamisen 60-vuotisjuhlaa, Latvian ja Dagestanin kohtaloissa on yhteistäkin. Näiden tasavaltojen tunnetut kulttuuripersoonallisuudet, latvialainen näytelmäkirjailija Gunars PRIEDE ja Dagestanin kansanrunoilija Rasul GAMZATOV kirjoittavat tästä näillä sivuilla.

Olen ylpeä kaikesta tästä

Gunars PRIEDE

Pari vuotta sitten Riian lastenteatteri asetti näyttämölle vanhan näytelmäni Vikan ensimmäiset tanssiaiset, jonka Riian asukkaat olivat nähneet jo aikaisemminkin. Silloin ensimmäisellä kerralla se meni Riian Taiteellisessa teatterissa ja pääosassa esiintyi nuori näyttelijätär Dina Kuple. Nyt kaksikymmentä vuotta myöhemmin samassa salissa (rakennus kuuluu nykyään lastenteatterille, Taiteellinen teatteri on saanut uuden talon) vieressäni istuu Latvian SNT:n kansantaiteilija Dina Kuple. Hän seuraa uutta esitystä ja sanoo: "Tuntuu, kuin se olisi ollut vasta eilen..."

Vasta teatterikoulun lopettanut ohjaaja (syntymävuosi 1957) ohjasi näytelmän "retro"-tyylissä ja sen vuoksi hankki vanhaa rekvisiittaa. Pukeuduimmeko todellakin sillä tavalla?

Lopetin arkkitehtuurin tiedekunnan Riiassa v. 1953. Ennen sitä olin harjoittelemassa rakennuksilla Moskovassa. Saapumispäivänäni Leninvuorten yliopistorakennuksen edessä maassa koottiin ympyrää, jonka keskellä oli tähti. Se nostettiin sille korkeudelle, jolta se näkyy tänäänkin. Mekin noustiin sinne ylös. Olipa korkea paikka! Vähän kauempana — Moskovasta lounaaseen — näkyi peltoja ja niittyjä. Yliopiston rakennus osoitti silloin kaupunginrajaa. Nyt tiedän yliopiston ulkopuolella levittäytyvän kymmeniä ajanmukaisia lähiöitä.

Riiassa rakennettiin niihin aikoihin vähän — sodasta oli vasta muutama vuosi mennyt. Ei riittänyt rahaa eikä tekniikkaa. Nythän rakennusalan opiskelijamme harjoittelevat Riiassa ja muissa kotitasavaltamme kaupungeissa.

Vielä esimerkki elämästäni. Vaalipiiri n:o 48, josta minut on valittu Korkeimpaan neuvostoon, on sitä Riian osaa, joka käsittää Zakysala-saaren. Nyt sitä voi jo kutsua "niemeksi", sieltä kulkee uusi silta Daugava-joen yli. Zakysalaan on suunniteltu uusi televisiokeskus.

Mielestäni siitä tulee näkyvä merkkipylväs arkkitehtuurimme, teollisuutemme, tekniikkamme ja tieteellis-teknillisen ajattelumme historiassa. Näitä merkkipylväitä on monia. Varmaan on olemassa täydellinen lista niistä 600 tuotelajista, jotka otettiin Latviassa sarjatuotantoon pelkästään viime vuonna. Mainitsen vain muutaman. Ne vakuuttavasti näyttävät Latvian teollisuuden saavuttaman edistysasteen.

Riiassa valmistettu uusi sähköveturi ER-200 ajaa Moskovasta Leningradiin (650 kilometriä) vähän päälle kolmessa tunnissa. Bulgarialaiset maailmanympäripurjehtijat Papazovien pariskunta ottivat matkalle mukaansa VEF-206 radion ja vakuuttuivat, että se oli luotettava. Moskovan Ostankinon televisiotornin laitteet, koko NL:n kaukopuhelukojeisto ja maan teitä kiertävät Latvia-pienoisbussit valmistetaan kaikki tasavallassani. Neuvostovallan neljänkymmenen vuoden aikana tuotanto on yli 40-kertaistunut.

Teollisuustuotannon kasvussa henkeä kohti Latvia kulkee Englannin, Ranskan, Italian, BRD:n ja Sveitsin edellä. Kahdeksassa päivässä tuotamme nykyisin saman verran kuin vuodessa ennen toista maailmansotaa...

Latvian tärkeimmät teollisuudenhaarat ovat tänään elektroniikka ja radiotekniikka, hienomekaaninen ja kemiallinen teollisuus, koneenrakennus ja metallinjalostus. Kymmenet maat saavat Latviasta dieselmoottoreita ja radioita, mopoja ja jääkaappeja, pesukoneita ja kvasielektronisia automaattipuhelinkeskuksia Kvant ja Kvarts ... Kaikki tämä on Latvian työtätekevien ponnistuksien ja muiden kansojen, ennen kaikkea Venäjän kansan, veljellisen avun tulosta. En voi olla sanomatta tätä nyt, kun vietämme Neuvostoliiton muodostamisen 60-vuotisjuhlaa.

Ennen sotaa latvialaiset kustantajat eivät ilmoittaneet teosten painosmääriä, mutta esim. runokokoelmat ilmestyivät vain 1000-2000 kappaleen painoksina. Nyt Latvian kansanrunoilijain Ojars Vacietisin ja Imants Ziedonisin kirjat ilmestyvät 20—30 tuhannen painoksina, jo ovat loppuunmyyty muutamassa päivässä.

Vanhassakin Latviassa oli suuria runoilijoita: Janis Rainis, Janis Sudrabkalns ja Aleksandrs Čaks, mutta heille ei riittänyt ilmaa. Harvat ihmiset lukivat heidän teoksiaan Latviassa puhumattakaan sen ulkopuolella. Nyt lukijakantamme on ennennäkemättömästi laajentunut. Ja eteemme ilmestyi ongelma, jota ei ollut aikaisemmin — kääntäminen. Rainisin kirjat ovat latvialaisen runouden ja näytelmäkirjallisuuden huippu. Niissä yhdistyvät ihmeellisesti nykyaikaiset ajatukset, tunteet ja haaveet ja latvialaisen kansantaiteen perinteet. Haluaisimme tuoda hänen teoksiensa rikkauden venäläisille, valkovenäläisille, uzbekkilaisille lukijoille. Se on vaikea tehtävä, mutta olemme tehneet jo paljon tällä tiellä. Latvialainen kulttuuri ylittää tasavallan rajat. Levittäydymme rikastuen ja rikastuttaen toisia. Saamme paljon veljeskulttuureilta ja haluaisimme puolestaan jakaa kalleuksiamme niille.

Ymmärrämme hyvin, että Neuvosto-Latvian kulttuuri on osa neuvostokulttuuria, yksi sen joukko-osasto, jota yhdistää veljeskirjallisuuksiin perusperiaatteiden yhteys ja kiinteä luova yhteistyö. Kansainvälisyys on tärkein perintömme, jonka olemme saaneet edeltäjiltämme, mm. Latvian työväenluokan taistelijoilta, jotka Leninin sanojen mukaan olivat eräällä näkyvimmällä etupaikalla taistelussa itsevaltiutta ja kaikkia vanhan järjestelmän voimia vastaan. Kansainvälisyys on se perusta, jolla eri kansojen sosialistiset neuvostokulttuurit rakentavat suhteensa. Latvia tuntee ja lukee kaikkien tasavaltojen kirjailijoita, ja meidän kirjailijoitamme, taidemaalareitamme ja muusikkojamme tunnetaan kautta koko neuvostomaan.

Yksi sosialistisen kulttuurin tärkeä piirre on kansanomaisuus.

En koskaan unohda Moskovan konservatorion Suuressa salissa pidettyä konserttia, jonka antoi SNTL:n valtionpalkinnon voittaja Imant Kokars. Konserttiin osallistui kuuluisa Ave sol-kuoro, Cesisin piirin opettajain Beverina-kuoro ja mieskuoro Dziedonis. Lopuksi kaikki kolme kuoroa lauloivat yhdessä Raimond Paulsin Janis Petersin sanoihin säveltämän laulun Isänmaalleni, nykyään perinteelliset laulujuhlat päättyvät siihen. Nämä olivat harrastajakuoroja. Ihmiset laulavat niissä vapaa-aikanaan. Kukaan ei vapauta heitä työvelvollisuuksistaan, korkeintaan laulujuhlien ajaksi.

Ave sol, joka on hämmästyttänyt kuuntelijoita Moskovassa, Japanissa, Filippiineillä ja Espanjassa ei ole taivaalta tipahtanut ihme, se on satoja vuosia vanha perinne, ja yhdistää tuhansia ihmisiä, joiden taide kasvaa luonnollisesti kansallisen kulttuurin maaperässä. Siinä näkyy valtiomme suuri huolenpito kulttuurin kehityksestä ja kansan henkisestä rikastuttamisesta. Ammattimuusikot johtavat satoja harrastajakuoroja tehtailla ja yhteistiloilla. On olemassa suora yhteys Riian tuomiokirkon urkujen maailmankuuluisuuden ja Bolševiks-kalastajakolhoosin Neptuns-orkesterin paikallisen suosion välillä.

Haluaisin sanoa muutaman sanan myös kulttuurielämämme siitä osasta, jota näytelmäkirjailijana pidän läheisenä — aloitinkin kirjoitukseni teatterikohtauksella. Latviassa on nyt kymmenen ammattiteatteria. Moskovan-vierailunsa aikana Riian Taiteellinen teatteri esitti muutamia parhaita näytelmiään, mm. Ibsenin Brandin, jota ei oltu ennen sitä esitetty neuvostoteatterissa. Myöhemmin kävin kirjailijavaltuuskunnan mukana Australiassa ja odottamatta tapasin siellä Moskovan-kiertueemme katsojan — erään australialaisen, joka jollain rancholla pidetyillä kutsuilla yhtäkkiä ilmoitti, että meidän Brand on yksi hänen kirkkaimmista ja voimakkaimmista teatterivaikutelmistaan. Niin laaja on kulttuurin vaikutuspiiri...

En voi olla vielä mainitsematta Riian Lastenteatteria, jossa suoritetaan värikkäitä kokeita ja jonka töistä aina kiistellään. Täytyy omata ohjaaja Adolfs Šapiron rohkeus asetettaakseen näyttämölle Peer Gyntin kokonaisuudessaan ja vielä ilman Griegin musiikkia (josta Ibsen ei pitänytkään, vaikka kaikki ovat tämän seikan unohtaneet). Ibsenin täydellinen teksti ei mahdu tavallisen näytelmän puitteisiin, ja siksi ohjaaja aloittaa esityksen aamulla ja päästää katsojat välillä lounaalle, jotta he tulisivat katsomaan toisen osan illalla. Teatterin työntekijät olivat alussa huolissaan: jospa katsojat eivät tulekaan takaisin? Mutta kaikki palasivat, ja niin tapahtui joka kerta (ymmärrettävistä syistä näytelmää esitettiin vain vapaapäivinä). Näytelmästä kiisteltiin paljon, mutta tyhjiä paikkoja ei teatterissa ollut koskaan...

Muuten, kuinka monta kertaa vuodessa latvialaiset käyvät teatterissa? Pelkästään vuonna 1979 teattereittemme esityksissä kävi 2514900 katsojaa. Kaksi ja puoli miljoonaa! Mutta sehän on sama kuin tasavaltamme väkiluku lapset ja vanhukset lukuun otettuina.

Sen lisäksi että latvialaiset halukkaasti käyvät teatterissa, he mielellään näyttelevät itse. Tällä harrastelulla on samanlaiset vanhat perinteet ja samanlainen suosio kuin kuorolaulamisellakin. Parhaat amatööriryhmät ovat saaneet kansanteatterin kunnianimen. Sellaisia on jo kolmisenkymmentä ja nekin toimivat ammattilaisten ohjaajien johtamina. Muistelen päivää, jolloin Jelgavan kansanteatteri esiintyi SNTL:n kansantalouden saavutusten näyttelyssä Moskovassa. Ensin lausuttiin runoja ja laulettiin, sitten esitettiin kohtaus Mihail Šatrovin näytelmästä Kesäkuun kuudes päivä — jolloin näyttämön täyttivät latvialaiset punaiset tarkka-ampujat, joita näyttelivät vallankumouksen etujoukoissa taistelleiden lapsenlapset. Istuin katsojien joukossa. Istuin ja ajattelin, että kuinka nuoria he kaikki olivatkaan ja kuinka arvokkaasti he suoriutuivatkaan tästä vastuunalaisesta tehtävästä. Ja myönnän, että olin ylpeä heistä.

Vuoristolaisen ikkunasta näkyy kauas

Rasul GAMZATOV

Kun olet asunut Dagestanissa jonkin aikaa ja tutustunut sen menneisyyteen, saat tietää että historiansa kuluessa tämä maa on monta kertaa kuollut ja monta kertaa elpynyt. Jokainen vuori ja kallio säilyttää sankaritaruja kansan kohtalosta. Dagestanilla on kaikkea: vuoria, merta ja lakeuksia. Tosin vuoret eivät ole kovin anteliaita. Joku on huomauttanut aivan oikein, että jos kiviä voisi myydä, Dagestan olisi rikkain maa. Ja tällä kivisellä maalla on ammoisista ajoista asustanut ihmisiä, joiden ei ole tarvinnut lainata miehuutta naapurista. Jos Dagestanilla olisi ollut kirjoihin viety historia, se kertoisi esi-isieni ankarasta taistelusta monia vihollisia vastaan. Tosin nekin suulliset tarinat, joita perimätieto on säilyttänyt samoin kuin erilliset kirjalliset muistomerkit sekä venäläisten tiedemiesten ja kirjailijoiden todistukset, kertovat Dagestanin sankarillisesta historiasta.

Ja jos Dagestan vuosituhannen aikana kuoli ja elpyi kymmeniä kertoja, niin viimeiset 60 vuotta, jotka se on elänyt neuvostovallan aikana, ovat olleet sen todellisen ja lopullisen elpymisen kautta, tasavaltani pitkäikäisyyden, sanoisinpa, kuolemattomuuden pohjustamista!

Joka aamu Dagestanin radio aloittaa ohjelmansa sanomalla yhdeksällä kielellä "Täällä Mahatškala". Näitä kieliä puhuvat rakentajamme, maanviljelijämme, tiedemiehemme ja runoilijamme. Neuvosto-Dagestanin 60-vuotisen historian voi rekonstruoida ja lukea pelkästään runollisten muistomerkkien, ts. sanataiteilijoittemme luomien teosten avulla. Uusi elämä, vanhalla maallamme tapahtuneet muutokset, on kuvattu Suleiman Stalskin, Gamzat Tsadasin ja Abutalib Gafurovin runoissa, Effendi Kapijevin proosassa ja Alim-Paša Salavatovin näytelmissä.

Jos ottaisi yhden päivän Dagestanin elämästä ja kertoisi niistä suurista teoista, jotka tapahtuvat sen aikana siellä, siitä tulisi vakuuttava kuvaus, jossa kuin vedenpisarassa heijastuisi koko maamme elämä.

Vaikka Dagestan onkin pieni tasavalta, se on neuvostokansojen sopuisassa veljesperheessä tasavertainen tasavertaisten keskuudessa. Dagestanin kivinen vuoristomaa luovuttaa vuosittain valtiolle noin 350000 tonnia viinirypäleitä, ja ensi viisivuotiskauden loppuun mennessä tulee luovuttamaan niitä 500—600 tuhatta tonnia. Tasavaltaan on rakennettu ainutlaatuinen Tširkein voimala. Dagestan on täysin sähköistetty — voimansiirtolinjat ulottuvat kaukaisimpiinkin kyliin. Nyt rakennetaan uutta Irganain voimalaa. Se tulee kehittämään sähköä kymmeniä tuotantolaitoksia varten, jotka ovat kasvaneet tasavallassa viimeisinä vuosina. Neuvostovalta ottaa huolta myös työihmistemme levosta — tätä varten Kaspianmeren rannikolle muodostetaan uutta kylpyläaluetta.

Kävin hiljattain etäisillä alueillamme. Tsuntassa, Botlihissa ja Tljaratissa. Sielläkin rakennetaan erilaisia tuotantolaitoksia. Eiliset maanviljelijät, lammaspaimenet ja puutarhurit suoriutuvat hyvin uudesta ja paikkakunnalle epätavallisesta työstä. Menestyksellisesti maanmieheni myös työskentelevät kotiseudullani Hunzahissa.

Dagestanissa on laaja kulttuuri- ja taidelaitosten verkosto: 7 ammattiteatteria — venäläinen, avarilainen, dargiinilainen, kumykkilainen, lakilainen, lezgiiniläinen ja nukketeatteri, 37 harrastajateatteria ja 1194 kerhotaloa sekä 1009 kirjastoa, joissa on yli 7,6 miljoonaa kirjaa.

Vuonna 1980 lasten aikakauslehti "Kotkanpojat" alkoi ilmestyä viidellä Dagestanin kielellä. Tämä kumoaa vakuuttavasti ideologisten vastustajamme sepustuksia, että venäläinen kulttuuri mukama pyrkii nielemään toisten neuvostokansojen kulttuurit. Todellisuudessa kaikki on päinvastoin: venäläinen kulttuuri edistää omaperäisyyden vakiintumista, kaikkien maatamme asuttavien kansojen kulttuurien kukoistusta.

Tasavallassani on valmistettu ja alettu jo julkaista venäläisen runouden kaksi-osaista antologiaa sekä tadžikkilaisen ja azerbaidžanilaisen runouden antologioita. Tällä tavalla Dagestanin kansat johdetaan toisten kansojen taiteellisten kalleuksien pariin. Puolestamme olemme julkaisseet dagestanilaisen runouden 5-osaisen antologian ensimmäiset kirjat. Se ilmestyy venäjän kielellä parhaiden venäläisten runoilijoiden kääntämänä. Vielä yksi tosiseikka. Pelkästään viime vuonna julkaistiin Moskovassa ja muissa kaupungeissa yli 100 dagestanilaisten kirjailijain teosta. Ulkomaan kielillä julkaistun Neuvostokirjallisuus-lehden lokakuun numero vuonna 1980 oli omistettu kokonaan Dagestanin kirjallisuudelle. Dagestanin runoutta ja proosaa luetaan tänään Danten, Shakespearen, Hugon, Goethen ja Petöfin kielillä. Progress-kustannusliikkeessä valmistetaan dagestanilaisen runouden antologiaa englannin kielellä. Lastenkirjailija Rašid Rašidov voitti viime vuonna suuren tanskalaisen satusepon Andersenin nimeä kantavan diplomin.

Kirjailijoillamme on laajat yhteydet toisissa tasavalloissa asuvien kollegojensa kanssa. Dagestanin neuvostokirjallisuus on perinteellisesti kansainvälistä. Sen asenteen ilmaisi aikoinaan Suleiman Stalski (Maksim Gorki kutsui häntä 20. vuosisadan Homerokseksi): "En ole lezgiiniläinen enkä kaukasialainen runoilija, olen neuvostorunoilija vaikka laulankin vain äidinkielelläni."

Neuvostotaiteen kansainvälinen olemus ilmenee veljestasavaltojen taiteilijain luovassa yhteistyössä. Esim. Leninin patsaan Mahatškalassa ovat tehneet valkovenäläinen kuvanveistäjä Z. Azgur ja moskovalainen arkkitehti A. Zaharov. Huomattavan dagestanilaisen vallankumouksellisen Ullubi Buinakskin patsaan ovat pystyttäneet hänelle nimetyssä kaupungissa taiteilijamme A. Gazalijev ja moskovalainen arkkitehti A. Kotyrev.

Toisaalta Dagestanin kansantaiteilija H. Askar-Sarydža rakentaa muistomerkkiä Kazahstanin kansan pojalle Amangeldy Imanoville. Turkmenian pääkaupungissa Ašhabadissa rakennetaan kirjastoa dagestanilaisen A. Ahmedovin suunnitelmien mukaan. Tällaisia veljeskansojen taiteilijoiden ja arkkitehtien yhteistyön esimerkkejä on paljon. Ne ovat monikansaisen neuvostotaiteen jatkuvan kukoistuksen tae.

Neuvostovallan vuosina tasavaltani kulttuurielämässä on tapahtunut todella jättiläismuutoksia. Ennen Dagestan oli melkein täysin lukutaidoton maa. Tänään kaukaisimmassakin kylässä on koulu. Neljäkymmentä dagestanilaista kirjailijaa on lopettanut Gorkin kirjallisuuskorkeakoulun Moskovassa. Seitsemässä teatterissamme esitetään dagestanilaisia, venäläisiä ja ulkomaisia näytelmiä. Dagestanissa, jossa ihmisen kasvojen kuvaaminen oli ennen kiellettyä, pidettiin hiljan Etelä-Venäjän taiteilijoiden näyttely. Kubatšin kylästä kotoisin olevan taiteilijattaren Manaba Magomedovan taide on saanut asiantuntijoiden tunnustuksen Birmassa. Dagestanilaisia käsitöitä oli näytteillä neuvostokulttuurin päivien aikana Berliinissä.

Entä urheilu? Neljä tasavaltani urheilijaa osallistui Moskovan olympialaisiin, kolme heistä toi kotiin kultamitalin ja yksi hopeamitalin. Naapurini Ali Alijev on viisikertainen maailmanmestari vapaapainissa.

Dagestanin autonominen neuvostotasavalta valmistautuu SNTL:n perustamisen 60-vuotisjuhlaan. Hiljattain tasavallassa avattiin muistomerkki kuudelle vallankumoukselliselle — avarille, lakille, lezgiinille, dargiinille, kumykille ja venäläiselle, jotka kaatuivat taistelussa neuvostovallan vakiinnuttamiseksi Dagestaniin.

On ihmisiä, jotka ihmettelevät: kuinka yhdessä maassa, Neuvostoliitossa, esim. kirjallisuutta tehdään yli seitsemälläkymmenellä kielellä? Me emme ihmettele — pienessä kaukasialaisessa tasavallassamme julkaistaan lehtiä, kuvalehtiä ja kirjoja yhdeksällä kielellä! Niin että olemme monikansallisia monikansaisessa suuressa perheessä, jossa kaikki ymmärtävät toisiaan ja ovat toistensa kanssa luovassa yhteistoiminnassa.

Valok V. Krohin ja TASS

"PUNAISESTA JURTASTA" PAINEKAMMIOON

● Burjatia on autonominen tasavalta Itä-Siperian eteläosassa. Pinta-ala: 351 300 km^2. Väestöä on yli 900 000. Kuuluu Venäjän Liittotasavaltaan.

● Ennen vallankumousta Burjatiassa oli 6 sairaalaa, niissä 210 vuodetta, 41 lääkäriä ja 44 hoitajaa. Tasavallan muodostamisen aikana (1923) vain kahdella burjaatilla oli lääkärin pätevyys.

● Nyt Burjatiassa on yli 150 lääkintälaitosta ja lähes 12 000 potilasvuodetta. Asukkaita palvelee 2700 lääkäriä ja yli 9000 hoitajaa. Puolet lääkäreistä on burjaatteja, yli 700 heistä on naisia.

● Vuonna 1923 Burjatiassa oli 15 synnytysvuodetta sekä 2 naistentauti- ja synnytyslääkäriä. Tänään tasavallan klinikoissa on melkein 4000 vuodetta lapsia ja tulevia äitejä varten sekä yli 130 naistentauti- ja synnytyslääkäriä.

● Vuonna 1923 Burjatiassa oli 4 hammaslääkäriä, nyt heitä on runsaat 350.

● Vuonna 1930 perustettu Ulan-Uden lääketieteellinen opisto valmistaa sairaanhoitajia. Se on kouluttanut yli 8000 sairaanhoitajaa, kätilöä ja välskäriä.

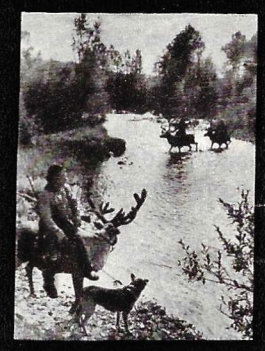

Larisa Rintšinova on yksi Burjatian kahdestatoistatuhannesta terveydenhuoltotyöntekijästä. Yllä oikealla: tällaista oli "ensiapu" täällä 60 vuotta sitten, alempana — Valkoinen Tara — buddhalainen terveydensuojelija, jolta anottiin apua sairauksiin.

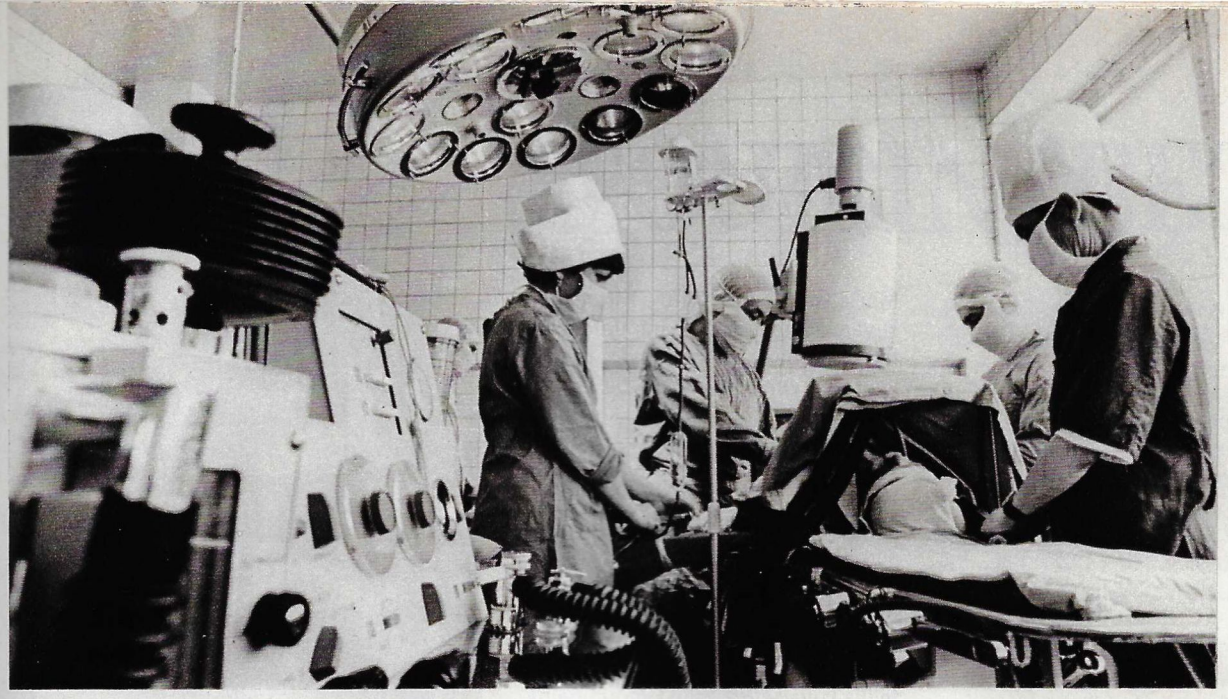

Alhaalla: Barguzinin asutus. Lääkärit lentävät karjanhoitajien luokse, tasavallan lääkintäilmailun johtaja kirurgi Bimba Danzanov; paineterapian huone; lääketieteellisen opiston opiskelijoita.

Vera Bojanovalla (vas.) ja Ljubov Madyjevalla on riittävästi keskusteluaiheita. Burjatian lääkäripalvelu on syntynyt ja kehittynyt heidän nähtensä.

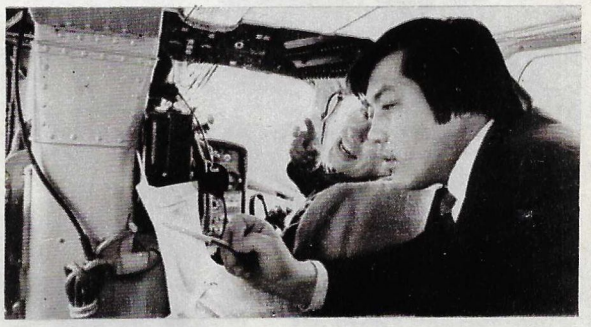

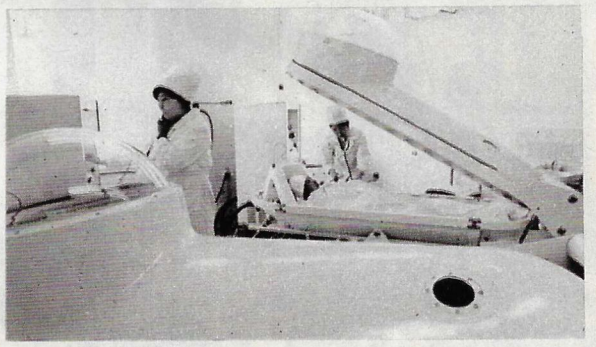

Tasavallan terveydenhoitoministeri on nainen. Onnistuimme tavoittamaan hänet puhelimeen vasta myöhään illalla. "Tiedän teidän tulostanne," vastasi hiljainen ääni. "Anteeksi etten koko päivänä voinut tavata teitä: kävin lentokoneella kaukaisella paikkakunnalla, keskustelin opiskelijoiden kanssa... Tulkaa käymään kotonani huomenillalla, samalla saatte tutustua edeltäjääni..." Niin sitten tapasimme Burjatian nykyisen ja entisen terveydenhoitoministerin Ljubov Madyjevan ja Vera Bojanovan. Keskustellen heidän kanssaan, selaillen valokuvia, lehtileikkeitä ja asiakirjoja saimme tietää paljon tasavallan terveydenhoidon menneisyydestä ja nykypäivästä.

Vera Bojanova syntyi köyhän talonpojan perheessä muutama vuosi ennen Lokakuun vallankumousta. Hän oli vanhin yhdeksästä lapsesta. Aivan kuin koettaen vahvistaa hirvittävän tilastotieteen totuutta kuolema korjasi pois viisi perheen lasta. Laamoista, šamaaneista ja poppamiehistä oli vähän apua: niinä aikoina yli puolet lapsista Burjatiassa kuoli alle vuoden ikäisinä. Ei ole ihme, että nähtyään valkoisessa lääkärintakissa ihmisen, jonka neuvostovalta oli lähettänyt taistelemaan sairauksia vastaan, Vera päätti lukea lääkäriksi.

Burjatiaan, josta tuli autonominen tasavalta, perustettiin oppilaitoksia, mm. lääketieteellinen opisto. Vera oli yksi ensimmäisistä, jotka menivät sinne. Koulun jälkeen hän alkoi työskennellä tasavallan syrjäalueella pienen pohjoiskansan — evenkien — parissa. Kahdestaan venäläisen naisopettajan kanssa nuori kätilö vaelsi ympäri aluetta "punaisessa jurtassa", joka oli yhtäaikaisesti koulu, sairaala ja kerhotalo.

Vanhassa valokuvassa näkyy taigan keskellä virtaava joki. Vera ylittää sitä saattajan kanssa poronselässä. Niinä aikoina se oli ainoa ambulanssi. Jokainen lapsi, jonka tämä nuori nainen pelasti, lisäsi kätilön arvovaltaa. Mutta hän ymmärsi tietävänsä vähänlaisesti ja halusi lukea oikeaksi lääkäriksi. Vuonna 1940 hän sitten päätti Leningradin 1. lääketieteellisen korkeakoulun kiitettävästi, ja lähti takaisin Burjatiaan. Hänen ystävänsä, azerbaidžanilaiset, kazahit, baškirit, venäläiset ja valkovenäläiset nuoret lääkärit lähtivät hekin kotiseuduilleen. Lähtiessään he ostivat itselleen kuulutorvet sairaiden hoitamista varten...

— Kuinka teistä tuli ministeri?

— Minulle ennustettiin se raitiovaunussa...

— Kuinka?

— Meillä oli ne kuulotorvet mukana, kun ajoimme raitiovaunulla asuntolaan. Yhtäkkiä vaunu jarrutti ja minä istahdin täydellä vauhdilla salkkuni päälle. Puinen kuulotorvi meni rikki. Ystävättäreni nauroi minulle: "Vera, sinusta ei tule praktikoivaa lääkäriä! Alat varmaan johtaa meitä muita..."

Siihen mennessä tasavaltaan oli ilmestynyt jo aika paljon lääkäreitä, mutta oli puutetta terveydenhoidon järjestäjistä, joista huomattavasti riippuu lääkäreiden työn menestys. Vera, joka oli ehtinyt työskennellä alalla ennen korkeakoulua ja tunsi tasavaltansa aika hyvin, sai vaativan toimen: välskäri-kätilöasemien järjestämisen kaukaisille alueille. Sodan puhjettua Vera antoi kaikki voimansa sotilassairaaloille ja haavoittuneiden hoitamiselle. Vuonna 1948 35-vuotiaasta tasavallan Korkeimman neuvoston jäsenestä Bojanovasta tuli terveydenhoitoministeri. Velvollisuuksien piiri laajeni, samoin mahdollisuudet. Veran aloitteesta rakennettiin keskussairaala ja monia kaupunki- ja maalaissairaaloita, rakennettiin ja uudistettiin lastenkoteja ja tehdasterveyskeskuksia. Hänen albumissaan on kuvia noilta ajoilta. Toisissa hänet on kuvattu kuninkaiden, presidenttien ja pääministereiden kanssa: SNTL:n Korkeimman neuvoston puhemiehistön jäsenenä Vera Bojanova on käynyt parlamenttivaltuuskuntien mukana kymmenissä maissa oppimassa uutta soveltaakseen sitä omassa tasavallassaan.

Hän oli jo ministeri, kun Ljubov Madyjeva opiskeli Moskovan 1. lääketieteellisessä korkeakoulussa.

— Olin ensimmäistä kertaa kuusi vuotta yhdessä paikassa, hän muistelee hymyillen. Isäni oli sotilas, ja perheemme joutui usein muuttamaan paikasta toiseen. Pääsytutkinnot suoritin Kievissä, jossa lopetin keskikoulun kultamitalilla.

Ljubov puhuu vapaasti ukrainaa, burjaatin kieltä ja venäjää (lisäksi osaa englantia). Korkeakoulun jälkeen Madyjeva meni alilääkäriksi tunnetun sisätautilääkärin akateemikko V. Vinogradovin klinikkaan. Noihin aikoihin Bojanova tuli asioimaan Moskovaan. "Tulepas takaisin kotiin, tyttöseni, praktikoimaan," hän sanoi. "Burjatiassa tarvitaan nyt hyviä lääkäreitä. Ja lisäksi haen itselleni seuraajaa," ministeri laski leikkiä.

Madyjeva teki työtä käskettyä. Hän aloitti uransa lääkärinä opetussairaalassa, tuli sitten osastonjohtajaksi ja tasavallan yliterapeutiksi... Vuodet vierivät, ja yhtäkkiä ministerin ennustus toteutui: pian sen jälkeen kun Bojanova oli saatettu kunnialla eläkkeelle, Ljubov Madyjeva nimitettiin Burjatian terveydenhuoltoministeriksi.

Kuten edeltäjänsäkin hän oli 35-vuotias, ja hänen edessään oli kokonainen meri huolia. Mutta nämä olivat jo toisenlaisia huolia. Saimme käsityksen niistä seuraavana päivänä, kun lähdimme ministerin kutsumana kiertämään tasavaltaa. Matkalla Madyjeva osallistui uuden aluesairaalan rakentajien pikakokoukseen, Nur-Tuhumin kylässä hän keskusteli paikallisen sairaalan ylilääkärin Valentina Tsydenovan kanssa. Sairaala on pienehkö — 25 vuodetta — mutta sillä on kaikki tarpeelliset varusteet laitos- ja avohoitoa varten, ja se tyydyttää kyläläisiä. Mutta monet heistä työskentelevät kaukaisilla laitumilla ja paimentavat lammaslaumia. Millainen on lääkärinavun saanti siellä? Ja ministeri lähti Jenhorin kylän välskäri-kätilöasemalle.

Kylässä on 45 taloa. Ympäristössä on muutaman kymmenen kilometrin säteellä laitumilla hajanaisia taloja, joissa asuu melkein vakituisesti 70 aikuista ja yli 30 lasta. He kaikki ovat välskäri-kätilöaseman johtajan Galina Vantšikovan holhouksen alaisia. Hän on itse paikkakuntalaisia, 8 vuotta sitten valmistui lääketieteellisestä opistosta.

— Kaikki odottavat äidit pannaan kirjoihin, kertoi Galina. Minun lisäksi piirisairaalan lääkärit tarkastavat heitä säännöllisesti. Kukaan ei ole synnyttänyt kotona pitkään aikaan. Minä annan paikkakunnan asukkaille kaiken ensiavun. Vaikeissa tapauksissa lähetän potilaan aluesairaalaan. Jos on tarve, kutsutaan ambulanssilentokone tai helikopteri tasavallan pääkaupungista Ulan-Udesta. Niin että parissa tunnissa mikä tahansa potilaamme voi saada asiantuntija-apua.

Palasin ministerin kanssa Ulan-Udehen myöhään illalla satoja kilometrejä pitkän kierroksen jälkeen. "Pahoitteletteko, että lähditte mukaan?" hän kysyi. "Emmehän pystyneet näyttämään teille mitään erikoista. Kaiken tämän olisitte voineet nähdä Moskovan alueellakin..."

Hän oli oikeassa, saman voi nähdä Moskovan alueellakin. Mutta tämähän oli Burjatia, jossa ennen neuvostovaltaa väestön enemmistö ei edes tuntenut "lääkäri"-sanaa...

M. KARLOV
Valok. G. MAKARYTŠEV

MUOTI

Meille kaikille ovat tuttuja kartat, jotka kuvaavat maan pinnanmuotoja tai talouselämää, luonnonvaroja tai väestörakennetta, eläimistöä tai kasvistoa... Mutta, entäpä, jos kuviteltaisiin sellainen Neuvostoliittoa esittävä kartta, johon olisi merkitty eri kansojen kansallispuvut? Kartanpiirtäjä ei pääsisi kovinkaan helpolla, sillä jokaisen kansallisuuden puvut kuvastavat perinteitä vuosisatojen takaa. Elämäntapa, yhteiskuntamuoto, ilmasto ym. ovat muokanneet ne tietynlaisiksi. Kaukaisen Pohjolan asukkaat taiteilija kuvaisi turkiksiin kietoutuneina, helteisen Keski-Aasian asukkaat puolestaan kevyisiin ja värikkäisiin silkkeihin pukeutuneina. Pohjois-Venäjän talonpoikaisasusteet hän piirtäisi hillityin värein. Kaikissa sateenkaaren väreissä hohtavat koruompeleet ja applikaatiot koristaisivat Karpaatto-Ukrainan vuoristolaisten pukuja. Taiteilija saisi kauan sekoittaa värejä saadakseen valkovenäläisiin pellavapaitoihin oikean hopeanhohtoisen vivahteen tai Kaukoldän nanai-kansan naisten kalannahasta itselleen tekemien pukujen kellertävän sävyn.

On sääli, ettei kaksisivuisella palstallamme ole tarpeeksi tilaa sellaiselle kartalle. Taiteilija Natalja Dobrovolskajan, jota pyysimme kuvittamaan sivumme, tehtävä oli vaatimattomampi: antaa yleiskuva tai pikemminkin vertauskuvallinen käsitys Neuvostoliiton 15 tasavallan kansallispuvuista.

Yhdenmukaiset, tehdasvalmisteiset vaatteet ovat tulleet nykyään tavallisiksi käytännöllisesti katsoen koko maassa. Tästä huolimatta kansallispukua ei ole unohdettu. Perinteisesti pukeutuvat tänäkin päivänä miehet ja naiset Keski-Aasian tasavalloissa — Uzbekistanissa, Tadžikistanissa, Turkmeniassa ja Kirgisiassa, joissa

JA PERINTEET

paikalliset asusteet soveltuvat paremmin ilmastoon ja totuttuun elämäntyyliin. Näiden seutujen naisväki kohentelee usein kansallispukuaan nykymuodin mukaisesti mm. muuntelemalla hiukan sen pituutta tai kuosia. Miehet puolestaan jopa eurooppalaistyylisesti pukeutuessaan tavallisesti täydentävät asuaan perinteisellä päähineellä.

Toisella puolella maata, Latviassa, Liettuassa ja Eestissä, kansallispuvulle lankeaa kunnianarvoisa tehtävä toimia juhlapukuna. Sekä nuoret että vanhat pukeutuvat juhlapäivinä samanlaisiin asusteisiin kuin isoisät ja isoäidit aikoinaan. Näitä pukuja säilytetään hellävaroin ja ne periytyvät sukupolvelta toiselle. Samanlainen tapa on vallalla joissakin Keski-Venäjän kylissä ja Ukrainassa, missä juhlien aikaan saattaa nähdä todellisen vanhojen asusteiden paraatin.

Eri kansallisuuksia edustavien ihmisten läheisen kanssakäymisen seurauksena saattaa jonkin seudun kansallispuvun perusosasta tulla kansojen yhteistä omaisuutta. Niinpä azerbaidžanilais-, turkmeenilais- ja uzbekkilaisnaiset ovat omineet itselleen kukkakoristeiset venäläiset huivit.

Kansallispuvuista on tullut eräänlainen ideavarasto muotisuunnittelijoille. Neuvostoliittolainen muotisuunnittelukoulukunta, jota tänä päivänä arvostetaan kaikkialla maailmassa, saa kiittää kansainvälisistä ensimenestyksistään kansallisia taideperinteitä. Vuonna 1925 neuvostoliittolainen muotitaiteilija Nadežda Lamanova voitti Pariisin Kansainvälisillä teollisuusmessuilla Grand Prixin puvuillaan, jotka oli nerokkaasti suunniteltu kirjailluista venäläisistä pyyheliinoista.

Noista ajoista on kulunut melkein 60 vuotta, ja on jo vaikeaa pitää lukua kaikista palkinnoista, joita neuvostoliittolaiset pukutaiteilijat ovat saaneet edustavissa kansainvälisissä katselmuksissa. Viime vuosikymmeninä muotivirtaukset maailmalla ovat olleet myötämielisiä ns. "venäläisille" aiheille (sanalla "venäläinen" tässä tapauksessa tarkoitetaan kaikkea Neuvostoliittoa koskevaa). "Venäläiset" saappaat, hartiahuivit, turkishatut ja koruompeleet ovat suosittuja monissa maissa.

Joitakin esimerkkejä kansallisaiheiden luovasta käytöstä nykyaikaisissa asukokonaisuuksissa näette valokuvissamme.

Vera Severjanova
Valok. D. Vlasenkov

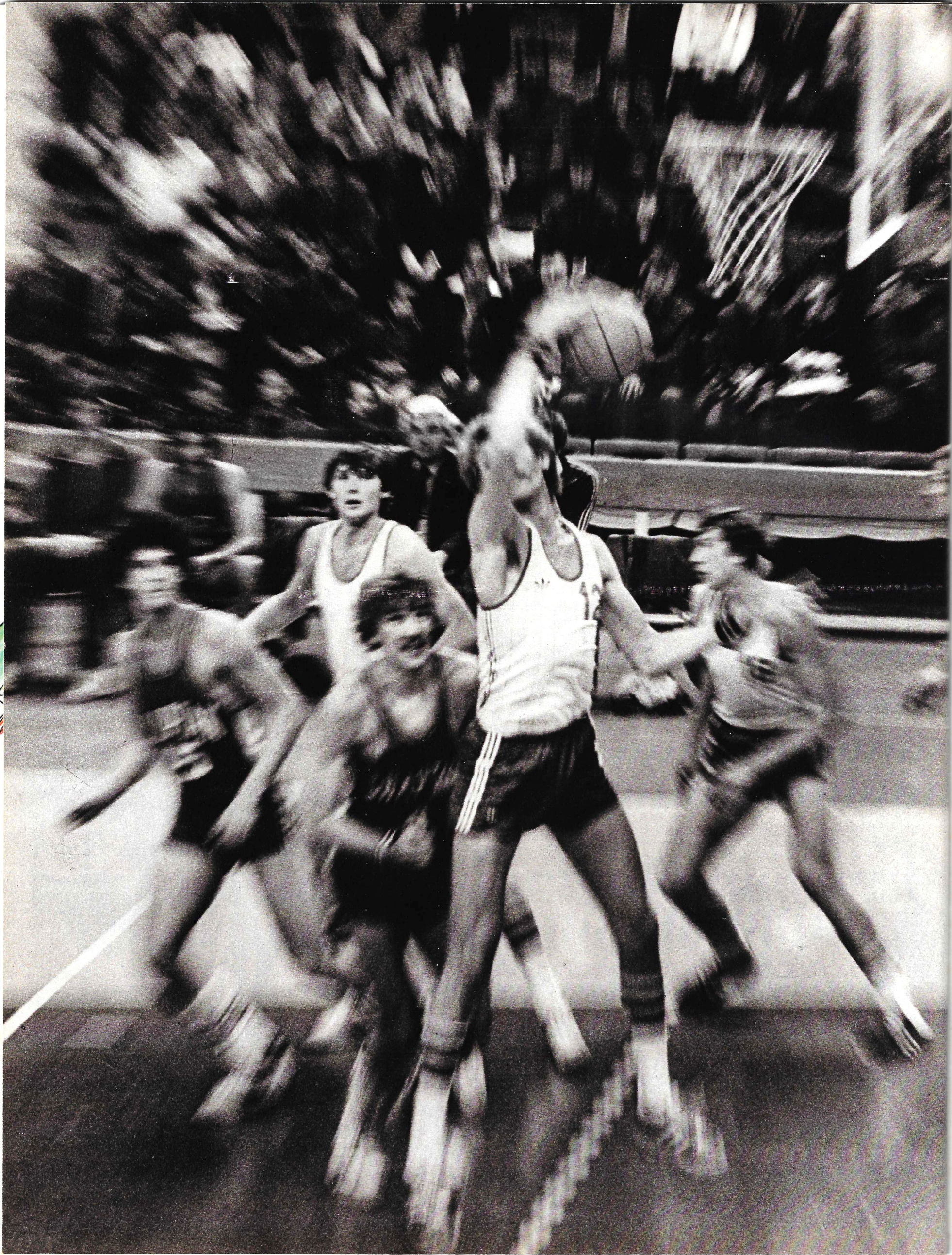

Ei yksin ennätysten vuoksi

Kuuluisa neuvostoliittolainen kulttuuripersoonallisuus, maamme ensimmäinen valistusasiain kansankomissaari A. Lunatšarski kirjoitti 1920-luvulla: "Neuvostourheilu kehittää optimismin ja reippauden kulttuuria". Näillä sanoilla hän tähdensi, että maassamme ei voi olla urheilua ilman, että se huolehtisi kansan terveyden tilasta ja sen fyysisestä hyvinvoinnista.

Siksi onkin luonnollista, että SNTL:n Korkeimman neuvoston vuosittain hyväksymässä valtion budjetissa liikunta-, kulttuuri- ja urheilumenot on yhdistetty terveydenhuoltomenojen kanssa samaan pääluokkaan. Jo ensimmäisen viisivuotissuunnitelman (1928—1932) loppuun mennessä näihin tarkoituksiin myönnetyt varat olivat nelinkertaiset verrattuna vallankumousta edeltäneen vuoden 1913 vastaaviin. Ja ennen toista maailmansotaa, vuonna 1940, ne tekivät 1,1 miljardia ruplaa. Kuluvana vuonna vastaaviin menoihin on varattu budjetissa 15,4 miljardia. Liikuntaa ja urheilua ei rahoiteta ainoastaan valtion budjetista, vaan myös ammattiliittojen ja osuuskuntien varoista sekä urheilulaitosten tuotoista.

Neuvostoliittoa sanotaan erääksi johtavaksi urheiluvallaksi. Sellaisella sanonnalla on omat perusteensa. Seuraavassa yksi niistä. Olympialaisiin, joita pidetään maailman urheiluliikkeen katselmuksena, Neuvostoliiton urheilijat osallistuivat ensimmäistä kertaa vuonna 1952 (Helsingissä). Otettuaan sen jälkeen osaa kahdeksiin kesäolympialaisiin ja seitsemiin talviolympialaisiin he ovat saaneet kaiken kaikkiaan 401 kulta-, 326 hopea- ja 291 pronssimitalia. Tämä on enemmän kuin minkään muun maan edustajat ovat saaneet. Esim. sellaisen kuuluisan urheiluvallan kuin USA:n vastaavat luvut ovat 311, 235, 185. (USA:n boikotoitua vuoden 1980 Moskovan olympialaisia näihin lukuihin on otettu mukaan amerikkalaisten urheilijoiden Lontoon olympialaisissa vuonna 1948 voittamat mitalit. Tuolloin he hallitsivat näitä kisoja, joihin neuvostoliittolaiset urheilijat eivät osallistuneet).

Olympialaiset ovat yleisesti tunnustettuja kohokohtia urheiluelämässä. Mutta onhan urheilun arvoasteikossa matalampiakin, tosin myöskin merkittäviä huippuja kuten maailman- ja mantereen mestaruuskilpailut. SNTL:n edustajat ovat osallistuneet niihin säännöllisesti. Heidän saavutuksensa niissäkin ovat huomattavia. Yksistään viime vuonna 149:stä neuvostourheilijasta tuli maailmanmestareita henkilö- ja joukkuekohtaisissa kilpailuissa, joita käytiin olympialaislajeissa.

Mikä on neuvostourheilun menestysten perustana? Vastaus yleistetysti: sen joukkoluonteisuus, liikuntakulttuurin ja urheilunharrastajien alati kasvava joukko — nykyään heitä on jo 83 miljoonaa. Entä konkreettisesti? Yritämme selvittää joitakin seikkoja.

Maan alue on valtava. Matkat pääkaupungista syrjäseuduille lasketaan tuhansina kilometreinä. Mutta mitä tulee urheiluun, maassa ei ole syrjäseutuja. Moskovan olympialaisissa olivat edustettuina kaikki SNTL:n 15 liittotasavaltaa. Ja olympiamestareiden joukossa oli 14 neuvostotasavallan edustajia!

Jokaisella kansalla on omat lempilajinsa ja pelinsä, jotka kasvattavat nuorisossa näppäryyttä, voimaa, kestävyyttä ja nopeutta. Kansallisten urheilulajien kehittäminen on yksi neuvostovallan huolenpidon keita. Ja tulokset ovat huomattavia. Jokin aika sitten urheilulehdessä Sovetski sport oli vierekkäin kaksi ilmoitusta. Yhdessä kerrottiin, että napapiirin takaisessa Dudinkan kaupungissa, joka sijaitsee Taimyrin niemimaalla, päättyivät pohjoisten kansojen kansallisen moniottelun mestaruuskilpailut. Toisessa puhuttiin, että tuvalaiset ja burjaattilaiset voimailijat olivat kamppailleet paremmuudesta hurešottelussa. Kaksi tiedonantoa lukuisten vastaavanlaisten joukosta...

Ja siksi jo kauan sitten ovat lakanneet yllättämästä uutiset, joiden mukaan kansallisia urheilulajeja harrastavien riveistä on tullut se ja se mestari. Muistutamme, että olympialaisten osanottajat Roman Dmitrijev ja Pavel Pinigin ovat jakuuttilaisen painikoulun kasvatteja, Magomed-Gasan Abušev ja Saipusla Absaidov ovat dagestanilaisen ja Soslan Andijev osseettilaisen painikoulun kasvatteja. Viimeisissä Euroopan vapaapainimestaruuskilpailuissa voiton vei Burjatiasta kotoisin oleva Boris Budajev.

Mitä seuraa edellä kerrotusta? Kaikkialle levinnyt liikunnan harrastus moninaisissa ilmenemismuodoissaan laskee terveen perustan joukkourheilulle, joka ainoastaan voi tuottaa menestystä nykyurheilun koko laajassa skaalassa, mistä neuvostoliittolaiset urheilijat ovatkin juuri kuuluisia. Meistä on luonnollista, että maan euroopanpuoleisessa pohjoisosassa sijaitsevan Komin autonomisen tasavallan lumisilla lakeuksilla varttuu hiihtolajien olympiamestareita kuten Raisa Smetanina, Nikolai Bažukov ja Vasili Rotšev. Ja yhtä lainmukaista on, että SNTL:n maajoukkueen jäsen, vesipalloilun olympiamestari Erkin Šagajev on kotoisin "kuivasta" Uzbekistanista. Edelleen on lainmukaista, että jousiammunnan maailmanmestaritar Zebinisso Rustamova on kotoisin Tadžikistanista, kun taas kaikista vahvin kaikkein keveimpien painonnostajien joukossa, olympiamestari Kanybek Osmonalijev tulee vuorisesta Kirgisiasta. Kuten myöskin Moskovan olympialaisten maratonin pronssimies, Satymkul Džumanazarov.

Yksityiset nimet eivät tässä tietenkään ole tärkeintä. Jokaisella kansallahan on loistavia urheilijoita. Mutta neuvostourheilun ilmiömäisyys onkin juuri siinä, että sen edustajilla on mahdollisuus oppia kuntoilun alkeet ja jatkaa valittua harrastusta sekä hioa kykyjään ja taitojaan valtavan maan joka kolkassa. Neuvostomaan urheilijoiden saavutukset erilaisissa kilpailuissa ovat satoa hyvin kynnetyiltä peltolakeuksilta.

V. Moskaljov

Tšovganbozia (hevospooloa) on pelattu Tadžikistanissa satoja vuosia aikaisemmin kuin Englannissa.

Tuvalaisen painin osanottajien ei tarvitse kuin hipaista maata jollain ruumiinosalla — ja peli on mennyttä! Kapulanveto on Jakutiassa voimienmittelykeino.

Armenialainen kansallispaini "koh" muistuttaa suuresti vapaapainia. Ottelu aloitetaan tervehdyksellä.

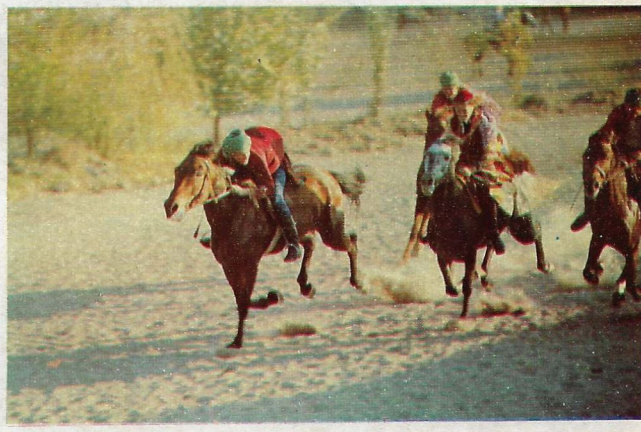

Burjatiassa melkein jokainen mies hallitsee täydellisesti jousiammunnan. Mallitauluna on 10 maassa olevaa "sipulia".

Kyz-kuu (neitosen tavoittaminen). Tässä tadžikkilaisessa urheiluleikissä useampi ratsastaja yrittää tavoittaa täyttä laukkaa ratsain kiitävää tyttöä.

Pohjois-Kaukasiassa sijaitsevalla Karatšaiden-Tšerkessien autonomisella alueella ovat suosittuja 7-kiloisen kiven heittokilpailut.

Valok. S. Preobraženski

Hyökkäyksen tiimellyksessä.
Valok. J. Miranski

LAPSET JA AIKA

Nuoren neuvostovallan ensi vuodet eivät muodostuneet helpoiksi. Vieraiden valtioiden sekaantuminen Venäjän tapahtumiin ja sisällissota hävittivät maata. Tehtaat olivat pysähdyksissä, liikenne toimi huonosti. Nälkä ja sekasorto rasittivat erityisesti lapsia. Monet menettivät vanhempansa ja jäivät ilman kotia. Nälkäisinä ja repaleisina he kuljeksivat pitkin kaupunkeja ja maaseutua, yöpyivät milloin missäkin, rautatieasemilla ja kaduilla. Näiden lasten pelastaminen oli yksi valtiovallan tärkeimmistä tehtävistä. Tähän työhön antautuivat tuhannet valveutuneimmat ihmiset. Lapset täytyi saada pois kiertolaiselämästä, heidät piti pestä, ruokkia ja parantaa, sillä kulkutaudit veivät mennessään tuhansittain lapsiakin. Täytyi alkaa opettaa heita. Lukutaidottomuus periytyi raskaana taakkana menneiltä ajoilta. Ei ollut helppoa noihin aikoihin luoda alkeellisiakaan elinolosuhteita. Mutta maa antoi lapsille kaiken parhaimman, mitä sillä oli annettavana. Rakennettiin kouluja, sairaaloita ja lastenkoteja... Silloin saivat alkunsa myös ensimmäiset lastenjärjestöt (valokuva yllä).

Näistä vaikeista ajoista saakka Neuvostoliitossa on tehty lasten hyväksi niin paljon, että maassa vierailevat ulkomaalaiset sanovat lapsia "ainoaksi etuoikeutettujen luokaksi". Mikäs siinä, niinhän asia itse asiassa onkin. Oikealla oleva valokuva on otettu tavallisessa koulussa. Tällaisilta näyttävät tänä päivänä neuvostolapset. Kaikki tytöt ja pojat käyvät keskiasteen 10-vuotisen koulun. Yli 44 miljoonaa lasta — kokonaisen valtakunnan väkiluku — istuutuu vuosittain koulunpenkille. He opiskelevat maansa eri kansojen ja kansallisuuksien kielillä. Lapsille rakennetaan palatseja, klubeja, stadioneja, tekniikan harrastajien taloja ja pienoisrautateitä, heitä varten perustetaan taidekerhoja, piirustuskouluja ym., jotta kaikki voisivat harrastaa mieleistään lajia. Lomien aikana koululaiset matkaavat lepäämään kesäleireille, missä öiselle taivaalle loimottavat nuotiot ja kaikuvat heleät laulut. Lapset keräävät voimaa, terveyttä ja reippautta. Sosialistinen yhteiskunta tarjoaa laajat puitteet kasvavan sukupolven sopusointuiselle kehitykselle, sillä lapsistahan riippuu tulevaisuutemme.

Valok. B. Ignatovitš, S. Lidov

11 aikavyöhykettä

Neuvostoliiton alue käsittää lähes kuudennen osan planeettamme maa-alasta. Lännestä itään Neuvostoliiton pituus on lähes 10000 km ja pohjoisesta etelään noin 5000 kilometriä. 24:stä aikavyöhykkeestä, joihin maapallo on jakautunut, 11 osuu SNTL:n alueelle. Tällaiset sovitut vyöhykkeet kulkevat maapallolla pohjois-eteläsuunnassa 15 asteen päässä toisistaan olevia pituuspiirejä pitkin, jokaista erottaa viereisestä yksi tunti.

Amerikan ja Aasian mantereita toisistaan erottavan Beringinsalmen kautta kulkee vuorokauden kansainvälinen vaihtumislinja. Täältä alkaa päivä: auringon mukana aamu matkaa sieltä länteen päin.

Keväästä syksyyn aurinko ei Neuvostoliiton yllä laske horisontin taakse: Eestissä ihmiset näkevät, kuinka se laskeutuu Itämeren aaltoihin ja samoilla minuuteilla se nousee Kamtšatkalla Tyynen valtameren sylistä. Uutta vuotta juhlitaan saman yön aikana 11 kertaa; ja jos Kamtšatkalla Uuden vuoden onnittelut on toivotettu ja käydään jo nukkumaan, niin Ukrainassa ollaan vasta kattamassa juhlapöytiä.

Jos suihkukone on noussut ilmaan kello 10 aamulla Kauko-Idässä sijaitsevassa Habarovskin kaupungissa ja lentänyt 8000 km länteen, niin se laskeutuu Moskovan lentokentälle samana päivänä samalla kellonlyömällä kuin oli lähtenytkin.

Lentokoneen matkustajat näkevät sen ikkunoista Siperian, joka levittäytyy kaikkiin suuntiin tuhansien kilometrien päähän. He lentävät vuorenhuippujen, pienten ja suurten jokien sekä laaksojen yli, leikkaavat rauta- ja moottoritielinjoja. He jättävät taakseen nuorten ja vanhojen kaupunkien sekä tämän valtavan ja tavattoman rikkaan alueen kehitykselle uutta sykettä antavien teollisuuskombinaattien valot. Sen uumenista on löydetty maaöljyä ja -kaasua, rautamalmia ja kivihiiltä, värillisiä ja harvinaisia metalleja, kultaa ja jalokiviä. Siperian suurten jokien varsilla toimivat maailman mahtavimmat sähkölaitokset. Läpi koskemattoman taigan kulkevat kuuluisan BAM:n raiteet, sillat ja tunnelit, Baikal-järveltä Tyynelle valtamerelle ulottuvan radan rakentajajoukkojen työn tuloksena.

Etäämmällä lännessä kohoaa Aasian ja Euroopan rajapyykki, Ural-vuoristo. Yritteliäät venäläiset ihmiset löysivät jo kauan sitten tämän kivisen aarreaitan avaimet, rakensivat sinne tehtaita, louhoksia ja kaivoksia. Täältä olivat peräisin rahanlyöntiin käytetyt rauta, kupari, kulta ja hopea. Toisen maailmansodan aikana Uralilta lähti rintamalle mahtavia panssareita, aivan kuin itse vuoret olisivat nousseet maataan puolustamaan.

Uralilta Itämerelle ulottuu maan euroopanpuoleinen osa. Tällä alueella eteläisen Mustanmeren ja pohjoisen Vienanmeren välissä sijaitsevat SNTL:n suurimmat kaupungit, täällä asuu pääosa maan väestöstä.

Sellainen on neuvostovaltakunnan läpileikkaus idästä länteen.

Missään muussa maassa ei tavata sellaista ilmastojen moninaisuutta kuin Neuvostoliitossa — napapiirin takaisen Pohjolan ikuisilta jäätiköiltä Keski-Aasian polttavahiekkaisille autiomaille, Kaukasian kostealta subtrooppiselta vyöhykkeeltä Jakutian ikiroutaiselle tundralle...

Pohjoisella pallonpuoliskolla vallitsee vielä talvi, kun eteläisillä Turkmenian seuduilla koittavat jo ensimmäiset lämpimät päivät. Tämä tapahtuu helmikuun alussa, ja silloin vedettömät autiomaat puhkeavat miljoonien unikkojen ja tulppaanien voimin värikkääseen kukkaloistoon. Säähavainnoitsijat lupaavat vielä lumituiskuja ja pakkasia maan keskiosiin, kun eteläosissa alkavat jo kevätviljan ja puuvillapensaan kylvöt. Ja kun Keski-Aasian tasavalloissa ryhdytään jo hedelmien keräämiseen, niin napapiirin takaiset joet ovat vielä jään peitossa, ja mahtavat traktorit kuljettavat niitä pitkin monitonnisia kuormastoja.

Napapiirin takaisessa Norilskin kaupungissa vappumarssi näyttää oudonlaiselta: puhallinorkesteri kätkee torvensa vanupusseihin, ihmiset marssivat juhlarivistöissä turkkeihin kietoutuneina. Samoihin aikoihin Tadžikistanin ja Uzbekistanin eteläosissa kukkivat jo aprikoosi- ja mantelipuut ja Keski-Venäjän kauppoihin ilmestyvät vihannekset, jotka ovat kypsyneet Azerbaidžanin viljelmillä. Lentokoneet kuljettavat niitä myös napapiirin takaisiin kaupunkeihin, mm. Norilskiin.

Kaikista aikavyöhykkeistä riippumatta maa elää ja työskentelee samassa rytmissä mantereen pohjoisimmasta pisteestä, Tšeljuskinin niemeltä, eteläisimpään pisteeseen, Kuškan kaupunkiin ja Tyynen valtameren rannoilta Itämerelle.

Valok. S. Lidov, M. Gratšjov ja V. Opalin

11 aikavyöhykettä

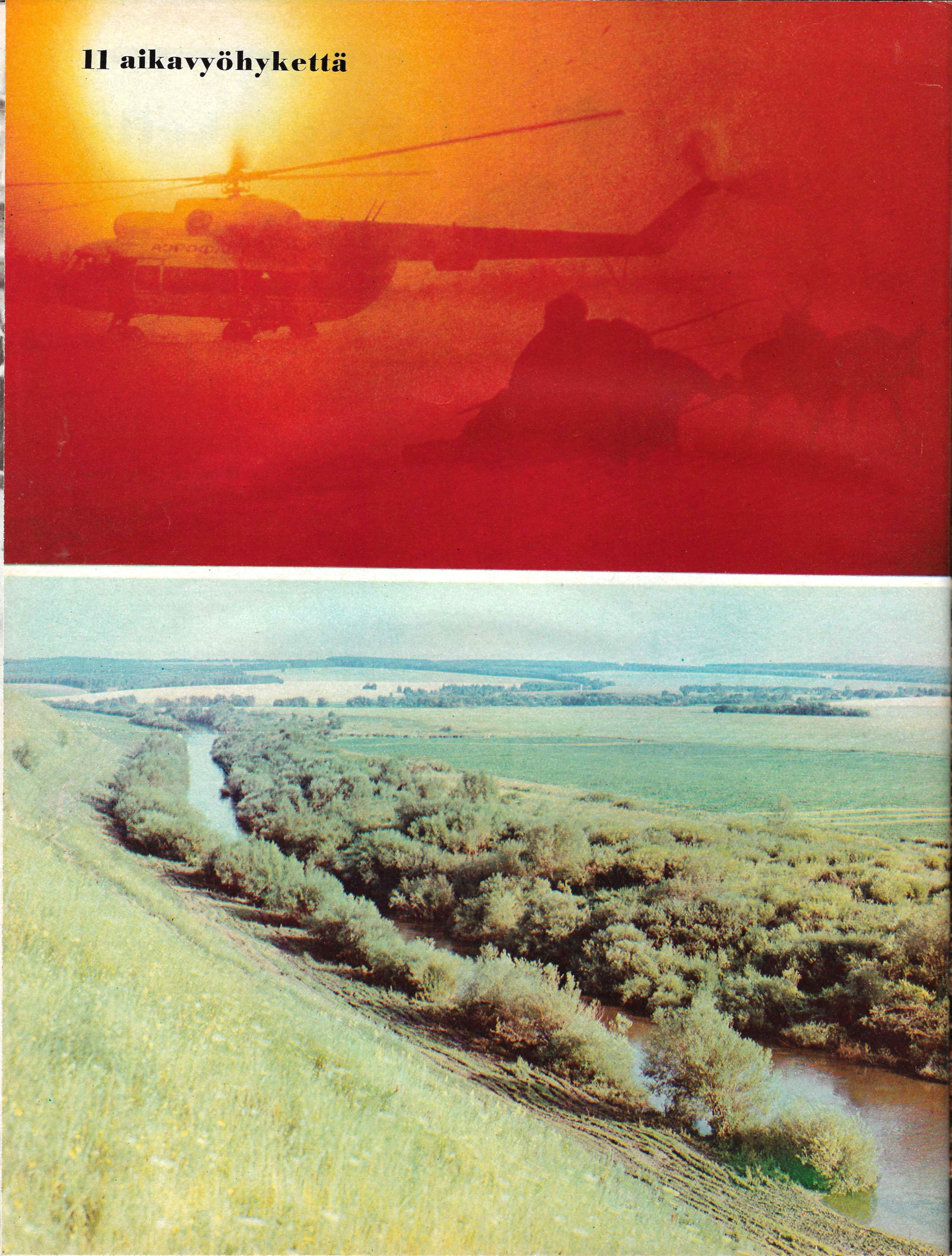

Pelkäätekö

HUOMINEN PÄIVÄ... MILLAISIA TOIVEITA JA PELKOJA IHMISET KOHDISTAVAT SIIHEN? TULEVAISUUS EI OLE AINA EIKÄ KAIKKIALLA LUVANNUT EIKÄ LUPAA PILVETÖNTÄ TAIVASTA. JA SEN VUOKSI

Maria TŠITŠIBABINA, Krementšugin kaupungin Keskussäästöpankin tilintarkastaja, Ukrainan SNT.
Joku on sanonut, että ihmisen suhtautuminen rahaan paljastaa hänen luonteensa. En tiedä onko se totta, mutta kokemuksestani tiedän, että kun on tekemisissä tallettajien kanssa he avautuvat myöskin inhimillisiltä ominaisuuksiltaan. Tilintarkastusasioissa joudun tapaamaan kaupunkilaisia paitsi työhuoneessani myös heidän kodeissaan, etenkin vanhempia ihmisiä. Ja he kertovat usein luottamuksellisesti ajatuksistaan ja elämyksistään.

Olen työskennellyt säästöpankissa 17 vuotta, enkä muista, että kukaan olisi kertaakaan sanonut: "Säästän hätäpäivän varalle". Ja kaupungissahan on käytännöllisesti jokaisella perheellä säästökirja, toisilla useampiakin. Päätelkää itse: asukkaita kaupungissamme on vähän yli 200000, talletustileja 144000.

Säästötili on hyvä keino kerätä varoja jotakin kotihankintaa varten. Yleensä verraten kallista ostosta varten. Halutaan ostaa väritelevisioita tai huonekalustoja. Usein säästetään turistimatkaa, myös ulkomaille suuntautuvaa varten. Miehillä on tietenkin suunnitelmissa auton tai moottoriveneen hankkiminen (Krementšug sijaitsee Dneprin rannalla, ja veneily on siellä suosittua). Eräskin tunnusti säästävänsä jonkinlaista luksus-kyyhkyslakkaa varten — oli suunnitellut linnuilleen oikein palatsin...

Säästöillämme ostimme kaluston valtiolta saamaamme huoneistoon. Silloin en ollut töissä — nuorempi poikamme syntyi niihin aikoihin, ja olin kaksi vuotta hänen kanssaan kotona. Mutta työpaikka säilyi. Se, tuleeko lapsistani työläisiä tai insinöörejä, ei minua huolestuta, pääasia on että heistä kasvaisi tunnollisia ja rehellisiä ihmisiä. Ja työtä riittää kaikille. Gena, nuorempi, sanoo: "Minusta tulee dieselveturin kuljettaja". Vanhempaa, 15-vuotiasta Olegia kiinnostaa tekniikka, mutta toistaiseksi hänen aikomuksensa eivät ole selvillä.

Lapset kasvavat nopeasti. Me suunnittelemme säästää osuuskunta-asuntoa vanhemmalle pojalle. Sillä eihän tässä ehdi edes ympärilleen vilkaista, kun hän on jo sulhasmies...

Ašir MADAMINOV, sähköhitsaaja, Andižanin patojärven rakentaja, Uzbekian SNT.
Kun ihmisellä on kunnon työpaikka ja hän tietää, että töitä on aina tiedossa, hänellä ei mielestäni ole mitään syytä pelätä "hätäpäivää". Tässä maassa rakentajalle riittää töitä. Minä olen rakennusmies, isäni ja isoisäni olivat talonpoikia. Vanhuksilta olen kuullut, kuinka ennen vanhaan pelättiin esim, kuivuutta. Muorinsolaan olemme rakentaneet padon, jolla olemme sulkeneet Karadarja-joen. Pato on 115 m korkea, ja sen takana oleva patojärvi kuin kokonainen meri.

Suunnitelmani ovat aivan selvät: rakentaa niin kuin ennenkin. Aloitin rakentamisen Siperiassa Krasnojarskin vesivoimalaitoksella. Kun työt siellä saatiin päätökseen, palasin kotiin, Uzbekistaniin — silloin juuri sopivasti alettiin rakentaa Andižanin patoa. Nyt täälläkin työt ovat loppuvaiheessa, mutta en ole ajatellut lähteä täältä pois. Tänä aikana tänne on syntynyt uusi kaupunki, Sovetabad, ja me olemme sen ensimmäisiä asukkaita. Parhaillaan on rakenteilla tehtaita, uusia asutusalueita ja broilerikombinaatti. Kaupunki kasvaa kasvamistaan, niin että minulle sekä lapsilleni töitä kyllä riittää. Hekin ovat seuranneet minun jälkiäni valitsemalla rakentajan ammatin. Vanhin on jo käynyt rakennusopiston ja on töissä, keskimmäinen opiskelee ja tytär aikoo vuoden kuluttua lopetettuaan koulun pyrkiä samaan opistoon. Kaikkein nuorimmainen rakentelee vielä leikkipalikoilla, menee tänä syksynä ensimmäiselle luokalle. Niin, että kaikki meidän suunnitelmamme koskevat työtä ja lapsia, jotta heistä kasvaisi hyviä ja ahkeria ihmisiä. Ja lisäksi vielä, että kaupunkiamme rakennettaisiin edelleenkin ja että siellä avattaisiin lisää opistoja ja korkeakoulu, sillä tätä nykyä nuorten täytyy koulun jälkeen mennä muualle opiskelemaan, ja me ikävöimme heitä kovin vaimoni kanssa, kun he ovat poissa.

Zohre OVEZOVA, kotiemäntä, yhdeksän lapsen äiti ja monien lastenlasten isoäiti, Ašhabad, Turkmenian SNT.
Tietenkin pelkään! Ettekö koskaan nähnyt sellaista? Oletteko nähnyt, kuinka musta pylväs nousee aina taivaaseen asti? Kuinka kylvöt palavat, kuinka karja kuolee, kuinka vesistöt kuivuvat? Minä lapsuudessani, jolloin asuttiin autiomaassa, olen nähnyt mustia päiviä. Tiedän, mitä on hiekkamyrsky...

Ai, eikö ollutkaan kyse tästä? Tarkoitatteko muuta "mustaa päivää"? Ei, en pelkää! Minähän olen oikein rikas, ja rikkaita harvemmin mikään uhkaa.

Syntyperältämme emme ole ylhäistä sukua. Miesvainajani, Berkeli, oli täysorpo.

Minä olen lähtöisin maatyöläisistä. Minusta ei tarvinnut maksaa edes morsiuslunnaita. Niin, että aloitimme elämämme nollasta. Ja niin Berkelini lastenkodin jälkeen ensin päätti opettajaopiston, sitten opettajakorkeakoulun. Hänestä tuli opettaja. Ja sitten aloimme rikastua. Nopeasti kasvoi rikkautemme: yksi toisensa jälkeen ilmestyivät pojat — Kakadžan, Serdar, Emil, Tšary, tytär Maija, sitten jälleen poika Bjašim. Ja kun mieheni sai siirron Ašhabadiin ja hänestä tuli koulun johtaja, ilmestyivät nuorimmaiset: Agadžan, Miva ja Maisa.

Tietenkään ei ollut helppoa kasvattaa sellaista joukkoa. Pääasia on antaa lapsille koulutus. Korkeakoulukoulutus. Kaikki poikani ja tyttäreni ovat suorittaneet korkeakoulututkinnot. Yksi on vesistöjenparannus-asiantuntija, kaksi geologia, kolme rakennusinsinööriä, tytär ammattiliiton työntekijä, ja tietenkin perheessä on myös opettajia. Ja lastenlapsetkin ovat saavuttaneet itselleen aseman yhteiskunnassa. Aman on lentäjä. Hän lentää hietikkojemme ylitse, milloin öljytyöläisten, milloin kalastajien luo.

Valtio on auttanut meitä joka askeleella. Koulunkäynti on ilmaista. Opiskelu korkeakouluissa on ilmaista. Minulle ja muille monilapsisille äideille, on maksettu aina avustusta. Uuden lain mukaan sellaisille äideille kuin minä tullaan maksamaan vieläkin enemmän. Niin, että mitä minä pelkäisin?

Zoja RYBATŠENKO, Slutskin siipikarjanjalostamon karjataloustekniikko, Valko-Venäjän SNT.

Minun kuten kaikkien muidenkin Valko-Venäjän asukkaiden käsityksen mukaan "hätäpäivä" on yhtä kuin sota. Maan päällä ei ole mitään sen pahempaa. Valko-Venäjällä ei yksikään perhe säästynyt siltä. Isäni soti, haavoittui Elbellä. Hänen äitinsä, minun isoäitini fasistit valelivat paloöljyllä ja polttivat elävänä. Natsit sulkivat vajaan myös äitinikin sukulaiset, koska he pitivät yhteyttä partisaaneihin, ja polttivat.

Selištšen kylä, jossa asumme, sijaitsee 100 km päässä tasavaltamme pääkaupungista, Minskistä. Meillä on hyväkuntoinen huoneisto kaikkine mukavuuksineen, mielenkiintoinen ja hyvänpalkkainen työ — mieheni kanssa ansaitsemme kuukaudessa noin 500 ruplaa. Poikamme jää koulutuntien jälkeen pidennettyyn ryhmään, joten minä saan olla rauhallisin mielin töissä. Maksamme tästä 2 ruplaa 50 kopeekkaa viikossa, koulutus on ilmaista ja valtio kustantaa oppikirjat. Sanalla sanoen aineellisia ongelmia perheessämme ei käytännöllisesti ole, joten emme tee mitään erityisiä säästöjä, jäljelle jäävät rahat käytämme pääasiassa matkusteluun: joka vuosi matkustamme koko perheellä Kaukasiaan tai Krimille.

Valko-Venäjällä on nykyisin viisi broileritehdasta, jotka tuottavat 17-18 miljoonaa broileria vuodessa. Meidän tehtaamme toimittaa jalostettua siipikarjaa tasavallan koko alueelle. Meidän työskentelystämme riippuu tasavallan kaikkien broileritehtaiden tuottavuus. Tämän lisäksi tänä vuonna tehtaamme myy väestölle 100000 päivänvanhaa broilerikananpoikaa enemmän kuin viime vuonna.

Minun suunnitelmani liittyvät ensi sijassa työhöni. Ja tietenkin perheestä huolehtimiseen. Poika varttuu, ja haluan kasvattaa hänestä hyvän ihmisen.

Kun vain maailmassa vallitsisi rauha, silloin meillä olisi kaikkea — onnea, terveyttä että vaurautta.

Ulduza KURBANOVA, Azerbaidžanin yliopiston kirjastotiedekunnan 5-kurssilainen.
Vuonna 1974 päätin kymmenvuotisen koulun Tujarlin kylässä, Mir-Baširin piirissä. Työskentelin Sabirin valtiontilalla keräämässä granaattiomenia. Vuonna 1977 pääsin yliopistoon. Diplomityöni on nimeltään "Painotuotteiden bibliografinen asu". Opiskelen hyvin, saan stipendiä.

Huomista päivää en pelkää yhtään, työtä vaille en tietenkään voi jäädä, sillä tasavallassamme on jo kauan toteutettu nuorten työntekijöiden suunnitelmallista sijoittamista. Minulle ehdotettiin jäämistä Bakuun, mutta pidin parempana työtä maaseudulla puuvillan- ja viininviljelijöiden parissa. Siellä minusta on enemmän hyötyä.

Tiedän, että siellä missä tulen työskentelemään, minulle taataan asunto. Haluan antaa kaikki voimani ja tietoni maanmiehilleni. Aion tehdä väestön keskuudessa tunnetuksi azerbaidžanilaisten ja muiden neuvostoliittolaisten sekä ulkolaisten kirjailijoiden teoksia sekä pitää lukijoille esitelmiä. Haaveilen laajan maaseutukirjaston perustamisesta ja ehkä lisensiaattiväitöskirjan laatimisesta.

Rauf AGASIJEV — Azerbaidžanin öljy- ja kemianinstituutin viidesskurssilainen. Geologinen tiedekunta.
Totta puhuen, en ole koskaan tullut ajatelleeksi "hätäpäivää".

Isäni on öljytyöläinen. Hän on työskennellyt yli 30 vuotta Surahanyn öljyalueella. Päätin käydä hänen jälkiään.

Työpaikan valitsin jo muutama vuosi sitten kolmannen vuosikurssin jälkeen, jolloin yhdessä tuhansien azerbaidžanilaisten opiskelijoiden kanssa olin kesätöissä Tjumenin alueen pohjoisosassa ja Jakutian autonomisessa tasavallassa. Haluaisin oikein mielelläni mennä Jakutiaan mutta Tjumenissa tarvitaan enemmän asiantuntijoita. Kanssani lähtee kaksi toveriani — venäläinen ja armenialainen. Tiedämme, että siellä on paljon töitä ja kaikki on meille uutta ja outoa.

Haluan jäädä sinne ainakin kolmeksi vuodeksi, sen mitä sitten seuraa — elämä näyttää. Täytyy oppia hyväksi ammattimieheksi, ja on aivan varmaa, että minulle löytyy töitä kaikkialla maassamme.

"hätäpäivää"?

MONILLA KANSOILLA, MILTEI JOKAISESSA KIELESSÄ, ON OLEMASSA SURULLISEN KUULUISA KÄSITE "HÄTÄPÄIVÄ". MITÄ AJATTELEVAT TÄSTÄ ASIASTA TÄMÄN PÄIVÄN NEUVOSTOIHMISET?

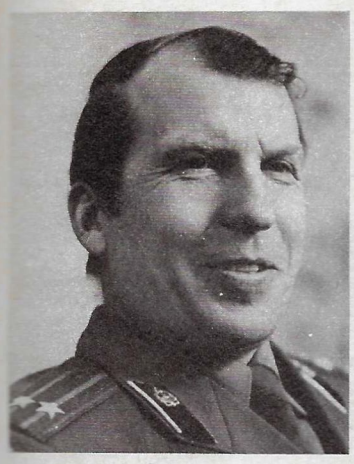

Vladimir BISEROV, everstiluutnantti-insinööri, Moskova.
Isääni en muista. Hänen kasvonsa ovat minulle tutut ainoastaan seinällä riippuvasta valokuvasta. Synnyin v. 1940, ja isäni, neuvostoarmeijan aktiiviupseeri, kaatui v. 1943 Harkovin vapautustaisteluissa.

Tämä määräsi ammatinvalintani. Minusta tuli sotilashenkilö isäni muistoksi, tahdoin seurata hänen jälkiään. Mutta ennen kuin aloitin opinnot insinööriopistossa, työskentelin tehtaassa ja kävin armeijan. Upseerille se oli mitä mainioin elämänkoulu. Opiston jälkeen suoritin loppututkinnot Kuibyševille nimetyssä Sotilasinsinööriakatemiassa.

Myönnän, että kysymys "pahastä" tai "mustasta päivästä" hämmästytti minua. Vuosi vuodelta neuvostoihmisten elämä käy paremmaksi, suhtaudumme tulevaisuuteen luottavaisesti, emme ole huolissamme vanhuudesta tietäen, että se tulee olemaan turvattu. "Musta" meille voi olla ainoastaan sellainen päivä kuin 22. kesäkuuta 1941, jolloin maahamme tuli sota.

Vaimollani on tavallinen arkipäiväinen ammatti — hän on ekonomi. Meillä on varttumassa Tatjana-tytär, joka ensi vuonna päättää koulunkäyntinsä. Hän on aikeissa pyrkiä lääketieteelliseen korkeakouluun ja valmistua psykiatriksi. Toivon, ettei mikään tule estämään Tatjanan toiveen toteutumista, eikä myöskään hänen miljoonien juuri elämäänsä aloittavien ikätoveriensa suunnitelmien toteutumista.

Neuvostoliitto on esittänyt laajan Rauhanohjelman yleisen ja täydellisen aseistariisunnan suorittamiseksi. Tätä ohjelmaa tukevat lämpimästi myöskin neuvostoliittolaiset sotilashenkilöt. Tulemme olemaan onnellisia, jos loppujen lopuksi koittaa se valoisa ja ilontäyteinen päivä, jolloin kaikki valtiot ryhtyvät aseistariisuntaan ja jolloin sotilasammatit tulevat tarpeettomiksi.

Mitäkö silloin aion tehdä? Rakentaa! Sillä olenhan siviiliammatiltani rakentaja. Mielihyvin käyttäisin tietojani rauhanomaiseen työhön. Mutta siihen saakka kunnes sellainen päivä koittaa, tulemme seisomaan vartiossa rajoillamme ja vahvistamaan puolustusvoimiamme.

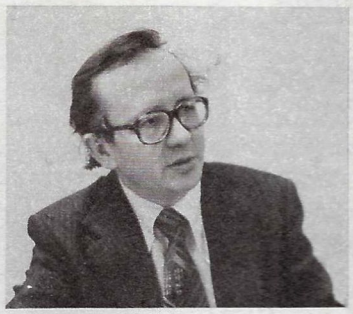

Tekniikan tohtori Mihail IGNATJEV, Leningradin ilmailukojeinstituutin professori, VSFNT.
Tieteellisten tutkimusteni alaan kuuluvat tietokoneet ja teollisuusrobotit. Tämän huomioon ottaen haluaisin hieman muuttaa kysymystä, esittämällä sen seuraavanlaisessa muodossa: "Ettekö pelkää, että työnne tuloksilla saatatte "hädänpäivän" lähemmäksi tuhansia työläisiä, jotka saavat luovuttaa työpaikkansa roboteille, ja että elektroniaivot loppujen lopuksi korvaavat teidät itsennekin?" Tiedän, että vastaavanlaiset kysymykset monissa maissa kuuluvat päivänpolttaviin ongelmiin. Kuuluu jo järjestäytyneitä robottien käyttöönottoa vastustavia protesteja.

Minä ja työtoverini joudumme usein vierailemaan yrityksissä, joissa työläiset toimivat aina innokkaina apulaisinamme robottien ja muun uuden tekniikan käyttöönotossa. Paitsi että he auttavat laitteiston asentamisessa ja koekäytössä, he neuvoillaan myötävaikuttavat sen täydellistämiseen. Tällaisen "huolettomuuden" syy on yksinkertainen: meikäläinen työläinen ei koe automaattia kilpailijakseen.

Maassa on jo kauan ollut käytössä tuhansia ohjelmoituja koneita, robotteja ja muita automaattilaitteistoja. Mutta kysykäähän ammattiliitto-toimitsijoilta, moniko ihminen menetti työpaikkansa tekniikan käyttöönoton takia. Vastaus on poikkeuksetta: ei yksikään. Tilastotieteilijöillä on jopa ilmestynyt termi: "ehdollisesti vapautettu" — uuden laitteiston tuottavuus mitataan vastaavia työvaiheita aiemmin suorittaneiden työläisten määrällä. Yksikään yritys ei ole aikeissa tehdä tästä "vapauttamisesta" todellista, ts. irtisanoa työntekijöitä, sillä maassa vallitsee työvoimapula.

Automaatit toimivat vapaina olevilla paikoilla, jotka yleensä ovat yhteydessä vähäistä ammattitaitoa vaativaan raskaaseen työhön, ts. sellaiseen, joka ei ole nykyajan työläisen suosiossa (muistutamme, että maassa on pakollinen 10-vuotinen keskikoulu).

Mitä tulee siihen seikkaan, että itse joutuisin elektroniaivojen syrjäyttämäksi, niin se tuskin koskaan tulee toteutumaan. Jokin aika sitten päättyi Yleisliittolainen konferenssi "Dialogi": ihminen — tietokone, jossa pohdittiin myöskin vastaavanlaisia ongelmia. Konferenssin osanottajat päätyivät yksimieliseen tulokseen: tietokoneesta ei tule koskaan ihmisen kilpailijaa. Se vapauttaa hänet mekaanisesta työstä.

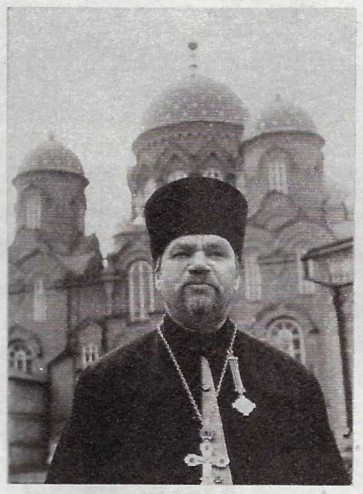

Esipappi Boris SANDAR, Uspenskin katedraali, Penza, VSFNT.
Synnyin Länsi-Ukrainassa Volynin alueella. 18-vuotiaana menin munkkikokelaaksi Potšajevin luostariin, sitten opiskelin Saratovin pappisseminaarissa, sain papinarvon, palvelin Orenburgin eri seurakunnissa, suoritin kaukoopiskeluna Moskovan Pappisakatemian loppututkinnon ja jo 7 vuotta olen hoitanut kirkonpalvelijan tehtäviä Penzassa.

Olen kasvanut uskovaisessa talonpoikaisperheessä. Lapsuuteni kului surun, huolten, huokausten, nälän ja aliravitsemuksen oloissa. Vanhempani kuolivat aikaisin. Meitä jäi jäljelle viisi veljestä. Pyrkiessäni seminaariin halusin tulla kirkonpalvelijaksi, kylvää hyvyyttä ihmisten keskuuteen, kehottaa rauhaan ja sopuun, halusin rehellisesti suorittaa velvollisuuteni seurakuntaa sekä kirkollisia ja valtiollisia viranomaisia kohtaan noudattamalla tarkasti sekä kirkkomme kaanonia että Neuvostoliiton siviililakeja, jotka takaavat maamme asukkaille uskonnonharjoittamisen vapauden. Niitä varten, jotka rukoilevat, järjestämme jumalanpalveluksia.

Olen saavuttanut päämääräni ja tyytyväinen kohtalooni. Siksi ajatus "pahasta päivästä" ei minua todellakaan huolestuta. Ainoa, mikä huolestuttaa, on sodan uhka. Sota on useamman kerran vierinyt tulivyörynä Volynin ylitse koskettaen kuolettavilla liekeillään jokaista perhettä, mm. meidän. Kreikkalaiskatolinen kirkko pitää rauhan puolesta käytävää taistelua eräänä päävelvoitteenaan ja käy sitä kaikin mahdollisin keinoin. Esim., joka vuosi me teemme vapaaehtoisia lahjoituksia Rauhanrahastoon.

Suunnitelmani? Edelleenkin parhaalla mahdollisella tavalla täyttää kirkonpalvelijan velvoitteeni, pysyä hyvänä perheenpäänä. Vanhempi poikani, Viktor, saattoi hiljattain päätökseen lukunsa Moskovan ilmailuinstituutissa, nuorempi, Sergei, käy kuudetta luokkaa, vaimo työskentelee sairaanhoitajana, vaimon äiti on eläkkeellä, asuu kanssamme ja auttaa meitä talouden hoidossa. Perheemme on sopuisa, ja katsomme tulevaisuuteen toiveikkaina.

Vytautas PARČIAUSKAS, Kaupunkisuunnittelun instituutin pääarkkitehti, Vilna, Liettuan SNT.
Arkkitehdille ei huominen meidän oloissamme ole pelottava. On liiankin paljon suunnitelmia, jotka odottavat toteuttamistaan.

Viime aikoina olemme alkaneet enemmän omistautua pienille kaupungeille. Tämä on vaikea tehtävä — toisaalta tulee säilyttää niiden ainutlaatuinen ulkonäkö, toisaalta suoda asukkaille kaikki mahdolliset mukavuudet. Luulen, että löytämämme ratkaisu tulee tyydyttämään innokkaimpiakin muinaismuistojen suojelijoita ja puolustajia.

Ja tietenkin meitä huolestuttaa Vilna, tasavallan pääkaupunki. Jokin aika sitten sen asukasmäärä ylitti 0,5 miljoonan rajan, se on tulossa suurkaupungiksi. Näissä olosuhteissa on melko vaikeaa säilyttää sen yksilöllisyys, antaa jokaiselle kaupunginosalle oma leimansa. Esim. 50000 asukkaalle suunniteltuun Šeškyneen aiotaan rakentaa suuri monitoimikeskus, johon ihmiset eivät tule ainoastaan ostoksille tai päästäkseen osallisiksi kunnallispalveluista, vaan myöskin tavatakseen toisiaan. Tämä asutusalue tullaan suojaamaan vieressä kulkevalta valtatieltä kantautuvalta melulta maavallein, eräänlaisin suojuksin. Alueelle rakennetaan uusia taloja, jotka eroavat edukseen ulkonäkönsä ja sisäisen suunnittelunsa puolesta — suurine keittiöineen ja seiniin sovitettuine huonekaluineen.

Justenišken uudelle asutusalueelle keksimme toisenlaisen uutuuden: päätimme "puhdistaa" ensimmäisen kerroksen maineen — sehän ei ole koskaan ollut asukkaiden suosiossa. Mutta se on erittäin mukava, varsinkin vanhoille ihmisille. Ensimmäisen kerroksen parvekkeiden tilalle arkkitehtimme haluavat istuttaa pieniä puutarhoja, joista pääsee oven kautta huoneistoon, matala aita erottaa puutarhan tiestä.

Kuten näette, tehtäviä meillä on vaikka kuinka paljon, kunhan vain ehtisimme kaikki suorittaa.

Ja jos nyt puhutaan jostain "hätäpäivästä", niin katsoisin sellaiseksi ainoastaan sodan. Mutta olen sitä mieltä, että valtioiden väliset konfliktit voidaan ratkaista rauhanomaisin keinoin. Neuvostoliiton esittämä kansainvälisten ongelmien selväpiirteinen ja järkevä lähestymistapa poistaisi elämäämme varjostavan ydinsodan vaaran. Me vanhemman sukupolven edustajat muistamme hyvin toisen maailman sodan. Uudesta sodasta voi tulla koko planeettamme historian todella "musta päivä". Ja meidän täytyy tehdä kaikkemme estääksemme sen.

Marat TALASBAJEV, Susamyr-ravintolan tarjoilija, Frunze, Kirgisian SNT.
Monet ulkolaiset vieraamme, joille joudun tarjoilemaan, tekevät mielellään tämän saman ja erään toisen kysymyksen. Kysyvät "pahasta" päivästä ja siitä, olenko kommunisti.

En ole puolueen jäsen, siinä yksi vastaus. Ei, en pelkää "hätäpäivää", siinä toinen vastaus. Itsepintaisimmat pyytävät vastaamaan yksityiskohtaisemmin, ja silloin katan vastauksen kuten minkätahansa pöydän, jonka tulee käsittää ainakin kolme ruokalajia.

Ensiksi, kuten kirgiiseillä on tapana, "kulaus kumissia", toisin sanoen mainitsen luvun — 4600. Näin monen vuoden kuluttua, arveltiin vuosisadan alussa, tsaarin Venäjän Keski-Aasian syrjäseutujen voivan päästä lukutaidottomuudesta. Kirgiiseillä oli tuolloin yksi luku- ja kirjoitustaitoinen 500 henkeä kohden, ei ollut aapista eikä kirjoitettua kieltä. Sitten kysyn, ovatko vieraat paljonkin matkustelleet tasavallassa ja ovatko he tavanneet lukutaidotonta kirgiisiä — jos he ovat sellaisen ihmeen nähneet, niin ottaisin vartavasten lomaa ja matkustaisin häntä katsomaan. Ulkolaiset asiakkaani levittelevät käsiään. Se tarkoittaa, että on aika tarjoilla lämmin ruoka.

Pidän työstäni ja yritän suoriutua siitä vaadittavalla tavalla. Ja noin vain minua ei koskaan irtisanota — meillä ei sellaista tapahdu.

Jos on puhe "mustasta päivästä", niin nyt ollessani itse isä ymmärrän viisauden, joka sisältyy vanhaan itämaiseen tervehdykseen: "Rauha taloosi!" Voiko olla mitään sen mustempaa kuin se, kun menetät perheen tai lapsen? Minun sekä neljän veljeni ja kahden sisareni lapsuus osui sodanjälkeiseen aikaan. Me olimme onnellisia — meitä oli kasvattamassa sekä isä että äiti. Kuinka monet ikätoverimme kadehtivatkaan meitä, sillä perheemme oli maassamme siitä harvinainen, että se ei ollut sodassa menettänyt läheisiään. Toista sotaa, saatte olla varmoja, kukaan meistä ei halua!

Mitä tulee olemaan 10 vuoden kuluttua? Poikani Emil päättää keskikoulun. Tarjoilijana, kaiketikin, en enää aio työskennellä, olen aikeissa suorittaa pääsykokeet kauppakorkeakoulun kirjelinjalle. Tästä puhun uteliaille asiakkaille "jälkiruoaksi".

Monikansallinen neuvostokansa ja sen ystävät kaikkialla maailmassa juhlivat 60-vuotista Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoa.

NEUVOSTOLIITTO

N:o 9 (308) 1982

SISÄLTÖ:

Leniniläistä linjaa 1
Vapaiden kansojen murtumaton liitto 2
30. päivä joulukuuta 1922 6
Huipulle nousu 8
Rauha kansoille 12
Maa talonpojille 14
Elvytetyt voimat 16
Ensimmäinen askelma 18
Lujuuskokeen kestänyt liitto 21
Alkulähteet 22
Kuinka SNTL:n vaakuna syntyi 24
Tasa-arvon tae 24
Lehtemme kyselykaavake 26
Muotokuvat seteleitä varten 27
SNTL:n karttakaavio 28
Neuvostojen maa 30
Vuosi vuodelta 34
Ensimmäisenä 36
21. vuosisadan kynnyksellä 38
Vähän kaikkea 40
Kulttuurien veljeys 42
"Punaisesta jurtasta" painekammioon 44
Muoti ja perinteet 46
Ei yksin ennätysten vuoksi 48
Lapset ja aika 50
11 aikavyöhykettä 51
Pelkäättekö "hätäpäivää"? 54
Siili, Luuta ja muut 56

Päätoimittaja N. GRIBATŠEV.
Toimitusneuvosto:
V. BLAGODETELEV, A BOTŠAROV, A. ŽITOMIRSKI (päätaiteilija), A. KOLODNYI, I. LJADOV (päätoimittajan sijainen), V. PANKINA.

Kuvien jäljentäminen sallittu lähdeviittauksin.
Toimituksen osoite: 103772, Moskova, K-31, GSP-3, Moskvininkatu 8.

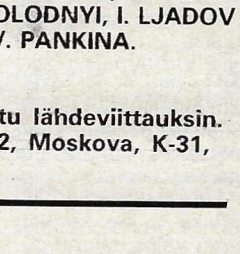

Moskovan Leninille nimetyssä kirjastossa säilytetään 300 000 neuvostoaikana painettua julistetta. Joitakin tämän kokoelman eri kausilta peräisin olevia julisteita.

Piirt. N. Manukjan (Vozni, Armenia)

Piirt. M. Girgel (Vožyk, Valko-Venäjä)

Piirt. Tš. Agajev (Kirpi, Azerbaidžan)

Piirt. A. Vazar (Pikker, Eesti)

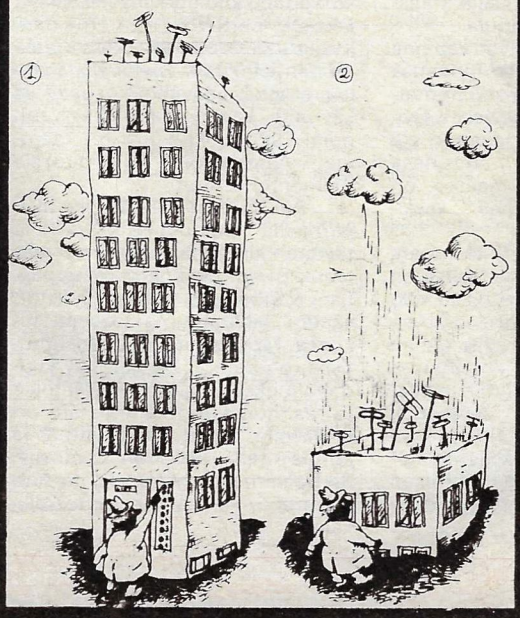

Piirt. B. Džumalijev (Tšalkan, Kirgisia)

SIILI, LUUTA JA MUUT

Näillä sivuilla esittelemme humoristisia ja satiirisia piirroksia viidestätoista pilalehdestä, jotka ilmestyvät viidellätoista eri kielellä Neuvostoliiton eri tasavalloissa. Meidän "näyttelymme" on pakostakin vaatimaton — jokaisesta lehdestä on vain yksi piirros.

Venäläisen kirjailija-demokraatin Aleksandr Herzenin sanojen mukaan "nauru on yksi vahvimmista aseista kaikkea aikansa elänyttä vastaan, joka yrittää vielä pitää puoliaan tärkeännäköisenä rauniona häiriten uuden elämän kasvua ja peloitellen heikkoja". Ei ole sattuma, että lehtien nimet ovat niin pisteliäitä, polttavia ja purevia. Siili löytyy sekä azerbaidžanin (Kirpi) että valkovenäjän (Vožyk) kielillä, Krokotiili venäjän (Krokodil) ja gruusian (Niangi) kielillä. Ukrainassa (Perets) ja Moldaviassa (Kiperuš) on oma Pippurinsa, Kazahstanissa Kimalainen (Ara), Liettuassa Luuta (Šluota), Turkmeniassa Kurikka (Tokmak), Eestiläinen Pikker — Ukko-ylijumala — sinkoilee satiirisia salamoitaan.

Kaikki nämä otsikkojen satiiriset henkilöitymät — siilet, kimalaiset, krokotiilit ja muut sellaiset — voivat olla hyväntahtoisen-ironisia ja hymyillä iloisesti, mutta ne voivat myös pistää, purra ja polttaa kipeästi esittämällä paheellisen luotaantyöntävänä valiten pistojensa maalitauluksi virkavaltaisuuden ja tyhjäntoimittamisen, piintyneisyyden ja välinpitämättömyyden, lahjustenoton ja liehakoinnin. Silloin tällöin lehdissä saattaa havaita otsikon "Piirroksen johdosta on ryhdytty toimenpiteisiin..." Tämä tarkoittaa sitä, etteivät ainoastaan kirjalliset pakinat, mihin on jo totuttu, vaan myös osuvat pilapiirrokset auttavat taistelua elämäämme häiritseviä tekijöitä vastaan.

Vanhin näistä aikakauslehtiveljeksistä on Moskovassa julkaistava Krokodil, jonka painosmäärä lähentelee kuutta miljoonaa. Krokotiilin pikkuveljet ilmestyivät maailmaan erilaisissa olosuhteissa. Liettualainen Šluota esimerkiksi, syntyi porvarillisella hallintokaudella maanalaisuudessa, valkovenäläinen Vožyk ilmestyi fasisteja vastaan käydyn sodan ensimmäisenä kuukautena ja Vožyk taisteli satiirisella pistimellään Valko-Venäjän partisaani-joukoissa lämmittäen sotamiehiä juoksuhaudoissa. Vasta sodan päätyttyä se ryhtyi käsittelemään siviiliasioita.

Eestissä, Latviassa, Armeniassa ja Azerbaidžanissa neuvostosatiirikot saattoivat nojautua neuvostoaikaa edeltäneen demokraattisen lehdistön perinteisiin. Turkmeniassa, Uzbekistanissa, Kazahstanissa ja Kirgisiassa sitä vastoin ei ollut kansallisen pilapiirroksen tai pakinankirjoittamisen perinteitä. Mutta näissäkään tasavalloissa pilalehdet eivät syntyneet tyhjästä. Kansanrunous on aina sisältänyt latauksen naurua, kansanhuumori on elänyt saduissa ja kaskuissa. Venäläisetkin satiirikot kääntyvät usein kansanhuumoria edustavien sankarien puoleen...

Sanotaan, että huumorin luonteen mukaan voidaan ymmärtää monia sellaisia kansallisia piirteitä, joita tietosanakirjat ja tilastotieteelliset hakemistot eivät pysty selittämään. Huumori on ollut ja tulee aina olemaan ala, jolla ilmenee kansan omintakeisuus. Samanaikaisesti se kykenee lähentämään kaikkia ihmisiä — se on kansainvälistä. Itämainen sananlasku ei turhaan lausu: parempi nauraa yhdessä yksinään.

V. SIMAKOV

— Pidän erilaisista kriitikoista, jopa keräilen niitä!
Piirt. A. Krylov (Krokotiili, VSENT)

Piirt. J. Rumjantsev (Kiperuš, Moldavia)

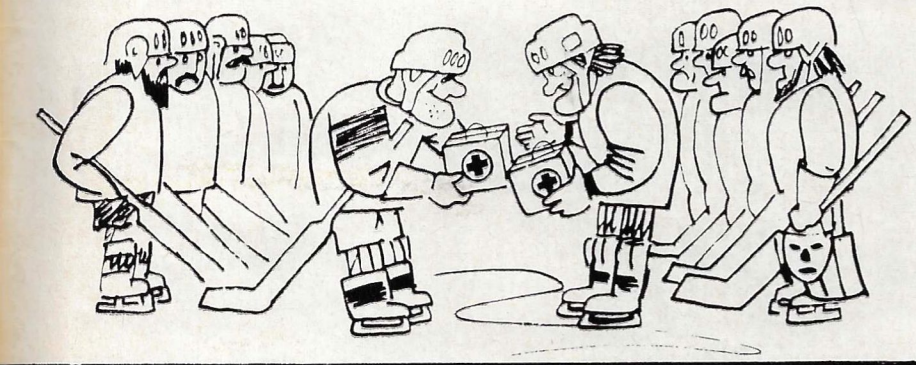

Vastaanotto klo 13.30—14.00.
Piirt. S. Gerasimtšuk (Perets, Ukraina)

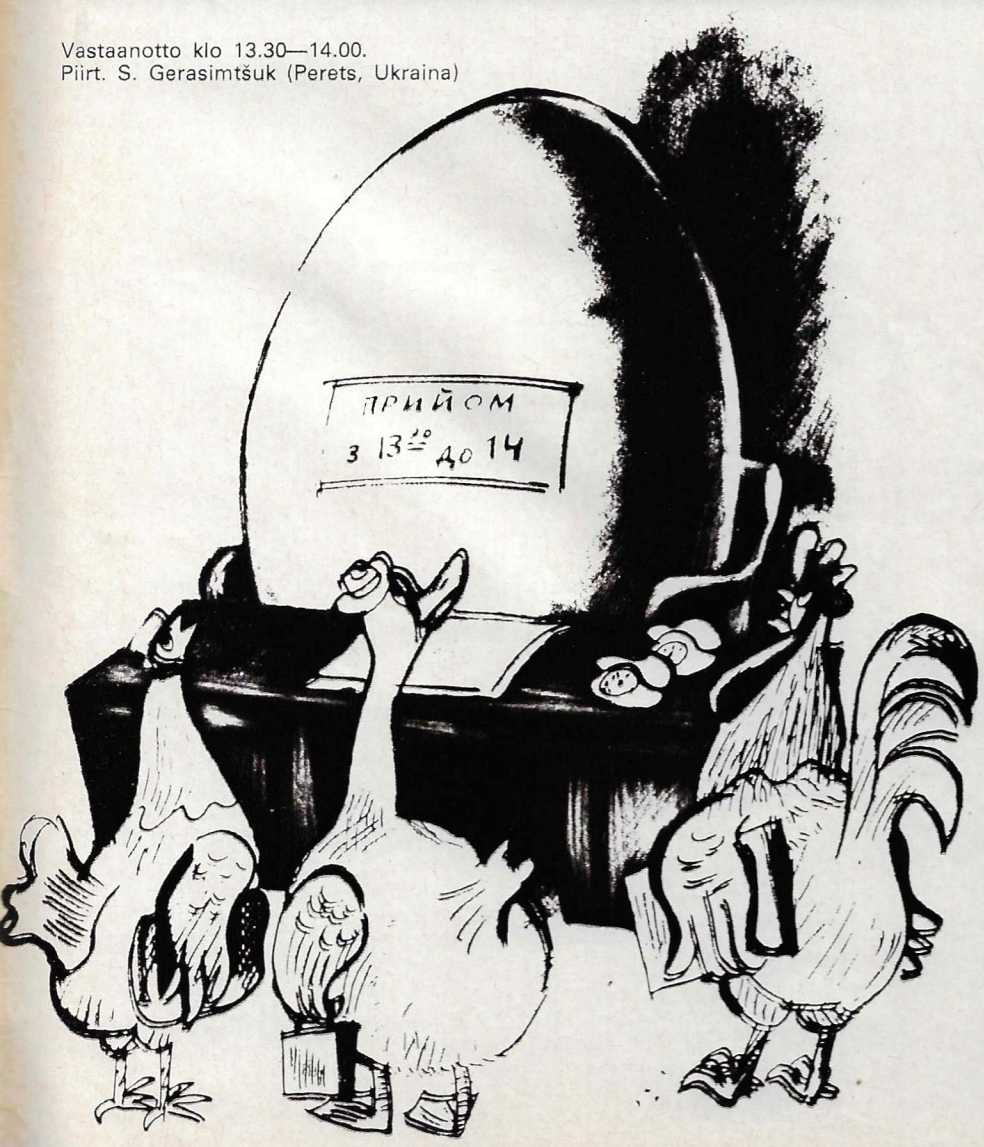

Piirt. J. Brinkis (Dadzis, Latvia)

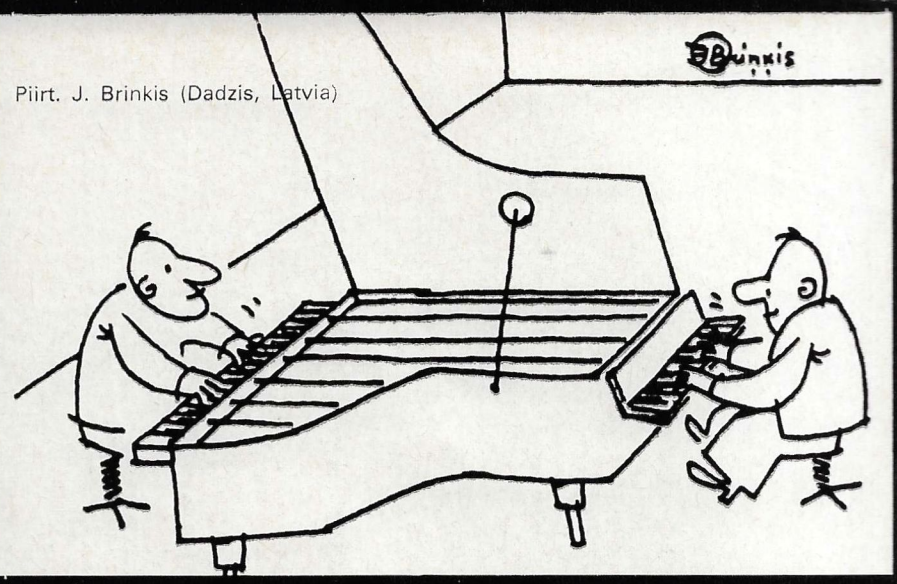

Piirt. N. Kazantsev
(Ara, Kazahstan)

Piirt. I. Keinašvili (Niangi, Gruusia)

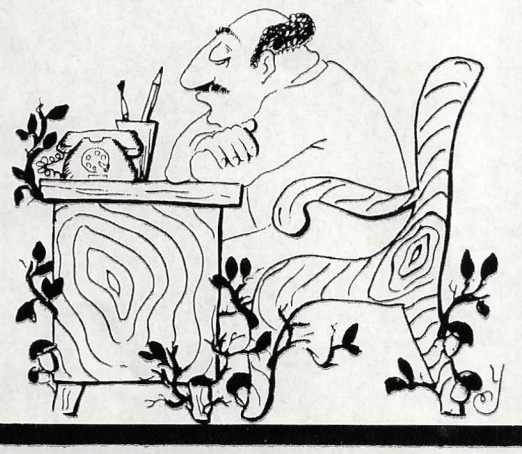

Piirt. I. Berezniekas (Šluota, Liettua)

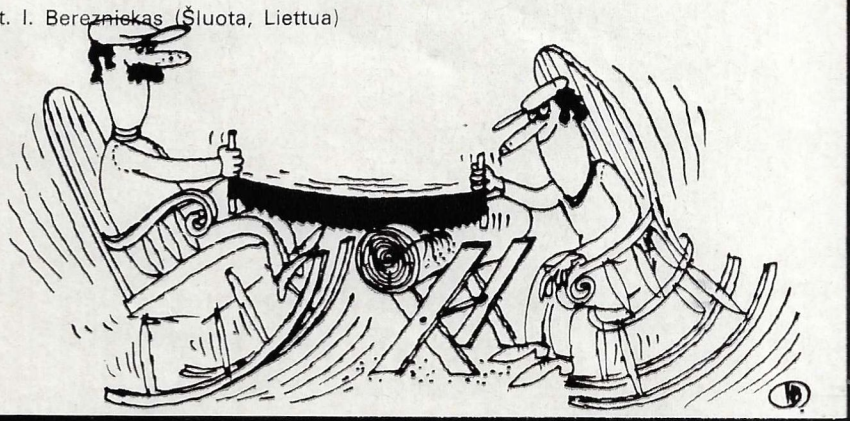

Piirt. M. Gylyžov
(Tokmak, Turkmenia)

Piirt. L. Abdullajev
(Muštum, Uzbekistan)

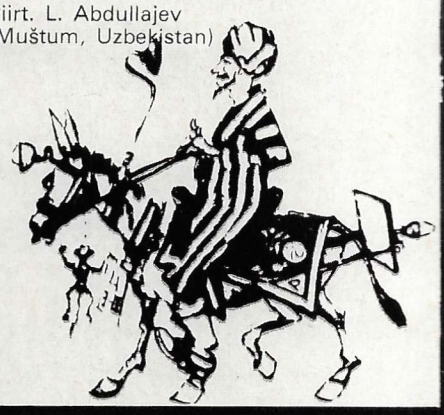

Piirt. H. Ahmerov (Horpuštak, Tadžikistan)

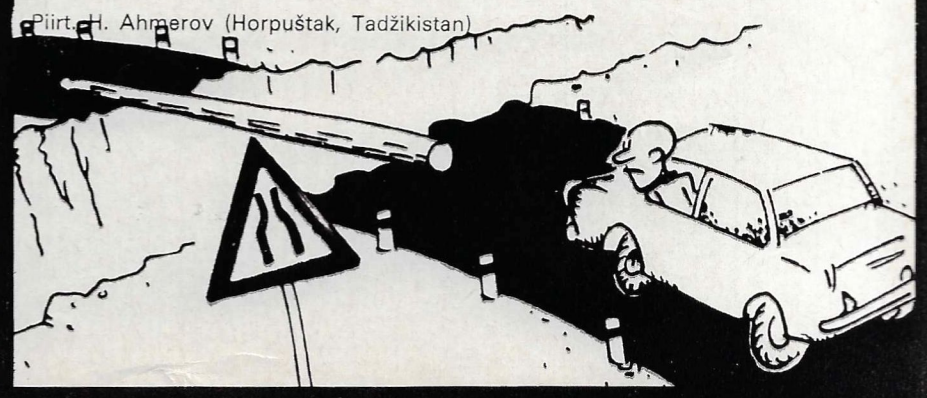

NEUVOSTOLIITTO

N:o 9 (308)
1982

Indeksi 70859

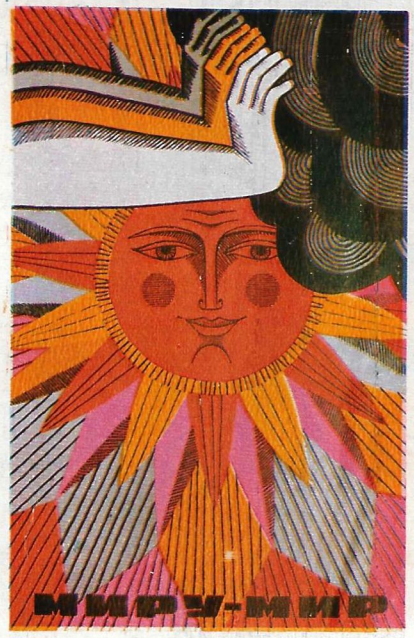

KÄÄNTYMÄLLÄ MILJOONIEN IHMISTEN PUOLEEN JULISTEET AUTTOIVAT RAKENTAMAAN UUTTA NEUVOSTOELÄMÄÄ. TÄYNNÄ AIKANSA HENKEÄ NE KUVASTIVAT NIITÄ MONINAISIA TAPAHTUMIA, JOITA SNTL ON LÄPIKÄYNYT 60 VUODESSA.